

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKONOMİ VE FİNANS ANABİLİM DALI
2020-YL-079

**KOOPERATİFÇİLİK VE TARIM SİGORTASI. TÜRKİYE TARIM
KREDİ KOOPERATİFLERİNİN TARIM SİGORTASI HİZMETLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ; AYDIN İLİNDE BİR UYGULAMA.**

HAZIRLAYAN
Hayri TUFAN

TEZ DANIŞMANI
Prof Dr. Hüseyin YILMAZ

AYDIN – 2020

T.C
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

... / ... / 2020

ÖZET

KOOPERATİFÇİLİK VE TARIM SİGORTASI. TÜRKİYE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNİN TARIM SİGORTASI HİZMETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ; AYDIN İLİNDE BİR UYGULAMA.

Hayri TUFAN

Yüksek Lisans Tezi, Ekonomi ve Finans Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hüseyin YILMAZ

2020, XXII + 197 sayfa

İnsan için yaşamsal, toplumlar ve ülkeler açısından da stratejik bir öneme sahip olan gıdanın üretildiği tarım sektörü, doğal, sosyal ve ekonomik risklerden çok fazla etkilenmektedir. Bu riskler sebebiyle, gıda tedarik zincirinde kopmalar olmaması için, tarımsal üretimde devamlılığın sağlanması kaçınılmaz bir zorunluluktur. Tarımsal üretimde çiftçilerin karşılaştığı birçok zorluk vardır. Üreticilerin karşılaştığı bu zorluklardan birincisi üretim yapabilmesi için gerekli olan finansman ihtiyacı yanında ürünlerin pazarlanması gibi sorunlardır. Üreticilerin karşılaştığı diğer önemli zorluk ise, “üstü açık fabrika” olarak nitelendirilen tarımsal üretim sırasında, ürünlerde oluşabilecek hastalıklar ve zararlılar yanında iklimsel olaylardan ve doğal afetlerden kaynaklan risklerdir. Sermaye yetersizliği ve pazarlama sorunları için kooperatifçilik, üretim sırasında oluşabilecek riskler için ise tarım sigortaları, üreticilerin sorunlarına çare olabilmektedir. Bu amaçla tarımsal üretimde sürekliliğin sağlanabilmesi için, aktif olarak kullanılması gereken, tarım sigortaları ve kooperatifçilik kurumlarını, bünyesinde bir arada bulunduran organizasyon olan Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri üzerinden bu konunun incelenmesi, tarımsal üretimin sürekliliği açısından olumlu sonuçları olacağı düşünülmektedir.

Aydın ilinde yapılan ankete katılan 87 TTK personelinin gözünden, üreticilerin TARSİM tarım sigortası bilgi düzeyi ile ilgili olarak, üreticilerin belli bir düzeyde tarım sigortası hakkında bilgisi olduğunu, ancak üreticilerin %14 oranındaki bir kısmının da tarım sigortası konusunda bilgi noksanlığının olduğunu göstermektedir. Ayrıca kendilerinin bir risk /afet zararına uğrayacağını düşünmeyen, daha kadercı ve umursamaz olan %39 oranında bir kısım çiftçinin varlığı da tarım sigortasının gelişmemesinin sebepleri içerisinde önemli bir

yer tuttuğu görölmektedir. Yapılan ankete katılan TKK personelinin gözünden üreticilerin tarım sigortası yaptırma isteğini azaltabilecek faktörleri anlamak amacıyla da görüşleri alınmıştır. Üreticilerin tarım sigortası hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları, küçük arazide geçimlik üretim yapan düşük gelirli çiftçilerin, sigorta primlerini yüksek bulması tarım sigortası yaptırma isteğini azaltan sebepler olarak görülebilmektedir. Tarım sigortası üretimi için TKK personelinin yeterlik durumunu anlamak amacıyla da görüşleri alınmıştır. Genel olarak sigortacılık branşları ve poliçe düzenleme işlemleri ile ilgili bir eğitim alınmış olsa da eğitim noksanlığı olduğunu düşünen bir kısım TKK personelinin olduğu görölmektedir. Bunun yanında sigorta poliçesi düzenlerken zorlanıyorum diyen %51 oranında bir kısım personel bulunmaktadır. Bütün bunların üzerine TKK personelinin %93'ü kendi çalıştıkları kooperatiflerinin tarım sigortası üretimini yeterli bulmadıklarını belirtmektedirler. TKK personelinin, tarım sigortası üretimini artıramamasının sebeplerini anlamak amacıyla görüşleri alınmıştır. Tarım sigortası üretimini artıramamasına sebep olarak en yüksek oranda personel yetersizliği, hemen peşinden üreticilerin sonraki yıllarda sigortalarını yenilemek istememeleri, daha sonra personelin üreticileri sigorta yaptırmaları konusunda ikna etmekte zorlandığını söylemektedir. %35 oranındaki bir kısım TKK personeli, kooperatifinin diğer işlerinden fırsat bulup, tarım sigortası üretimine yeterli zamanı ayıramadığını da belirtmiştir. Son olarak da sigorta poliçesi düzenlerken yardıma ihtiyaç duyduğunda yeterli yardımı zamanında alamadığını düşünen TKK personelinin olduğu görülebilmektedir.

Sonuç olarak hem Türkiye'de hem de Aydın ili özelinde tarım sigortalarının öneminin çiftçiye benimsetilip, yaygınlaştırılabilmesi için, üreticilere yönelik olarak ilgili kurumlar tarafından yayım, tanıtım ve eğitim çalışmalarının yapılması yanında bilinçlendirme toplantıları da yapılmalıdır. Ayrıca TKK personelinin de ihtiyaç duyduğu ek eğitimlerin verilmesi, yeni sigortası branşlarının geliştirilerek uygulamaya konulması, tarım sigortalarının gelişmesine katkıda bulunabilir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Tarım Kredi Kooperatifi, Tarsim Tarım Sigortaları.

ABSTRACT

COOPERATIVE AND AGRICULTURAL INSURANCE. TURKEY AGRICULTURAL CREDIT COOPERATIVES ASSESSMENT OF AGRICULTURAL INSURANCE SERVICES; AN APPLICATION IN AYDIN PROVINCE.

Hayri TUFAN

Master Thesis, Department of Economics and Finance

Supervisor: Prof. Dr. Hüseyin YILMAZ

2020, XXII + 197 sayfa

The agricultural sector, in which food is vital for human beings, which has a strategic importance for communities and countries, is highly affected by natural, social and economic risks. Due to these risks, it is an inevitable necessity to ensure continuity in agricultural production in order to prevent breaks in the food supply chain. There are many difficulties faced by farmers in agricultural production. The first of these challenges faced by manufacturers is the need for financing, as well as the marketing of products. Another important challenge faced by the producers is the risks arising from climatic events and natural disasters in addition to the diseases and pests that may occur in the products during agricultural production, which is defined as the “open factory”. Cooperatives for capital insufficiency and marketing problems, and agricultural insurances for the risks that may arise during production can be a solution to the problems of the producers. In order to ensure continuity for this purpose agricultural production, actively should be used, agricultural insurance and cooperative institutions, the examination of these issues through the organization, which combines on-site Turkey Agricultural Credit Cooperatives, will be positive results in terms of sustainability of agricultural production are considered.

From the eyes of 87 TKK personnel who participated in the survey conducted in Aydın province, it shows that producers have a certain level of knowledge about agricultural insurance in relation to TARSİM agricultural insurance knowledge, but 14% of the producers also lack knowledge about agricultural insurance. In addition, the presence of 39% of farmers, who do not think that they will suffer a risk / disaster, are more fatalistic and careless, also has an important place in the reasons for the failure of agricultural insurance to develop.

Opinions of the TKK personnel who participated in the survey were also asked to understand the factors that may reduce the producers' willingness to take out agricultural insurance. The fact that the producers do not have sufficient information about agricultural insurance and that low income farmers, who make subsistence production in small land, find their insurance premiums high, can be seen as reasons that reduce the desire to have agricultural insurance. Opinions of the TKK personnel were also taken to understand the adequacy of the agricultural insurance production. Although a training on insurance branches and policy issuance operations in general has been received, it is seen that there are some TKK personnel who think there is training deficiency. In addition, there are some 51% of staff who say that I have difficulty in issuing insurance policies. On top of that, 93% of TKK staff state that their cooperatives they work with do not find sufficient agricultural insurance production. Opinions were taken to understand the reasons why TKK personnel could not increase agricultural insurance production. He says that he has not been able to increase the production of agricultural insurance, the highest rate of personnel deficiency, the fact that the producers do not want to renew their insurance in the following years, and then the staff has difficulty in persuading the producers to take out insurance. Some 35% of TKK personnel also stated that they could not find enough time from other jobs of the cooperative and allocate sufficient time for agricultural insurance production. Finally, it can be seen that there are TKK personnel who think that they do not get enough help in time when they need help while issuing insurance policy.

As a result, both in Turkey and the farmers of the importance of Aydın private agricultural insurance benimsetilip, to dissemination, publication by the relevant institutions in order to producers, promotion and awareness-raising meetings besides conducting educational work should be done. In addition, providing additional training needed by TKK personnel, developing and implementing new insurance branches can contribute to the development of agricultural insurance.

KEY WORDS: Agricultural Credit Cooperative, Tarsim Agricultural Insurance.

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında, stratejik önemde olan tarım sektörünü ve Türkiye’deki tarımsal üretimin devamlılığı için gerekli görülen konuların başında, üreticilerin kredi ihtiyacı ile üretim sırasındaki risklerin azaltılması gelmektedir. Bu sorunlara çözüm olabilen kooperatifçilik ve tarım sigortaları konuları, TARSİM Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. ile Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri özelinde iç içe incelenmeye çalışılmıştır.

Öncelikle tez konumu seçerken isteklerimi göz önünde bulundurup bana çok yardımcı olan tez danışmanım Prof. Dr. Hüseyin YILMAZ hocama teşekkürlerimi sunarım. Kaynak aramak için veri talep ettiğim TARSİM Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş.’nin yönetimi ve yetkililerine teşekkürlerimi sunarım. Anket sorularımı cevaplamayı kabul edip zaman ayıran Türkiye Tarım Kredi Kooperatifi personellerine teşekkürü bir borç biliyorum. Ayrıca bu zorlu tez sürecinde benden desteğini bir an için bile esirgemeyen değerli eşim, Rukiye TUFAN’a, tüm eğitim hayatım ve yaşamım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen her zaman yanımda olan sevgili aileme teşekkürlerimi bir borç bilirim. Ayrıca şu sıralarda dünyaya gelmesini heyecanla beklediğimiz torunuma ...

Hayri TUFAN

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiii
ÇİZELGELER/TABLOLAR	xiv
GRAFİKLER DİZİNİ	xvii
EKLER DİZİNİ	xxi
KISALTMALAR DİZİNİ	xxii
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM.....	3
1. ARAŞTIRMANIN KONUSU AMACI VE ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	3
1.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı	3
1.2. Araştırmanın Konusu	4
1.3. Araştırmanın Kapsamı	5
1.4. Tarım Kredi Kooperatifleriyle İlgili Önceki Çalışmalar	5
1.5. Tarım Sigortalarıyla İlgili Önceki Çalışmalar	12
1.6. Aydın İlindeki Üreticilerin, Tarım Sigortası Bilinci.....	17
2. BÖLÜM	19
2. TÜRK TARIM SEKTÖRÜNDE KOOPERATİFÇİLİK VE TARIM SİGORTASI.....	19
2.1. Tarım Sektörünün Önemi	19
2.2. Türkiye’de Tarım Sektörünün Ekonomik Büyüklüğü	21
2.3. Aydın İçin Tarımın Önemi.....	30
2.4. Aydın İli Tarım Sektörünün Ekonomik Büyüklüğü	32
2.5. Tarımsal Üretimde Süreklilik	37
2.6. Kooperatifçilik.....	39
2.7. Kooperatifçiliğin Dünyadaki Gelişimi	41
2.8. Kooperatifçiliğin Türkiye’deki Gelişimi	43
2.9. Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri	47
2.9.1. Dünden Bugüne Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri ve Kuruluş Kanunları	47

2.9.2. Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri'nin Organizasyon Yapısı.....	48
2.9.3. Aydın ilindeki Tarım Kredi Kooperatifleri ve Organizasyon Yapısı.....	54
2.9.4. Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin Ekonomik Büyüklükleri ve Faaliyetleri.....	55
2.10. Tarım Sigortası	59
2.11. Tarımda Risk Yönetimi.....	60
2.12. Tarım Sigortasının İlk Ortaya Çıkışı ve Gelişimi.....	62
2.13. Dünyada Tarım Sigortası Uygulamaları.....	66
2.14. Türkiye'de Tarım Sigortası Uygulamaları	68
2.15. Tarsim Tarım Sigortaları Havuzu A.Ş.'nin Organizasyon Yapısı.....	66
2.16. Tarsim Tarım Sigortası İşlemleri	68
3. BÖLÜM	89
3. TÜRKİYE'NİN, AYDIN İLİNİN VE TTKK'NİN TARSİM TARIM SİGORTASI VERİLERİ.....	89
3.1. Türkiye'nin Tarım Sigortası Verileri.....	89
3.1.1. Bitkisel Ürünler (Ürün ve Ağaç) Sigortası.....	99
3.1.2. Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası.....	102
3.1.3. Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası.....	104
3.1.4. Sera Sigortası.....	106
3.1.5. Bitkisel Ürünler (İlçe Bazlı Kuraklık Verim) Sigortası	108
3.1.6. Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası.....	109
3.1.7. Kümes Hayvanları Hayat Sigortası.....	111
3.1.8. Su Ürünleri Hayat Sigortası.....	112
3.2. Aydın İlinin Tarım Sigortası Verileri	115
3.2.1. Bitkisel Ürün Sigortası (Ürün ve Ağaç Sigortası)	119
3.2.2. Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası.....	121
3.2.3. Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası.....	123
3.2.4. Sera Sigortası.....	124
3.2.5. Bitkisel Ürünler (İlçe Bazlı Kuraklık Verim) Sigortası	125
3.2.6. Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası.....	126
3.2.7. Kümes Hayvanları Hayat Sigortası.....	127
3.2.8. Su Ürünleri Hayat Sigortası.....	128
3.3. Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin Ürettiği Tarım Sigortası Verileri	129

4. BÖLÜM	132
4. ARAŞTIRMANIN MATERYAL, YÖNTEM VE BULGULARI	132
4.1. Materyal.....	132
4.2. Yöntem	132
4.3. Aydın İlindeki Tarım Kredi Kooperatifleri Personeline Uygulanan Tarım Sigortaları Üretimi İle İlgili Anket Araştırması Bulguları ve Tartışma.....	133
4.3.1. Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personeli ile İlgili Demografik Veriler...	134
4.3.2. Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin TARSİM Tarım Sigortası Üretimi ile İlgili Görüşleri.	137
4.3.2.1. Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Gözünden, Üreticilerin Tarsim Tarım Sigortası Hakkındaki Bilgi Düzeyi.....	137
4.3.2.2. Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Gözünden, Üreticilerin Sigorta Bilinci	139
4.3.2.3. Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Gözünden, Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırma İsteğini Artırabilecek Faktörler.....	141
4.3.2.4. Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Gözünden Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırma İsteğini Azaltabilecek Faktörler.....	143
4.3.2.5. Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Tarım Sigortası Üretimi İçin Yeterlik Durumu.....	145
4.3.2.6. Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Tarım Sigortası Üretimini Artıramamasının Sebepleri.....	147
SONUÇ VE ÖNERİLER	149
KAYNAKLAR	159
EKLER	165
ÖZGEÇMİŞ	197

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1.: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Organizasyonu.....	49
Şekil 2.2.: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Organizasyon Şeması.....	50
Şekil 2.3.: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Bölge Birliği Organizasyon Şeması.....	52
Şekil 2.4.: Birim Tarım Kredi Kooperatifi Organizasyon Şeması.....	55
Şekil 2.5.: Devlet Destekli Tarım Sigortaları Sistemi Kurumsal Yapısı.....	66
Şekil 2.6.: Bitkisel Ürün Sigortası Poliçe Aşaması İş Akışı.....	74
Şekil 2.7.: Bitkisel Ürün Sigortası Hasar İhbarı Ekspertiz Ödeme Süreci İş Akışı.....	72
Şekil 2.8.: Sera Sigortası Poliçe Aşaması İş Akışı.....	73
Şekil 2.9.: Sera Sigortası Hasar İhbarı Ekspertiz Ödeme Süreci İş Akışı.....	74
Şekil 2.10.: Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası Poliçe Aşaması İş Akışı.....	75
Şekil 2.11.: Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası Hasar İhbarı Ekspertiz Ödeme Süreci İş Akışı.....	76
Şekil 2.12.: İlçe Bazlı Kuraklık Verim Sigortası Poliçe Aşaması İş Akışı.....	77
Şekil 2.13.: İlçe Bazlı Kuraklık Verim Sigortası Hasar Ödeme Süreci İş Akışı.....	78
Şekil 2.14.: Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası Poliçe Aşaması İş Akışı.....	79
Şekil 2.15.: Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası Hasar İhbarı Ekspertiz Ödeme Süreci İş Akışı.....	81
Şekil 2.16.: Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Poliçe Aşaması İş Akışı.....	82
Şekil 2.17.: Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Hasar İhbarı Ekspertiz Ödeme Süreci İş Akışı.....	83
Şekil 2.18.: Su Ürünleri Hayat Sigortası Poliçe Aşaması İş Akışı.....	84
Şekil 2.19.: Su Ürünleri Hayat Sigortası Hasar İhbarı Ekspertiz Ödeme Süreci İş Akışı.....	85
Şekil 2.20.: Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası Poliçe Aşaması İş Akışı.....	86
Şekil 2.21.: Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası Hasar İhbarı Ekspertiz Ödeme Süreci İş Akışı.....	88

TABLolar / ÇİZELGELER DİZİNİ

Tablo 2.1.: Türkiye’de Gayrisafı Yurtıçi Hasıladaki Gelişme ve Tarımın Payı	21
Tablo 2.2.: Türkiye’de İstihdam edilenlerin yıllara göre iktisadi faaliyet kolları ve dağılımı.....	22
Tablo 2.3.: Türkiye’nin 2001 ile 2019 Yılları İtibariyle Tarım Alanları (Bin Hektar).....	23
Tablo 2.4.: Türkiye’nin 2008 ile 2019 yılları itibariyle Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Sayıları.....	25
Tablo 2.5.: Türkiye’nin 2006 ile 2019 yılları itibariyle hayvansal ürün üretim miktarları...	25
Tablo 2.6.: Türkiye’nin 2006 ile 2018 Yıllarındaki Su Ürünleri İstatistikleri (Ton).....	26
Tablo 2.7.: Türkiye’nin 2010-2019 Yıllarına Ait Tarım, Hayvancılık ve Balıkçılık İhracat Rakamları.....	29
Tablo 2.8.: Türkiye’nin Tarım Sektöründe İhracatının İthalatını Karşılama Oranı	29
Tablo 2.9.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarındaki ÇKS ye Kayıtlı Üretici Sayıları ve Üretim Alanları.....	32
Tablo 2.10.: Aydın İlinin 2019 Yılı Tarım Alanlarının Dağılımı (Dekar).....	33
Tablo 2.11.: Aydın İlindeki 2008 ile 2019 Yılları İtibariyle Büyük ve Küçükbaş Hayvan Sayısı.....	33
Tablo 2.12.: Aydın İlinin 2002 – 2017 Yıllarındaki Tarla Bitkisel Ürünleri Üretim Verileri.....	34
Tablo 2.13.: Aydın İlinin 2002 – 2017 Yıllarındaki Meyvecilik Üretim Verileri.....	34
Tablo 2.14.: Aydın İlinin 2002 – 2017 Yıllarındaki Sebze Üretim Verileri.....	35
Tablo 2.15.: Aydın İlinin Ürettiği Önemli Ürünleri ve Türkiye Sıralamasındaki Yeri	35
Tablo 2.16.: Aydın İlinin Seçili Tarımsal Ürünleri İhracatı (Ton).....	36
Tablo 2.17.: Türkiye’de kooperatifler ve ortak sayıları (2016).....	46
Tablo 2.18.: TTKK’nın Sahibi ve Hissedarı Olduğu Şirketlerin Sermaye Tutar ve Oranları.....	53
Tablo 2.19.: Aydın İlinde Faaliyette Bulunan Tarım Kredi Kooperatifleri.....	54
Tablo 2.20.: Türkiye’deki İşletmelerin Ekonomik Büyüklüklerine Göre Dağılımı.....	56
Tablo 2.21.: TTKK’nın Yıllar İtibariyle Konsolide Özkaynakları (TL)	57
Tablo 2.22.: TTKK’nın 2014-2019 Yılları İtibariyle Ortaklarına Kullandırdığı Krediler....	58

Tablo 2.23.: TTKK'nın Yıllar İtibariyle Ortaklarına Satışını Gerçekleştirdiği Tarımsal Girdiler.....	59
Tablo 2.24.: TARSİM ile Sözleşme Yapan Sigorta Şirketleri.....	68
Tablo 2.25.: Bitkisel Ürün (Portakal) Sigortası Örnek Prim Hesabı Veri Girişi Ekranı.....	71
Tablo 2.26.: Bitkisel Ürün (Portakal) Sigortası Örnek Prim Hesabı.....	72
Tablo 2.27.: Büyükbaş Hayvan (Süt Sığırtı) Hayat Sigortası Örnek Prim Hesabı.....	75
Tablo 2.28.: Bitkisel Ürünler (Buğday) Kuraklık Verim Sigortası Örnek Piri Hesabı.....	77
Tablo 2.29.: Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası Örnek Prim Hesabı.....	80
Tablo 2.30.: Kumes Hayvanları Hayat Sigortası Örnek Prim Hesabı.....	82
Tablo 2.31.: Su Ürünleri Hayat Sigortası Örnek Piri Hesabı.....	85
Tablo 2.32.: Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası Örnek Prim Hesabı.....	87
Tablo 3.1.: Türkiye'de TARSİM Tarım Sigortası Yapılan Sigortalı Alanlar (da).....	93
Tablo 3.2.: Türkiye'de TARSİM Tarım Sigortası Yaptıran, Üreticilerin Ödediği Sigorta Prim Tutarları.....	94
Tablo 3.3.: Türkiye'de TARSİM Tarım Sigortası Gerçekleşen Hasar (TL).....	97
Tablo 3.4.: Türkiye'de Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası Üretimi ve Hasar Ödemesi Tutarı	105
Tablo 3.5.: Türkiye'de Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası Üretimi ve Hasar Ödemesi Tutarı.....	109
Tablo 3.6.: Türkiye'de Kumes Hayvanları Hayat Sigortası Üretimi ve Hasar Ödemesi Tutarı.....	111
Tablo 3.7.: Türkiye'de Su Ürünleri Hayat Sigortası Üretimi ve Hasar Ödemesi Tutarı.....	113
Tablo 3.8.: Aydın İlinde, TARSİM Tarım Sigortası Yaptıran Üretici / Yetiştirici Sayıları.....	115
Tablo 3.9.: Aydın İlinde Sigortalının Ödediği TARSİM Tarım Sigortası Piri Tutarı	117
Tablo 3.10.: Aydın İlinde TARSİM Tarım Sigortası Gerçekleşen Hasar Tutarı (TL).....	117
Tablo 3.11.: Aydın İlindeki TARSİM Tarım Sigortalı Alan (Da).....	119
Tablo 3.12.: Devlet Destekli Tarım Sigortaları Yapan Şirketlerin Pazar Payı ve Toplam Prim Değişimi.....	131
Tablo 4.1.: Cronbach Alpha Test Değeri.....	134
Tablo 4.2.: Aydın İlinde Ankete Katılan TTK Personeli Eğitim Durumu.....	134
Tablo 4.3.: Aydın İlinde Ankete Katılan TTK Personelinin Medeni Durumu.....	134
Tablo 4.4.: Aydın İlinde Ankete Katılan TTK Personelinin Cinsiyet Durumu.....	135

Tablo 4.5.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Yaşları	135
Tablo 4.6.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Kurumdaki Toplam Çalışma Süreleri	135
Tablo 4.7.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Kurumdaki İmza Yetkisi Durumu.....	135
Tablo 4.8.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin TARSİM Sertifikası Durumu.....	136
Tablo 4.9.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Üniversitede Sigortacılık Bölümü Mezuniyeti Durumu.....	136
Tablo 4.10.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Gözünden, Üreticilerin TARSİM Tarım Sigortası Bilgi Düzeyi.	137
Tablo 4.11.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Gözünden Üreticilerin TARSİM Tarım Sigortası Bilinç Düzeyi	139
Tablo 4.12.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Gözünden Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırma İsteğini Artırabilecek Faktörler.....	141
Tablo 4.13.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Gözünden Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırma İsteğini Azaltabilecek Faktörler.....	143
Tablo 4.14.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Tarım Sigortası Üretimi İçin Yeterlik Durumu.	145
Tablo 4.15.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Tarım Sigortası Üretimini Artıramamasının Sebepleri.....	147

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1.1.: Aydın İlindeki Üreticilerin TARSİM Tarım Sigortasını Yaptırma Nedenlerinin Oranı (%).....	18
Grafik 1.2.: Aydın İlindeki Üreticilerin TARSİM Tarım Sigortasını Yaptırmama Nedenlerinin Oranı (%)	18
Grafik 2.1.: Türkiye'nin 2008 ile 2019 Yılları İtibariyle Örtü Altı Tarım Alanları (Da)....	24
Grafik 2.2.: Türkiye'nin 2015 ile 2019 Yıllarındaki Tahıllar, Sebzeler, Meyveler, İçecekler ve Baharat Bitkileri üretimi (Milyon Ton).....	27
Grafik 2.3.: Türkiye'de 2017 Yılında Seçili Tarım Ürünlerinin Yeterlilik Oranları (%)....	28
Grafik 2.4.: Aydın ili 2004 ile 2019 Yıllarındaki Örtü Altı Sebze ve Meyve Üretim Miktarı (Ton).....	37
Grafik 3.1.: Türkiye'deki Çiftçi Kayıt Sisteminde Kayıtlı Çiftçi Sayısı ve Alan (He).....	90
Grafik 3.2.: Türkiye'de 2015 ile 2019 Yılları TARSİM Tarım Sigortası Yaptıran Üretici Sayıları.	91
Grafik 3.3.: Türkiye'de 2019 Yılında TARSİM Tarım Sigortası Yaptıran Üretici Sayıları ve Oranı.....	92
Grafik 3.4.: Türkiye'de 2019 Yılında ÇKS ye Kayıtlı Üreticiler İçinde, TARSİM Tarım Sigortası Yaptıran Üreticilerin Oranı (%).....	92
Grafik 3.5.: Türkiye'de Bitkisel Ürünler ve Sera Sigortaları Yapılan Toplam Alanlar.....	93
Grafik 3.6.: Türkiye'de 2019 Yılında Bitkisel Ürünler ve Sera Sigortaları Yapılan Alanların ÇKS'de Kayıtlı Toplam Alanlara Oranı	94
Grafik 3.7.: Türkiye'nin TARSİM Pirim Üretimi (Üretici Pirimi + Devlet Destek Pirim Tutarları) Milyon TL.....	95
Grafik 3.8.: Türkiye'deki 2006 ile 2019 Yıllarındaki TARSİM Sigorta Bedeli Üretimi	96
Grafik 3.9.: TARSİM Sigorta Pirimi (Devlet Desteği, Üreticinin Ödediği) ve Ödenen Hasar Tutarı	98
Grafik 3.10.: Türkiye'de 2019 Yılında TARSİM Tarım Sigortası Yaptıran Üreticilerin Ödediği Sigorta Prim Tutarının Sigorta Branşları Arasındaki Dağılım Oranları.....	99
Grafik 3.11.: Bitkisel Ürün Sigortası Yapılan Bazı Ürünlerin Sigorta Bedelleri (TL) ve Oranları.....	100
Grafik 3.12.: Türkiye'de Bitkisel Ürün (Ürün ve Ağaç) Sigortalarında Ödenen Hasarların Nedeni	101

Grafik 3.13.: Türkiye’de 2015 ile 2019 Yıllarında Bitkisel Ürün Sigortası Yaptırılan Alanlar.....	102
Grafik 3.14.: Türkiye’de Büyükbaş Hayvan Yetiştiricilerinin, 2015 ile 2019 Yıllarında Ödediği Sigorta Pirim Tutarları ve Gerçekleşen Hasarlar İçin Aldığı Tutarlar (TL)	102
Grafik 3.15.: 2019 Yılında Türkiye’de TARSİM Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası Yapılan Büyükbaş Hayvanların Oranı (%)......	103
Grafik 3.16.: Türkiye’de 2018 Yılında Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortalarında Ödenen Hasarların Nedeni ve Oranı (%)......	104
Grafik 3.17.: Türkiye’de 2019 Yılında TARSİM Sigortası Yapılan Küçükbaş Hayvan Sayısı ve Oranı (%)......	104
Grafik 3.18.: Türkiye’de Küçükbaş Hayvan Yetiştiricilerinin 2015 ile 2019 Yıllarında Ödediği Sigorta Pirim Tutarları ve Gerçekleşen Hasarlar İçin Aldığı Tutarlar (TL)	106
Grafik 3.19.: Türkiye’de Sera Sigortası Yaptıran Üreticilerin Ödediği, Sigorta Pirim Tutarları ve Gerçekleşen Hasar Tutarları (TL)......	107
Grafik 3.20.: Türkiye’de TARSİM Sera Sigortası Yapılan Alan (da).....	107
Grafik 3.21.: Türkiye’de 2019 Yılında TARSİM Sera Sigortası Yapılan Alanların Oranı .	108
Grafik 3.22.: Türkiye’de TARSİM Kuraklık Sigortası Yaptıran Üreticilerin Ödediği Sigorta Prim Tutarları ve Gerçekleşen Hasar Tutarları (TL)......	108
Grafik 3.23.: Türkiye’de Arıcılık Yapan İşletme Sayısı ve Tarsim Arıcılık Sigortası Yaptıran Arıcılık İşletme Sayısı	110
Grafik 3.24.: Türkiye’de 2019 Yılında Arıcılık Yapan İşletmelerin Tarsim Arıcılık Sigortası Yaptırma Oranı (%)......	110
Grafik 3.25.: Türkiye’de Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Yaptıran Üreticilerin Ödediği Sigorta Prim Tutarları ve Gerçekleşen Hasar Tutarları (TL)......	112
Grafik 3.26.: Türkiye’de Su Ürünleri Hayat Sigortası Yaptıran Üreticilerin Ödediği, Sigorta Prim Tutarları ve Gerçekleşen Hasar Tutarları (TL)......	113
Grafik 3.27.: Aydın İlinde 2019 Yılında TARSİM Tarım Sigortası Yaptıran Üretici / Yetiştirici Sayılarının Sigorta Branşlarına Göre Dağılımı (%)......	116
Grafik 3.28.: Aydın İlinde 2019 Yılında Tüm Branşlarda TARSİM Tarım Sigortası Yaptıran Üreticilerin/Yetiştiricilerin Oranı (%)......	116
Grafik 3.29.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında Tüm Tarımsal Sigorta Branşlarında Üreticilerin Ödediği Pirim Tutarları ve Gerçekleşen Hasar Tutarları.....	118

Grafik 3.30.: Aydın İlinde Bitkisel Ürünler (Ürün ve Ağaç) Sigortası Yaptıran Üretici Sayıları.....	119
Grafik 3.31.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında Yapılan Bitkisel Ürünler (Ürün ve Ağaç) Sigortası İçin Sigortalının Ödediği Pirim Tutarı ve Gerçekleşen Hasar Ödemesi Tutarı	120
Grafik 3.32.: 2015 ile 2019 yıllarında, Aydın İlinde İşlenen Toplam Tarım Alanları ile Bitkisel Ürünler Tarım Sigortası Yapılan Alanlar (da).....	120
Grafik 3.33.: Aydın İlinde 2019 Yılında ÇKS de Kayıtlı Üreticilerin İşledikleri Tarım Alanlarındaki Bitkisel Ürünler Tarım Sigortası Yaptırma Oranları.....	121
Grafik 3.34.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında TARSİM Büyükbaş Hayvan Sigortası Yaptıran Yetiştirici Sayıları.....	122
Grafik 3.35.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında Yapılan Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası İçin Sigortalının Ödediği Pirim Tutarı ve Gerçekleşen Hasar Tutarı	122
Grafik 3.36.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında TARSİM Küçükbaş Hayvan Sigortası Yaptıran Yetiştirici Sayıları.....	123
Grafik 3.37.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında Yapılan Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası İçin Sigortalının Ödediği Pirim Tutarı ve Gerçekleşen Hasar Tutarı (TL).....	124
Grafik 3.38.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında TARSİM Sera Sigortası Yaptıran Üretici Sayıları.....	124
Grafik 3.39.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında Yapılan Sera Sigortası İçin Sigortalının Ödediği Pirim Tutarları ve Gerçekleşen Hasar Tutarları (TL).....	125
Grafik 3.40.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında Yapılan Bitkisel Ürünler (İlçe Bazlı Kuraklık Verim) Sigortası İçin Sigortalının Ödediği Pirim Tutarları ve Gerçekleşen Hasar Tutarları (TL).....	125
Grafik 3.41.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında, TARSİM Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası Yaptıran Üretici Sayıları.....	126
Grafik 3.42.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında Yapılan Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası İçin Sigortalının Ödediği Pirim Tutarları ve Gerçekleşen Hasar Tutarları (TL).....	127
Grafik 3.43.: Aydın İlinde 2019 Yılında AKS'de Kayıtlı Arıcılık Yapan Üreticilerin TARSİM Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası Yaptırma Oranı (%).....	127

Grafik 3.44.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında Yapılan Kumes Hayvanları Hayat Sigortası İçin Sigortalının Ödediği Pirim Tutarları ve Gerçekleşen Hasar Tutarları (TL).....	128
Grafik 3.45.: Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin 2017 ile 2019 Yıllarında, Tüm Sigorta Branşlarında Ürettiği TARSİM Sigorta Primleri Toplam Tutarları ile Ödenen Hasar Toplamları.....	129
Grafik 3.46.: Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin 2017, 2018 ve 2019 Yıllarında Ürettiği Sigorta Primleri Toplamının, Tüm Sigorta Şirketlerinin Sigorta Pirim Üretimi İçindeki Payı (%).....	130
Grafik 4.1.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Gözünden, Üreticilerin TARSİM Tarım Sigortası Bilgi Düzeyi	138
Grafik 4.2.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Gözünden Üreticilerin TARSİM Tarım Sigortası Bilinç Düzeyi	140
Grafik 4.3.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Gözünden, Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırma İsteğini Artırabilecek Faktörler.....	142
Grafik 4.4.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Gözünden Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırma İsteğini Azaltabilecek Faktörler.....	144
Grafik 4.5.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Tarım Sigortası Üretimi İçin Yeterlik Durumu.....	146
Grafik 4.6.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Tarım Sigortası Üretimini Artıramamasının Sebepleri.....	148

EKLER DİZİNİ

EK 2.1.:	1581 Sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu.....	165
EK 2.2.:	5363 Sayılı Tarım Sigortaları Kanunu.....	182
EK 4.1.:	Tarım Kredi Kooperatifi Personeline Uygulanan (TARSİM) Tarım Sigortası Uygulaması ile İlgili Anket Formu.....	191
EK 4.2.:	Ankete Katılan TTK Personeli Gözünden, Üreticilerin TARSİM Tarım Sigortası Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile İlgili İfadelere Verilen Cevap Sayıları ve Oranları.....	194
EK 4.3.:	Ankete Katılan TTK Personeli Gözünden, Üreticilerin Sigorta Bilinci ile İlgili İfadelere Verilen Cevap Sayıları ve Oranları.....	194
EK 4.4.:	Ankete Katılan TTK Personeli Gözünden, Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırma İsteğini Artırabilecek Etmenler ile İlgili İfadelere Verilen Cevap Sayıları ve Oranları.....	194
EK 4.5.:	Ankete Katılan TTK Personeli Gözünden, Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırma İsteğini Azaltabilecek Sebeplerle İlgili İfadelere Verilen Cevap Sayıları ve Oranları.....	195
EK 4.6.:	Tarım Sigortası Üretimi İçin, TTK Personelinin Yeterlik Durumu ile İlgili İfadelere Verilen Cevap Sayıları ve Oranları.....	195
EK 4.7.:	Aydın İlinde Ankete Katılan TTK Personelinin Tarım Sigortası Üretimini Artıramamasının Sebepleri ile İlgili İfadelere Verilen Cevap Sayıları ve Oranları.....	196

KISALTMALAR DİZİNİ

AB:	Avrupa Birliği
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
AKS:	Arıcılık Kayıt Sistemine
ÇKS:	Çiftçi Kayıt Sistemi
DB:	Dünya Bankası
FSN:	Ulusal Birlik Fonu
GSYH:	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
ICA:	Uluslararası Kooperatifler Birliği
İLO:	Uluslararası Çalışma Örgütü
SKS:	Su Ürünleri Kayıt Sistemi
STK:	Sivil Toplum Kuruluşları
TARSİM:	Tarım Sigortaları Havuzu
TÜİK:	Türkiye İstatistik Kurumu
TRUP:	Tarım Reformu Uygulama Projesi
TKK:	Tarım Kredi Kooperatifi
TTKK:	Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri
TKKBB:	Tarım Kredi Kooperatifleri Bölge Birliği
TKKMB:	Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği
TSB:	Türkiye Sigorta Birliği

GİRİŞ

İnsan için gıdanın vazgeçilemez hayati önemi sebebiyle, gıdayı üreten tarım sektörü, bugüne kadar olduğu gibi günümüzde de gelişmişlik düzeyleri ne olursa olsun, tüm ülkelerin ekonomik hayatında tarım sektörü büyük bir öneme sahiptir. İnsanların beslenmesi için gerekli olan temel gıda maddelerini ve aynı zamanda sanayi sektörü için gerekli hammaddeleri üreten bir sektör olarak stratejik ve vazgeçilmezdir (Mumcu, 2009:1).

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Teşkilatının 'İstatistik El Kitabı 2019 – Nüfus' adlı raporuna göre; 2019 yıl sonundaki dünya nüfusunun 7,6 milyar kişiye ulaştığını ve bu hızla devam ederse dünya nüfusunun 30 yıl içerisinde 2 milyar daha artarak 2050 yılında 9,6 milyara yaklaşacağı öngörülmektedir. Bu da gıdaya olan talebin sürekli artması anlamına gelmektedir (UNCTAD, 2020).

[TÜİK] Türkiye İstatistik Kurumunun (2019) yılı raporunda, adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçlarına göre Türkiye nüfusu, 31 Aralık 2019 tarihi itibarıyla 83 milyon 154 bin 997 kişiye ulaşmıştır. Önümüzdeki 20 yıl içerisinde ülke nüfusu 17 milyon daha artarak 2040 yılında 100 milyonu aşacağı TÜİK tarafından öngörülmektedir. Bunun yanında, T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün verisine göre, 09.01.2020 tarihi itibarıyla ülkemizde geçici koruma statüsü altında yaşayan, diğer ülkelerden gelen düzensiz göçmenler hariç sadece Suriyeli göçmen sayısı 3 milyon 576 bin 659 kişidir (T.C.İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020). Bundan başka Türkiye İstatistik Kurumunun (2019) raporuna göre, önemli bir turizm potansiyeli olan ülkemize 2019 yıl sonu itibarıyla, bir yılda giriş yapan turist sayısı 45 milyon 58 bin 286 kişi olmuştur. Bu rakamlar ışığında Türkiye'deki yerleşik nüfusun, göçmenlerin ve gelen turistlerin yeterli ve dengeli beslenmesini sağlayan da tarım sektörüdür.

Bunun yanında Türkiye İstatistik Kurumunun (2019 Aralık) dış ticaret raporuna göre, 2019 yılında 5 milyar 480 milyon ABD doları tutarında tarım ve hayvancılık ürünü ile 525 milyon ABD doları tutarında balıkçılık ürünü ihracatını gerçekleştiren de Türkiye'nin tarım sektörüdür. 2019 yılı sonu itibarıyla TÜİK verilerine göre toplam istihdam içerisindeki tarım sektörünün payı %18,2'dir. Türkiye'de 5 milyon 097 bin kişi tarım sektöründe çalışmaktadır. Hem istihdama katkısı hem de sürdürülebilir büyüme trendi ile gelecek

dönemde de hiç kuşkusuz tarım sektörü, ekonominin gelişmesi ve Türkiye'nin kalkınmasındaki önemli rolünü sürdürecektir.

Buna karşın, bugün artık bütün iklim bilimciler tarafından da kabul edilen, dünya iklimi sisteminde bir bozulmanın olduğudur. Doğal dengenin bozulmasına neden olan insanların, gerekli önlemleri almadan çeşitli ekonomik ve sosyal etkinliklerine devam etmesi hâlinde, iklimlerdeki bu sapmaların artacağı öngörülmektedir. İnsanların bu faaliyetlerinin sonucunun çok olumsuz olacağı düşünülmekte ve küresel ısınmaya bağlı olarak iklim değişikliklerinin yaşanacağı, kesin bir dille ifade edilmektedir. Küresel iklimdeki bu değişikliklerin tarımsal üretimi olumsuz etkileyeceği de öngörülebilmektedir (Öztürk, 2002:64).

Ekonomide en önemli sektörlerden biri olan tarım sektörü, doğal, sosyal ve ekonomik risklerden de en çok etkilenen sektördür. Bu sebeple 'üstü açık fabrika' olarak tanımlanmıştır. Tarımsal üretimi etkileyen doğal risklerin olumsuz etkilerinin giderilmesi ve oluşan hasarların tazmin edilmesindeki etkili yöntemlerden birisi de tarım sigortasıdır (İkikat Tümer, 2011: 153).

Gelişmiş ülkeler, tarımın 'ne pahasına olursa olsun korunacak sektör' olduğunu vurgulayarak, yıllardır uyguladıkları korumacılık politikalarını, 'Tarımda Risk Yönetim Programları' ile uygulamaya koyarak tarım sektörünü çeşitli riskler karşısında, çok yönlü ve sürekli desteklemişlerdir (Dinler, 2000: 1117).

Tarım sektöründe üretimin sürekliliğini engelleyen sorunların en önemlilerinden birisi üreticilerin sermaye noksanlığı ve ürünlerini pazarlama sorunlarıdır. Diğerleri ise üretim sırasında oluşabilecek risklerdir. Üreticiler finans ve pazarlama sorunlarını, Uluslararası Kooperatifler Birliği (ICA)'ya göre; "ortak ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını ve isteklerini gerçekleştirmeleri için üyeleri tarafından kontrol edilen ve işletilen insan merkezli işletmeler" olarak tanımlanan, kooperatifler aracılığı ile gidermeye çalışmaktadır. Üretim esnasındaki hastalıklar, zararlılar ile iklimsel olaylar ve doğal afetlerden kaynaklanan sorunlarını da tarım sigortaları ile aşmaya çalışmaktadırlar. Tarım ekonomisinin büyüyerek devamının sağlanması ve sürdürülebilir olması için, çiftçilerin sermaye noksanlığı ve pazarlama sorunlarına çözüm olabilen kooperatifler ile üretim esnasındaki risklere çözüm olabilen tarım sigortalarının önemi daha çok anlaşılabilir.

1. BÖLÜM

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI VE ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.

Birinci bölümde araştırmanın amacının ne olduğu, konunun öneminin ve konunun kapsamının neleri içerdiği üzerinde durulmuştur.

1.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı

İnsan için yaşamsal, toplumlar ve ülkeler açısından da stratejik bir öneme sahip olan gıdanın üretildiği tarım sektörü, doğal, sosyal ve ekonomik risklerden çok fazla etkilenmektedir. Bu riskler sebebiyle, gıda tedarik zincirinde kopmalar olmaması için, tarımsal üretimde devamlılığın sağlanması kaçınılmaz bir zorunluluktur. Tarımsal üretimde çiftçilerin karşılaştığı birçok zorluk vardır. Türkiye’de, TÜİK verilerine göre tarımsal işletmelerin %85’ini küçük ve orta büyüklükteki işletmeler oluşturuyor. Bu sebeple üreticilerin karşılaştığı zorlukların en önemlisi üretim yapabilmesi için gerekli olan finansman ihtiyacıdır. Bunun yanında ürünlerin pazarlanması gibi diğer çeşitli sorunları da bulunmaktadır. Üreticilerin karşılaştığı diğer önemli zorluk ise, “üstü açık fabrika” olarak nitelendirilen tarımsal üretim sırasında, çiftçilerin başlarına gelebilecek olan hastalıklar ve zararlıların vereceği kayıpların yanında, iklimsel olaylardan ve doğal afetlerden kaynaklan diğer risklerdir. Sermaye yetersizliği ve pazarlama sorunları için kooperatifçilik, üretim sırasında oluşabilecek olan riskler için ise tarım sigortaları, üreticilerin sorunlarına çare olabilmektedir. Bu amaçla tarımsal üretimde sürekliliğin sağlanabilmesi için, aktif olarak kullanılması gereken, tarım sigortaları ve kooperatifçilik kurumlarını, bünyesinde bir arada bulunduran organizasyon olan Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri üzerinden, tarım sigortası konusunun incelenmesinin, tarımsal üretimdeki devamlılık açısından, olumlu sonuçları olacağı düşünülmektedir. Çalışmanın öncelikli amacı, doğal, sosyal ve ekonomik risklerden oldukça fazla etkilenen tarımsal üretimde sürekliliğin sağlanabilmesidir. Bu sebeple üreticiler tarafından tarım sigortasının benimsenip, yaygınlaşabilmesi için, Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin tarım sigortası üretiminin incelenmesinin, Türkiye’deki tarımsal üretimin sürekliliği açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Türkiye genelinde 81 ile yayılmış organizasyon yapısı sayesinde, Türkiye'deki çiftçiler ile en yakın teması kurabilen kuruluşlardan olan Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin, tarım sigortası üretiminin incelenmesi önemli görülmektedir. Türkiye'deki tarımsal üretimin sürekliliği açısından önemli görülen tarım sigortalarının, üreticiler arasında benimsenip, yaygınlaşarak geliştirilebilmesi için Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin, tarım sigortası üretiminin araştırılması değerli bulunmuştur.

Sonuç olarak bu araştırmanın amacı tarım sigortası poliçelerini üreten Tarım Kredi Kooperatifleri personelinin tarım sigortası üretimi ile ilgili sorunlarının tespit edilmesi ve varsa karşılaştıkları zorluklar araştırılarak, tarım sigortası üretimi konusunda yetkililere ve bu konuda politika üreteceklere, öneriler geliştirebilmektir. Bunun yanında, tarım sigortası ile ilgili bazı veriler sağlanmış olması da çalışmanın diğer amaçları arasında sayılabilir.

1.2. Araştırmanın Konusu

Araştırmanın temel konusu, Türkiye'de çiftçi ile en yakın temastaki kurumlardan biri olan Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin organizasyon yapısı altında bulunan Bereket Sigorta A.Ş.'nin tarım sigortası üretiminin incelenmesidir. Ayrıca Türkiye'de TARSİM tarım sigortası üretimi yapan diğer tüm sigorta şirketleri içerisindeki payının araştırılmasıdır. Bereket Sigorta A.Ş.'nin acentesi konumunda bulunan, birim Tarım Kredi Kooperatifi çalışanlarının, TARSİM tarım sigortası üretimi sırasında karşılaştıkları aksamalar ile varsa zorluklarının tespit edilmesi araştırmanın ana konusunu oluşturmaktadır.

Bu amaçla öncelikle Türkiye'nin tarım sektörü genel hatları ile inceledikten sonra, tarımsal üretimin sürekliliği için önemli olan, kooperatifçiliğin ve tarım sigortası konularının dünyada ve Türkiye'deki tarihsel gelişim süreçleri incelenmiştir. Türkiye'nin TARSİM tarım sigortası verileri analiz edildikten sonra, Türkiye'deki tarım sigortası üretiminin ne kadarının, Bereket Sigorta A.Ş.'nin acentesi konumundaki, Tarım Kredi Kooperatifleri tarafından üretildiği incelenmiştir.

Araştırma kapsamında Aydın ilinde faaliyette bulunan, 48 adet birim Tarım Kredi Kooperatifinde çalışanlara (hizmetliler hariç) memur, mühendis ve kooperatif müdürlerine, tarım sigortası üretimi ile ilgili olarak, karşılaştıkları aksamalar ile zorluklarının tespitine yönelik bir anket uygulanmıştır. Bu ankette Tarım Kredi Kooperatifi personelinin gözünden,

üreticilerin/çiftçilerin tarım sigortası ile ilgili bilgi durumu ve tarım sigortası bilinç düzeyi ölçülmeye çalışılmıştır. Ayrıca üreticilerin/çiftçilerin tarım sigortası yaptırma isteğini artıracı ve azaltıcı faktörler araştırılmıştır. Bundan başka Tarım Kredi Kooperatifi personelinin tarım sigortası üretimi için yeterlilik durumunu ve tarım sigortası üretiminin artırılmamasının sebeplerini araştıran, bir anket çalışması yapılmıştır. Ortaya çıkan veriler ışığında, sigorta poliçesi üretiminin artırılabilmesine yönelik olarak, politika yapıcılara ve yetkililere öneriler sunabilmek için çalışılmıştır.

1.3. Araştırmanın Kapsamı

Türkiye’de, tarım sektöründeki üretimin, sürekliliğinin sağlanmasında kooperatifçilik ve tarım sigortaları kurumları önemli görülmektedir. Bu sebeple araştırma, Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerini ve TARSİM Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. kurumlarını kapsamaktadır. TARSİM Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş.’den, alınan, 2015 ile 2019 yılları arasındaki, Türkiye’nin tamamına ait tarım sigortası verileri ile ayrıca çalışma sahası olan Aydın ilinin, tarım sigortası verilerini kapsamaktadır. Türkiye’de tarım sigorta poliçesi düzenleme yetkisine sahip olan 23 sigorta şirketlerinin tamamının ürettiği, tarım sigortası poliçesi prim tutarları ve ödenen hasar miktarları ile tarım sigortası yaptıran üretici sayılarını kapsamaktadır. Bundan başka Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin 2017 ile 2019 yılları arasında Türkiye genelinde üretmiş olduğu, TARSİM tarım sigortası verilerini kapsamaktadır. Ayrıca T.C. Tarım ve Orman Bakanlığının verilerini, Tarım ve Orman Aydın İl Müdürlüğü’nün verilerini ve Türkiye İstatistik Kurumu verilerini kapsamaktadır.

Aydın ilinde faaliyette bulunan, 48 adet birim Tarım Kredi Kooperatifinde çalışan 87 personele uygulanmış bulunan, tarım sigortası üretimi ile ilgili, anket verilerini kapsamaktadır. Bu doğrultuda literatürdeki araştırmalardan da hareket edilerek, neden sonuç ilişkisine odaklı bir bakış açısı ile anket sonucunda ulaşılan bulgulara dayanan verileri kapsamaktadır.

1.4. Tarım Kredi Kooperatifleri ile İlgili Önceki Çalışmalar.

Yapılan literatür taramasında, bu araştırmanın konusunu “Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin tarım sigortası üretimini” doğrudan esas almış olan, ilgili bir çalışmaya

rastlanılmamıştır. Ancak dolaylı olarak ilgili çalışmalar mevcuttur. Önceki çalışmaları iki başlık altında, tarım kredi kooperatifleri ile ilgili ve tarım sigortalarıyla ilgili çalışmalar olarak incelenmiştir.

Yeni (1995: 124) yüksek lisans tez çalışmasında, Tarım Kredi Kooperatiflerinin finansal yapısına yönelik olarak yaptığı araştırmada; kooperatiflerin finansmanında esas olanın, kendi kendilerine yetmeleri gerektiğinin vurgulandığı çalışmada, özkaynak oluşumunun artırılması için, ortakların sermaye borçlarını ödemesine yönelik teşvikler verilerek tahsilinin hızlandırılması, kooperatiflerin otofinansmanının etkin çalıştırılmasını, devletin kooperatif sermayesine katılmasını, gecikmiş alacakların hızlı tahsili ve kredi devir hızının artırılmasını, kooperatifler bankasının kurulmasını önererek, bu doğrultuda yasal düzenlemelerin yapılmasını tavsiye etmektedir.

Kaya (1999: 68) yüksek lisans tez çalışmasında, Tarım Kredi Kooperatiflerinde yeniden yapılanmanın kooperatif faaliyetlerine etkisini incelemiştir. 553 sayılı kanun hükmünde kararname ile daha demokratik bir kooperatif anlayışına geçildiği belirtilen çalışmada, kooperatif kaynaklarının etkin kullanılması ve kooperatif faaliyetlerinin rehabilitasyondan geçirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Apaydın (1999: 58) yüksek lisans tez çalışmasında, Trakya bölgesinde Tarım Kredi Kooperatiflerinin, rasyonel tarımsal mekanizasyon kullanımına etkisini ve gelişimindeki rolünü araştırmıştır. Kooperatif üyelerinin büyük çoğunluğunun tarım alet ve makinalarını Tarım Kredi Kooperatifleri aracılığıyla satın aldıklarını belirtmiş, ancak alet makine kullanımının rasyonel kullanımı konusunda, Tarım Kredi Kooperatiflerinin yeterli olmadığı dile getirilmiştir. Bu konuda hem personelin hem de ortak üreticilerin eğitim ve seminerler ile bilinçlendirilmesinin önemini ortaya koymuştur.

Cebeci (2001: 185) doktora tez çalışmasında, İzmir Bölge Birliği kapsamında, Tarım Kredi Kooperatiflerinin daha etkin çalışma düzenini araştırmıştır. İzmir Bölge Birliğine bağlı kooperatifler arasından bir örneklem ile seçilen kooperatiflerin verileri incelenmiş ve sonucunda kooperatiflerin etkin çalışma düzeyine ulaşmaları için, yöneticilere, personele ve ortaklara (çiftçilere) üç boyutlu entegre bir eğitim programı uygulanması gerektiği söylenmiş, bundan başka ortakların büyük çoğunluğunun, kooperatif personelini diğer kuruluşlardaki personellerden daha yakın ve daha kolay iletişim kurabildiklerini dile getirmişler, dolayısıyla

kooperatifçilik adına yapılan işlerde, küçük ve orta ölçekteki işletmelere daha kolay ulaşılabileceği ifade edilmiştir. Kooperatiflerin mevduat toplamaması sebebiyle, T.C. Ziraat Bankasına bağımlılığını, özellikle de faiz uygulaması konusunda esnek olamaması sonucunu doğurduğunu belirtmiş. Bu sebeplerden dolayı kooperatif bankacılığı uygulamasına geçilmesinin uygun olacağı dile getirilmiştir. Bunun yanında her yıl belirlenen kredi şahıs hadlerinin yetersiz olması ve günün koşullarına uygun olmaması da eleştirilmiştir. Ortaklığın teşvik edilmesi için sermayeye sınırlı faiz verilmesi önerilmiştir. Kooperatiflerde etkili bir denetim yapılmadığı da belirtilmiştir.

Candemir ve Koyubenbe (2005: 10) makale çalışmalarında, veri zarflama analizi yöntemi ile İzmir Bölge Birliğine bağlı Tarım Kredi Kooperatifleri'nin 'teknik etkinliklerinin' ölçülmesi incelenmiştir. Tarım Kredi Kooperatiflerinin göreceli olarak teknik etkinliklerini belirlemek olduğu söylenen çalışmada, 2003 yılına ait verilere dayalı olarak, 247 birim kooperatifi kapsadığı belirtilmiş, kooperatiflerin performanslarını ve teknik etkinliklerini Veri Zarflama Analizi yöntemi kullanılarak ölçülmüştür. Alınan sonuçlar 2003 yılı itibariyle, 247 birim kooperatiften, 21 birim kooperatif hariç, diğerlerinin optimal ölçekte faaliyette bulunmadıklarını tespit ettiğini söylemektedir.

İnci (2010: 112) makale çalışmasında, Cumhuriyet dönemi (1923–1938) Türkiye'sindeki tarımsal kredi konusundaki gelişmeleri incelemiştir. Bu dönemde Türkiye nüfusunun %75-80'i köylerde yaşamakta olduğu ve geçimini tarımdan sağladığı söylenerek, tarımsal üretimden elde edilen gelirin, milli gelirin yarısına yakınına oluşturduğu belirtilmiştir. Cumhuriyet'in bu ilk dönemlerinde üretim araçlarının çok ilkel ve yetersiz durumda oluşu, tarımsal finansman konusunu da ivedilikle çözülmesi gereken bir sorun haline getirmiştir. Bu dönemde örgütlü kredi kurumları daha gelişmemiş olması sebebiyle, çiftçinin ihtiyaç duyduğu krediyi tefeciden alması, köylüyü daha da yoksullaştırdığı dile getirilmiştir. Devlet, köylüyü bu sıkıntılı durumdan kurtarmak için bir yandan Ziraat Bankası'nı etkin hale getirerek tarımsal krediyi tabana yaymaya çalışırken, diğer yandan da kredi kooperatifleri kurmaları için üreticilere önderlik ettiği anlatılmıştır.

Everest ve Yercan (2010: 1037) makale çalışmalarında, yoksullukla mücadelede kooperatiflerin önemini incelemişlerdir. Çalışma alanı olarak Çanakkale ili merkez Tarım Kredi Kooperatifinin faaliyetleri ele alınmış ve kooperatife ortak olan üreticilerin ekonomilerine yaptığı katkılar örnek olay araştırması ile ortaya konmuştur. Türkiye'de

yaklaşık 4 milyon tarımsal işletmenin %33'ü tarım kredi kooperatiflerine ortak olduğu belirtilen çalışmada. Küçük çiftçilerin üretim yapabilmek için krediye gereksinim duyduğu ve bunu şahıslardan sağlamalarının onlara çok pahalıya mal olduğunu, bankalardan kredi sağlamalarının ise çok güç ve hatta çoğu kez imkânız olduğunu ve bu nedenle, küçük çiftçiye uygun koşullarda kredi sağlayan kuruluşun Tarım Kredi Kooperatifleri olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla nüfusumuzun belli bir kısmının geçimini tarımdan sağladığı ülkemizde, tarımdaki darboğazların giderilmesi ve yoksulluk sorununun çözülmesine de yardımcı olacak bir kuruluş olarak Tarım Kredi Kooperatifleri gösterilmiştir. Ayrıca Tarım Kredi Kooperatiflerinin oluşturduğu istihdam olanakları sayesinde de yoksullukla mücadelede önemli bir aktör olduğu dile getirilmiştir. Ayrıca Tarım Kredi Kooperatiflerinde istihdam edilen uzman sayısı yetersiz bulunmuş ve istihdam edilen uzmanların sayıca artması, beraberinde daha sık eğitim ve kurs çalışmalarını ve daha sık işletme ziyaretlerini getirecektir. Bu da kaliteli üretimi artıracak ve kaliteli üretimin yaratacağı gelir de yoksulluğu azaltabilecektir.

Atik (2014: 77) yüksek lisans tez çalışmasında, Tekirdağ ilindeki tarım kredi kooperatiflerinin genel yapısı, sorunları ve tarımsal girdi kullanımındaki payını incelemiştir. Tekirdağ ilindeki tarım kredi kooperatifleri üyelerinin giderek yaşlandığını, bundan başka ortakların eğitim seviyelerinin bir ölçüde yükseldiğini ortaya koymuş, kooperatifçilikle ilgili eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yaygınlaştırılarak verimli ve etkin hale getirilmesi ile kooperatifçilik bilincinin topluma yayılması için, öncelikle ülkemizde genel eğitim seviyesinin yükseltilmesinin gerekli olduğu savunulmuştur. Tarım kredi kooperatiflerinin, alternatif tarımsal üretim faaliyetlerinde kullanılan tarımsal girdilerin teminine de önem vermesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca Tarım kredi kooperatifi ortaklarının ürettiği ürünlerin, iç ve dış pazarlarda değerlendirilmesine yönelik dinamik bir pazarlama ağı oluşturması ve birimdeki kooperatiflerin ürün toplama ve depolama konusunda uzmanlaşmasının sağlanması gerektiği vurgulanmıştır.

Özdemir, Ağır, Yılmaz, ve Boz (2014: 1265) makale çalışmalarında, üretici bakışıyla Tarım Kredi Kooperatiflerini, Afyonkarahisar ili Dinar ilçesi örneğinde incelemiştir. Tarım Kredi Kooperatifleri ülke tarımında çok önemli bir yere sahip olan ve üreticilerin nakdi ve aynı kredi ihtiyaçlarını sağlayan etkin bir kuruluş olduğu belirtilen çalışmada, üreticilerin 42,29 yaş ortalaması ile orta yaşta, eğitim durumu olarak lise düzeyinde ve gelir durumu bakımından da orta gelir düzeyinde yer aldıkları belirtilmiştir. Çiftçilerin %72,7'sinin, yani

büyük çoğunluğunun kendi arazisine sahip olduğu tespit edilmiştir. Kooperatife üye olan çiftçilerin tarımsal üretim için ortalama 6001 ile 11000 TL arasında kredi kullanmakta olduğu ve çiftçilerin %77,6'sını ise girdi temini için kredi kullandığı saptanmıştır. Kooperatife üye olan üreticilerin %58,6'sı kooperatif işleyişinden genelde memnun iken %21,2'si ise memnun olmadıkları belirtmiştir.

Ülker ve Özdemir (2016: 346) makale çalışmalarında, iş tatmininin örgütsel bağlılığa olan etkisini, Tekirdağ ilindeki Tarım Kredi kooperatifleri örneğinde incelemiştir. Kooperatiflerde çalışan işgörenlerin iş tatmini düzeylerinin ve örgütlerine olan bağlılıklarının ne oranda olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Artık günümüzde rekabetin bir parçası olarak, diğer işletmelerle zorlu bir yarışta olan kooperatiflerde de insan faktörünün, çalışanlar açısından da değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Çalışmanın örneklemini için Tekirdağ ilindeki Kooperatif çalışanlarından faydalanılmıştır. Anket yoluyla 140 Tarım Kredi kooperatifi çalışanından elde edilen veriler, "SPSS 15.0 for Windows" paket programı kullanılarak yapılan analizler sonucunda, çalışanların örgütsel bağlılık düzeylerinin, iş tatmin düzeylerinden olumlu yönde etkilendiği görülmüş ve iş tatminine ilişkin bulguların yüksek oranda, memnuniyet yönünde olduğunu ve çalışanların örgütlerine karşı devam bağlılığı hissettiğini, ancak duygusal bir bağlılık hissetmedikleri sonucuna ulaşıldığı belirtilmiştir.

Everest ve Yercan (2016: 526) makale çalışmalarında, Tarım Kredi Kooperatifleri Balıkesir Bölge Birliğine bağlı kooperatif ortaklarının, kooperatif yönetimine katılma durumları ve eğilimlerini incelemiştir. Balıkesir, Bursa ve Çanakkale illerindeki Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarına uygulanan anket ile elde edilen veriler ışığında ulaşılan sonuçlar şöyledir; Genel olarak ortakların kooperatif yönetimi ile ilgili, bilinç düzeylerinde, kooperatife olan ortaklık süreleri, eğitim düzeyleri, hane nüfusları, internet kullanma durumları, tarımsal toplantılara katılma durumları, kooperatifi ziyaret sıklıkları, tarım dışı gelir durumları ve kooperatif konusunda eğitim almış olmaları, etkili faktörler olarak bulunduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla kooperatif bilincinin geliştirilmesine yönelik çalışmalarda çiftçilerin bu özellikleri göz önünde tutulması gerektiği söylenmiştir. Kooperatifçilik bilincinin geliştirilmesi için de aşağıdakiler önerilmektedir; Kooperatif bilincini geliştirecek broşür, gazete, dergi, kitap gibi basılı yayım materyalleri üreticilerin kolaylıkla ulaşabilecekleri düzeyde yaygınlaştırılmalıdır. Kooperatife yönetime aday olacak üyelerin belirli bir kooperatifçilik eğitimi alması gerektiği, böylece en azından kooperatif yöneticiliği yapacakların bilincinin biraz daha gelişmiş olacağı söylenmiştir. Bölgede internet

kullanımının yaygınlaştırılmasının faydalı olacağı belirtilmiş ve ortakların kooperatif yönetim kurulu toplantılarına izleyici olarak katılmaları, kooperatif yönetimlerinin, ortaklarının kooperatif ana sözleşmesini okuması için çaba göstermesi gerektiği salık verilmiştir.

Everest ve Yercan (2016: 73) makale çalışmalarında, Kooperatif ortaklarının kooperatifçilik ilkelerini algılamalarını, Tarım Kredi Kooperatifleri örneği üzerinden incelemişlerdir. Üreticilerin kooperatife üye olma amaçları ve kooperatifçilik ilkeleri üzerine olan bilinç düzeyleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yapılan analizlerle aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır: Üreticilerin kooperatife üye olmadaki ilk amaçlarının, üretimleri için ihtiyaç duydukları mal ve hizmetleri kooperatiftan temin etmek olduğu belirtilmiştir. Daha sonra eğitim düzeyi yükseldikçe üreticilerin kooperatif ilkelerini bildiklerini düşünme eğilimlerinin yükseldiği söylenmiştir. Üreticiler arasından tarımsal eğitim ve seminerlere katılan üyelerin kooperatifçilik ilkelerini bilme eğilimleri, tarımsal eğitime katılmayan üreticilere göre daha fazla olduğu ortaya konmuştur. Kooperatif yönetimi içinde görev alma tecrübesi olan üyeler, kooperatifçilik ilkelerini bilmediklerini düşünmektedirler. Kooperatifçilik bilincinin tespit edilebilmesi için yapılan likert ölçeği skor sıralamalarına göre, çiftçilerin en az doğru bildiği ilkenin 'Özerklik ve bağımsızlık' ilkesi olduğu ortaya konmuştur. Bunu 'Toplumsal sorumluluk' ve 'Ortağın ekonomik katılımı' ilkelerinin takip ettiği belirtilmiştir. Bu sebeple, tarımsal eğitim programlarının tabana yayılması ve genel eğitim düzeyinin yükseltilmesi kooperatifçilik bilincine olumlu katkılar yapacağı söylenmiştir. Kooperatif yöneticilerinin de kooperatif ilkeleriyle ilgili eğitime ihtiyacı olduğu belirtilmiştir. Eğitim yayım çalışmalarında ise her bir kooperatifçilik ilkesinin ayrı ayrı ele alınması gereği dile getirilmiştir. Üreticiler tarafından en az anlaşılmış olan 'Özerklik ve Bağımsızlık' ilkesine öncelik ve ağırlık verilmesi önerilmiştir.

Alkan (2016: 127) makale çalışmasında, Tarım kooperatiflerinin, istihdam üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Tarım kooperatiflerinin ülke ekonomisine makul düzeyde bir istihdamı sağlamadığı belirtilen yazıda, gelişme eğiliminde olan kooperatifleri, geleceğin önem arz eden kuruluşları olarak takdim etmiştir. Bu bağlamda kooperatiflerin verimini artırması için üniversite eğitimi almış, liyakatini kanıtlamış eleman istihdamının artırması gerektiği belirtilmiştir. Günümüzün piyasa sistemi ve iktisadi yapısının kooperatif-üniversite işbirliğini kaçınılmaz hale getirdiği söylenmiştir. Ortaklarının eğitimini, bilgilendirme toplantıları ile destekleyerek artırma amacı güden tarım kooperatiflerinin, nitelikli istihdam için üniversitelerdeki gerek Kooperatifçilik gerekse de Tarım Ekonomisi Programı'nın yetkin

akademisyenleriyle işbirliğine gitmesi gerektiği söylenmiştir. Dolayısıyla çağdaş ekonomi anlayışı ile kooperatiflerin modern eğitimin nimetlerinden faydalanmasının büyük bir fırsat olduğu belirtilmiştir. Üretici, finansör, satıcı, eğitici rolleri ile daha birçok şekilde ülkemizin tarımına fayda sağlayan tarım kooperatifleri, uluslararası bazda tarımda etkin ülke olma amacı güden Türkiye için istihdam sağlama konusunda önemle durulması gereken kuruluşlar olduğu söylenen çalışmada. Türkiye bağımsız ve sürdürülebilir bir iktisadi sistem kurmak istiyorsa tarım kooperatifleri aracılığıyla ile yurttaşlarının en kaliteli besinleri bilimsel yöntemler ile üretebilen modern tarımı geliştirmesi gerektiği söylenmiştir. Bundan başka tedarik ve organizasyon zincirini istismar ederek fiyatları yükselten aracı, tekelci ve komisyoncuların boyunduruğundan, tüketicileri kurtarma potansiyelli olan, tarım kooperatifleri aracılığıyla halka uygun fiyatlı ürünler ulaştırılmalı denilmiştir.

Erbası, Tanç ve Gümrah (2017: 57) makale çalışmalarında, sürdürülebilir kalkınmaya yönelik bilgi, tutum ve davranışların ölçülmesini, Nevşehir Tarım Kredi Kooperatifi çalışanları örneğinde inceledikleri bu çalışmada, Tarım Kredi Kooperatiflerinin sürdürülebilir kalkınmanın önemli yapı taşlarından birisi olduğu söylenmiştir. 62 adet çalışana ait anket verileri, çeşitli istatistiksel analizlere tabi tutulmuş ve sürdürülebilir kalkınma konusunda, orta düzeyde tutuma, orta düzeyde bilgiye ve orta düzeyde davranışa sahip oldukları belirtilmiştir. Toplumdaki sürdürülebilir kalkınma bilincinin, tam olarak yerleşmediği ortaya konmuştur. Ayrıca kurum ve kuruluşların konuya gerekli özeni göstermediği ve konunun henüz eğitim müfredatında yer almadığı da dikkate alındığında, bu durumun gayet olumlu olduğu belirtilmiştir. Ülkenin önemli ekonomik kurumlarından biri olan Tarım Kredi Kooperatifi çalışanlarının orta düzeyde bilgiye sahip olmasının son derece önemli olduğu vurgulanmıştır. Özel ve resmi kuruluşlar tarafından konuya gereken önemin verilmesini, eğitim müfredatına da sürdürülebilir kalkınma derslerinin konması, konuyla ilgili olarak seminer, konferans vb. eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi ile orta seviyede olan durumun daha yüksek seviyelere ulaşacağı söylenmektedir. Ayrıca araştırmada çalışanların sürdürülebilir kalkınmayla ilgili tutum-davranış düzeyleri arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu tespitine yer verilmiştir. Bu durumun da ülkedeki sürdürülebilir kalkınmanın geleceği açısından oldukça olumlu olduğu belirtilmektedir. Yönetici pozisyonunda çalışan kişilerde sürdürülebilirlik tutum ve davranışı diğer pozisyonlardaki çalışanlara göre daha anlamlı olması olumlu bulunurken, bu yöneticilerin zamanla alt kademedeki çalışanlarını da olumlu etkilemesinin muhtemel olduğu belirtilmiştir.

Karagaytan (2019: 99) yüksek lisans tez çalışmasında Samsun ilinin Çarşamba ilçesindeki tarım işletmelerinin, tarım kredi kooperatifi kredisine erişimi ve üreticilerin kredi talebini etkileyen faktörlerin incelemesini yapmıştır. Analizine katılan işletmelerin çoğunluğunun TKK hakkındaki düşüncelerinin olumlu olduğunu belirttiği çalışmasında eğitimi lise ve üstü olanların krediye erişimi, eğitimi daha düşük düzeydeki üreticilere göre daha fazla olduğu belirtilmiştir. Ayrıca asıl mesleği çiftçilik olan işletme sahiplerinin, krediye erişme olanakları, asıl mesleği çiftçi olmayanlara olanlara göre daha fazla olduğu belirtilmiştir. Hane halkı sayısı fazla olan işletmelerin tarımsal krediye erişme imkanları daha az olan işletmelere göre daha fazla olduğu söylenmektedir. Bunun dışında tarımsal geliri daha fazla olan üreticilerin diğerlerine göre tarım kredisine erişme olasılıklarının daha yüksek olduğu, işgücü masrafı daha fazla olan tarımsal işletmelerin tarım kredisine erişme olanakları diğer işletmelere göre daha az olduğu, ayrıca fındık yetiştiriciliğinde uzmanlaşan işletmelerin, TKK'nden kullandıkları kredi tutarları, diğer ürünlerde uzmanlaşan işletmelere göre daha düşük olduğunu ve yayım hizmetlerine erişebilen üretici işletmelerinin TKK'nden kullandıkları kredi tutarı, ulaşamayan işletmelere göre daha fazla olduğu belirtilmiştir.

1.5. Tarım Sigortalarıyla İlgili Önceki Çalışmalar.

Çukur, Saner ve Uçar (2008: 111) makale çalışmalarında, Malatya ili Doğanşehir ilçesi Polatdere köyündeki kayısı üreticilerinin, risk transferindeki araç olan tarım sigortalarına bakışlarının değerlendirildiği araştırmada; Tarım sektöründe yaşanabilecek olası risklerin gerek işletmeye gerekse ülke ekonomisinin tamamına getireceği ekonomik kayıpların önlenmesinin tarım sigortaları ile gerçekleştirilebileceği belirtilen çalışmada; Kayısı üreticilerinin, riskin transferinde sigortaya bakış açıları ve yeni sigorta yasası ile ilgili görüşleri değerlendirilmiştir. 2005 yılında çıkarılan yeni sigorta yasası ile tarımsal sigorta alanında birçok yeniliği ve düzenlemeyi beraberinde getirdiği söylenmiştir. Bu yasa ile iklim ve doğa koşulları sebebiyle oluşan risklerin önemli ölçüde azalacağı belirtilmiştir. Bundan başka yasanın getirdiği en önemli noktanın, çiftçi kayıt sistemine kayıtlı oldukları takdirde çiftçilerin ödediği primin yarısının devlet tarafından karşılandığı dile getirilmiştir. Ancak üreticilerin büyük bir kısmının bu konudan haberdar olmasına rağmen, yeni sigorta yasası sonrası sigorta yaptıran üretici sayısı yok denecek kadar az olduğu belirtilmiştir. Bu noktada üreticilerin tarımsal sigorta sistemine güveninin sağlanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bundan başka üreticilerin tarımsal sigorta yaptırmaya eğilimlerini arttıracak eğitim ve yayım

çalışmalarının yapılmasını ve de özellikle görsel kitle iletişim araçları yoluyla, üreticide sigorta bilincinin yerleştirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Mumcu (2009: 93) doktora tezi çalışmasında, tarımı gelişmiş ülkelerde ve Türkiye’de tarımsal destekleme uygulamalarında tarım sigortalarının yerini incelemiştir. Tarım sigortaları konusunda, sigorta ve tarım sektörlerinin ilgili kurumlarının daha etkin çalışmalar yürütmesi beklenmektedir. Çiftçilerin, riskler, risk yönetimi ve sigorta konularında bilgilendirilmesi gereğinin yanı sıra, kültürel ve teknik önlemlerin alınması yönünde, çiftçi birlikleri ile devlet arasında ortaklaşma sağlanarak, erken uyarı ve koruma önlemlerinin geliştirilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca tarım sigortaları eksperliğine ilişkin yönetmeliğin yeniden gözden geçirilmesini ve özel eğitimin verildiği tarım uzmanları ile hasar tespit organizasyonunun yürütülmesini, Türk Sigortaları Vakfı’nın AB normlarındaki uygulamalar yönünde “ekspert yönetmeliğinde” gerekli değişikliklerin yapılması isteniyor. Veteriner ve Ziraat Fakültelerimiz ile, Sigortacılık eğitimi veren üniversitelerimizin tamamının ders programlarında “Tarımda Risk Yönetimi ve Tarım Sigortaları” konusuna yer vermeleri gerektiği belirtiliyor. Çiftçilerin tarım sigortası konusunda yeterince bilgi sahibi olmamaları ve karşı karşıya oldukları riskleri objektif olarak değerlendirememeleri gibi sebeplerle, tarım sigortalarının yaygınlaşması, daha zor olmaktadır denmiştir. Bu alandaki yetersiz sigorta talebi, sigorta şirketlerinin tarım sigortalarına yatırım yapmalarını engellemekte olduğunu söylemiş, böylece bir kısır döngü oluştuğu dile getirilmiştir. Zaten dezavantajlı konumda bulunan küçük işletme sahipleri ile az sayıda hayvan sahibi olan kırsaldaki yoksulları da sigorta sistemi içine alacak alternatif destek yaklaşımları geliştirilmelidir. Çünkü, bu kesim hem kendilerinin hem de toplumun genelinde gıda güvencesinin sağlanmasında önem taşıdığı belirtilmiştir.

İkikat Tümer (2011: 153) çalışmasında, bitkisel ürün sigortası yaptıрма isteğinin belirlenmesi ile ilgili 2006 yılında Tokat ilinin Turhal ilçesinde, hayvan hayat sigortası yaptıran üreticilerin, bitkisel ürün sigortasını yaptıрма istekliliklerini, tespit etmek amacı ile yapılmıştır. Bu amaç için Binomial Logit modeli kullanılmış ve analiz sonucuna göre; hayvan hayat sigortası yaptıran üreticilerin, yaptırmayan çiftçilere göre, bitkisel ürün sigortası yaptırmak isteyen grupta olmaları olasılığı 3,71 katı olduğu tespit edilmiştir.

Ertan ve Gök (2012: 66) makale çalışmalarında, tarım üreticilerinin tarım sigortası yaptırmaya karar vermede etkili olan faktörlerin analizini yapmışlardır. Eğirdir ilçesinde 427

üretici ile yüz yüze görüşmek suretiyle yapılan anketlerde elde edilen verilerin ışığında, Eğirdir ilçesinde tarım sigortası uygulamasının bilinirlik düzeyi ile çiftçilerin tarım sigortası yaptırma kararını vermelerinde etkili olduğu düşünülen faktörlerin tarım sigortası yaptırmadaki etkileri ve etki düzeyleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışma sonucunda, demografik etkenlerden olan, çiftçilerin yaşlarının, tarım sigortası yaptırma konusunda önemli bir etken olduğunu ortaya koymuş, çiftçilerin yaşları ile tarım sigortası yaptırma oranları arasında ters yönlü bir ilişki bulunmuştur. Bundan başka çiftçilerin eğitim seviyelerinin de tarım sigortası yaptırmadaki etkisi önemli olarak görülmüştür. Arazi büyüklüğü ile tarım sigortası yaptırma oranı arasında anlamlı bir ilişki olmamakla beraber 20 dekar ve üstünde araziye sahip olan çiftçilerin 20 dekar altında araziye sahip olanlara göre daha az oranda tarım sigortası yaptırdıkları ortaya çıkmıştır. Araştırma kapsamındaki yerleşim yerlerine göre tarım sigortası yaptırma düzeyleri ilçe merkezinde %49 ile en üst seviyede bulunmuş, %31 ile ikinci olarak köyler gelmekte ve %12 ile belde ve kasabalarda en düşük seviyede bulunmuştur. Devlet destekli tarım sigortası hakkında bilgi sahibi olan üreticilerin, devlet destekli tarım sigortası yaptırmalarında %86 oranında devletin prim desteğinin etkili olduğu görülmüştür. Tarım sigortalarındaki devlet desteği hususundaki bilgilendirmelerin artırılması, tarım sigortası yaptırma oranını da artıracaklarını vurgulamışlardır.

Tan, Everest ve Özen (2012: 1213) Ulusal tarım ekonomisi kongresinde sunulan çalışmalarında; Çanakkale ili Lâpseki ilçesindeki çiftçilerin TARSİM konusundaki bilinç düzeyleri, talep ve eğilimleri incelenmiş ve yapılan ankette üreticilerin ancak %31'inin tarım sigortası yaptırdığı tespit edilmiştir. Bundan başka yapılan analiz sonuçlarına göre üreticilerin sigorta yaptırma kararları üzerinde yaşları, bu konuda eğitim almış olmaları, kooperatife üyelik durumları ve daha önce herhangi bir doğal afete maruz kalma durumu gibi faktörler istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Diğer taraftan üretici ailedeki fert sayısı, çiftçilerin internet kullanma durumları, ihracat yapma gibi durumları ve tarım sigortası konusunda daha önce eğitim alma durumları, üreticilerin bundan sonra sigorta yaptırma kararları üzerinde etkili faktörler olduğu kongrede sunulmuştur.

Taşcı, Karabak, Demirtaş, ve Gülçubuk (2014: 1035) makale çalışmalarında Ankara, Çorum ve Kayseri illerinde çiftçilerin risk yönetimi ve tarım sigortası uygulamaları konusu araştırılmış; üreticilerin tarım sigortalarından haberdar olma durumları ile tarım sigortasına yönelik eğilimleri, sigorta yaptırma ve yaptırmama sebepleri ile karşılaşılan diğer

sorunları incelemişlerdir. Araştırmada, bitkisel ürün sigortası yaptırmış olan; Ankara’da 64, Çorum’da 56, Kayseri’de 52 üretici ile bitkisel ürün sigortası yaptırmayan Ankara’da 61, Çorum’da 61 ve Kayseri’de 61 üretici olmak üzere toplamda 355 üretici işletmede, 2012 yılında yapılan anket verileri sonuçlarına göre; Ankara ve Çorum illerinde üreticilerin bitkisel ürün sigortası yaptıramamalarının birinci sebebi gelir yetersizliği, Kayseri’de ise sigortanın gereksiz olan bir masraf unsuru olarak görülmesi tespit edilmiştir. Bitkisel ürün sigortası yaptırmış üreticilerin karşılaştıkları zorluklar ise; Ankara ve Kayseri’de hasar tespitinin zamanında ve düzgün yapılmadığı, Çorum’da ise sigorta primlerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmayla, kuraklığın sigorta kapsamına dahil edilmesi, kiralık ve hazine arazisini işleyen üreticilerin de sigorta yapma imkanlarının kolaylaştırılması, sigorta eksperlerinin konu ile ilgili uzmanlardan seçilmesi, denetim ve eğitimlerin artırılması gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır.

Sümer ve Polat (2016: 236) makale çalışmalarında dünyada tarım sigortaları uygulamaları ile TARSİM konusunu incelemişlerdir. 1980’li yılların sonlarına kadar Türkiye’deki tarım sigortası uygulamalarının özel şirketlerce kısıtlı düzeylerde gerçekleştirildiği belirtilerek. 1995 yılında Tarım Sigortaları Vakfının kurulduğunu belirttikleri çalışmada, tarım sigortaları ile ilgili olarak farklı ülkelerin uygulamalarının incelenmesi ve değerlendirilmesinden sonra, Türkiye’de 2005 yılında Tarım Sigortaları Kanununun çıkartıldığı söylenmiştir. Türkiye’de yeni sistem oluşturulurken, incelenen çeşitli ülke örneklerinden İspanya’nın tarım sigortası sisteminin daha uygun olacağı düşünülerek örnek model olarak alındığı belirtilmiştir. İspanya’nın bu konuda ABD ile birlikte dünyadaki en gelişmiş sisteme sahip olduğu söylenen çalışmada, 2006 yılında TARSİM Tarım Sigortaları Havuzu A.Ş.’nin faaliyetlerine başlandığı belirtilmiştir. İspanya’daki sistem örnek alınarak oluşturulan bu yeni sistemle birlikte Türkiye’de tarım sigortası ile ilgili önemli gelişmeler sağlandığı belirtilmektedir.

Yazgı (2017: 90) doktora tezi çalışmasında, Türkiye’de tarım sigortasının yaygınlaştırılması ile ilgili olarak bu kapsamda, Tekirdağ ili Hayrabolu, Malkara ve Süleymanpaşa ilçelerini araştırma alanı olarak seçilmiştir. 16771 işletme arasından, oransal örnekle 192 üretici ile yapılan anketlerden elde edilen veriler kullanılarak üreticilerin sigortalı olma durumunu etkileyen faktörler araştırılmıştır. Tarım sigortası yaptıran üreticilerin karşılaştığı sorunlar ve sigorta yaptırmayan üreticilerin yaptırmama nedenleri incelenen çalışmada; tarım sigortasının yaygınlaştırılması için gelir sigortasının hayata geçirilebilecek

alternatif bir model olduğu söylenmiştir. Üreticiler tarafından söylenen eksper kaynaklı sorunların giderilmesi, sistemin işleyişine yönelik bazı konuların ışığa kavuşturulması ve sigorta prim miktarının düşürülmesi de tarım sigortası yaptıracak üretici sayısını artıracak faktörlerin başında yer aldığı dile getirilmiştir. Sigorta primlerine verilen devlet desteğinin en az %50 olacak şekilde devam ettirilmesinin önemi belirtmiş ve hatta devlet kaynakları da uygun olduğu sürece devlet desteğinin artırılması, sigortalı olma oranını artıracığı söylenmiştir.

Özdemir ve Baylan (2017: 113) makale çalışmasında, Türkiye’de tarım sigortacılığının gelişimi ve yarattığı etkileri incelemişlerdir. Türkiye için sosyal ve ekonomik olarak büyük bir öneme sahip olan tarım sektörüne devletin sağladığı prim desteğinden yararlanmak isteyen çiftçiler için çiftçi kayıt sistemine kayıt yaptırma işleminin gönüllü olması ve çiftçilere bir katkı sağlayamayacağına düşünülmesi katılımı azaltmakta olduğu söylenen çalışmada, tarım sigortası konusunda bilgilendirme çalışmalarının artırılması gerektiği söylenmektedir. Bundan başka tarım sigortalarının uzun vadede devamlılığı için politik baskılara maruz kalmadan, sigorta prensiplerine uygun yürütülüyor olmasına özen gösterilmesinin gerek tarım sektörü gerekse de sigorta şirketleri açısından önemli olduğu vurgulanmıştır.

Gür (2019: 96) yüksek lisans tez çalışmasında Mersin ilinin Mut ilçesindeki kayısı üreticilerinin tarım sigortası yaptırmaya kararlarını etkileyen faktörlerin analizini yapmıştır. Araştırmaya göre tarım sigortası yaptıran çiftçilerin oranının %32 seviyelerinde olduğunu tespit etmiştir. Çalışmasında sigorta yaptıranların %56,3’ünün tekrar sigorta yaptığını ancak bir defa sigorta yaptıranların tekrar yaptırmayanların oranının %44 olduğu belirtilmektedir. Üreticilerin tekrar sigorta yaptırmamalarının nedeni olarak eksper sorunlarının yanında bir kereden fazla sigorta yaptırmayanların genellikle tek risk içeren sigorta poliçesi satın aldıkları belirtiliyor. Üreticilere çoklu risk içeren poliçeler önerildiğinde ise üreticiler prim fiyatını yüksek bulmuşlardır. Devletin desteğinden haberdar olan ama sigorta yaptırmak istemeyen üreticilerin %31,4’ü sigortanın günah olduğu gerekçesini söylemişlerdir. Sigorta yaptırmayacak üreticilerin %35,7’si devletin tarım sigortası yerine tarımsal üretimde kullanılan girdilerin ucuzlatmasının kendileri için daha iyi olacağını belirtmişlerdir.

1.6. Aydın İlindeki Üreticilerin, Tarım Sigortası Bilinci

Türkiye’de 2005 yılında çıkarılan tarım sigortaları kanunundan sonra üreticilerin tarım sigortası yaptırmadaki istekleri ve sigorta bilinçlerinin düzeyini ölçmek amacıyla Türkiye’nin bazı bölgelerinde çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bunlara ait birkaç örnek tarım sigortaları ile ilgili yapılan çalışmalar bölümünde verilmiştir.

Çalışma bölgesi olarak seçilen Aydın ilindeki üreticilerin sigorta bilinci ile ilgili olarak, Tufan vd (2019: 54) makale çalışmasında, Aydın ilinde faaliyette bulunan, tarım ve hayvancılık ile uğraşan üreticilerin TARSİM tarım sigortası uygulamasından haberdar olup olmadıkları, işletmelerinde ürünlerine ve hayvanlarına sigorta yaptırıp yaptırmadıklarını, 157 kişilik bir anket çalışması ile araştırmıştır. Sigorta yaptıranların yaptırma motivasyonları, sigorta yaptırmayanların ise hangi nedenlerle yaptırmadıkları sorulmuştur. Hayvancılık ve çiftçilik dışında başka bir ek geliri olan üreticilerin sigorta yaptırma oranları ile geçimini yalnızca hayvancılık ve çiftçilik ile sağlayan üreticilerin sigorta yaptırma oranlarının araştırıldığı bu çalışmada Aydın ilindeki üreticilerin sigorta algısı belirlenmeye çalışılmıştır.

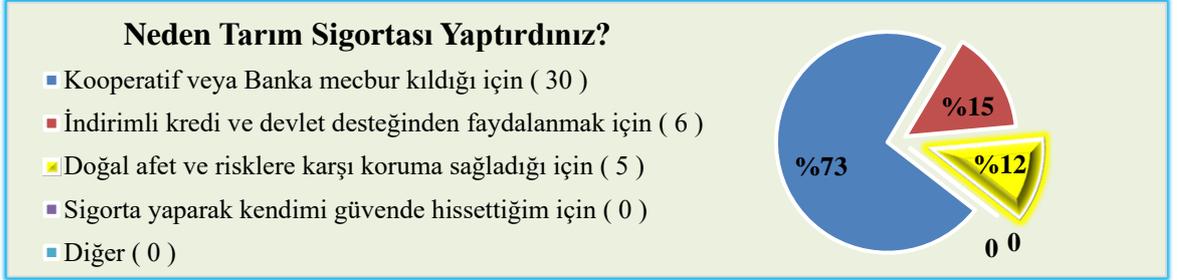
Aydın ilinde yapılan çalışmada 157 denekli ankete katılanların %53’ geçimini yalnız hayvancılık ve çiftçilik ile sağladığını söylerken, katılımcıların %97’sinin TARSİM tarım sigortalarını duyduğu belirtmiştir. Ankete katılan üreticilerin %26 sının TARSİM tarım sigortasını yaptırdığı söylenmiştir (Tufan, vd, 2019: 55).

Ayrıca Aydın ilinde yapılan bu anket sonucuna göre, çiftçilik dışında ek geliri olan üreticilerin / yetiştiricilerin TARSİM tarım sigortası yaptırma oranı düşük olurken, geçimini sadece tarım ve hayvancılık ile sağlayan üreticilerin / yetiştiricilerin TARSİM tarım sigortası yaptırma oranı daha yüksek çıkmıştır (Tufan, vd, 2019: 57).

Aşağıdaki Grafik:1.1’de görüldüğü üzere TARSİM tarım sigortasını yaptıran 41 üreticinin sigorta yaptırma nedeni incelendiğinde 41 üreticiden 30’u yani %73 gibi yüksek bir oranla ilk sırada “kooperatif veya banka mecbur tuttuğu için” TARSİM tarım sigortasını yaptırdığı görülürken, ikinci sırada %15’lik oran ile gelen 6 üretici ise “indirimli kredi ve devlet desteğinden faydalanmak için” sigorta yaptırdığını belirtmiştir. Üçüncü olarak %12’lik oranla son sırada gelen 5 üretici / yetiştirici ise “doğal afet ve risklere karşı koruma

sağladığından dolayı” sigorta yaptırdığını belirtmiştir. Özetle Aydın ilinde yapılan bu ankette görüldüğü üzere tarım sigortasını bilinçli olarak yaptıran üreticilerin oranının yalnızca %12 olduğu belirtilmiştir (Tufan, vd, 2019: 55).

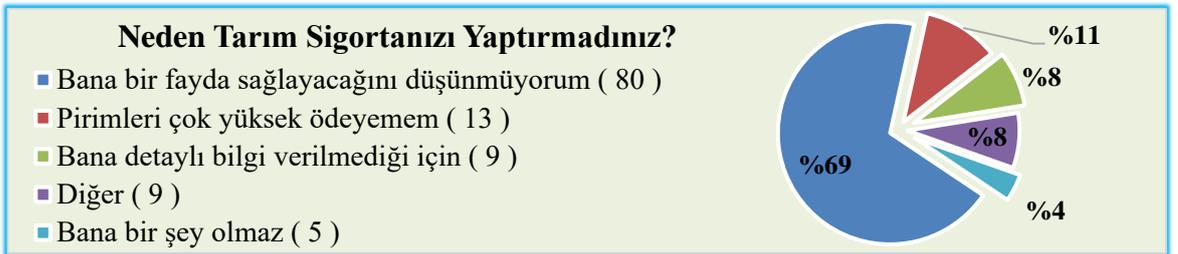
Grafik 1.1.: Aydın İlindeki Üreticilerin TARSİM Tarım Sigortasını Yaptırma Nedenlerinin Oranı (%)

Kaynak: (Tufan, vd, 2019: 55).

Aşağıdaki Grafik:1.2’de görüldüğü üzere TARSİM tarım sigortasını yaptırmama nedenlerinin oranları verilmiştir. Aydın ilinde yapılan ankete katılan 157 üreticiden TARSİM tarım sigortasını yaptırmayan 116 kişiye tarım sigortası yaptırmama sebebi sorulduğunda; %69’luk oranla ilk sırayı alan 80 üretici tarım sigortası yaptırmama sebebi olarak “bu sigortadan bir fayda sağlayacağını düşünmüyorum” demiştir. %11’lik oran ile ikinci sırada olan 13 üretici ise “sigorta primlerinin yüksek olduğunu” ifade etmiştir. %8’lik oran ile üçüncü sıradaki 9 üretici de kendisine “detaylı bilgi verilmediği” için sigorta yaptırmadığını belirtirken, %4’lük oranla son sıradaki 5 üretici ise “bana bir şey olmaz” diyen kişilerdir. Geriye kalan %8’i oluşturan 9 üretici de diğer sebeplerle sigorta yaptırmadıklarını belirtmişlerdir (Tufan, vd, 2019: 56).

Grafik 1.2.: Aydın İlindeki Üreticilerin TARSİM Tarım Sigortasını Yaptırmama Nedenlerinin Oranı

Kaynak: (Tufan, vd, 2019: 55).

Türkiye’nin diğer bölgelerinde yapılmış olan sigorta bilinci ile ilgili araştırmalardaki üreticilere benzer şekilde, Aydın ilindeki üreticilerde düşük düzeyde sigorta bilincine sahip oldukları görülmektedir. Aşağıdaki ikinci bölümde Türkiye’nin tarım sektörü ekonomik büyüklükleri ile birlikte incelenmiştir.

2. BÖLÜM

Bu bölümde Türkiye’deki tarım sektörünü ve tarımsal üretimde sürekliliği sağlayan kurumsal yapılar olan kooperatifçilik ve tarım sigortası konuları incelenmiştir.

2. TÜRK TARIM SEKTÖRÜNDE KOOPERATİFÇİLİK VE TARIM SİGORTASI

Tarım, bitkisel ve hayvansal üretim olarak tanımlanabilmektedir. Tarımın geniş anlamdaki tanımı ise sadece tarımsal üretim değil bunun yanında tarım ürünlerinin işlenmesi ile birlikte girdilerinin üretilmesi yanında, ürünlerin tüketicilere satışı olarak anlatabileceğimiz, tarımsal üretim ve pazarlama gibi birbirini izleyen tüm faaliyetleri içerir (İnan, 2016: 8).

Türkiye’deki tarım sektörünün kısaca ele alındığı bu bölümde, öncelikle tarım sektörünün öneminden bahsedilmiştir. Daha sonra da Türkiye’deki tarım sektörünün ekonomik büyüklüğüne odaklanılmıştır.

2.1. Tarım Sektörünün Önemi

Tarım, ülke nüfusunun beslenmesi, işgücüne katkısı, üretim yapması, sanayi sektörüne hammadde sağlaması ve milli gelire katkısı yanında ülke dış ticaretindeki katkıları sebebiyle de çok önemli bir sektördür (İnan, 2016: 18).

Gelişmiş ülkeler, tarımın “ne pahasına olursa olsun korunacak sektör” olduğunu vurgulayarak, yıllardır uyguladıkları korumacılık politikalarını, “Tarımda Risk Yönetim Programları” ile uygulamaya koyarak tarım sektörünü riskler karşısında, çok yönlü ve sürekli desteklemişlerdir (Dinler, 2000: 1117).

Tarıma verilen destek programlarının en önde gelen gerekçesi nüfusun beslenmesidir. İnsanlarda en güçlü dürtü açlıktır. Bu hissın tatmin edilmesi ya da beslenme ihtiyacının karşılanması, hayatta kalma mücadelesine doğrudan bağlı olduğundan, toplumlar açısından da en başta gelen sorun nüfusun beslenmesidir. Güvenlik, sağlık, kültür, eğitim ve eğlence

gibi ihtiyaçlar ancak beslenme sorununun çözümünden sonra gündeme gelir. Bu nedenle hayatın devamı için gerekli olan gıda maddelerini üreten tarım sektörünü de stratejik bir konuma getirmektedir. Bu da devletleri tarım sektörüne oldukça büyük miktarda kaynak aktarmak suretiyle desteklemek zorunda bırakmaktadır. Tarıma verilen desteğin ikinci önemli gerekçesi de tarımsal üretim açısından kendine yeterlik ve olağanüstü zamanlarda zor durumda kalmamak için gıda güvenliğinin sağlanmasıdır. Tüketicilere en uygun fiyatla yeteri miktarda ürün arzının garanti altına alınması hedefi, devletleri tarım sektörüne müdahaleye sevk etmektedir. Belki nüfusun beslenmesi, yerli üretim yerine, gıda ürünlerini ithal yoluyla da çözülebilir. Ancak insan gurupları veya ülkeler arasındaki ilişkilerin bazen bozulması ve aradaki gerginliğin zaman zaman savaşa dönüşmesi gerçeği karşısında, ülkeler genelde tarımsal açıdan, yabancı devletlere bağımlılığı arzu etmemektedirler. Bu nedenle kıtlık, savaş ve doğal felaket gibi olağanüstü zamanlarda ihtiyaç duyacakları gıdaları hazır durumda bulundurmak istemektedirler. Bu da ihtiyaçtan fazla ürün üretme gereğini ortaya çıkarmakta, böylece tarımsal açıdan kendi kendine yeterli olma ve gıda güvenliğini garanti altına alma ihtiyacı, tarım sektörünü desteklemeye, güçlü bir gerekçe oluşturmaktadır (Mumcu, 2009: 7).

Tarım sektörü, ucuz gıda teminin yanında gıda güvenliğini, kırsal kesimin gelirinin artması ile iç göçün azaltılmasının yanında tüketicinin refahını ve ürün fiyatlarının istikrarını da sağlayan stratejik bir sektör olarak gösterilmektedir (İnan, 2016: 106).

Tarıma verilen desteğin diğer yaygın gerekçesi de tarımla uğraşan kesim ile öteki kesimler arasındaki gelir dengesizliğinin azaltılmasıdır. Tarım sektöründeki gelir yaratma imkânları ile verimliliğin, hizmetler ve sanayi gibi sektörlerle göre daha geride olduğu bir gerçektir. Bundan dolayıdır ki, devletin yeniden dağıtıcı bir rol üstlenerek müdahalede bulunmaması halinde, gelir dağılımının bozulması, toplumsal barış ve huzuru olumsuz etkilemekte, istikrarsızlığa yol açmakta, dolayısıyla da bütün bir ekonominin daha verimsiz hale gelmesine sebep olabilmektedir. Bu tür istenmeyen durumların önüne geçmek amacıyla, gelir dağılımındaki eşitsizliğin azalması için, tarım kesimi desteklenmektedir. Yukarıda sayılan temel nedenler dışında başka nedenleri de vardır. Ancak biz bunlara şimdi değinmeyeceğiz. Kısacası birçok nedenle dünyanın hemen her yerinde devletler, tarıma yoğun desteklemelerde bulunmaktadır (Mumcu, 2009: 8).

2.2. Türkiye’de Tarım Sektörünün Ekonomik Büyüklüğü

1923 yılında (GSMH) Gayri Safi Milli Hasıla’nın %40’ını oluşturan tarım sektörü bu oranını çok küçük değişikliklerle 1970’li yıllara kadar getirmiştir. Bu oran Sabit fiyatlarla 1980 yılında %25’e 1990 yılında %17 ve 2016 yılında yaklaşık %6,4 olmuştur. Doksan üç yıllık dönemde tarımın GSMH içindeki payı yaklaşık %84 oranında düşmüştür. Bu azalmaya rağmen bugün bile ülkemizin ekonomisinde tarımın payı, diğer gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında oldukça yüksektir (Doğan, 2018:20).

Aşağıdaki Tablo:2.1’i incelediğimizde TÜİK verilerine göre, Türkiye’nin sosyo ekonomik yapısı içinde, önemli yeri bulunan tarım (orman ve balıkçılık dahil) sektörünün GSYH içindeki payı değerlendirildiğinde, artık sanayi ülkesi durumuna gelen Türkiye’de bir düşüş trendi içinde olduğu söylenebilir. 2009 yılında tarımın 81 Milyar 234 milyon liralık hasıla tutarı ile GSYH içindeki payı %8,1 iken, oran olarak %1,9 azalarak, 2018 yılında %6,2 oranına gerilemiştir. 2018 yılındaki tarımın GSYH içindeki payı olan %6,2 oranına tekabül eden 108 Milyar 409 milyon liralık hasıla tutarına ulaşmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] verilerine bakıldığında, Türkiye’de Cumhuriyet’in kuruluşundan günümüze kadar tarım sektörü, ülkemiz ekonomisinde ve sosyal gelişmesinde önemli bir yere sahip olmuş ve bu potansiyelini günümüze kadar sürdürmüştür. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde tarım sektörü hâkim sektör konumundayken, ekonomik ve teknolojik gelişme düzeyi arttıkça, tarım sektörünün payı, Milli Gelir içerisinde, sanayi ve hizmet sektörlerine göre azalmıştır.

Tablo 2.1.: Türkiye’de Gayrisafi Yurtiçi Hasıladaki Gelişme ve Tarımın Payı (2009=100)

YILLAR	TARIM (1000)TL	TARIMDAKİ BÜYÜME (%)	GSYH (1000)TL	GSYH BÜYÜME (%)	TARIMIN PAYI (%)
2009	81.234.274	4,1	999.191.848	-4,7	8,1
2010	87.464.906	7,7	1.083.996.979	8,5	8,1
2011	90.473.489	3,4	1.204.466.935	11,1	7,5
2012	92.459.744	2,2	1.262.160.182	4,8	7,3
2013	94.603.925	2,3	1.369.334.107	8,5	6,9
2014	95.164.941	0,6	1.440.083.365	5,2	6,6
2015	104.084.510	9,4	1.527.725.206	6,1	6,8
2016	101.399.804	-2,6	1.576.365.403	3,2	6,4
2017*	106.383.201	4,9	1.694.133.563	7,5	6,3
2018	108.409.464	1,9	1.742.022.926	2,8	6,2

Kaynak: TÜİK (* Orman ve Balıkçılık dahil edilmiştir. * İlgili dönemde güncellemeler yapılmıştır.)

İstihdam açısından da tarım sektörünün önemi büyüktür. Yine TÜİK verilerine göre tarım sektöründeki istihdamın, toplam istihdam oranları içerisindeki payını, aşağıdaki Tablo:2.2 üzerinden TÜİK verilerine göre incelediğimizde, tarım istihdamının genel istihdam içindeki oranı, 2005 yılında %25,5 iken 2019 yıl sonu itibariyle %18,2'ye gerilediği görülmektedir. 2005 yılındaki %25,5 olan istihdam oranına tekabül eden 5 milyon 14 bin kişi tarım sektöründe çalışırken, 2019 yılı itibariyle %18,2 oranına tekabül eden 5 milyon 97 bin kişi tarım sektöründe çalışmaya devam etmektedir. Bu oransal azalmaya rağmen, bugünkü Türkiye ekonomisinde tarımın sektöründe çalışanların payı, diğer gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında oldukça yüksektir.

Tablo 2.2.: Türkiye’de İstihdam edilenlerin yıllara göre iktisadi faaliyet kolları ve dağılımı

Yıllar	Bin kişi (15+ yaş)					Yüzde (%)				
	Toplam	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler	Toplam	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler
2005	19 633	5 014	4 241	1 097	9 281	100,0	25,5	21,6	5,6	47,3
2006	19 933	4 653	4 362	1 192	9 726	100,0	23,3	21,9	6,0	48,8
2007	20 209	4 546	4 403	1 231	10 029	100,0	22,5	21,8	6,1	49,6
2008	20 604	4 621	4 537	1 238	10 208	100,0	22,4	22,0	6,0	49,5
2009	20 615	4 752	4 179	1 305	10 380	100,0	23,1	20,3	6,3	50,4
2010	21 858	5 084	4 615	1 434	10 725	100,0	23,3	21,1	6,6	49,1
2011	23 266	5 412	4 842	1 680	11 332	100,0	23,3	20,8	7,2	48,7
2012	23 937	5 301	4 903	1 717	12 016	100,0	22,1	20,5	7,2	50,2
2013	24 601	5 204	5 101	1 768	12 528	100,0	21,2	20,7	7,2	50,9
2014	25 933	5 470	5 316	1 912	13 235	100,0	21,1	20,5	7,4	51,0
2015	26 621	5 483	5 332	1 914	13 891	100,0	20,6	20,0	7,2	52,2
2016	27 205	5 305	5 296	1 987	14 617	100,0	19,5	19,5	7,3	53,7
2017	28 189	5 464	5 383	2 095	15 246	100,0	19,4	19,1	7,4	54,1
2018	28 738	5 297	5 674	1 992	15 774	100,0	18,4	19,7	6,9	54,9
2019	28.080	5 097	5 561	1 550	15 872	100,0	18,2	19,8	5,5	56,5

Kaynak: TÜİK

Türkiye’de emek yoğun tarım usullerinin uygulanması ile bir yandan daha çok tarım işçisine ihtiyaç duyulurken, diğer yandan ‘sermaye yoğun’ tarımsal mekanizasyonun ileri düzeyde olduğu tarımsal üretim sistemlerinde olduğu gibi önemli miktarda insan işgücü boşta kalmaktadır. Bu da işsizlik ve kente yoğun göç ya da kayıt dışı işçilik gibi sosyal sorunlara yol açmaktadır (İnan, 2016: 24).

Türkiye’nin tarım alanlarını, TÜİK verilerinden faydalanarak 2001-2019 yılları arasında incelediğimizde, aşağıdaki Tablo:2.3’te görüldüğü üzere, 2001 yılında tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin ekildiği alanların toplamı 17.917.000 hektar iken, 2019 yılında

15.387.000 hektara düşmüştür. 2001 yılında sebze bahçeleri alanları toplamı 909.000 hektar iken, 2019 yılında 790.000 hektara gerilemiştir. 2001 yılında meyve içecek ve baharat bitkileri ekilen-dikilen alanların toplamı 2.610.000 hektar iken, 2019 yılında 3.525.000 hektara yükselmiştir. Kanun ile korunduğundan dolayı 14.617.000 hektar olan, çayır ve mera alanları toplamında bir değişme olmamıştır. Ekilebilir tarım alanlarının tamamına birden baktığımızda toplam alanlarda azalma olmuştur. 2001 yılında 40.967.000 hektar olan toplam tarım alanı, 3.255.000 hektar azalarak, 2019 yılında 37.712.000 hektara düşmüştür. Devamlı artan nüfusumuz da düşünüldüğünde, stratejik önemdeki tarım sektörünün ana kaynağı olan tarım alanlarını çok iyi korumamız gerektiği ortadadır. Bunun yanında nadasa bırakılan tarım arazilerinin de en uygun tarım uygulamaları ile değerlendirilerek boş bırakılmamaları sağlanmalıdır. Çayır ve mera arazilerinin de korunması hayvancılık sektörü açısından hayati önem taşıdığı değerlendirilmektedir.

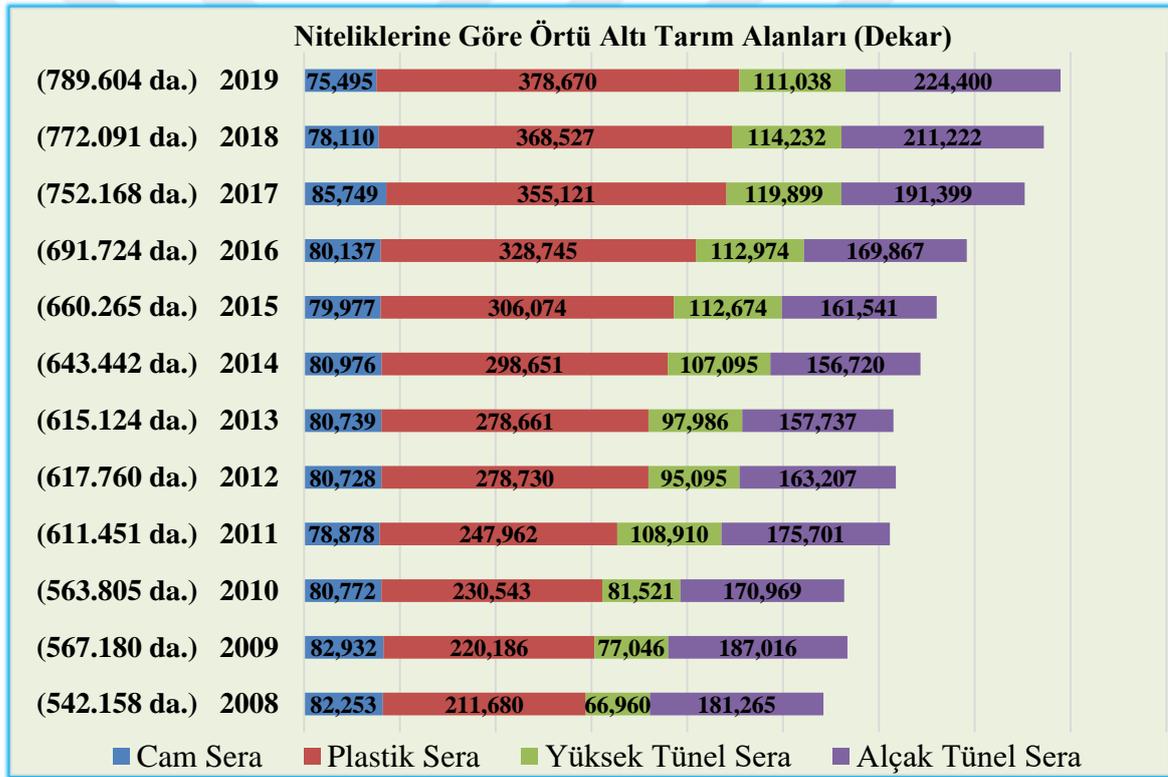
Tablo 2.3.: Türkiye'nin 2001 ile 2019 Yılları İtibariyle Tarım Alanları (Bin Hektar)

YILLAR	TOPLAM TARIM ALANI	TAHILLAR VE DİĞER BİTKİSEL ÜRÜNLERİN EKİLEN ALANI	NADAS	SEBZE BAHÇELERİ ALANI	SÜS BİTKİLERİ ALANI	MEYVELER, İÇECEK VE BAHARAT BİTKİLERİ ALANI	ÇAYIR VE MERA ARAZİSİ
2001	40.967	17.917	4.914	909	-	2.610	14.617
2002	41.196	17.935	5.040	930	-	2.674	14.617
2003	40.644	17.408	4.991	911	-	2.717	14.617
2004	41.210	17.962	4.956	895	-	2.780	14.617
2005	41.223	18.005	4.876	894	-	2.831	14.617
2006	40.493	17.440	4.691	850	-	2.895	14.617
2007	39.504	16.945	4.219	815	-	2.909	14.617
2008	39.122	16.460	4.259	836	-	2.950	14.617
2009	38.912	16.217	4.323	811	-	2.943	14.617
2010	39.011	16.333	4.249	802	-	3.011	14.617
2011	38.231	15.692	4.017	810	4	3.091	14.617
2012	38.399	15.463	4.286	827	5	3.201	14.617
2013	38.423	15.613	4.148	808	5	3.232	14.617
2014	38.558	15.782	4.108	804	5	3.243	14.617
2015	38.551	15.723	4.114	808	5	3.284	14.617
2016	38.328	15.575	3.998	804	5	3.329	14.617
2017	37.964	15.498	3.697	798	5	3.348	14.617
2018	37.797	15.421	3.513	784	5	3.457	14.617
2019	37.712	15.387	3.387	790	5	3.525	14.617

Kaynak: TÜİK, (Çayır ve mera arazisi için 2001 genel tarım sayımı, diğerleri için Tarım ve Orman Bakanlığı)

Türkiye'nin örtü altı tarımsal üretiminin incelendiği aşağıdaki Grafik:2.1'de görüldüğü üzere, en fazla alanı plastik seralar almaktadır. 2008 yılında 211.680 dekar olan plastik sera alanları toplamı, 2019 yılında 378.670 dekara çıkmıştır. 2008 yılındaki alçak tünel sera üretim alanları toplamı 18.264 dekar iken, 2019 yılında 244.400 dekara yükselmiştir. 2008 yılında cam seradaki toplam alan 82.253 dekar iken, 75.497 dekara gerilemiştir. 2008 yılında yüksek tünel sera üretim alanları toplamı 66.960 dekar iken, 2019 yılına gelindiğinde 111.038 dekara yükseldiği görülmektedir. Alçak tünel sera, yüksek tünel sera, cam sera ile plastik sera alanlarının toplamı 2008 yılında 542.158 dekar iken, 2013 yılında 615.124 dekara yükselmiştir. 2018 yılında ise 772.091 dekara yükselen örtü altı tarımsal üretim alanları, 2019 yılında da artarak toplam 789.604 dekarda örtü altı tarımsal üretim gerçekleştirilmiştir.

Grafik 2.1.: Türkiye'nin 2008 ile 2019 Yılları İtibariyle Örtü Altı Tarım Alanları (Dekar)

Kaynak: TÜİK

Türkiye'de 83 milyonu aşan nüfusumuz ile 2019 yılında TÜİK verilerine göre, ülkemize gelen 45 milyonu aşan turistlerin ve 4 milyona yaklaşan göçmenin gıda ihtiyacı için hayvancılık sektörünün önemi de yadsınmaz. Aşağıdaki Tablo:2.4'te büyükbaş hayvan ve küçükbaş hayvan sayıları ile Tablo:2.5'te hayvansal ürün üretim miktarlarını gösteren TÜİK verileriyle, Türkiye'nin hayvancılık sektörü incelenmiştir.

Tablo 2.4.: Türkiye'nin 2008 ile 2019 yılları itibariyle Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Sayıları

BÜYÜKBAŞ HAYVAN SAYILARI				KÜÇÜKBAŞ HAYVAN SAYILARI		
YIL	SIĞIR	MANDA	TOPLAM BÜYÜKBAŞ	KOYUN	KEÇİ	TOPLAM KÜÇÜKBAŞ
2008	10.859.942	86.297	10.946.239	23.974.591	5.593.561	29.568.152
2009	10.723.958	87.207	10.811.165	21.749.508	5.128.285	26.877.793
2010	11.369.800	84.726	11.454.526	23.089.691	6.293.233	29.382.924
2011	12.386.337	97.632	12.483.969	25.031.565	7.277.953	32.309.518
2012	13.914.912	107.435	14.022.347	27.425.233	8.357.286	35.782.519
2013	14.415.257	117.591	14.532.848	29.284.247	9.225.548	38.509.795
2014	14.223.109	122.114	14.345.223	31.140.244	10.344.936	41.485.180
2015	13.994.071	133.766	14.127.837	31.507.934	10.416.166	41.924.100
2016	14.080.155	142.073	14.222.228	30.983.933	10.345.299	41.329.232
2017	15.943.586	161.439	16.105.025	33.677.636	10.634.672	44.312.308
2018	17.042.506	178.397	17.220.903	35.194.972	10.922.427	46.117.399
2019	17.688.139	184.192	17.872.331	37.276.050	11.205.429	48.481.479

Kaynak: TÜİK

Yukarıdaki Tablo:2.4'te görüldüğü üzere Türkiye'nin büyükbaş hayvan sayısı 2008 yılında 10.946.239 baş iken, 2008 yılına göre 6.926.092 baş artarak 2019 yılında 17 milyon 872 bin 331 baş hayvana ulaştığı görülmüyor. Yine Türkiye'nin küçükbaş hayvan sayısı 2008 yılında 29.568.152 baş iken, 2008 yılına göre 18.913.327 baş artarak 2019 yılında 48 milyon 481 bin 479 baş hayvana ulaştığını görüyoruz.

Tablo 2.5.: Türkiye'nin 2006 ile 2019 yılları itibariyle hayvansal ürün üretim miktarları

	Kırmızı et (Ton)	Süt (Ton)	Tavuk eti (Ton)	Tavuk yumurtası (Bin adet)	Bal (Ton)	Yaş ipek kozası (Ton)	Yapağı (Ton)	Kıl (Ton)	Tiftik (Ton)
2006	438 530	11 952 099	917 659	11 733 572	83 842	127	46 776	2 728	274
2007	575 622	12 329 789	1 068 454	12 724 959	73 935	125	46 752	2 536	237
2008	482 458	12 243 040	1 087 682	13 190 696	81 364	125	44 166	2 238	194
2009	412 621	12 542 186	1 293 315	13 832 726	82 003	136	40 270	2 002	174
2010	780 718	13 543 674	1 444 059	11 840 396	81 115	126	42 823	2 607	200
2011	776 915	15 056 211	1 613 309	12 954 686	94 245	151	46 586	3 062	194
2012	915 844	17 401 262	1 723 919	14 910 774	89 162	134	51 180	3 570	200
2013	996 125	18 223 713	1 758 363	16 496 751	94 694	121	54 784	4 902	260
2014	1 008 272	18 630 859	1 894 669	17 145 389	103 525	80	58 402	5 460	280
2015	1 149 262	18 654 682	1 909 276	16 727 510	108 128	115	59 196	5 569	325
2016	1 173 042	18 489 161	1 879 018	18 097 605	105 727	103	58 168	5 518	340
2017	1 126 403	20 699 893	2 136 734	19 281 196	114 471	102	63 315	5 797	356
2018	1 118 695	22 120 716	2 156 671	19 643 711	107 920	94	66 428	5 999	371
2019	1 201 469	22 960 379	2 138 451	19 898 126	109 330	90	70 588	6 162	380

Kaynak: TÜİK

Önceki sayfada bulunan Tablo:2.5'te Türkiye'nin 2006 ile 2019 yılları arasındaki hayvansal ürün üretim miktarları verilmiştir. Bu tabloda görüleceği üzere 2006 yılında 438.530 ton olan kırmızı et üretiminin 2019 yılında 1.201.469 tona ulaştığı görülmektedir. Süt üretimi de 2006 yılında 11.952.099 tondan, 2019 yılında 22.960.379 tona ulaşmıştır. Tavuk eti üretimi ise 2006 yılında 917.659 tondan, 2019 yılında 2.138.451 tona çıkmıştır. Tavuk yumurtası üretimi de 2006 yılında 11.733.572.000 adet iken, 2019 yılında 19.898.126.000 adete yükselmiştir. Bal üretimi de 2006 yılında 83.842 tondan, 2019 yılında 109.330 tona ulaşmıştır. Yaş ipek kozası üretimi ise 2006 yılında 127 tondan, 2019 yılında 90 tona düşmüştür. Yapağı üretimi de 2006 yılında 46.776 tondan, 2019 yılında 70.588 tona yükselmiştir. Kıl üretimi ise 2006 yılında 2.728 tondan, 2019 yılında 6.162 tona çıkmıştır. Tiftik üretimi de 2006 yılında 274 tondan, 2019 yılında 380 tona yükselmiştir.

Türkiye'nin su ürünleri avcılığı ve yetiştiriciliği üretim miktarları TÜİK verilerinden faydalanarak aşağıdaki Tablo:2.6'da verilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere, Türkiye'nin hem iç pazara hem de ihracata yönelik olarak, alabalıktan çipura ve levreğe, sinaritten trançaya, minekoptan orkinosa kadar çeşitli deniz ve tatlı su avcılığı ile yetiştiricilik su ürünlerindeki üretim miktarlarına bakıldığında, 2006 yılında toplam 661.991 ton olan balık üretimi, 2018 yılına gelindiğinde azalarak 628.631 ton olarak gerçekleşmiştir.

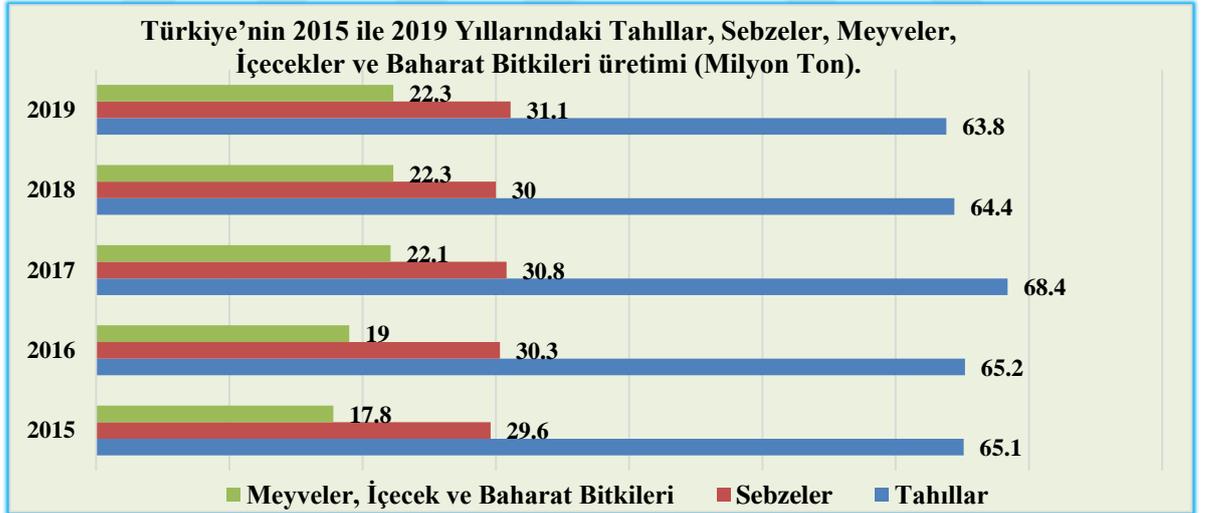
Tablo 2.6.: Türkiye'nin 2006 ile 2018 Yıllarındaki Su Ürünleri İstatistikleri (Ton)

YILLAR	Deniz Ürünleri (Ton)	Tatlısu Ürünleri (Ton)	Yetiştiricilik Üretimi (Ton)	TOPLAM Su Ürünleri (Ton)
2006	488 966	44 082	128 943	661 991
2007	589 129	43 321	139 873	772 323
2008	453 113	41 011	152 186	646 310
2009	425 046	39 187	158 729	622 962
2010	445 680	40 259	167 141	653 080
2011	477 658	37 097	188 790	703 545
2012	396 322	36 120	212 410	644 852
2013	339 047	35 074	233 394	607 515
2014	266 078	36 134	235 133	537 345
2015	397 731	34 176	240 334	672 241
2016	301 464	33 856	253 395	588 715
2017	322 173	32 145	276 502	630 820
2018	283 955	33 139	314 537	628 631

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin 2015 ile 2019 yıllarına ait bitkisel üretim miktarları, TÜİK verilerinden faydalanarak aşağıdaki Grafik:2.2'de incelenmiştir. Grafikte görüldüğü üzere tahıl üretimi 2015 yılında 65,1 milyon tondan, 2016 yılında 65,2 milyon tona yükselmiştir. 2017 yılında da üretim artarak 68,4 milyon tona çıkmıştır. 2018 yılında ise üretim azalarak 64,4 milyon tona gerilemiştir. 2019 yılına gelindiğinde ise 63,8 milyon tona azalmıştır. Türkiye'nin sebze üretimi 2015 yılında 29,6 milyon ton iken, 2016 yılında artarak 30,3 milyon tona çıkmıştır. 2017 yılındaki sebze üretimi 30,8 milyon ton iken, 2018 yılında 30 milyon tona gerilemiştir. 2019 yılına gelince üretim artarak 31,1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca Türkiye'nin 2015 yılında 17,8 milyon ton olan meyve ile içecek ve baharat bitkileri üretimi, 2016 yılında 19 milyon tona yükselmiştir. 2017 yılında da üretim artarak 22,1 milyon tona çıkmıştır. 2018 yılında da üretim artarak 22,3 milyon tona yükselmiştir. 2019 yılına gelindiğinde ise üretim miktarı değişmeyerek 22,3 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Tahıllar stratejik ürünler arasında sayılmaktadır. Türkiye'nin tahıl üretiminin belli oranda yıllar itibariyle giderek azalması, ülkenin gıda yönünden dışa bağımlı olmasına sebep olacaktır. Bu stratejik ürün gurubunda gerekli tedbirlerin alınması ülkenin döviz kaybını azaltacaktır.

Grafik 2.2.: Türkiye'nin 2015 ile 2019 Yıllarındaki Tahıllar, Sebzeler, Meyveler, İçecekler ve Baharat Bitkileri üretimi (Milyon Ton).

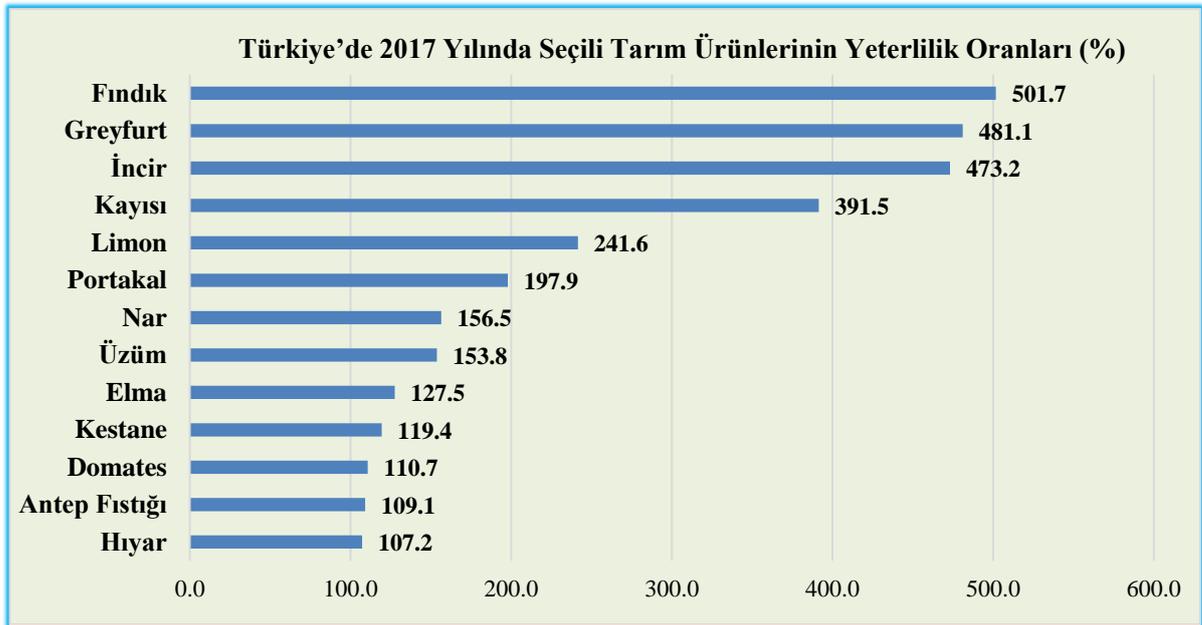

Kaynak: TÜİK

Türkiye'de 2017 yılında üretilen, seçili bazı tarımsal ürünlerin yeterlilik oranları, TÜİK verileri üzerinden aşağıdaki Grafik:2.3'te incelenmiştir. Grafikte görüleceği üzere, en yüksek yeterlilik derecesi %501,7 ile fındık üretimi gelirken, ikinci sırada yeterlilik derecesi %481,1 olan greyfurt gelmektedir. Peşinden üçüncü sırada %473,2 yeterlilik oranı ile incirde gerçekleşmiştir. Dördüncü sırada olan kayısının yeterlilik oranı %391,5 olur iken, beşinci

sıradaki limon %241,6 ve altıncı sıradaki portakalın ise %197,9 yeterlilik oranı olmuştur. Diğer meyveler grubunda yer alan, kendine yeterliliğin yüksek olduğu ürünlerden, yedinci sırada olan narın oranı %156,5 olurken, sekizinci sıradaki üzümün oranı %153,8 ve dokuzuncu sıradaki elmanın oranı %127,5 olarak gerçekleşmiştir. Onuncu sıraya yeterlilik oranı %119,4 ile kestane gelmiştir. Onbirinci sıraya ise domates %110,7 yeterlilik oranıyla yerleşmiştir. Sert kabuklular grubunda yer alan onikinci sıradaki kendine yeterli olan diğer ürün ise %109,1 ile antep fıstığı olmuştur. Son olarak hıyar üretiminin yeterlilik oranı da %107,2 olmuştur.

Grafik 2.3.: Türkiye’de 2017 Yılında Seçili Tarım Ürünlerinin Yeterlilik Oranları (%)

Kaynak: TÜİK

Tarım, ülke nüfusunun beslenmesi, işgücüne katkısı, üretim yapması, sanayi sektörüne hammadde sağlaması, milli gelire katkısı yanında ülke dış ticaretindeki katkıları sebebiyle de çok önemli bir sektördür (İnan, 2016: 18).

Aşağıda Türkiye’deki tarım sektörünün ihracat ve ithalatını gösteren tablolar üzerinden sektörün dış ticaret rakamları incelenmiştir. Tarım sektörünün hayvancılık ve balıkçılıkla birlikte ülke ekonomisine olan katkısı, TÜİK verilerinden faydalanarak ihracat rakamları aşağıdaki Tablo:2.7’de incelenmiştir. Türkiye’nin 2010 yılındaki toplam ihracatı 113 milyar 883 milyon ABD doları iken, bunun içinde tarım, hayvancılık ve balıkçılıkla birlikte tarım sektörünün toplam ihracat tutarı 5 Milyar 75 milyon ABD doları olarak

gerçekleşmiştir. 2010 yılında tarım sektörünün toplam ihracat içindeki payı %4,46 oranında gerçekleşmiştir. 2019 yılında ise toplam ihracat 171 milyar 471 milyon ABD doları olarak gerçekleşirken, bu ihracat tutarının içinde, tarım, hayvancılık ve balıkçılıkla birlikte, tarım sektörünün toplam ihracat tutarı 5 Milyar 995 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında tarım sektörünün toplam ihracat içindeki payı da %3,49 oranına gerilemiştir.

Tablo 2.7.: Türkiye'nin 2010-2019 Yıllarına Ait Tarım, Hayvancılık ve Balıkçılık İhracat Rakamları.

Yıllar	Tarım ve hayvancılık İhracatı Tutarı Bin ABD \$	Balıkçılık İhracat Tutarı Bin ABD \$	Tarım ve hayvancılık ile Balıkçılık İhracatı Toplam Tutarı	TÜRKİYE'NİN TOPLAM İHRACATI Bin ABD \$	Toplam İhracat İçindeki Tarım Hayvancılık balıkçılığın Payı %
2010	4.919.250	156.014	5.075.263	113.883.219	4,46
2011	5.148.007	186.017	5.334.024	134.906.869	3,95
2012	5.167.145	190.340	5.357.485	152.461.737	3,51
2013	5.626.402	258.177	5.884.579	151.802.637	3,88
2014	6.007.500	346.537	6.354.038	157.610.158	4,03
2015	5.735.622	368.235	6.103.857	143.838.871	4,24
2016	5.372.836	413.904	5.786.740	142.529.584	4,06
2017	5.260.595	450.685	5.711.280	156.992.940	3,64
2018	5.522.503	485.592	6.008.095	167.920.613	3,58
2019	5.478.837	517.102	5.995.939	171.471.038	3,49

Kaynak: TÜİK

TÜİK verilerine göre aşağıdaki Tablo:2.8'de görüldüğü üzere, Türkiye'deki tarım sektörünün dış ticarete ihracat ve ithalat rakamları incelenmiştir. Türkiye toplamda net tarım ürünleri ithalatçısı konumundadır. Türkiye'nin tarım ürünleri dış ticaret açığı 3 milyar 443 milyon 889 bin ABD dolarıdır.

Tablo 2.8.: Türkiye'nin Tarım Sektöründe İhracatının İthalatını Karşılama Oranı (Bin ABD Doları)

2019 YILI	Tarım ve hayvancılık Tutarı	Balıkçılık Tutarı	Tarım ve hayvancılık ile Balıkçılık Toplam Tutarı	TÜRKİYE'NİN DIŞ TİCARET TOPLAMLARI	Türkiye'nin Toplam İhracatının İthalatını Karşılama Oranı (%)	Toplam İhracat / İthalat İçindeki Tarım Hayvancılık Balıkçılığın Payı %	Tarım ve Hayvancılık ile Balıkçılıkta İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)
İHRACAT	5.478.837	517.102	5.995.939	171.471.038	%84,59	%3,49	%63,51
İTHALAT	9.387.435	52.393	9.439.828	202.702.566		%4,65	

Kaynak: TÜİK

Yukarıdaki Tablo:2.8’de görüldüğü üzere, Türkiye’nin 2019 yılında tarım ve hayvancılık ile balıkçılıkta ihracatın ithalatı karşılama oranı ise %63,51’dir. Sonuç olarak tarımsal üretimde kendine yeterliliğin sağlanabilmesi için, üretimin verimli bir şekilde artırılarak, sürekliliğin sağlanmasının önemi daha çok ortaya çıkmaktadır.

Tarım sektörü gıda maddeleri üretimi ile ülke nüfusunun beslenmesi, işgücüne katkısıyla, kırsal kesimin gelirinin artmasına sebep olarak, kente göçün azaltılmasına olan faydası yanında, üretim yaparak sanayi sektörüne hammadde sağlaması ve ülke dış ticaretine katkıları ile milli gelire olan faydası yanında, tüketicinin refahını ve ürün fiyatlarının istikrarını da sağlayan stratejik bir sektör olarak gösterilmektedir (İnan, 2016: 106).

Tüm bu açıklamalardan hareketle, Türkiye açısından tarım sektörünün önemi, ülkede yaşayanların beslenmesi yanında, ülkede istihdama olan katkısı ile işsizliğin önlenmesine yaptığı katkılarla birlikte, kırsal bölgelerden kente göçün önlenmesine kadar birçok sosyo ekonomik alanda toplumsal dengenin sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Tüm bunların yanında tarımsal ürün ihracatı ile milli ekonomiye döviz kazandırması Türkiye açısından tarım sektörünün önemini ortaya koymaktadır.

2.3. Aydın İçin Tarımın Önemi

Aydın ilindeki tarım sektörünün ele alındığı bu kısımda, öncelikle Aydın için tarım sektörünün öneminden bahsedilmiştir. Daha sonra Aydın ilindeki tarım sektörünün ekonomik büyüklüğü irdelenmiştir.

Aydın ili gerek iklimsel olarak gerekse insanların sosyo-ekonomik faaliyetleri bakımından değerlendirildiğinde tam olarak bir tarım şehridir. Her yöre, öncelikle ikliminden dolayı sonra da coğrafi özellikleri sebebiyle mümkün olabilen tarımsal faaliyetlerini yapması beklenir. Bu tarımsal üretimin en doğal olanıdır. Belki de bu yüzden *Herakles*’den bu yana Aydın’da incir, pamuk ve zeytin bu yörenin vazgeçilmez tarımsal ürünleri olmuşlardır. Bu üç ürün, Aydın ilinin adı ile anılır olmuştur. Adeta Aydın’ın birer sembolü haline gelmişlerdir (Güngör, 2001: 2).

811.600 hektar alanda, Büyük Menderes ırmağının suladığı bereketli ovalar üzerinde kurulmuş bulunan Aydın ilinde çayır ve meralarla birlikte, tüm arazisinin yaklaşık yarısında

tarım yapılmaktadır. Toprağının verimliliği ve topoğrafik yapısı, iklimi ve ekolojik özellikleri ile polikültür tarıma yani, ürün çeşitliliğine uygundur. Aydın ilinde ikinci hatta üçüncü ürün yetiştiriciliğine uygun iklimi ile dört mevsim üretim yapılmaya, çok elverişli olan Aydın'da, tarım, hayvancılık ve balıkçılığın hemen her kolunda faaliyet gösterilmektedir (Aydın Tarım Master Planı, 2019, s: 3).

Ege bölgesinde özellikle başta Aydın ili olmak üzere tüm Türkiye, ekolojik koşullarının uygunluğu sebebiyle meyve yetiştirme potansiyeli çok yüksek olan ülkelerden biridir. Türkiye'de üretilen birçok meyve türünün üretimi yurt içindeki tüketimi karşılayabilmektedir. Bunun yanı sıra birçok meyvenin dış ticareti de yapılmaktadır. Aydın ili açısından en önemli dış satım ürünü sayılabilecek olan kuru incir, Türkiye'nin geleneksel hale gelen tarımsal ihraç ürünleri arasında ilk sıralarda bulunmaktadır (Çobanoğlu, ve diğerleri, 2005: 35).

Günümüzde Aydın'da üretilen ürünlerin ekonomik büyüklük payları incelendiğinde önde gelen sektörlerin Gıda, Tarım ve Hayvancılık olduğu net olarak görülebilen bir gerçektir. Özellikle kuru meyveler ile yaş sebze ve meyvelerdeki ihracatın payı her geçen gün artarak devam etmektedir (Güngör, 2001: 2).

Aydın'da birçok kültür bitkisi üretiminde Türkiye sıralamasında ilk 10'a girmesi ve hayvansal ürünlerden süt, bal ve yavru balık üretiminde ön sıralarda olması da tarımsal potansiyelini ortaya koymaktadır. Aydın ilindeki tarım sektörünün ekonomiye katkısı yanında, insanların beslenmesi, istihdamı ve ihracat potansiyeli bakımından da büyük önem taşımaktadır. Aydın ili nüfusunun yaklaşık %40'a yakınının, kırsal kesimde yaşıyor olması da Aydın'da tarımın insanlar açısından önemli bir sektör olduğunu göstermektedir (Aydın Tarım Master Planı, 2019, s. 3).

Aydın'da yaşayan insan kaynağının önemli bir kısmı da tarımla uğraşmaktadır. Ekonomik hayatın itici gücünü oluşturan tarımın ağırlığı, ticaret ve sanayi sektöründe de yoğun olarak hissedilmektedir. Aydın ilinde sanayi tesislerindeki üretimin %90'ı ya doğrudan veya dolaylı olarak, tarım sektörüyle ilişkili olarak çalışan tesislerdir. Aydın ilinde bitkisel üretimin yanında balıkçılık ve hayvancılık tarımın diğer önemli alt sektörlerdir. Bitkisel üretimde en önemli ürünler incir, kestane, zeytin, pamuk ve narenciyedir. Aydın son yıllarda hayvancılık sektöründe de önemli atılım içerisine girmiştir. Aydın ilinin yetiştirdiği tarımsal

ürünlerin markalaşması ve tüm tüketiciler tarafından güven duyulan markalar haline gelmesi Aydın ekonomisinin geleceği açısından önemli görülmektedir. Aydın ilinin tarım sektörü gelişirken, tarım sektörü ile birlikte Aydın'ın ekonomisi de büyümeye devam etmektedir (Güngör, 2001: 2).

2.4. Aydın İli Tarım Sektörünün Ekonomik Büyüklüğü

Tüik, Tarsim, Tarım ve Orman Bakanlığı kaynaklarından derlenen, Aydın ilinin tarımsal yapısı ile ilgili temel veriler aşağıda verilmiştir.

- İl Nüfusu (2019): 1.110.972 Kişi
- Toplam yüzölçümü: 8.116.000 dekar
- ÇKS'ye kayıtlı Çiftçi Sayısı (2019): 52.326 Kişi
- ÇKS'ye kayıtlı Arazi Varlığı (2019): 3.013.909 dekar

Aydın ilinde çiftçi kayıt sistemine kayıtlı üreticilerin sayıları ile tarım alanları ve hayvan varlığının yanı sıra genel üretim miktarları aşağıdaki Tablo:2.9'da incelenmiştir. Aydın ilinde çiftçi kayıt sistemine kayıtlı üretici sayıları ile bunların üretim yaptıkları alan büyüklükleri verilmiştir. Aydın ilinde 2015 yılında 51.933 üretici işletme varken bunların sayısı 2019 yılında 52.326 ya yükselmiştir. Aydın ilinde 2015 yılında üreticilerin işlediği arazi kaydı toplamı 2.746.408 dekar iken, 2019 yılında ÇKS ye kayıtlı alanların toplamı 3.013.909 dekara yükselmiştir.

Tablo 2.9.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarındaki ÇKS ye Kayıtlı Üretici Sayıları ve Üretim Alanları.

	2015	2016	2017	2018	2019
ÇKS ye kayıtlı üretici sayısı	51.933	52.383	50.812	51.264	52.326
ÇKS ye kayıtlı alan (Da)	2.746.408	2.778.432	2.881.941	2.918.533	3.013.909

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı

Aşağıdaki Tablo:2.10'da görüleceği üzere, TÜİK verilerine göre 2019 yılı itibariyle çayır ve mera alanları hariç toplam 3.520.403 dekar tarım alanı mevcuttur. Bu alanın 1.243.227 dekarlık kısmında tahıllar ve diğer bitkisel ürünler yetiştirilirken, 97.078 dekarlık kısmında sebze bahçeleri bulunmaktadır. 2.158.100 dekarlık kısmında ise meyveler, içecek ve baharat bitkileri üretiminin gerçekleştiği alandır. 333 dekarda ise süs bitkileri

yetiştirilmektedir. 2019 yılında 21.665 dekarlık alan ise nadasa ayrılan kısım olarak görülmektedir.

Tablo 2.10.: Aydın İlinin 2019 Yılı Tarım Alanlarının Dağılımı (Dekar)

2019	Toplam alan	Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin ekilen alanı	Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin Nadas alanı	Sebze Bahçeleri alanı	Meyveler, İçecek ve Baharat bitkileri alanı	Süs bitkileri alanı
Aydın	3 520 403	1 243 227	21 665	97 078	2 158 100	333

Kaynak: TÜİK (Çayır ve mera alanları hariç)

Aydın ilindeki 2008 ile 2019 yılları arasındaki büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığı TÜİK verilerine göre aşağıdaki Tablo:2.11’de incelenmiştir. Aydın ilindeki 2008 yılında 291.725 adet olan büyükbaş hayvan sayısı 153.418 adet artarak, 2019 yılında 445.143 adet büyükbaş hayvan sayısına ulaşmıştır. Aynı şekilde Aydın ilindeki 2008 yılında 168.772 adet olan küçükbaş hayvan sayısı 192.352 adet artarak, 2019 yılında 361.124 adet küçükbaş hayvan sayısına ulaşmıştır.

Tablo 2.11.: Aydın İlindeki 2008 ile 2019 Yılları İtibariyle Büyük ve Küçükbaş Hayvan Sayısı.

Yıl	Büyükbaş hayvan sayısı (baş)	Küçükbaş hayvan sayısı (baş)
2008	291.725	168.772
2009	284.055	144.587
2010	293.225	180.720
2011	311.076	225.736
2012	320.978	288.382
2013	326.520	299.105
2014	343.940	304.928
2015	337.223	311.895
2016	340.599	304.197
2017	410.361	311.713
2018	435.815	343.208
2019	445.143	361.124

Kaynak: TÜİK

Aşağıdaki Tablo:2.12’de görüldüğü üzere, Tarım ve Orman Aydın İl Müdürlüğü verilerine göre, Aydın ilinde üretimi yapılan silajlık mısırın 2002 yılındaki 374.000 ton olan üretim miktarı, 2017 yılında 1.238.497 tona çıkmıştır. Aynı şekilde 2002 yılında 167.818 ton olan yonca üretim miktarı, 2017 yılında 745.998 tona çıkmıştır. Kütlü pamuk üretimi ise 2002

yılında 269.514 ton iken, 2017 yılında 331.161 tona çıkmıştır. Danelik mısır üretimi de 2002 yılında 49.000 tondan, 2017 yılında 66.657 tona çıkmıştır. 2002 yılında veri olmayan yeşil ot olarak fiğ üretimi ise 2017 yılında 9.520 ton olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 2.12.: Aydın İlinin 2002 – 2017 Yıllarındaki Tarla Bitkisel Ürünleri Üretim Verileri.

	Ürün Adı (ilk 5 ürün)	2002 üretim (ton)	2017 üretim (ton)
1	Mısır (silaj)	374.000	1.238.497
2	Yonca (Yeşil Ot)	167.818	745.998
3	Pamuk (kütü)	269.514	331.161
4	Mısır (dane)	49.000	66.657
5	Fiğ (Yeşil Ot)	-	9.520

Kaynak: (Aydın İli Tarımsal Yatırım Rehberi, 2019: 5).

Aşağıdaki Tablo: 2.13'te görüldüğü üzere, Tarım ve Orman Aydın İl Müdürlüğü verilerine göre, Aydın ilinde 2002 yılında üretilen zeytin miktarı 451.536 ton iken 2017 yılındaki üretim miktarı 455.378 ton olarak gerçekleşmiştir. Yine 2002 yılında üretilen incir miktarı 169.443 ton iken, 2017 yılındaki üretim miktarı artarak 185.412 ton olarak gerçekleşmiştir. 2002 yılında üretilen çilek miktarı 12.071 ton iken, 2017 yılındaki üretim miktarı artarak 61.273 tona yükselmiştir. Washington cinsi portakalın 2002 yılındaki 30.753 ton olan üretimi artarak, 2017 yılında 51.206 tona yükselmiştir. 2002 yılında 13.853 ton olan kestane üretim miktarı ise 2017 yılında 24.304 tona yükselmiştir.

Tablo 2.13.: Aydın İlinin 2002 – 2017 Yıllarındaki Meyvecilik Üretim Verileri

	Meyve Türü (ilk 5 ürün)	2002 üretim (ton)	2017 üretim(ton)
1	Zeytin (Yağlık+Sofralık)	451.536	455.378
2	İncir	169.443	185.412
3	Çilek	12.071	61.273
4	Portakal (Washington)	30.753	51.206
5	Kestane	13.853	24.304

Kaynak: (Aydın İli Tarımsal Yatırım Rehberi, 2019: 6).

Tarım ve Orman Aydın İl Müdürlüğü verilerine göre, Aydın ilinde üretimi gerçekleşen ilk 5 sıradaki sebze üretimi, aşağıdaki Tablo:2.14'te görülmektedir. Aydın'da 2002 yılında üretilen domates miktarı 155.513 ton iken, 2017 yılında gerileyerek 143.652 tona düşmüştür. 2002 yılındaki 163.285 tonluk karpuz üretim miktarı da azalarak, 2017 yılında 61.255 tona gerilemiştir. Sivri biber üretimi de 2002 yılında 56.263 ton iken, 2017

yılında 25.539 tona düşmüştür. 2002 yılında 23.708 ton olan kavun üretimi de gerileyerek, 2017 yılında 11.913 ton olarak gerçekleşmiştir. Patlıcan üretiminde de 2002 yılında 44.695 ton üretilirken, 2017 yılında 13.900 tona gerilemiştir.

Tablo 2.14.: Aydın İlinin 2002 – 2017 Yıllarındaki Sebze Üretim Verileri.

	Ürün Adı (ilk 5 ürün)	2002 Üretim (ton)	2017 Üretim (ton)
1	Domates (Sofralık + Salçalık)	155.513	143.652
2	Karpuz	163.285	61.255
3	Biber (Sivri)	56.263	25.539
4	Kavun	23.708	11.913
5	Patlıcan	44.695	13.900

Kaynak: (Aydın İli Tarımsal Yatırım Rehberi, 2019: 6)

Aşağıdaki Tablo:2.15'te görüldüğü üzere, Aydın Ticaret Odasının 2016 yılı verisine göre Aydın, Türkiye'de üretilen kültür bitkisi ürünlerinden 29'unda Türkiye'de ilk 10. sırada

Tablo 2.15.: Aydın İlinin Ürettiği Önemli Ürünleri ve Türkiye Sıralamasındaki Yeri (2016)

Türkiye Sıralaması	Ürünler	Türkiye Üretimi (ton)	Aydın ili Üretimi (ton)	Üretimdeki Payı (%)
1.	İncir	305.450	182.775	59,84
	Kestane	64.750	25.423	39,26
	Zeytin	1.730.000	259.237	14,98
	Kereviz (Sap)	2.113	1.733	82,00
	Arpa (Yeşil Ot)	69.199	35.125	50,76
2.	Tiritikale (Yeşil Ot)	119.461	17.836	14,93
	Enginar	36.368	6.219	17,10
	Pamuk	2.100.000	326.475	15,55
	Çilek	415.150	59.973	14,45
3.	Yem Şalgamı	355.667	74.279	20,89
	Buğday (Yeşil ot)	310.882	9.144	2,94
	Yerfıstığı	164.186	4.470	2,72
	Mandalina (king)	5.950	414	9,95
4.	İtalyan Çimi	210.935	43.941	20,33
	Bamya	29.529	2.508	8,49
	Bezelye (Yemlik yeşil ot)	121.124	7.125	5,88
	Çavdar (Yeşil ot)	8.857	651	7,35
5.	Mısır (Silaj)	20.139.033	1.038.661	5,16
	Darı	5.327	46	0,86
	Mandalina (Satsuma)	795.050	24.619	3,10
	Turp (Beyaz)	5.826	46	0,79
	Üzüm (Kuru-Çekirdeksiz)	1.141.130	606	0,05

Kaynak: (Aydın Ticaret Odası, 2019).

yer almaktadır. Bu da Aydın ilinin ülke tarımındaki önemli yerini göstermektedir. Aydın ilinde en çok katma değer yaratan bitkisel ürünler; incir, pamuk, zeytin ve kestanedir. Aydın ili incir, zeytin, kestane, kereviz (sap), arpa (yeşil ot) üretiminde Türkiye’de 1. sırada yer almaktadır. Pamuk, enginar ve çilek üretiminde 2. sırada ve mandalina (king) ile yerfıstığı gibi ürünlerin üretiminde ise üçüncü sırada yer almaktadır. Dördüncü sırada da İtalyan çimi, banya, bezelye (yemlik yeşil ot) ve çavdar (yeşil ot) bulunmaktadır. Aydın ilinin Türkiye sıralamasında en çok üretilen ürünler sıralamasında beşinci sırada ise mısır (silaj), darı, mandalina (satsuma), turp (beyaz) ve çekirdeksiz üzüm (kurutmalık) yer almaktadır (Aydın Ticaret Odası, 2019).

Aşağıdaki Tablo:2.16’da görüldüğü üzere Aydın ilinin tarımsal ürün ihracatı, incelenmiştir. Tarım ve Orman Aydın İl Müdürlüğü verilerine göre, 2017 yılında, 48.587 ton kuru ürünler olarak incir ve kayısı, 9.433 ton taze meyve ve sebze, 16.037 ton zeytin, 91 ton zeytinyağı, 10.174 ton diğer bitkisel ürünlerin ihracının yanında, 14.403 ton da balık ihracatının gerçekleştirilmiş olması, Aydın ilinin Türkiye’nin tarım sektöründeki önemli şehirlerinden biri olduğunu ve TÜİK verilerine göre dış ticarete fazla veren şehir olarak ülke ekonomisine döviz kazandıran şehir olarak öne çıkmaktadır.

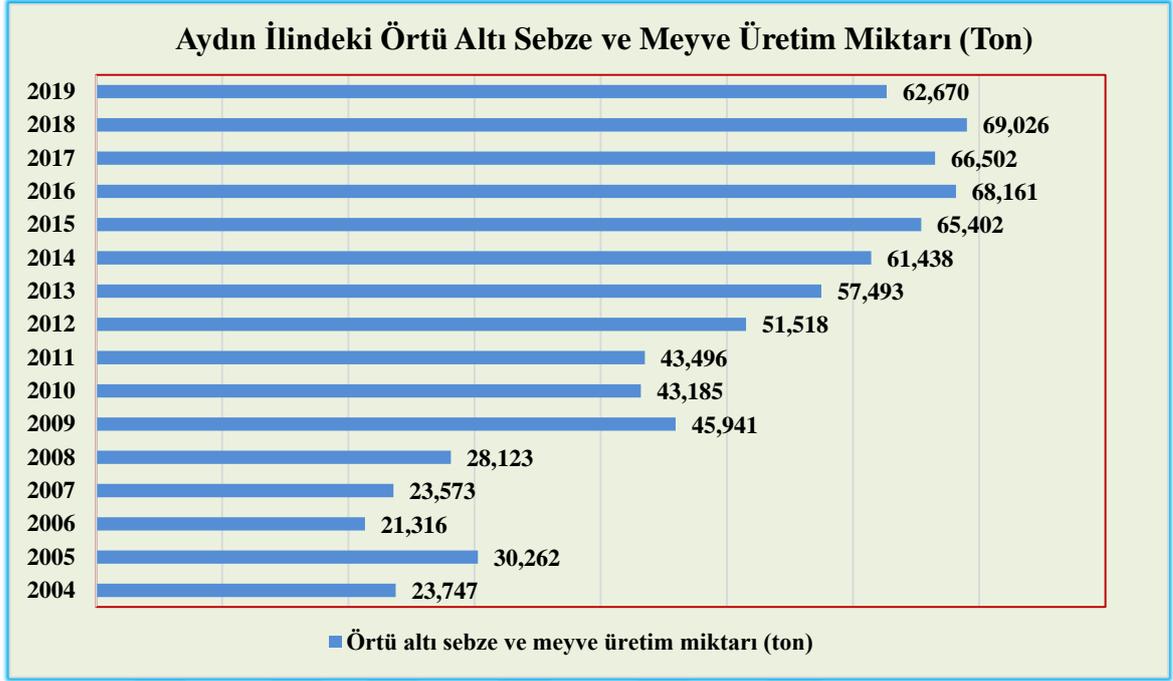
Tablo 2.16.: Aydın İlinin Seçili Tarımsal Ürünleri İhracatı (Ton)

AYDIN’DAN İHRAÇ EDİLEN ÜRÜNLER	2016 (Ton)	2017 (Ton)
Kuru Ürünler (İncir Kayısı)	49.709	48.587
Taze Meyve ve Sebzeler	9.438	9.433
Zeytin	12.929	16.037
Zeytinyağı	294	91
Bitkisel (Diğer)	11.256	10.174
Balık	11.213	14.403
TOPLAM	94.839	98.725

Kaynak: (2018-2022 Aydın Tarım Vizyonu, 2019: 6).

TÜİK verilerine göre hazırlanan aşağıdaki Grafik 2.4’te görüldüğü gibi 2004 yılında 23.747 ton olan Aydın ilindeki örtü altı sebze ve meyve üretim miktarı yıllar içerisinde artışlar göstererek 2018 yılında 69.026 tona ulaşmıştır. Ancak 2019 yılında ise azalarak 62.670 tona gerilemiştir.

Grafik 2.4.: Aydın ili 2004 ile 2019 Yıllarındaki Örtü Altı Sebze ve Meyve Üretim Miktarı (Ton)

Kaynak: TÜİK

Aydın ili birçok kültür bitkisinin üretiminde Türkiye’de ilk 10. sırada olmasının yanında, hayvansal ürünlerden bal, yavru balık ve süt üretiminde de ön sıralarda olması tarımsal potansiyelini ortaya koymaktadır. Aydın için tarım sektörü, ildeki insanların beslenmesi yanında istihdama ve ekonomiye katkısı yanında ihracat potansiyeli bakımından da büyük önem taşımaktadır. Aydın il nüfusunun yaklaşık %40’ının kırsal kesimde yaşıyor olması da Aydın’da tarımın önemli bir sektör olduğunu göstermektedir (Aydın Tarım Master Planı, 2019: 3)

Aydın ilinde yaşayan insanlar açısından ve ülke ekonomisi açısından Aydın ili tarım sektörünün önemi ortaya konmaya çalışılmıştır. Tarım sektöründe, çiftçilerin üretim sırasında karşılaşabileceği her türlü afet, hastalık ve risklerden korunarak, gıda tedarik zinciri kırılmadan, tarımsal üretimde sürekliliğin sağlanmasının önemi aşağıdaki bölümde incelenmiştir.

2.5. Tarımsal Üretimde Süreklilik.

Tarım sektöründeki üretim sürecinde, çiftçilerin yaşadığı birçok zorluk bulunmaktadır. Bunlardan biri Türkiye’de üreticilerin zayıf sermaye yapısı sebebiyle

çiftçilerin finansman ihtiyacı ve pazarlama sorunlarıdır. Bu sorunlarını üreticiler kooperatifler yoluyla aşmaya çalışmaktadır. Üreticilerin karşılaştığı diğer zorluklardan biri de tarımsal üretim esnasında karşılaştıkları risklerdir. Çiftçileri ekonomik olarak zarara uğratan aşırı meteorolojik olaylar, doğal afetler ile hastalık ve zararlıların yanında kazalar, yangınlar ve insan kaynaklı diğer riskler ile ilgili sorunlarını da tarım sigortaları yaptırarak zararlarını azaltma yoluna gitmektedirler.

Türkiye'deki tarım ve hayvancılık faaliyetleri daha çok aile işletmeleri olarak yapılmakta ve bir yaşam biçimi özelliği taşımaktadır. İktisadi bir faaliyet olan tarım ve hayvancılıktaki, üretimin dönemsellik özelliğinden dolayı, hasat zamanına kadar belli bir sürenin geçmesi gerekmektedir. Bu durum sebebiyle üreticilerin finansman ihtiyacı artmaktadır. Diğer yandan tarım sektöründe yatırılan sermayeye karşılık elde edilen ürün sonucunda ele geçen gelir, sanayi sektörü ve ticaret sektörüne göre daha düşük olmaktadır. Tarımsal işletmeler üretim için arazi, bina, teçhizat, makine ve donanım gibi yatırım ihtiyaçlarının yanında tohum, gübre, ilaç, mazot, yem ve diğer ihtiyaç kalemlerinin oluşturduğu, işletme giderleri de oldukça fazladır. Türkiye'deki tarımsal işletmelerin finansman ihtiyacının sebepleri aşağıda sıralanmıştır.

- a) Organize olamamış ve küçük kalmış tarımsal işletme yapısı.
- b) Yeni teknolojiye geçişin ekstra maliyetleri ve pazarlama sorunları.
- c) Tarımsal aile işletmelerinin çoğunun zayıf sermaye yapısına sahip olması.
- d) Üretimdeki belirsizlikler ve üretimin doğal koşullara bağlı olması.
- e) Piyasada ürün fiyatlarındaki belirsizlikler ve fiyat dalgalanmaları.
- f) İşletmelerin miras yoluyla intikalinde arazi bölünmesi ile yaşanan sorunlar, sebebiyle finansman ihtiyacı oldukça fazla olmaktadır. Çeşitli riskler sebebiyle tarımda kredi maliyetlerinin artması, finansmanın daha maliyetli sağlanmasına neden olarak gösterilmektedir (Bülbül, 2006: 60-62).

Tarım sektörü, üretim sırasında birçok riskle karşı karşıya bulunmaktadır. İnsan faaliyetleri sebebiyle ortaya çıkan iklim değişikliğine bağlı olarak artan meteorolojik olaylar sonucu oluşan risk faktörleri; aşırı yağış, fırtına, sel, kuraklık ve dolu gibi hava olaylarına bağlı olarak gerçekleşen doğal felaketler yanında hastalık ve zararlıların yarattığı sorunlar, tarım sektöründeki riskleri ortaya çıkartmaktadır. Bu risklerin kontrol altına alınabilmesi ve oluşacak hasarların karşılanabilmesi için tarım sigortası oluşturularak riskin paylaşılması yoluyla risk transferi sağlanmaya çalışılmıştır. Üreticilerin bu sorunlarının kooperatifler ve

tarım sigortaları ile aşılabilmesi, tarım sektörünün sürdürülebilirliği açısından önem arz etmektedir (Aktaş, 2019: 1).

Türkiye ekonomisinde önemli ve stratejik bir yeri bulunan tarım sektöründeki tarımsal işletmeler, 2016 yılında TÜİK tarafından ekonomik büyüklükleri açısından araştırılmıştır. İlerideki bölümde bulunan Tablo:2.20’de görülebileceği üzere, Türkiye’deki tüm tarımsal işletmeler içinde “küçük ölçekli” olarak adlandırabileceğimiz tarımsal işletmelerin oranının %58 olduğunu ve bu küçük işletmelerin yıllık 26.640 liradan daha az bir kazançla sahip olduğunu görmekteyiz. Bu tutarı ilgili yılın asgari ücreti ile oranladığımızda, Türkiye’deki tarımsal işletmelerin %58’inin bir asgari ücretin 1,7 katından daha az kazançla sahip olduğunu görmekteyiz. Türkiye’deki tüm tarımsal işletmelerin %58’inin, bu kadar düşük bir ekonomik büyüklükte olması sebebiyle işletmelerin, kredi bulamadığı takdirde üretim yapamayacağı da ortadadır. Üretimin devamlılığı için Kooperatifçilik konusu sonraki bölümde incelenmiştir.

2.6. Kooperatifçilik.

‘Kooperatif’ kelimesi kökü itibarıyla, ilk defa latin ve anglosakson ulus dillerinde kullanılan ‘kooparative’ kelimesinin aslı Latince’dir. “Co” ve “operative” kelimelerinin birleşiminden oluşmuştur. Latince’de “opos” kelimesi “iş” anlamına gelmektedir. “operari” ise “çalışmak” anlamındadır. “Co” kelimesi de “ile, birlikte” anlamlarına gelmektedir. İngilizceye Co-operari, Fransızcaya ise co-operation şeklinde geçmiştir. Cooperation birlikte hareket etme, birlikte çalışma, birlikte iş yapma, işbirliği anlamlarına gelmektedir (Hazar, 1970: 30).

a) Kooperatifçiliğin tanımı:

Uluslararası Kooperatifler Birliği (ICA)’ya göre; Kooperatifler, ortak ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını ve isteklerini gerçekleştirmeleri için üyeleri tarafından kontrol edilen ve işletilen insan merkezli işletmelerdir.

Uluslararası Çalışma Örgütü (İLO) ‘ya göre; aynı ekonomik güçlüklerle karşı karşıya bulunan kişilerin ortaklaşa maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, bu zorlukları ortadan kaldırmak için kendi aralarında, eşit hak ve görevler ile bireysel sorumluluk esasına

dayanarak serbestçe birleşerek ekonomik görevlerinden bir veya birkaçını devretmek üzere kurdukları ortaklıktır.

6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre; ortaklarının ekonomik çıkarlarını özellikle meslek ve geçimlerine ait gereksinimlerini, karşılıklı yardım ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla bir ticaret unvanı adı altında kurulan, değişir ortaklı ve değişir sermayeli bir şirkettir.

1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu'na göre; tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belli ekonomik çıkarlarını ve özellikle meslek ve geçimlerine ait gereksinimlerini karşılıklı yardım dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla, gerçek kişiler ve (belediyeler, özel idareler, dernekler, cemiyetler ve köyler gibi) kamu tüzel kişileri tarafından kurulan, değişir ortaklı ve değişir sermayeli teşekküllere kooperatif denir.

Fertlerin, ortak sosyal ve ekonomik sorunlara çözüm yolu bulmak amacıyla karşılıklı yardımlaşma temelinde, hak ve sorumluluk eşitliğine dayalı bir teşkilatlanma birimi olarak kurulan Kooperatifler, tarıma dayalı ekonomik faaliyetlerin yaygın olduğu, kırsal yerleşimlerdeki tarım işletmeleri için gerekli olan, üretim girdilerinin ve kredi ihtiyaçlarının sağlanmasında, üretim teknolojisinin geliştirilmesinde, üretimin artırılmasında ve pazarlamanın işletmeler açısından en elverişli şartlarla yapılmasında, şehirlerde ise konut açığı sorununun çözüme kavuşturulmasında, tüketicilere uygun fiyatla ve kaliteli üretim maddeleri sağlamada, orta sınıfın önemli bir bölümünü teşkil eden esnaf ve sanatkarların da tedarikten, pazarlamaya kadar, ekonomik açıdan daha elverişli çalışma şartlarına kavuşturulmalarında, oynadığı roller sebebiyle kooperatifler, daha da önem kazanmaktadır (Yalçıntaş, 1970: viii-5).

Özetle kooperatifler tekellere ve spekülative anamalcı kesimlere karşı, toplumun güçsüz kesimlerini birleştirerek, onların ekonomik yönden korunmasını amaçlayan, evrensel nitelikli kuruluşlardır. Kooperatifler fertlerin, bireysel kalkınma haklarını, tüm toplumun kalkınma hakkına dönüştüren ve rekabetin işlemlerini sağlayarak, sosyal adaleti, sosyal gelişmeyi ve sosyal dengeyi geliştiren önemli kuruluşlardır (Güven, 1997: 6).

b) Kooperatifçilik hareketinin amaçları

Sermayeci düzene özgü, girişimcilik, yarışma ve kazanç kurallarının, denetim altına alınarak toplumsal eşitliğin sağlanması, gelir dağılımının daha sağlıklı bir biçimde düzenlenmesi, kooperatifçiliğin başlıca amaçlarını oluşturmaktadır. Bu bağlam içinde kooperatifler, çoğunlukla toplumun korunma gereksinimi olan grupları tarafından kurulan birlikleri ifade etmektedir. Geniş kapsamlı olarak bakıldığında, bir toplumun varlığını sürdürebilmesi için, toplumsal bunalımları ve çatışmaları aşarak, sağlıklı bir toplum düzeni oluşturmasının ana unsurlarını ortaya koyan kooperatifçiliğin hedefleri, aşağıda sıralanmıştır.

Kooperatifler;

- a) Toplumun sosyal yönden gelişmesine katkıda bulunurlar.
- b) Toplumda sosyal adaletin yaygınlaşmasını sağlarlar.
- c) Toplumdaki sosyal barışa katkıda bulunurlar.
- d) Toplumda sosyal dengeyi sağlarlar.
- e) Toplumdaki sosyal bütünleşmeye katkıda bulunurlar.
- f) Toplumda sosyal demokrasinin yaygınlaşmasına olanak sağlarlar (Güven, 1997: 26).

2.7. Kooperatifçiliğin Dünyadaki Gelişimi

İlkçağlardan beri insanlar, tek tek yenemeyecekleri güçlükler karşısında işbirliği yapmışlar ve böylece birçok işin üstesinden gelmişlerdir. İnsan toplulukları büyüyüp sınıflar belirdikçe iş paylaşımı çoğalmıştır (Hazar, 1970: 48).

Eski Mısır, Çin ve Roma dönemlerinde kimi kooperatif örneklerine rastlanmakta olsa da bunların sürekliliği olmadığı ve gerçekçi işbirliği temeline dayanmadıkları görülmektedir (Güven, 1997: 7).

Kadim Mezopotamya ve ortaçağ Felemenk'inde, düzenli bir tarımsal sulama için gerekli olan kanallar ve bentlerin yapımında, korunmasında ve onarılmasında kooperatif benzeri ortak çalışmalar olmuştur. Üretim araçlarının gelişmesiyle yeni ilerlemelerin kaydedilmesi sonucunda, insanlar iktisadi guruplara ayrılmışlar ve sonuçta birbirinden farklı meslek gurupları ortaya çıkmıştır. Sınıflar ve meslekler ortaya çıktıkça bunlar kendi aralarında işbirliği yapmışlardır (Hazar, 1970: 48).

Fransa'da ilk kooperatifleşme tarım alanında olmuştur. Buna örnek olarak XVIII. Yüzyılda, Jura bölgesi köylerinde kurulan peynir işlikleri gösterilmektedir. 1831'de Paris'te dağınık halde bulunan marangozlar birleşerek 'Marangozlar Kooperatifini' kurmuşlardır. 1834 yılında ise Paris'te mücevherci işçileri aynı mahiyette bir organizasyon meydana getirmişlerdir (Hazar, 1970: 51).

Bugünkü anlaşıldığı manada, ilk modern kooperatifçilik hareketi, 19. Yüzyılda kapitalizmin ilk geliştiği yer olan İngiltere'de başlamıştır. Bu dönemde, İngiltere'de kapitalizmin ilkel bir şekli hüküm sürmekte olup, emek sermaye karşısında yani işçiler kapitalistler karşısında zayıf durumdaydı ve ekonomik açıdan kendilerini korumak istiyordu. Bu amaçla, İngiltere'nin Rochdale kasabasındaki 28 dokuma işçisi, 1844 yılında bir araya gelerek ilk 'tüketim kooperatifini' kurmuşlardır. Böylece, İngiltere'de tüketim kooperatifçiliği hareketi ve dünyada da modern kooperatifçilik hareketi başlamıştır. Aynı dönemde, Almanya'da kredi kooperatifçiliği ve Fransa'da üretim kooperatifçiliği ortaya çıkmıştır (Mülayim, 2013: 32).

Almanya'da 1847 yılında gerçekleşen kötü hasat sezonunda zarar etmiş olan küçük çiftçilerin aşırı borçlanmaları sonrasında ekonomik sıkıntı içine düşmeleri sebebiyle, o dönemdeki belediye başkanı F.W. Raiffesien'in öncülüğünde ilkin bir tüketim kooperatifi olarak kurulan ve daha sonra alım ve kredi işlevi de yüklenen bu kooperatifler, biriktirme sandıklarını ve de borçlanma sandıklarını oluşturmuşlardır. Raiffesien ilkeleri diye anılan kurallar küçük çiftçilerce yaşama geçirilmiş ve başarıyla uygulanmıştır. 1849 yılında modern manada ilk kez 'esnaf hammadde alım kooperatifi' kuruldu. Bir yıl sonra 1850'de 'esnaf kredi kooperatifi' kuruldu. 'Schulze Delitzsch' adı ile söylenen esnaf kredi kooperatifçiliğinin temelleri de bu şekilde atılmış oldu. (Geray, 1992: 441).

Kooperatifçilik fikrinin oluşturulmasında ve yaygınlık kazanmasında İngiltere'de R. Owen ve W. King'in kuramsal ve uygulamalı çalışmalarına öncülük ederken, Fransa'da C. Fourier, P. Buchez, L. Blane ve daha sonra da C. Gide, bir tür kooperatif olan üretim ortakları üzerinde çalışmalar yapmışlardır. Bu gelişmelerden Alman F. Laselle'in de önemli ölçüde etkilendiği, kurumsal düzeyde çalışmalar yaptığı görülmektedir. İngilteredeki, Rockdale atılımı ile işçilerin başlattıkları kooperatifçilik hareketi daha sonra başka kesimlerde de yaygınlaşmış ve özellikle Almanya'da tarımsal kooperatifçilik hızlı bir gelişim göstermiştir.

Bu ülkede F.W. Raiffeisen ve W. Hass, gelişkin bir kırsal kooperatif düzeni oluşturmuşlardır. Aynı şekilde kooperatifçiliğin küçük esnaf ve sanatkârlar arasında da yaygınlık kazanmasında Alman kooperatifçi H. Schulze-Delitsch önemli bir rol oynamıştır. Tarımsal kooperatifler Danimarka'da büyük bir gelişim gösterirken, İsveç'te de kooperatifçilik hareketi tekeller karşısında çok başarılı olmuştur. İtalya'da L. Luzzatti ve Japonya'da T. Kagawa, ülkelerinde kooperatifçiliğin öncülüğünü yapmışlardır (Güven, 1997: 7).

Günümüze gelindiğinde kooperatifçiliğin, bugünkü dünya ekonomisindeki yerini ve önemini, Uluslararası Kooperatifler Birliği (ICA)'nin, dünya kooperatif monitörü (2017) raporundaki rakamlar ortaya koymaktadır. Uluslararası Kooperatifler Birliğinin bu raporuna göre; yeryüzündeki insanların en az %12'si dünya üzerindeki 3 milyon kooperatiften herhangi birinde üyedir. Kooperatifler, istihdam edilen nüfusun %10'una iş ve iş olanakları sağlamaktadır. Uluslararası Kooperatifler Birliğinin bu raporuna göre, tüm dünyada kurulu bu 3 milyon kooperatif, üyelerinin ihtiyaç duyduğu altyapıyı ve hizmeti sağlarken 2,03 trilyon ABD doları ciroya ulaşmaktadır (ICA, 2017).

2.8. Kooperatifçiliğin Türkiye'deki Gelişimi

Mithat Paşa'nın (bugünkü Sırbistan sınırları dahilinde bulunan) Niş valiliğine atanması, Osmanlı İmparatorluğunda devlet otoritesinin büyük ölçüde sarsıldığı bir döneme rastlar. Bu sebeple Mithat Paşa bölgenin öncelikle güvenliğini sağladıktan sonra ekonomik sorunlara el atmıştır. Özellikle tarımla uğraşan köylülerin, kötü yaşam koşullarını görünce buna bir çare düşünmüş ve 1863 yılı kasımında Pirot kasabasında, tecrübe amaçlı ilk Memleket Sandığı'nı kurmuştur. 1863 yılına kadar Türk basınında Memleket Sandıklarıyla ilgili bir yayına rastlanmamıştır (Gökeer, 1975: 20).

1863 yılında memleket sandıklarının kurulması, Türkiye'deki kooperatifçilik hareketinin başlangıcı olarak belirtilmektedir. Daha sonra bu girişim, bir nizamname çıkarılarak, 'Tasarruf Menafi Sandıkları' adıyla tüm Osmanlı vilayetlerine yaygınlaştırılmıştır. Bu sandıklar zamanla karşılıklı yardımlaşma ilkesinden uzaklaşmaları nedeniyle bu atılımdan tam bir başarı sağlanamadığı anlaşılmaktadır (Güven, 1997: 39).

Alkan (1998) kitabında, Osmanlı İmparatorluğu döneminde, kooperatifçiliğin büyük oranda aydınlar ve devlet adamlarının öncülüğünde uygulamaya sokulduğunu, kooperatifçilik ilkelerinden ziyade yabancı sermayeye karşı mücadele etmek için bir araç olarak görüldüğünü, fakat sosyal, ekonomik ve siyasal sebeplerle başarılı olamadığı belirtilmektedir.

Osmanlı'nın son dönemlerinde, kırsaldaki küçük çiftçi olan köylüler, gezici esnaf ve tüccarlar tarafından aşırı borçlandırılmışlardı. 1900 yılında İzmir'de Vali Kâmil Paşa, köylülerin, gezici esnaf ve tüccarın elinden kurtulup, kendi kaynakları ve kuvvetleri ile ekonomik durumunu koruyacak bir girişim olarak, köylerde "kooperatif bakkal" kurulması için harekete geçmiştir. Ahenk Gazetesinde bu yeni fikri halka ilan etmiştir. "Köy bakkalları" kurulması girişimi de tüketim kooperatifçiliğinin gelişmesi yönündeki ilk çalışmalardan olmuştur (Kocabaş, 2003: 17).

Ülkemizde modern kooperatifçilik anlayışının temel hukuki normlara kavuşması, kurumsallaşması ve yayılması, Cumhuriyet'in ilk döneminde özellikle 1924 yılında çıkartılan, "İtibari Zirai Birlikleri" kanunu ile başlamıştır (Gürgen, 1994: 102).

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası'nın, Tasarruf Menafi Sandıkları'nın tasfiyesiyle birlikte doğmuş olması bir yana bırakılırsa, bu ulusal kuruluşun, Türk Kooperatifçilik hareketinin beşiği olduğu söylenebilir (Gökeer, 1975: 59).

Atatürk 1925 yılında tüketim kooperatifçiliği konusunda çalışmalarda bulunmuştur. Atatürk'ün destekleriyle 24 Mart 1925 tarihinde çıkartılan 586 sayılı yasa ile Ankara'daki memurların "Ankara Memurlar Kooperatifine" ortak olabilmeleri için, memurlara maaşlarının yarısı kadar avans verilmesi öngörülmüştür. Bu yasa ile sermayesi oluşturularak 21 Nisan 1925'te kurulan "Ankara Memurlar Tüketim Kooperatifine" Atatürk'te 1 nolu üye olarak kaydolmuştur (İnan, 2008: 35).

Kooperatifçilik hareketinin Cumhuriyet Dönemi ile birlikte gelişme gösterdiği gözlenmektedir. Atatürk döneminde, 1929 yılında çıkarılan 'Zirai Kredi Kooperatifleri kanunu' ile kooperatif sözcüğü ilk kez bir yasada yer almıştır. Daha sonra ise tarımsal kooperatiflerin yasal düzenlemeleri yeniden ele alınarak 1935 yılında, 2834 sayılı 'Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Hakkında Kanun' ile 2836 sayılı 'Tarım Kredi Kooperatifleri

kanunu' yürürlüğe girmiştir. Bu yasalar tarımsal kooperatiflerin ülkede kısa sürede yayılıp gelişmesinde etken olmuşlardır (Güven, 1997: 39).

Atatürk sonrası 1938'den 1961 yılına kadar, kooperatifçilik ile ilgili kayda değer bir çalışma yapılmamıştır. 1961 Anayasasında ilk kez kooperatifçilik özel bir madde olarak yer almıştır. Planlı dönemin başlaması ile birlikte beş yıllık planlarda, kooperatifçiliğe de yer vermeye başlanmıştır. 1969 yılında yürürlüğe giren 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, kooperatiflerin gelişmesi ve üst örgütlerin kurulmasına olanak vermesi sayesinde, uluslararası kooperatifçilik ilkeleri ile uyumu açısından bazı eksikliklerine rağmen, olumlu bir yasa olmuştur. Türkiye'de tarımsal alanda başlayan kooperatifçilik hareketi daha sonraları küçük esnaf ve sanatkârlar, işçiler vb. toplumun diğer kesimlerini de kapsayacak şekilde yayılmıştır. Daha sonra 1982 Anayasasına 171. madde olarak giren kooperatifçiliğe, devletin bakış açısının değiştiği görülmektedir. 171. Maddede, *'Devlet milli ekonominin yararlarını dikkate alarak öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır. Kooperatifler devletin her türlü kontrol ve denetimine tabi olup, siyasetle uğraşamaz, siyasi partilerle işbirliği yapamaz'* hükmü konulmuştur (İnan, 2008: 40).

Aşağıdaki Tablo:2.17'de görüldüğü üzere Ticaret Bakanlığı'nın 2016 yılı Türkiye Kooperatifçilik Raporuna göre, Türkiye'de 7 milyon 422 bini aşan ortağı kavrayan 53.259 kooperatif faaliyet göstermektedir. Aynı rapora göre en çok kooperatife sahip olan Konut Yapı Kooperatifi ilk sırada yer alırken, ikinci sırada 7.201 adet kooperatifi olan Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri gelmektedir. Üçüncü sırada ise 5.803 adet kooperatifi ile Motorlu Taşıma Kooperatifleri yer almaktadır. Peşinden 2.523 adet kooperatif ile Sulama Kooperatifleri dördüncü sıraya yerleşmiştir. Beşinci sırada 2.170 adet kooperatif ile Tüketim Kooperatifleri yer almıştır. Altıncı sırada ise 1.625 adet birim kooperatif ile bu kooperatiflere üye olan 1.001.418 üretici (2019 yılı itibarıyla 850.000 üretici) sayısı ile Tarım Kredi Kooperatifleri gelmektedir. Faaliyet alanlarına göre 37 tür kooperatife ait sayılar ile üyelerinin sayıları verilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere Türkiye'de çok farklı alanlarda kooperatifler faaliyet göstermektedir. Örneğin Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifleri 922 kooperatif sayısı ile 125.632 üyeye hizmet verirken, Karayolu Yolcu Taşıma Kooperatifleri 390 kooperatif ile 7.873 üyeye hizmet götürmektedir. Başka bir örnek Turizm Geliştirme Kooperatifleri de 309 kooperatif ile 17.002 üyeye hizmet götürürken, Karayolu Yük Taşıma

Kooperatifleri ise 75 kooperatif ile 2.117 üyeye hizmet vermektedir. Yine başka bir örnek Yenilenebilir Enerji Üretim Kooperatifleri de 13 kooperatif ile 95 üyeye hizmet vermektedir.

Tablo 2.17.: Türkiye’de kooperatifler ve ortak sayıları (2016).

Faaliyet Alanına Göre Kooperatifler (2016)		Kooperatif Sayısı	Ortak Sayısı
1	Konut Yapı Kooperatifi	27.361	1.273.274
2	Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	7.201	775.563
3	Motorlu Taşıma Kooperatifleri	5.803	171.265
4	Sulama Kooperatifi	2.523	303.586
5	Tüketim Kooperatifi	2.170	183.463
6	Tarım Kredi Kooperatifi	1.625	1.001.418
7	Toplu İşyeri Yapı Kooperatifi	1.161	84.035
8	Kredi Kefalet Kooperatifi	1.004	659.406
9	Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi	922	125.632
10	İşletme Kooperatifi	655	116.368
11	Su Ürünleri Kooperatifi	553	30.889
12	Üretim Pazarlama Kooperatifi	408	17.591
13	Karayolu Yolcu Taşıma Kooperatifi	390	7.873
14	Turizm Geliştirme Kooperatifi	309	17.002
15	Tarım Satış Kooperatifi	306	323.596
16	Temin Tevzi Kooperatifi	256	22.807
17	Küçük Sanat Kooperatifi	233	7.770
18	Karayolu Yük Taşıma Kooperatifleri	75	2.117
19	Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi	55	640
20	Eğitim Kooperatifi	49	2.880
21	Pancar Ekicileri Kooperatifi	31	1.448.171
22	Yaş Sebze Meyve Kooperatifleri	29	3.066
23	Gayrimenkul İşletme Kooperatifi	26	922
24	Yayıncılık Kooperatifi	23	508
25	Yardımlaşma Kooperatifi	18	13.449
26	Deniz Yolcu Taşıma Kooperatifi	17	381
27	Yenilenebilir Enerji Üretim Kooperatifi	13	95
28	Hizmet Kooperatifi	11	145
29	Tedarik Kooperatifi	8	606
30	Sigorta Kooperatifi	6	827.765
31	Hamal Taşımacılığı Kooperatifi	6	522
32	Pazarcılar İşletme Kooperatifi	5	67
33	Sağlık Hizmetleri Kooperatifi	2	53
34	Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Kooperatifi	2	31
35	Deniz Yük Taşıma Kooperatifi	1	8
36	Basın Yayın İletişim Kooperatifi	1	23
37	Fikri Mülkiyet Hakları ve Proje Danışmanlığı Kooperatifi	1	7
Toplam		53.259	7.422.994

Kaynak: (Ticaret Bakanlığı, 2016 Türkiye Kooperatifçilik Raporu , 2019: 13).

2.9. Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri

Türkiye'nin organizasyon anlamında ülke genelinde en yaygın kooperatiflerinden biri olan TKK'nin öncelikle tarihçesine ve kuruluş kanunlarına değinildikten sonra genel organizasyon yapısı aşağıdaki bölümde incelenmiştir.

2.9.1. Dünden Bugüne Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri ve Kuruluş Kanunları

Tarih boyunca Türk milletinin başarıyla yaşattığı 'İmece' ve 'Ahilik' gibi dayanışma ve yardımlaşma amaçlı sosyal organizasyonları vardır. Mithat Paşa'nın Niş Valisiyken, 1863 yılında kurmuş olduğu 'Memleket Sandıkları' TKK'nin başlangıcı olmuştur. Daha sonraları özellikle de Tarım Kredi Kooperatifleri ile kooperatifçilik hareketi daha ileri noktalara taşınmıştır (Gürgen, 1994: 102).

Cumhuriyetten önceki dönemde, 1863 yılında kurulan 'Memleket Sandıkları' ve 1883 de kurulan 'Tasarruf Menafi Sandıkları' ile devam eden Türk Kooperatifçilik Hareketi, Cumhuriyet sonrasındaki dönemdeyse, 1924 yılında çıkarılan, 498 sayılı 'İtibari Zirai Birlikler Kanunu' daha sonra 1929 yılında çıkarılan, 1470 sayılı 'Zirai Kredi Kooperatifleri Kanunu' ile gelişimini devam ettirirken, 1935 yılında çıkarılan, 2836 sayılı 'Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu' ile bu günkü ad ve manada TKK'nin kuruluşu gerçekleştirilmiş oldu (İnan, 2008: 36).

Daha sonra ise 1972 yılında çıkarılmış olan 1581 sayılı 'Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu' ile, Bölge Birlikleri ve Merkez Birliğinin kurulmasına olanak sağlanmıştır. Böylece TKK'nin dikey teşkilatlanması zemini oluşmuştur. TKK, daha önce T.C. Ziraat Bankası bünyesinde faaliyet gösterirken, Merkez Birliği'nin 17 Mayıs 1977 yılında kurulmasıyla tam bağımsız bir çiftçi kuruluşu olmuştur. İdari görevleri sona eren T.C. Ziraat Bankası'nın, finansman bankası olarak, Tarım Kredi Kooperatifleri ile olan ilişkisi bugünde devam etmektedir. 1984 yılında çıkarılmış olan, 237 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile, 1581 sayılı kanunda değişiklik yapılarak, Tarım Kredi Kooperatifleri kendi ortakları arasından seçilerek oluşturulan, Yönetim Kurulları ile yönetilmeye başlanmış ve demokratik kooperatifçilik alanında önemli olan bir adım atılmış ve mali yapısında da önemli değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Daha sonra 1985 yılında, 237 sayılı KHK değiştirilerek 3223 sayılı kanun yapılmıştır. Bu değişiklikle, Tarım Kredi Kooperatifleri artık Tarım ve

Orman Bakanlığının ilgili kuruluşu haline gelirken, denetimi de yine bu bakanlığa verilmiş oldu. Merkez Birliğinde, genel müdürün, Bölge Birliklerinde ise bölge müdürünün Yönetim Kurulu Başkanlıkları, olması nedeniyle ortaya çıkan yönetim sıkıntıları sonucunda, 1995 yılında çıkarılan 553 sayılı KHK ile, idari yapıda önemli değişikliklere gidilirken, 1581 sayılı kanun ile öngörülen yapıya tekrar geri dönüldü. Daha önce Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununda değişiklik yapmış olan 553 sayılı Kanun Hükmünde kararnameyi değiştiren, 12 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 5330 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununda değişiklik yapılmış ve kurumun yasal düzenlemesine son halini veren bu yeni düzenleme ile, Kooperatifler daha demokratik hale gelirken, Kooperatifler arası dayanışma ilkesi de ülkemizde ilk kez yasal düzenleme altına alınmıştır. Çiftçilere uygun şartlarda tarımsal kredi temin edilmesinin yolu açılırken, TTK sigortacılık işlemlerinde de tam yetkili acentelik hakkına sahip olmuştur. Üreticilere ucuz akaryakıt sağlanabilmesinin de önü açılmıştır (Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri, 2019).

2.9.2. Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri'nin Organizasyon Yapısı

Başarılı bir organizasyon kurmanın en iyi yolu budur diye bir şey söylenemez. Çünkü bir organizasyon için en uygun olan yapı kendi içindeki bağlamında, yani hedeflerine, teknolojisine, boyutuna ve kültürüne bağlıdır. Bu kavramların belirli bir tasarım ile uyum içinde çalışmasında, özgün olan yapısı önemli bir unsurdur (Hodge, Anthony ve Gales, 2003: 45).

Bu bağlamda TTKK'nın bir kooperatif işletmesi olması sebebi ile kooperatif kültürüne uygun olarak tüm Türkiye sathına yayılmış olan birlikler formundaki organizasyon boyutu ve bağlı iştiraki olan şirketleri ile kendine özel karma bir organizasyon yapısı vardır. TTKK'nin organizasyon yapısı aşağıda incelenmiştir.

Üreticilerin ekonomik menfaatlerini korumak ve özellikle meslek ve geçimleriyle ilgili ihtiyaçlarını sağlamak amacıyla karşılıklı yardım prensibine dayanılarak, bir TTK'nin kurulabilmesi için; 1581 sayılı TTK ve Birlikleri Kanununda yer alan hükümler çerçevesinde hazırlanan, TTK Anasözleşmesi'nin 6. Maddesi doğrultusunda, en az otuz çiftçi ortağın bulunmasının yanında, Anasözleşmenin ortaklarca imzalanmış olması ve Anasözleşmenin Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından kabul edilmesi ile onaylandıktan sonra kooperatif tüzel

kişiliğini kazanmış olur. Yine TKK Bölge Birliklerinin kurulabilmesi için, Bölge Birlikleri Anasözleşmesi'nin 6. Maddesinde belirtildiği üzere, ortak sayısı sınırlandırılmadan, kuruluştaki en az 30 kooperatifin ortak olması ile oluşturulmaktadırlar. 1581 sayılı TKK ve Birlikleri Kanunu esaslarına göre kurulan ve 17 Bölge Birliğinin tek üst kuruluşu olan Merkez Birliği, Anasözleşmesi'nin 3. Maddesinde belirtilen, 'TKK ile Bölge Birliklerinin, müşterek menfaatlerini korumak, amaçlarını gerçekleştirmeleri yolunda faaliyette bulunmak ve her türlü çalışmalarını düzenlemektir' denilen amacına uygun olarak kurulmuştur. 1581 Sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununa göre; TKK'nin organları, Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve Denetçilerden oluşmaktadır. TKK'nde Yönetim kurulu, genel kurula katılma hakkını haiz ortaklar arasından, genel kurulca gizli oyla dört yıl için seçilecek beş üyeden, TKKBB'nde yedi üyeden, TKKMB'nde ise dokuz üyeden teşekkül eder (Tarım Kredi Kooperatifleri, 2019).

TKK'nin dikey teşkilatlanması, 1975 ve 1976 yıllarında TKKBB'lerin kurulmalarının ardından, 17 Mayıs 1977 yılında da TKKMB kurulmuştur. Türkiye'de TKK bulunmayan Hakkâri ve Şırnak İllerine de 2008 yılında Hakkâri İlinin Yüksekova İlçesi ile Şırnak İlinin Cizre İlçesinde kooperatifler kurularak, 81 ilin tamamında teşkilatlanma gerçekleştirilmiştir (Kol, 2011: 144).

2017 yılında Şanlıurfa Bölge Birliği'nin kurulması ile TKK'nin Türkiye genelindeki yatay ve dikey organizasyonu bugünkü haline ulaşmıştır (Tarım Kredi Kooperatifleri, 2019).

Şekil 2.1.: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Organizasyonu

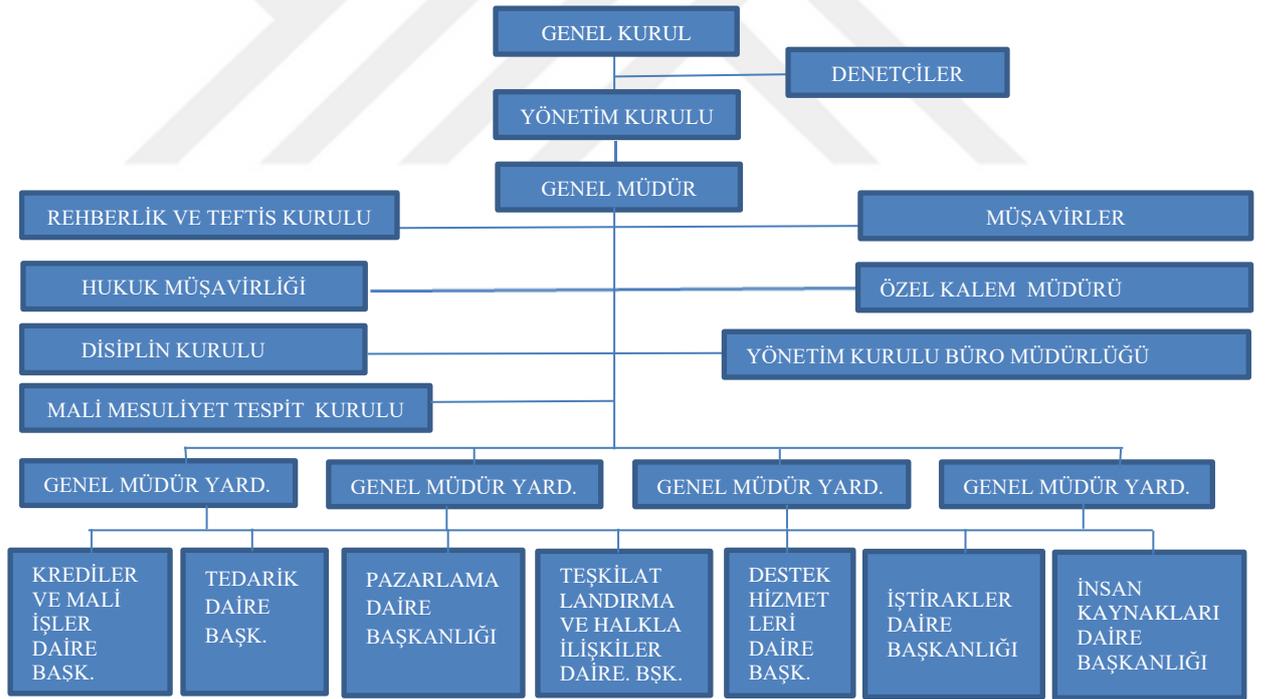
 																
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
TKK Tekirdağ BB	TKK Balıkesir BB	TKK Sakarya BB	TKK İzmir BB	TKK Kütahya BB	TKK Antalya BB	TKK Konya BB	TKK Ankara BB	TKK Kayseri BB	TKK Sivas BB	TKK Samsun BB	TKK Trabzon BB	TKK Erzurum BB	TKK Malatya BB	TKK Gaziantep BB	TKK Mersin BB	TKK Şanlıurfa BB
TKK Tekirdağ BB 5 İle Bağlı Bulunan 101 Adet Birim TKK	TKK Balıkesir BB 3 İle Bağlı Bulunan 151 Adet Birim TKK	TKK Sakarya BB 9 İle Bağlı Bulunan 87 Adet Birim TKK	TKK İzmir BB 5 İle Bağlı Bulunan 231 Adet Birim TKK	TKK Kütahya BB 5 İle Bağlı Bulunan 152 Adet Birim TKK	TKK Antalya BB 3 İle Bağlı Bulunan 87 Adet Birim TKK	TKK Konya BB 4 İle Bağlı Bulunan 104 Adet Birim TKK	TKK Ankara BB 5 İle Bağlı Bulunan 146 Adet Birim TKK	TKK Kayseri BB 4 İle Bağlı Bulunan 117 Adet Birim TKK	TKK Sivas BB 3 İle Bağlı Bulunan 62 Adet Birim TKK	TKK Samsun BB 4 İle Bağlı Bulunan 66 Adet Birim TKK	TKK Trabzon BB 6 İle Bağlı Bulunan 52 Adet Birim TKK	TKK Erzurum BB 5 İle Bağlı Bulunan 45 Adet Birim TKK	TKK Malatya BB 8 İle Bağlı Bulunan 50 Adet Birim TKK	TKK Gaziantep BB 3 İle Bağlı Bulunan 36 Adet Birim TKK	TKK Mersin BB 4 İle Bağlı Bulunan 107 Adet Birim TKK	TKK Şanlıurfa BB 6 İle Bağlı Bulunan 31 Adet Birim TKK

Kaynak: TTKK web sayfasından türetilmiştir (Tarım Kredi Kooperatifleri, 2019).

Önceki sayfada bulunan Şekil: 2.1'den anlaşılacağı gibi TTKK bir merkez birliğine bağlı 17 TKK Bölge Birliği ve bu 17 adet TTKBB' ne bağlı olarak 81 ilde yurt geneline yayılmış bulunan 1625 adet birim TKK bulunmaktadır. 1625 adet birim TKK'ne üye olan 850.000 üretici ortak bulunmaktadır (TKK 2019 Yılı Sonu Faaliyet Raporu, 2020).

Aşağıdaki Şekil:2.2'de görüldüğü üzere Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliğinin organizasyon şeması verilmiştir. Bu organizasyonun en üst yetkili organı olan genel kurul, ortak bölge birliklerinin genel kurulu tarafından seçilen temsilcilerden oluşur. Genel kurulun altında denetçiler vardır. Denetçiler genel kurul tarafında dört yıllığına temsilciler arasından veya dışarıdan, iki asil ve iki yedek denetçi olarak seçilir. Bunların altındaki organ ise yönetim kuruludur, genel kurula katılma hakkı bulunan temsilciler arasından, genel kurulca gizli oylama ile dört yıllığına seçilen dokuz üyeden meydana gelir. Yönetim kurulunun atadığı genel müdür ise daha sonra gelir.

Şekil 2.2.: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Organizasyon Şeması

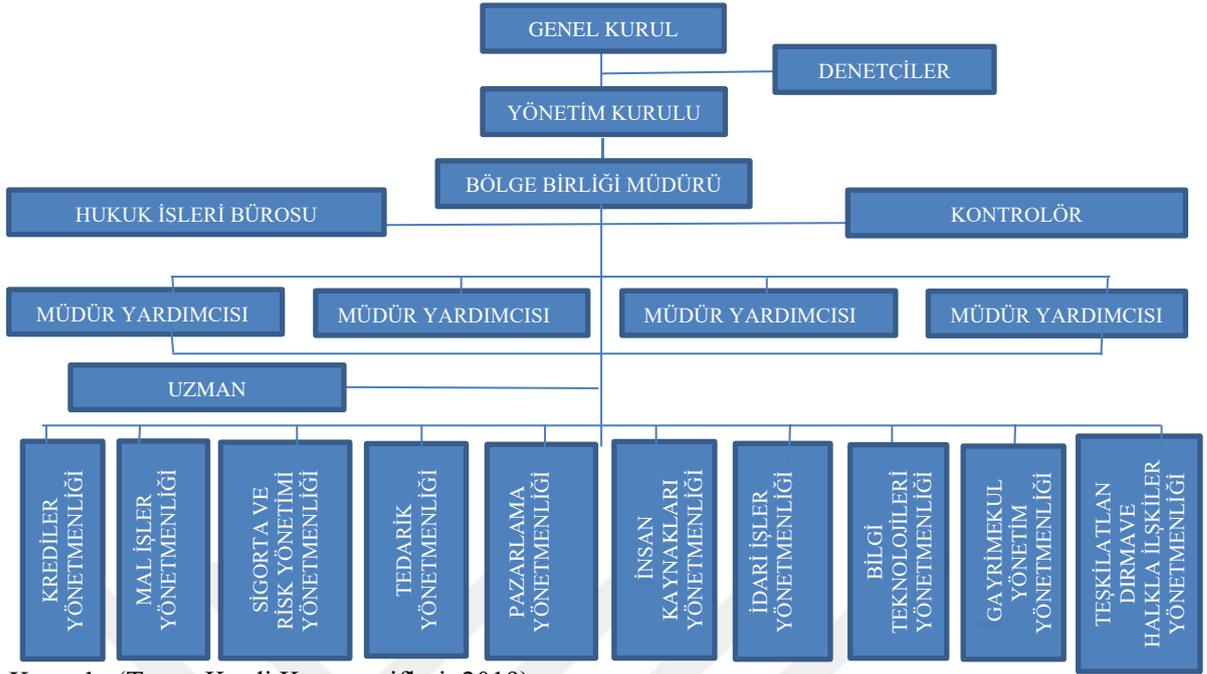
Kaynak: (Tarım Kredi Kooperatifleri, 2019)

Genel müdüre bağlı olarak rehberlik ve teftiş kurulu, hukuk ve diğer müşavirlikler, özel kalem müdürlüğü, disiplin kurulu, mali mesuliyet tespit kurulu, yönetim kurulu büro müdürlüğü ile dört adet genel müdür yardımcısı çalışmaktadır. Bir genel müdür yardımcısına krediler ve mali işler daire başkanlığı bağlı olup, onun altında krediler müdürlüğü, kredi takip müdürlüğü, sigorta ve risk yönetim müdürlüğü, mali işler ve muhasebe müdürlüğü ile bütçe

ve finansman müdürlüğü bağlıdır. Diğer bir genel müdür yardımcısına ise tedarik daire başkanlığı ile pazarlama daire başkanlığı bağlıdır. Tedarik daire başkanlığına bağlı olarak hayvansal üretim müdürlüğü, bitkisel üretim müdürlüğü, mekanizasyon ve enerji müdürlüğü ile satın alma müdürlüğü bağlı olarak çalışmaktadır. Pazarlama daire başkanlığının altında ise pazarlama ve saha yönetim müdürlüğü, lojistik ve operasyon müdürlüğü ile sözleşmeli üretim ve ürün geliştirme müdürlüğü yer almaktadır. Diğer bir genel müdür yardımcısına ise teşkilatlandırma ve halkla ilişkiler daire başkanlığı ile destek hizmetleri daire başkanlığı bağlıdır. Teşkilatlandırma ve halkla ilişkiler daire başkanlığına bağlı olarak, teşkilatlandırma müdürlüğü, strateji geliştirme ve koordinasyon müdürlüğü ile basın ve halkla ilişkiler müdürlüğü çalışmaktadır. Destek hizmetleri daire başkanlığına bağlı olarak gayrimenkul yönetim müdürlüğü, idari işler müdürlüğü ve bilgi teknolojileri müdürlüğü çalışmaktadır. Dördüncü genel müdür yardımcısına ise iştirakler daire başkanlığı ile insan kaynakları daire başkanlığı bağlıdır. İştirakler daire başkanlığına bağlı olarak, iştirakler raporlama müdürlüğü, iştirakler kontrol müdürlüğü, iştirakler organizasyonel gelişim ve koordinasyon müdürlüğü ile dış ilişkiler müdürlüğü çalışmaktadır. İnsan kaynakları daire başkanlığına bağlı olarak insan kaynakları müdürlüğü, disiplin ve özlük işleri müdürlüğü ile eğitim müdürlüğü yer almaktadır (Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Ana Sözleşmesi, 2020).

Aşağıdaki Şekil:2.3'te Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Bölge Birliği organizasyon şeması verilmiştir. Bu organizasyonun en üst yetkili organı olan genel kurul, ortak kooperatiflerin genel kurulu tarafından seçilen temsilcilerden oluşur. Genel kurulun altında denetçiler vardır. Denetçiler genel kurul tarafında dört yıllığına temsilciler arasından veya dışarıdan, iki asil ve iki yedek denetçi olarak seçilir. Bunların altındaki organ ise yönetim kuruludur, genel kurula katılma hakkı bulunan temsilciler arasından, değişik il ve ilçeleri temsil edecek şekilde genel kurulca gizli oylama ile dört yıllığına seçilen yedi üyeden meydana gelmektedir. Onun altında ise merkez birliği yönetim kurulu tarafından atanan bölge birliği müdürü yer almaktadır. Bölge birliği müdürüne, hukuk işleri bürosu ve kontrolörler ile dört adet bölge müdür yardımcısı bağlıdır. Bölge müdür yardımcılarının altında ise uzman bulunmaktadır. Yine bu dört bölge müdür yardımcısına bağlı olarak krediler yönetmenliği, mali işler yönetmenliği, sigorta ve risk yönetimi yönetmenliği, tedarik yönetmenliği, pazarlama yönetmenliği, insan kaynakları yönetmenliği, idari işler yönetmenliği, teşkilatlandırma ve halkla ilişkiler yönetmenliği, gayrimenkul yönetim yönetmenliği ve bilgi teknolojileri yönetmenliği yer almaktadır.

Şekil 2.3.: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Bölge Birliği Organizasyon Şeması

Kaynak: (Tarım Kredi Kooperatifleri, 2019)

1581 Sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu'nun 3. maddesi ile TKKMB Ana Sözleşmesi'nin 3. maddesi c bendinde, 'Kooperatif ve Bölge Birliklerinin üretim girdileri ve zaruri tüketim maddeleriyle, üretim araçlarını toptan sağlamak, imal etmek ve ortak mahsullerinin değerlendirilmesi ile ilgili faaliyetleri rasyonel bir şekilde düzenlemenin yanında bu konularda her türlü teşebbüse girişmek ya da iştirak etmek, gerekli tesisleri kurmak, faaliyet konularına giren hususlarda ithalat ve ihracat yapmak' görevleri TKKMB'ne vermiştir. Tarım Kredi Kooperatifi ortaklarının ekonomik menfaatlerini korumak, kaliteli ürünler üretmek, ortak ürünlerini değerlendirmek ve tarımsal sanayi sektöründe gelişme sağlamak için, TKK ortaklarının, tarımsal girdilerini, tarımsal üretim araçlarını, zaruri tüketim maddelerini, imal etmek, tedarik etmek, ortak ürünlerinin değerlendirilmesi konusunda faaliyet göstermek amacıyla şirketler kurmuş ya da bu tür faaliyetlerde bulunan şirketlere ortak olmuştur. 2017 yılı içerisinde Bereket Emeklilik ile Bereket Sigortanın alımı ve TK Taşımacılık ve Lojistik A.Ş.'nin kurulması ile TTKK'nin sahibi ve hissedarı olduğu şirket sayısı 20'ye çıkmıştır (TKK 2017 Yılı Faaliyet Raporu, 2019: 35).

Aşağıdaki Tablo:2.18'de görüldüğü üzere, TTKK'nin iştirakleri içerisinde sermaye büyüklüğü olarak ilk sırada 490.000.000 sermayeli olarak T.K. GIDA Sanayi ve Ticaret A.Ş bulunmektedir. İkinci sırada ise ortaklarının kimyevi gübre ihtiyaçlarını sağlamak için

kurulmuş olan 334.000.000 sermayeli, GÜBRETAS Gübre Fabrikaları gelmektedir. Üçüncü sırada ise 125.000.000 sermayeli, T.K. BİRLİK Tarım Kredi Birlik Tarım Ürünleri A.Ş vardır. Dördüncü sırada 107.062.354 sermayesi ile ortak olan üreticilerin yem ihtiyacını sağlayan Tarım Kredi Yem A.Ş. bulunmaktadır. Beşinci sırada ise inceleme konumuz olan Bereket Sigorta A.Ş. 60.000.000.- sermaye ile bulunmaktadır. Altıncı sırada ise 55.806.533 TL sermaye ile üreticilerin sera naylonu ve sulama borusu ihtiyaçlarını sağlamak için kurulan İmece Plastik Sanayi ve Ticaret A.Ş. vardır. Yedinci büyük iştirak ise 50.000.000.- TL sermayeli kuruluş olan TAREKS Hayvancılık A.Ş. bulunmaktadır. Sekizinci sırada ise yine 50.000.000.- TL sermayeli TK LİSANSLI DEPOCULUK A.Ş. yer almaktadır. Dokuzuncu sırada TAREKS Tarım Ürünleri Araç Gereç İth. İhr. ve Tic. A.Ş. 30.000.000.- liralık sermayesi ile ortakların araç gereç ihtiyaçlarını sağlamaya çalışmaktadır. Bu şirketlerden 15'inin sermayesinin %50 ve daha fazlası TTKK'ne ait olup, bağlı ortaklıklarıdır. TTKK'nin yönetiminde etkin olduğu şirketlerin sermayeleri toplamı 1.370.694.948.-TL olup, bunun %93,48'ine isabet eden 1.281.326.770.- TL'sine TTKK sahip bulunmaktadır.

Tablo 2.18.: TTKK'nın Sahibi ve Hissedarı Olduğu Şirketlerin Sermaye Tutar ve Oranları (TL)

NO	ŞİRKETİN ADI	ŞİRKETİN SERMAYESİ (TL)	TTKK KONSOLİDE SERMAYESİ	SERMAYE ORANI %
1	GÜBRETAS Gübre Fabrikaları	334.000.000	255.293.509	76,44
2	TAREKS Tarım Ürünleri Araç Gereç İth. İhr. ve Tic.	30.000.000	29.999.574	100,00
3	İMECE PLASTİK Plastik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	55.806.533	55.806.533	100,00
4	TARNET Tarım Kredi Bilişim ve İletişim Hizmetleri	9.500.000	9.500.000	100,00
5	TARKİM Bitki Koruma Sanayi ve Ticaret A.Ş.	16.000.000	16.000.000	100,00
6	TRAKYA Dış Ticaret A.Ş.	1.166.219	1.166.219	100,00
7	T.K. GIDA Sanayi ve Ticaret A.Ş	490.000.000	489.693.405	99,94
8	T.K. YEM Tarım Kredi Yem A.Ş.	107.062.354	106.342.541	99,33
9	TAREKS Hayvancılık A.Ş.	50.000.000	50.000.000	100,00
10	T.K. BİRLİK Tarım Kredi Birlik Tarım Ürünleri A.Ş	125.000.000	125.000.000	100,00
11	ÇANKIRI LİDAŞ Lisanslı Depoculuk A.Ş.	2.159.842	1.101.519	51,00
12	TK LİSANSLI DEPOCULUK A.Ş.	50.000.000	50.000.000	100,00
13	BEREKET EMEKLİLİK	30.000.000	29.697.000	98,99
14	BEREKET SİGORTA	60.000.000	51.726.469	86,21
15	TK LOJİSTİK	10.000.000	10.000.000	100,00
	Ara Toplam	1.370.694.948	1.281.326.770	93,48
16	PANPLAST	270.000.000	7.556	0,00280
17	BUMAS	5.000.000	84.000	1,68
18	HEKTAŞ	75.857.033	2.884.375	3,80
19	BAYSAN NEBATİ	845.000	22.639	2,68
20	PETLAS	10.000.000	249	0,00
	Ara Toplam	361.702.033	2.998.819	0,83
	Genel Toplam	1.732.396.981	1.284.325.589	74,14

Kaynak: (TKK 2017 Yılı Sonu Faaliyet Raporu, 2019: 35)

2.9.3. Aydın İlindeki Tarım Kredi Kooperatifleri ve Organizasyon Yapısı

Aydın ili tarım sektöründe üretimin devamlılığını sağlayan önemli kuruluşlardan biri olan ve 1581 sayılı TKK ve Birlikleri Kanununda yer alan hükümler çerçevesinde hazırlanan TKK Anasözleşmesi doğrultusunda, Anasözleşmesi ortaklarca imzalanmış, Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından kabul ve tasdik edilerek onaylanan ve halen aktif durumda olan, İzmir Bölge Birliğine bağlı olarak çalışan 48 adet TTK bulunmaktadır. Tarım Kredi Kooperatiflerinin bulunduğu merkezler aşağıdaki Tablo:19'da görülmektedir. Aydın il merkezinde ve Bozdoğan, Buharkent, Çine, Didim, Efeler, Germencik, İncirliova, Karacasu, Karpuzlu, Koçarlı, Köşk, Kuşadası, Kuyucak, Nazilli, Söke, Sultanhisar ve Yenipazar gibi tüm ilçe merkezlerinde olduğu gibi bazı beldelerde ve büyük ölçekli köylerde teşkilatlanmıştır (Tarım Kredi Kooperatifleri, 2019).

Tablo 2.19.: Aydın İlinde Faaliyette Bulunan Tarım Kredi Kooperatifleri

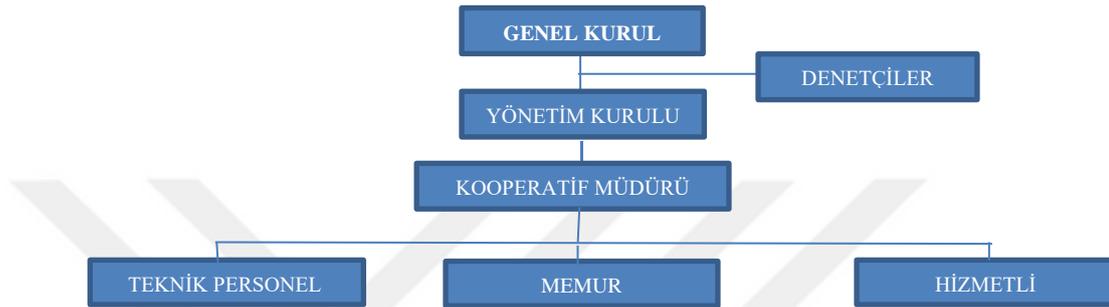
Koop No ve Adı	Koop No ve Adı	Koop No ve Adı	Koop No ve Adı
0070 Sayılı Ortaklar	0210 Sayılı Söke	0594 Sayılı Ömerbeyli	1587 Sayılı Çakırbeyli
0074 Sayılı Kuşadası	0211 Sayılı Kuyucak	0607 Sayılı Horsunlu	1837 Sayılı Eskiçine
0112 Sayılı Sultanhisar	0216 Sayılı Bozdoğan	0608 Sayılı İsabeyli	1845 Sayılı Güllübahçe
0117 Sayılı Germencik	0232 Sayılı Gölhisar	0619 Sayılı Cincin	1997 Sayılı Kisir
0178 Sayılı Köşk	0238 Sayılı Buharkent	0632 Sayılı Akçaova	2026 Sayılı Sarıkemer
0182 Sayılı Koçarlı	0239 Sayılı İncirliova	0652 Sayılı Üzümlü	2175 Sayılı Mursallı
0200 Sayılı Aydın	0240 Sayılı Umurlu	0673 Sayılı Yenice	2256 Sayılı Hamzabalı
0201 Sayılı Nazilli	0242 Sayılı Atça	0865 Sayılı Karpuzlu	2270 Sayılı Donduran
0202 Sayılı Çine	0246 Sayılı Bıyıklı	0867 Sayılı Doğanyurt	2536 Sayılı Yamalak
0203 Sayılı Karacasu	0294 Sayılı Yazırlı	1142 Sayılı Yazıkent	2715 Sayılı Acarlar
0204 Sayılı Dalama	0297 Sayılı Bağarası	1177 Sayılı Davutlar	2844 Sayılı Çobanisa
0205 Sayılı Yenipazar	0330 Sayılı Akköy	1361 Sayılı Pamukören	2867 Sayılı Pirlibey

Kaynak: (TKK İzmir Bölge Birliği, 2020)

1581 sayılı TKK ve Birlikleri Kanununda yer alan hükümler çerçevesinde kurulmuş ve tüzel kişilik kazanmış olan birim TKK'nin organları; genel kurul, denetçiler ve yönetim kuruludur. Aşağıdaki Şekil:2.3'de görüldüğü üzere, birim Tarım Kredi Kooperatifinin teşkilat şemasında, genel kurula katılma hakkına haiz ortakların oluşturduğu Genel Kurul en üst organdır. Genel kurulun altında bulunan denetim kurulu, genel kurula katılan ortaklar arasından, genel kurulca gizli oyla dört yıl için seçilecek iki asil iki yedek üyeden oluşmaktadır. TKK'nde yönetim kurulu ise genel kurula katılan ortaklar arasından genel

kurulca gizli oyla dört yıl için seçilecek beş asil ve beş yedek üyeden oluşmaktadır. Yönetim kurulunun altında ise merkez birliği yönetim kurulu kararı ile atanan kooperatif müdürü yer almaktadır. Kooperatif müdürünün altında ise merkez birliği yönetim kurulu kararı ile atanan kooperatif müdür yardımcısı yer almaktadır. Kooperatif müdür yardımcısının altında da yine merkez birliği yönetim kurulu kararı ile atanan teknik personel (ziraat mühendisi, veteriner vb.) memur ve hizmetli bulunmaktadır (Tarım Kredi Kooperatifi Anasözleşmesi, 2019: 10).

Şekil 2.4.: Birim Tarım Kredi Kooperatifi Organizasyon Şeması

Kaynak: (Tarım Kredi Kooperatifi Anasözleşmesi, 2019).

TKK Ana Sözleşmesinin 5/A-a maddesi gereğince kooperatifler amaçlarına uygun olarak, ortaklarının işletmelerindeki üretimleri ile ilgili kısa ve orta vadeli kredi ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. TKK Mevzuatı çerçevesinde kooperatif ortaklarına tespit edilen krediler, Kooperatif Yönetim Kurulunca onaylanmasından sonra (Genel Şahıs Haddi üzerinde olan krediler üst kuruluş onayı ile) işlerlik kazanmaktadır. Kooperatif üyelerinin tarımsal varlıkları ve üretim faaliyetleri kapsamında, ortak beyannamesiyle kredi tespiti yapılmaktadır. Kredinin tespit edilen nakit kısmı doğrudan kooperatif ortağına para olarak kullanılabilir. TKK ortağına Gübre, ilaç, yem, akaryakıt, tohumluk, tarımsal araç-gereç ve irat hayvanlarıyla demirbaşlar edinebilmesi amacıyla kredi kullanılırken, bunlar ortağına aynı olarak verilmekte ve mal bedelleri tedarikçi kuruluşlara ya da malı satan anlaşmalı firmalara ödenmektedir (TKK 2017 Yılı Faaliyet Raporu, 2019: 4)

2.9.4. Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin Ekonomik Büyüklükleri ve Faaliyetleri

TTKK ana faaliyet alanı; üreticilerin hem tarımsal girdilerini temin etmek hem de kredi ihtiyaçları için fon işlemlerini içerdiğinden mali tablolar ticari ve finansal faaliyetler olarak sınıflandırılmıştır. Her ikisi de kurumun faaliyetleri kapsamındadır. Üreticilerin / yetiştiricilerin / çiftçi ortaklarının teknik, iktisadi ve sosyal açıdan yararını gözetilen bir çiftçi

kuruluşudur. Tarımsal üretimin arttırılmasına katkıda bulunarak ortaklarının refah düzeyini arttırmakta ve ortak ürünlerini değerlendirmektedir. TKK, Türkiye’de daha çok orta ve küçük ölçekli tarımsal işletmelere hizmet götüren bir kredi kuruluşudur. 850.000’in üzerinde üyesi bulunan, Türkiye’nin en büyük tarımsal kredi kuruluşudur (TKK 2019 Yılı Sonu Faaliyet Raporu, 2020).

TTKK orta ve küçük ölçekli tarımsal işletmeleri daha çok hedef kitle olarak görmekte ve hizmet götürmektedir. Türkiye’deki tarımsal işletmeler ekonomik büyüklükleri açısından aşağıdaki Tablo:2.18’de incelenmiştir. 2016 yılında TÜİK tarafından yapılan çalışmaya göre; Türkiye’de yıllık 6.660 liraya kadar kazancı olan işletmelerin oranı %21,7 iken, 6.660 TL ile 26.640 TL arasında yıllık kazancı olan işletmelerin oranı ise %36,3 olarak gösterilmiştir. Yani Türkiye’de “küçük ölçekli” olarak adlandırabileceğimiz tarımsal işletmelerin %58’i yıllık 26.640 liradan daha az bir kazançta sahiptir. Türkiye’deki işletmelerin %27,5’lik kısmının yıllık kazancı 26.640 TL ile 83.250 TL arasında olduğu ve %12,7’lik kısmının da 83.250 TL ile 333.000 TL arasında olduğu görülmektedir. Yani Türkiye’de “orta ölçekli” olarak adlandırabileceğimiz tarımsal işletmelerin %40,2’si yıllık 26.640 lira ile 333.000 lira arasında bir kazançta sahiptir.

Tablo 2.20.: Türkiye’deki İşletmelerin Ekonomik Büyüklüklerine Göre Dağılımı, 2016

Ekonomik büyüklük sınıfı (TL.)	Toplam işletme (Oran)
Toplam	100,0
< 6.660.-	%21,7
6.660.- < 26.640.-	%36,3
26.640.- < 83.250.-	%27,5
83.250.- < 333.000.-	%12,7
333 000.- < 832.500.-	%1,4
832 500.- +	%0,3
Bitkisel üretim veya büyükbaş hayvan ya da küçükbaş hayvan yetiştiriciliği faaliyetinin yanında kanatlı hayvan yetiştiriciliği yapan işletmeler (ticari amaçlı kanatlı hayvan yetiştiriciliği hariçtir) kapsamıştır.	

Kaynak: TÜİK, Tarımsal İşletme Yapı Araştırması, 2016

a) Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri’nin özkaynak büyüklükleri.

Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin bir Merkez Birliği, 17 Bölge Birliği ve 1625 birim Kooperatifini de kapsayan konsolide olarak, sermaye, yedek akçe, fonlar ve net karları toplamı olan özkaynak tutarları yıllar itibariyle aşağıdaki Tablo:2.21’de gösterilmiştir. TTKK’nın konsolide özkaynaklarını oluşturan Sermaye, Yedek Akçe, Fonlar ve Net

Karlarının toplamı 2015 yılında 5 milyar 224 milyon 594 bin 594 TL iken, 2016 yılında 5 milyar 844 milyon 948 bin 407 TL'ye yükselmiştir. 2017 yılında ise 6 milyar 436 milyon 388 bin 294 TL olmuştur. 2018 yılında 7 milyar 314 milyon 832 bin 692 TL olan konsolide özkaynaklar toplamı, 2019 yılında da artarak 8 milyar 490 milyon 459 bin 692 TL 'ye yükselmiştir.

Tablo 2.21.: TTKK'nın Yıllar İtibariyle Konsolide Özkaynakları (TL)

	2015	2016	2017	2018	2019
Sermaye	570.809.269	612.564.279	646.303.956	684.398.459	725.411.519
Enf.Düzelmesi	275.129.457	275.106.745	274.628.624	274.080.489	274.046.097
Yedek Akçe	1.583.159.027	1.600.094.067	1.602.895.277	2.108.861.2999	2.129.113.059
Fonlar	2.661.328.966	2.808.091.494	2.958.067.235	3.816.830.510	4.133.467.217
Net Kâr	134.167.875	549.091.821	954.493.202	430.661.936	1.228.421.798
TOPLAM	5.224.594.594	5.844.948.407	6.436.388.294	7.314.832.692	8.490.459.692

Kaynak: (TKK 2019 Yılsonu Faaliyet Raporu, 2020: 16)

b) Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri'nin ekonomik faaliyetleri.

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri, mevcut 1.625 birim kooperatifiyle, Türkiye'de her il ve ilçe merkezinde bulunmaktadır. Bunun dışında daha çok, banka şubelerinin olmadığı köy, belde ya da kasaba gibi küçük yerleşim birimlerinde de faaliyette bulunmaktadır. Bankalardan farklı olarak üreticilerin tarımsal nitelikteki nakdi kredi ihtiyaçları yanında üretimde kullanacakları aynı girdi (gübre, yem, mazot, zirai ilaç ve zirai alet makine gibi) ihtiyaçlarını da mümkün olduğunca en düşük maliyet ile yeterince ve de zamanında kredilendirerek, Türkiye'nin tarım sektörüne hizmette bulunmaktadır (TKK 2019 Yılsonu Faaliyet Raporu, 2020: 42).

Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin ortaklarına kullandırdıkları krediler ile satışını gerçekleştirdikleri tarımsal girdiler aşağıda Tablo:2.22'de incelenmiştir. TTKK'nin 2014 yılında kullandığı işletme ve yatırım kredileri toplamı 5 milyar 947 milyon 587 bin TL iken, 2015 yılında 6 milyar 405 milyon 799 bin TL olmuştur. 2016 yılında ise 6 milyar 765 milyon 229 bin TL ye yükselmiştir. 2017 yılında 7 milyar 619 milyon 314 bin TL olmuştur. 2018 yılında da yükseliş devam ederek 8 milyar 26 milyon 493 bin liraya çıkmıştır.

2019 yılında ise kullanılan toplam kredi tutarı 8 milyar 222 milyona 278 bin liraya yükselmiştir (TKK 2019 Yılı Sonu Faaliyet Raporu, 2020: 29).

Tablo 2.22.: TTKK'nın 2014-2019 Yılları İtibariyle Ortaklarına Kullandığı Krediler. (bin TL)

İŞLETME KRD.	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Genel İhtiyaç Nakdi Krd	2.182.363	2.064.669	2.522.397	2.899.349	2.877.906	3.052.838
Tohumluk, Fide ve Fidan	303.347	348.669	366.501	382.167	395.374	451.157
Gübre	1.283.246	1.453.146	1.225.391	1.394.681	1.652.841	1.808.926
Zirai Mücadele	54.463	62.782	75.886	86.659	123.517	139.991
Hayvancılık	460.808	486.736	563.627	762.373	947.663	1.260.221
Petrol Ürünleri	563.010	500.481	490.945	587.571	724.439	1.023.058
Su Ürünleri	5.703	7.702	5.563	5.255	5.049	2.846
Tüketim	93.169	139.521	146.941	206.221	138.433	167.025
Sigorta Primi	55.343	63.563	64.201	43.571	627	0
Diğer İşletme Kredileri	437.460	433.439	442.947	548.705	698.140	96.409
YATIRIM KREDİLERİ	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Donatma	248.392	479.371	482.770	375.790	251.210	144.756
Sulama Sistem	107.692	125.432	121.343	79.934	53.210	22.365
Yapı ve Tesis	17.521	44.846	40.515	48.195	41.802	25.314
Hayvan Edindirme	101.575	189.132	207.752	185.323	111.226	20.897
Fidan	446	652	834	109	0	26
Diğer Yatırım	33.049	5.655	7.616	13.411	5.055	6.449
GENEL TOPLAM	5.947.587	6.405.799	6.765.229	7.619.314	8.026.493	8.222.278

Kaynak: (TKK 2019 Yılı Sonu Faaliyet Raporu, 2020: 29)

Satış ve pazarlama alanında, 2019 yılında TTKK toplamda 9 milyar 476 milyon 631 bin 030 liralık satış gerçekleştirilmiştir. Satışı yapılmış olan tarımsal girdiler arasında en büyük payı kimyevi gübre satışı alırken ikinci sırada karma hayvan yem satışları ve üçüncü sırada da motorin satışları gelmektedir (TKK 2019 Yılı Sonu Faaliyet Raporu, 2020: 42).

Aşağıdaki Tablo:2.23'te görüldüğü üzere 2015 yılındaki 1 milyon 300 bin 194 ton olan kimyevi gübre satışı, 2019 yılında 1 milyon 250 bin 842 tona gerilemiştir. 2015 yılındaki 5 milyon 262 bin 503 lt/kg zirai ilaç satışı 2019 yılında 6 milyon 223 bin 102 lt/kg'a yükselmiştir. 2015 yılındaki 1 milyar 010 milyon 475 bin kg olan yem satışı 2019 yılında 1 milyar 367 milyon 811 bin kg'a çıkmıştır. 2015 yılındaki 249 milyon 675 bin 740 litre olan petrol ürünleri (mazot) satışı 2019 yılında 253 milyon 927 bin 275 litreye yükselmiştir. 2015 yılındaki 368 milyon 249 bin kg olan kömür satışı 2019 yılında 330 milyon 372 bin kg'a gerilemiştir. 2015 yılındaki 82.469 baş olan küçük ve büyükbaş hayvan satış sayısı 2019 yılında 6.704 başa gerilemiştir. 2015 yılındaki 77 milyon 633 bin adet olan fide – fidan satışı

2019 yılında 80 milyon 378 bin 152 adede yükselmiştir. 2015 yılındaki 154 milyon 250 bin kg olan tohumluk satışı 2019 yılında 169 milyon 121 bin kg'a yükselmiştir (TKK 2019 Yılı Sonu Faaliyet Raporu, 2020: 42).

Tablo 2.23.: TTKK'nın Yıllar İtibariyle Ortaklarına Satışını Gerçekleştirdiği Tarımsal Girdiler.

TİCARİ MALLAR	Birim	2015	2016	2017	2018	2019
Kimyevi Gübre	Ton	1.300.194	1.338.836	1.433.569	1.345.398	1.250.842
Zirai İlaç	Lt-Kg	5.262.503	9.834.721	6.713.522	7.204.208	6.223.102
Yem	Kg	1.010.475.149	1.226.582.000	1.556.461.000	2.102.596.000	1.367.811.000
Tarım Alet Makinesi	Ad-Mt	503.850	534.207	155.257.695	139.820.510	110.655.654
Petrol Ürünleri	Lt	249.675.740	240.726.650	246.539.486	256.969.168	253.927.275
Kömür	Kg	368.249.816	400.031.000	476.593.000	338.816.000	330.372.000
K.Baş B.Baş Hayvan	Baş	82.469	63.748	67.490	33.313	6.704
Fide-Fidan	Adet	77.633.015	84.852.082	96.770.354	102.179.614	80.378.152
Tohumluk	Kg	154.250.789	166.261.000	184.713.825	175.067.000	169.121.000

Kaynak: (TKK 2019 Yılı Sonu Faaliyet Raporu, 2020: 42)

2.10. Tarım Sigortası

Bu kısımda tarım sigortası kavramı ile tarım sigortalarının dünyadaki gelişimi ve bazı ülkelerdeki uygulamalarını incelenmiştir. Daha sonra Türkiye'de tarım sigortalarının gelişimi ve uygulamaları incelenmiştir.

Sigorta, olması muhtemel olan, ancak kimi, nasıl ve ne zaman etkileyeceği belli olmayan bir kaza ya da afet için tarafların birbirlerine verdikleri karşılıklı garantilerdir. Yani risklerin oluşturduğu zararların tazmini amacıyla yapılmış çift taraflı bir sözleşmedir. Bu sözleşme ile sigortacı belirli bir tutarda prim alır ve sigortalanmış varlıklarda oluşmuş hasarı ve maddi kayıpları tazmin eder (Tanrıvermiş ve Sayın, 1993: 11-13).

Sigorta nedir sorusunun başka bir cevabı ise Türk Dil Kurumuna göre; Bir şeyin veya bir kimsenin herhangi bir yönden ileride karşılaşılabileceği zararı gidermek için önceden ödenen prim karşılığında, bu işle uğraşan kuruluşlar ile yapılan iki taraflı bağlantı sözleşmesidir. Sigorta aslında toplumsal bir dayanışma sistemidir. Yani sigorta sistemi

dahilinde olan herkes, aslında diğerlerinin zararını öder. Böylece hiç kimse bir defada büyük meblağlar ödemek zorunda kalmaz.

Akçaöz (2001) doktora tezinde de belirttiği gibi; tarım sektörü, kendine öz nitelikleri sebebiyle, belirsizliklerle ve çeşitli risklerle sıkça karşı karşıya gelmektedir. İşte bu riskler, tarım işletmelerindeki hayvanların, bitkisel ürünlerin ve insanların yaşamlarını olumsuz etkilemekte ve de tarımsal üretim miktarlarında dalgalanmalara neden olmaktadır. Bu dalgalanmalar üreticilerin tarımsal gelirinde istikrarsızlığa sebep olmaktadır. Bu olumsuz durum sonucunda da çiftçi ve ailesi için önemli zorluklar ortaya çıkmaktadır.

Tarımsal faaliyetlerin açıkta yapılması sebebiyle üretici tarafından kontrol edilemeyen iklim koşullarının yanı sıra hastalık ve zararlılar da üretimin miktarını ve kalitesini olumsuz etkileyerek, üreticilerin gelirinde istikrarsızlıklara sebep olmaktadır (Çetin, 2007: 3).

Dünyada her geçen gün artan nüfus açısından bakıldığında, tarım sektörünün taşıdığı kritik önem görülebilmektedir. Son derece hassas faaliyet alanı olan, kendine öz bir yapıya sahip bu stratejik sektör, ekonomik, teknolojik, sosyal, siyasal ve kişisel risklerden üst düzeyde etkilenmektedir (Bölükbaşı ve Pamukçu, 2009:3).

Tarımsal üretimde sürekliliği engelleyen sebeplerin başında, üreticilerin iklim değişikliği artan aşırı meteorolojik olaylar ve doğal afetler sebebiyle yaşadıkları gelir kayıpları gelmektedir. Tarımsal üretimdeki riskler diğer sektörlerdeki risklerle kıyaslanamayacak kadar yüksektir. Üstü açık fabrika diye tanımlanan tarım sektörü, iklimsel risklere ve doğal afetlere daha fazla maruz kalmaktadır. Risklerin büyüklüğü, hasar tespitinin ve yönetiminin zorluğu, tarımsal ürünlerin özel sektör tarafından sigortalanmasını zorlaştırmaktadır. Risklerin büyüklüğü sebebiyle, sigorta primlerinin de buna paralel olarak fazla olması, üreticilerin sigorta yaptırabilmeleri için devlet desteğini zorunlu kılmaktadır (Tarsim Temel Tanıtım Sunumu, 2020: 3).

2.11. Tarımda Risk Yönetimi

Risk, bir kişinin veya bir işletmenin zarara uğrama ihtimalini ya da arzu edilmeyen bir olay ya da durumun meydana gelme ihtimali olarak tanımlanabilir. Farklı sektörler

açısından başka türlü de tanımlanabilen risk kavramı sigortacılık alanında ise, kaybetme olasılığı, kaybetme tehlikesinin varlığı, beklenen sonuç dışında başka herhangi bir durumun ortaya çıkması olasılığı veya belirsizlik olarak tanımlanabilir (Sarioğuz, 2007: 35).

Tarım sektörünün stratejik bir öneme sahip olduğu Türkiye’de, tarım sektörünün ve tarımsal üreticilerin, üretim sırasında, hasat dönemi ve hasat sonrasında, karşılaşılabilecekleri risklere karşı korunmaları, tarımsal üretimin devamı için önemli görülmektedir. Burada çiftçilerin risklerini devredebileceği mekanizma ise tarım sigortalarıdır. Sigorta kavramı en basit anlamıyla, işletmelerin ve bireylerin gelecekte karşılaşılabilecekleri olması muhtemel risklerin olumsuz sonuçlarını azaltmak veya ortadan kaldırmak amacıyla oluşturulmuş bir risk yönetim sistemi olarak tanımlanabilir (Keskinlik ve Alemdar, 2013: 115).

Tarımsal üretimde belirsizlik oluşturan doğal risklerin başında fırtına, don, dolu, yangın, kuraklık ve sel felaketleri sayılabilir. Bunlara bitkisel ve hayvansal üretimdeki hastalık ve zararlılar ile kaza riskini de eklemek gerekir. Gelişmiş ülkelerde, doğa olaylarının afete dönüşmesini engellemek için yapılan tüm çalışmalar, ‘Risk Yönetimi’ adıyla adlandırılmaktadır. Diğer sektörlerde olduğu gibi, tarımdaki risk yönetiminde de riskleri önlemede öncelikli olarak, ‘Koruma Önlemleri’ alınmaktadır. Teknik olarak önlemler yeterli olmadığı zaman, meydana gelebilecek zararı tazmin etmek üzere, ‘Tarım Sigortası’ uygulaması devreye girmektedir (Çağatay, 2008: 71-72).

Bazı gelişmiş ülkelerde meteorolojik ve diğer doğa olaylarının bir felakete dönüşmemesi için yapılan ve bilimsel çerçevede yürütülen uygulamalar bulunmaktadır. Felaket öncesinde önlem alma çabalarına risk yönetimi denilmektedir. Bitkisel üretim sırasında engeller çıkartan kuraklık, sel, dolu, yangın, fırtına, heyelan gibi doğal afetlerin vereceği zararı ortadan kaldırmak ya da zararı azaltmak için, gelişmiş ülkelerde üreticiler veya sorumlu yöneticiler koruma amaçlı bazı teknik önlemler almaktadır. Örneğin fırtına, don ve dolu hasarına karşı ürünlerin üzerine siyah ağ gerilmektedir. Don olmasını engellemek için bahçede ya da serada sisleme çalışması yapılmaktadır. Yine dona karşı rüzgâr pervanesi uygulanabilmektedir. Dolu fırtınalarını engelleyebilmek amacıyla atmosfere füze atılması işlemleri yapılabilmektedir. Risk yönetiminde alınan koruma önlemleri yetersiz kaldığında üreticilerin uğradığı zararların çiftçi üzerinden alınarak sigorta şirketleri aracılığı ile transfer edilmesi işlemi, “ürün sigortası” ile gerçekleştirilmektedir (Dinler, 2001:24-26).

Aşağıdaki kısımda sigortacılığa ait ilk örneklerin anlatıldığı tarihsel süreçlere yer verilmiştir.

2.12. Tarım Sigortasının İlk Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Dünyada ilk sigortacılığa benzer uygulamalar, günümüzden 4000 yıl öncesine, Babiller'e kadar uzanır. Rastlanılan ilk örnekler, kervan ticaretindeki yol riskleri ile ilgilidir. Diğer sigorta benzeri örnekler, özellikle deniz ticaretinin geliştiği yerlerde görülmektedir. Örneğin Kartaca'lılar, Yunan'lılar ve Roma'lılar kendi aralarındaki deniz ticaretinde, geminin taşıdığı yük ile ilgili olarak geminin limana varamaması riskine karşı, belli bir pay ya da faiz alanlar bulunmaktaydı. İlk prim esaslı sigorta uygulamaları ise yaklaşık M.S. 1250 yıllarında Cenova, Venedik ve Floransa şehirlerinde görüldü (Türkiye Sigorta Birliği, 2020).

Dünyada modern manada tarımsal sigorta uygulamaları ise ilk olarak 1770-1800 yılları arasında Avrupa'da başlamıştır. İlk kez İrlanda'da sigorta kooperatifleri tarafından hayvan sigortaları ve Almanya'da ise ilk olarak dolu ve yangın sigortaları yapılmıştır. Ancak ilk uygulamalar deneyim yetersizliği sebebiyle, sigortalı sayısının artırılamaması yanında prim oranlarının düşük ve de çoğu kez sabit olarak uygulanması, hasar dengesinin tutturulamaması, devlet desteğinin yetersiz oluşu, reasürör (sigorta şirketlerinin üstlerindeki riskleri tekrar sigortalayan şirket) bulma güçlüğü gibi sebeplerle başarısız olmuştur. XIX. ve XX. yüzyılda öncelikle Avrupa ülkelerinde ve daha sonra ABD ve Japonya gibi ülkelerde, geniş kapsamlı olarak tarım sigortası uygulamaları başlamıştır (Güngör, 2006: 43).

Çeşitli ülkelerde uygulanan, tarım sigortası modellerinde, ülkelerin tarım politikaları, o ülkede tarımın ekonomi içerisindeki önemi ve bunun toplumsal yapısı üzerinde olan etkilerine bağlı olarak farklılık göstermektedir. Dünyada tarım sigortası uygulamaları incelendiğinde, öncelikle ülke ekonomisi için önemli olan ve desteklenen ürünlerin sigortalandığı ve sigorta kapsamının yer ve ürün bakımından başlangıçta sınırlı tutulduğu dikkati çekmektedir. En fazla yetiştirilen ürünler, öncelikli olarak sigorta kapsamına alınmıştır. Bunun yanında doğal afetlerin yoğunluk bakımından en çok yaşandığı alanlar tespit edilerek, pilot bölge olarak seçilmiştir (Tanrıvermiş, 1992: 38).

2.13. Dünyada Tarım Sigortası Uygulamaları

Tarım sektöründe üretilen bitkisel ve hayvansal ürünleri, çeşitli tehlikelere ve doğal afetlere karşı garanti altına alan tarım sigortalarının gelişimi ve ülkelere göre farklılık gösteren uygulama örnekleri aşağıda verilmiştir.

Almanya’da tarım sigortası özel sektör eliyle yapılmaktadır. Tarım sigortası uygulamalarında devlet tarafından sübvansel verilmediği gibi doğal afetler gibi sebeplerle meydana gelebilecek hasarlar için de herhangi bir devlet yardımı yapılmamaktadır. Fakat istisna olarak, olağanüstü ve çok büyük çaplı doğal afetlere özel programlar uygulanmaktadır. Buna örnek olarak 1997 yılındaki sel felaketinde federal hükümet tarafından, felaketzede üreticiler için 256 milyon Euro tutarında bir yardım fonu sağlamıştır. Bunun yanı sıra Avrupa Birliği tarafından da afet için yardım fonları sağlanmıştır. Bu özel programların dışında, her eyalet doğal afet yardım fonlarının düzenlenmesinden ayrıca sorumludur. Eyaletlerin yapacağı yardım, çiftçilerin başka mali yardımları almamış olmasına da bağlıdır (Tümtaş, 2007: 30-31).

Japonya’da ise tarımsal üretim yapanların, tayfun, sel ve don gibi doğal afetlere sıkça maruz kalması sebebiyle özel sigorta şirketleri tarım sigortacılığına ilgi göstermediği belirtilmektedir. Kamu tarafından yürütülen altı programın bulunduğu sigorta kapsamına kümes hayvanları, sebze ve çiçek dışında tüm ürünler dahildir. Arpa, buğday, çeltik ve ipekböcekçiliği için sigorta yaptırmak zorunlu tutulmuştur. Sigorta primlerine kamu tarafından verilen destek %50 oranındadır (Çağatay, 2008: 84).

İtalya’da 1974 yılından başlatılan, Ulusal Birlik Fonu (Fondo di Solidaieta Nazionale in Agricoltura-FSN) ile devlet, hem dolu riskine karşı olan sigortalara prim desteği sağlamış hem de doğal felaketler sonrasında üreticilerin zararlarını tazmin etmiştir. FSN bu bağlamda iki role sahip olup, bunlardan bir tanesi sigorta primlerinin desteklenmesi, diğeri ise kuraklık ve sel gibi felaket durumlarında, İtalya Tarım Bakanlığı’nın zarar tespiti sonrasında, zarar gören çiftçilerin zararlarının tazmin edilmesidir. FSN tarafından, 1981-2002 yılları arasındaki dönemde yapılan ödemeler 7,2 milyar Avro’ya ulaşmış olup, bunun %72’si felaketlerden doğan zararların tazminine, geri kalan %28’inin ise tarım sigortası primlerinin desteklenmesine ayrılmıştır (Falco, Adinolfi, Bozzola ve Capitanio, 2018: 489)

Fransa'daki tarım sigortası sistemine göre, sebze ve meyve yetiştiriciliğinde dolu sigortası kapsamında devlet desteği sağlanmaktadır. Önceden öngörülemeyen doğal afetler ve kuraklık için yem bitkilerinin sigorta primleri de devlet desteği kapsamındadır. Dolayısıyla hayvancılık için de kamu kaynakları aktarılabilmektedir. Tütün için çoklu risk sigortası, bazı bölgelerde bağcılıkta yaşanabilecek olan don riski sigortası ile tüm ürünler için dolu ve bazı ürünler için de fırtına riski sigortası yanında hayvancılık için hayvan varlığı kaybına yönelik olarak bazı isteğe bağlı özel sigorta çeşitleri de bulunmaktadır (Çağatay, 2008: 78).

İspanya'da tarım sigortası uygulamaları, 20. yüzyıl başlarında başlamış, fakat 1978 yılına kadar çok gelişmemiştir. 1978 yılında ise tarım sigortası kanunu çıkarılarak, İspanya'da tarım sigortasının sürekli gelişimine önyak olan altyapı hazırlanmıştır. İspanya tarım sigortası sistemi, özel ve kamu karma iş birliği modelini esas almaktadır. Bu modelde çiftçilerin üye oldukları kurum ve kuruluşları da önemli rol oynamaktadır. 1978 yılında kurulan ve çok sayıda riski kapsayan mevcut sigorta sistemi, kamu sektörü ve özel sektör tarafından ortaklaşa yürütülmektedir. Sigorta, meyve ve sebzelerde dahil olmak üzere çok sayıda ürünü de kapsamaktadır. Üreticiler sigorta kapsamını ve riskleri kendi ihtiyaçlarına göre belirleyebilmekte, hatta bunu birden fazla riski kapsayan poliçelere de dönüştürebilmektedir (Güngör, 2006: 49).

ABD'de tarım sigortası uygulamaları ilk defa modern anlamda 1930'larda geliştirilmiştir. Devlet destekleri ile uzun yıllar sürdürülen sistem, 1980 yılında özel sigorta şirketlerinin de devlet teşvikiyle sistem içine girmesi sağlanmıştır. Sonraki yıllarda doğal afetlerin yıkıcı etkileri sonucunda sigorta şirketleri açısından işin cazibesi ortadan kalkınca, bazı özel sigorta şirketleri tarım sektöründen ayrılmıştır. 1984 yılında yeni düzenlemeler yapılarak, çoklu risk ürün sigorta poliçeleri geliştirilerek, tarım sigortası üretiminin artması sağlanmıştır (Çağatay, 2008: 80).

Avrupa Birliğinde tarımsal ürünlerin sigortalanması, ülkelerin ortalaması olarak %23'ü sigortalanırken, ABD'de bu oran %45 civarındadır. Sigorta primlerine uygulanan devlet desteği ABD'de sigorta priminin %58'ine denk gelir iken Avrupa Birliğinde bu destek oranı ülkelerin ortalaması %32 civarında kalmaktadır (Çağatay, 2008: 81).

2.14. Türkiye’de Tarım Sigortası Uygulamaları

Türkiye’deki tarım sigortacılığı, dünyadakine kıyasla daha yeni gelişmeye başlamıştır. Türkiye’de tarım sigortasına yönelik ilk mevzuat çalışmasına ait yasa taslakları, 1940 yılında, Hazine Müsteşarlığı, Ticaret Bakanlığı ve Tarım Bakanlığı tarafından ortaklaşa hazırlanmıştır. Daha sonra 1973’te Ziraat Bankası yasasında yer almıştır. Türkiye’de ilk tarım sigorta poliçesi, Şeker Sigorta tarafından şeker pancarı üreten çiftçilere 1957 yılında yapılmıştır. Bu yıldan itibaren bitki tabanlı ürün sigortası ve hayvan tabanlı hayat sigortası uygulanmaya başlanmıştır. 1960 yılında Başak Sigorta tarafından hayvan ve tarım sigortacılığı çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bunlara ek olarak, 1984-1991 yılları arasında, kümes hayvanları yetiştiricilik sigortası ve bitkisel üreticiye yönelik don sigortası üzerinde çalışmalar yapılmış ve uygulamaya konulmuştur. 1995 yılında Türkiye genelinde tüm sigorta ve reasürans şirketlerinin zarar tespitlerine yönelik çalışmaları gerçekleştirmek için ‘Tarım Sigortaları Vakfı’ oluşturulmuştur. 1999 yılında yapılan değerlendirmeler sonucunda, 1940’lı yıllarda hazırlanmış olan yasa taslakları, Hazine Müsteşarlığı tarafından toplanmış ve *Tarım Sigortasının Teşviki Hakkında Kanun Tasarısı* şeklini almıştır. Bu dönemde, Türkiye’de tarım sigortacılığının prim desteği özel sigorta şirketleri tarafından yürütülmektedir. Türkiye’deki bu sigortacılık faaliyetleri, özellikle üreticilerin gelirlerinin düşük olması, hükümet politikalarının eksikliği ve çiftçilerin tarımsal sigorta konusundaki farkındalıklarının olmaması aynı zamanda çiftçilerin yeterli donanımına sahip olmaması gibi nedenler, tarım sigortacılığı işlerinin yürütülmesini zorlaştırmıştır (Tekin, 2015: 68).

Türkiye’de devletin tarım sigortası konusunda gerekli mevzuatın ve sigorta sisteminin düzenlenmesi ile ilgili fikirler *VI. beş yıllık kalkınma programı* (1990-1994) plan döneminde netleşmeye başlamıştır. Daha önceleri üreticilerin doğal afetlerden dolayı uğradıkları zararın telafisine yönelik olarak; 1948 yılında çıkarılan 5254 sayılı ‘*Muhtaç Çiftçilere Ödünç Tohum Verilmesi Hakkındaki Kanun*’ ile 1997 yılında çıkarılan 2090 sayılı ‘*Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yardım Hakkında Kanun*’ yürürlüğe konulmuştur. Ancak bu kanunlar tarım sigortası anlayışından uzak düzenlemeler olarak kalmıştır. Öyle ki 2090 sayılı kanun ise neredeyse hiç uygulanamamış ve sonraki uygulamalar ise yetersiz kalmıştır. 5254 sayılı kanun ise yürürlükten kaldırıldığı tarih olan 2001 yılına kadar sadece belli ürünlerde yüksek oranda zarar oluşması halinde kısmi bir zarar tazmini sağlamıştır (Çağatay, 2008: 88).

2001 yılında Tarım Reformu Uygulama Projesi (TRUP) tarımsal desteklerin daha etkin bir şekilde uygulanması amacıyla başlamış ancak geleneksel desteklerin ortadan kaldırılması ile çiftçilerin çeşitli risklerle karşılaşması olasılığı söz konusu olduğundan tarım sigortası sisteminin devreye sokulması için yeniden çalışılmaya başlanmıştır. 2002 yılında 58. Hükümetin acil eylem planında tarım sigortalarının geliştirilmesi için uygulamalara esas olan hedefler belirlenmiştir. 59. Hükümet de bu acil eylem planında öngörülen politikaları benimsenmesi ile *Tarımda Devlet Destekli Doğal Afet Sigortası Yasası*'nın bir yıl içinde çıkarılması ve sel, don ve de kuraklık sigortalarının uygulama esaslarının belirlenmesi ayrıca devletçe desteklenmesi de öngörülmüştür (Çağatay, 2008: 89).

Türkiye'nin, tarım şuralarında ve kalkınma planlarında tarım sigortalarının geliştirilmesi konusu sürekli olarak, hedefler arasında yer almıştır. Tarım sigortalarının önemi uzmanlarca her fırsatta dile getirilmiştir. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecine girdiği dönemde, gelişmiş ülkelerin tarım sigortası uygulamaları ayrı ayrı incelenmiş, İspanya'da devletin %50'lere varan mali destek sağladığı ve halen uygulanmakta olduğu modelden esinlenilerek, 14.06.2005 tarihinde 5363 Sayılı '*Devlet Destekli Tarım Sigortası Kanunu*'u çıkarılmıştır. Hayata geçmesi için uzun yıllar beklenen bu kanunla, tarımsal üretim kapsamındaki riskleri belirlemek, oluşan hasar sonucu tazminatın ödenmesi, tarım sigortasının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için *Tarım Sigortaları Havuzu A.Ş.* (TARSİM) kurulmuştur (Güngör, 2006: 72).

2.15. TARSİM Tarım Sigortaları Havuzu A.Ş.'nin Organizasyon Yapısı.

Şekil 2.5.: Devlet Destekli Tarım Sigortaları Sistemi Kurumsal Yapısı

Kaynak: (Tarsim Temel Tanıtım Sunumu, 2020: 15)

Önceki sayfada bulunan Şekil:2.5'te görüldüğü üzere, devlet destekli tarım sigortaları sistemi kurumsal yapısı üç ayaklı bir sistem üzerine oturtulmuştur. Bunun bir ayağında Devlet, öteki ayağında sivil toplum kuruluşları ve diğerinde ise sigorta kuruluşlarının oluşturduğu işletici şirketten oluşmaktadır.

14.06.2005 tarihinde 5363 Sayılı '*Devlet Destekli Tarım Sigortası Kanun'u* ile kurulan TARSİM tarım sigortaları havuzunun yönetim kurulu, *Tarım ve Orman Bakanlığı*'ndan ve *Hazine Müsteşarlığı*'ndan ikişer, *Türkiye Ziraat Odaları Birliği* ve *Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği* ile *Havuz İşletmecisi Şirketinden* birer üye olmak üzere toplam yedi üyeden oluşmaktadır. TARSİM Tarım Sigortaları Havuzu A.Ş.'nin görevleri şunlardır; *5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu* kapsamındaki risklerin teminat altına alınması için aktüerya çalışmaları, reasürans teminatının sağlanması, standart sigorta poliçelerin belirlenmesi, tazminat ödemelerinin yapılması, hasar organizasyonları, tarım sigortalarının geliştirilmesi, tarım sigortalarının izlenmesi, yaygınlaştırılması ve diğer teknik hizmetlerin yürütülmesidir. Tarım sigortaları havuzu yönetim kurulunun görevleri ise, havuzun işleyişine ilişkin uygulama esaslarını belirlemek, *5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu* kapsamında tarım sigortaları için verilecek, devlet prim desteği toplam tutarını aşmamak kaydıyla ürün, risk ve bölge bazında prim desteği oranını belirlemek üzere çalışmalar yapmak ve Bakanlığa sunmaktır. Ayrıca uygulamada karşılaşılan sorunları tespit etmek, bunların çözümüne yönelik çalışmalar yapmak, yaptırmak, hizmet alınmasına karar vermek, hasar tespit işlemlerine ilişkin esas ve usûlleri belirlemektir. *5363 Sayılı Tarım Sigortaları Kanunu* kapsamında tarım sigortaları alanında faaliyet göstermek isteyen sigorta şirketleri ile sözleşme yapmak ve havuz işleticisi şirketle çalışma usûl ve esaslarını belirleyen sözleşme yapmaktır (Güngör, 2006: 79).

Aşağıdaki Tablo:2.24'te TARSİM ile sözleşme yapan sigorta şirketleri görülmektedir. Bu şirketlerin bir araya gelerek oluşturduğu işletici şirketin adı Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş.'dir. 14.06.2005 tarihinde 5363 Sayılı '*Devlet Destekli Tarım Sigortası Kanun'u* ile kurulan TARSİM tarafından yapılan tarım sigortaları ile üreticiler, doğal afetler, hastalıklar, zararlılar ve diğer riskler sebebiyle oluşabilecek gelir kayıplarını garanti altına alabilmektedir. Böylece masraflarının ve emeğinin karşılığını alarak tasarruf ederken, bu sayede yeni gelişmiş tarım teknolojilerine yatırım yapabilme imkânı doğmaktadır. Böylece gelir istikrarı sebebiyle yaşam

standartı yükselen kırsal kesimdeki üreticiler, kente göç etmek zorunda kalmayacaktır (Tarsim Temel Tanıtım Sunumu, 2020: 7).

Tablo 2.24.: TARSİM ile Sözleşme Yapan Sigorta Şirketleri

Aksigorta A.Ş.	HDI Sigorta A.Ş.
Allianz Sigorta A.Ş.	Bereket Sigorta A.Ş.
Anadolu Sigorta T.A.Ş.	Koru Sigorta A.Ş.
Ankara Sigorta T.A.Ş.	Mapfre Sigorta A.Ş.
Axa Sigorta A.Ş.	Neova Sigorta A.Ş.
Doğa Sigorta A.Ş.	Ray Sigorta A.Ş.
Ergo Sigorta A.Ş.	Quick Sigorta A.Ş.
Eureko Sigorta A.Ş.	Şeker Sigorta A.Ş.
Generali Sigorta A.Ş.	Sompo Japan A.Ş.
Groupama Sigorta A.Ş.	Unico Sigorta A.Ş.
Halk Sigorta A.Ş.	Ziraat Sigorta A.Ş.
Güneş Sigorta A.Ş.	

Kaynak: (Tarsim Temel Tanıtım Sunumu, 2020: 15)

2.16. Tarsim Tarım Sigortası İşlemleri

Devlet destekli tarım sigortası branşlarında sigorta yaptıran çiftçilere meyvelerdeki don riski teminatında %67 oranında, kuraklıkta ise %60 oranında geriye kalan diğer tüm branşlarda ise %50 oranında prim desteği sağlanacağı açıklanmaktadır. Devletin sigorta primine katkısı bölgelere ve sigorta türlerine göre ayırım yapılmaksızın uygulanmaktadır. Örneğin normalde ödenmesi gerekli olan prim tutarı 380 TL iken çiftçi bu tutarın 190 TL'sini öderken, kalan 190 liralık prim tutarını ise devlet çiftçi adına tarım sigortaları havuzuna ödemektedir (Özdemir ve Baylan, 2017: 98).

Çiftçilerin, oluşabilecek her türlü doğal afet ve meteorolojik riskler ile doğal afetsorunlarının yol açtığı üretim risklerinden korunmak amacıyla yaptıracakları sigortada devletin prim desteğinden yararlanabilmeleri için her üretim türünde aşağıda belirtilen kayıtlarını yaptırmak zorundadır. Bunlar şöyle sıralanmaktadır;

* Bitkisel ürün sigortası için, Çiftçi Kayıt Sistemi **ÇKS**'ye,

- * Büyükbaş ve küçükbaş hayvan sigortası için, Tarım ve Orman Bakanlığı hayvan kayıt sistemine,
- * Arıcılık sigortası için, Arıcılık Kayıt Sistemi **AKS**'ye,
- * Sera sigortası için, Örtü Altı Kayıt Sistemi **ÖKS**'ye,
- * Su ürünleri sigortası için, Su Ürünleri Yetiştiricilik Tesisi Kayıt Sistemi **SKS**'ye kayıt yaptırılması gerekmektedir (Tarsim Temel Tanıtım Sunumu, 2020: 18).

Sigorta yaptırmak isteyen çiftçilerin buldukları yıl döneminde, yukarıda belirtildiği gibi ürünleri için ÇKS, Tarım ve Orman Bakanlığı Hayvan Kayıt Sistemi ile AKS ve SKS'ye verdikleri bilgiler doğru olmak zorundadır. İşlemleri ile ilgili bir sıkıntıya düşmemek için gerekli makamlara (Tarım İl ve İlçe Müdürlüklerine) başvurarak kayıtlarını güncellemeleri gerekli ve de zorunludur. Bu sistemlerde güncelleme işlemleri yılın tüm günlerinde yapılmaktadır. Bu konuda herhangi bir kısıtlama yoktur (Özdemir ve Baylan, 2017: 99).

Türkiye'deki tarım sigortası kapsamında, bitkisel ürün sigortası, sera sigortası, büyükbaş hayvan hayat sigortası, ilçe bazlı kuraklık verim sigortası, su ürünleri hayat sigortası, küçükbaş hayvan hayat sigortası, arıcılık sigortası ve kümes hayvanları hayat sigortası yapılmaktadır. Bu sigortalara ilişkin olarak kapsamı ve örnek sigorta prim hesabına aşağıda yer verilmiştir;

a) Bitkisel Ürün Sigortası

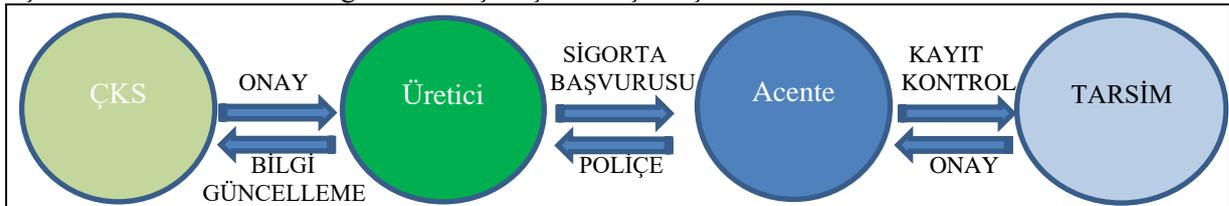
Bitkisel ürünlerin tamamı için, sigortanın kapsamı ve sigortalanan riskler incelenmiştir.

- Dolu, fırtına, heyelan, hortum, yangın, deprem, sel ve su baskınının ürünlerde sebep olduğu miktar kayıpları.
 - Dolunun yaş sebze, yaş meyve ve kesme çiçeklerde neden olduğu kalite kayıpları, teminat kapsamına alınmaktadır.
- İsteğe bağlı olarak,
- Don riskinin yaş meyveler üzerinde sebep olduğu miktar kaybı,
 - Dolu, dolu ağırlığı, fırtına, deprem, hortum, yangın, heyelan, sel ve su baskını, taşıt çarpması riskleri sonucunda zarar gören dolu ağı ve örtü sistemleriyle, destek (telli terbiye) sistemleriyle bu sistemlerin altında bulunan ürünlerde sebep olduğu zararlar,

- Yaban domuzlarının tarla ürünlerinde, fidanlarda, sebzelerde ve çilekte sebep olduğu miktar kayıpları,
- Yağmur riskinin; üzüm ve kiraz ürünlerinde olgunlaşma ve hasat döneminde sebep olduğu miktar kayıpları ile taze tüketime yönelik olarak üretilen incirlerde olgunlaşma ve hasat dönemlerinde yol açtığı kalite kaybı, kurutmalık amaçlı olarak üretilen incirlerde olgunlaşma ve de buruklaşma dönemlerinden hasat zamanına kadar olan dönemde neden olduğu miktar ve kalite kayıpları,
- Dolu, fırtına, hortum, yangın, deprem, heyelan, sel ve su baskını risklerinin, arpa, buğday, çavdar, tritikale ve yulaf ürünleri ile bu ürünlerin sertifikalı tohumluklarının sap kısmında neden olduğu miktar kaybı,
- Dolu, fırtına, yangın, hortum, heyelan, deprem, sel ve su baskını risklerinin, salamuralık yaprak üretimi yapılan asmaların yapraklarında neden olduğu miktar kaybı, teminat kapsamına alınabilmektedir. Ancak isteğe bağlı olarak ek teminatlar tek başına alınamaz. Ekonomik olarak verime yatmış meyve ağaçları ve asmaların kendileri ile fidanlarında, dolu, fırtına, yangın, hortum, heyelan, deprem, sel ve su baskını, taşıt çarpması ve kar ağırlığı risklerinin sebep olduğu tüm hasarlar ürünle birlikte veya üründen bağımsız olarak sigorta ettirilebilir (Tarsim, 2019).

Aşağıdaki Şekil 2.6’da görüldüğü üzere, çiftçi, sigorta işlemlerini yapabilmesi için öncelikle o yıla ait arazi ve ürün bilgilerine dair ÇKS (Çiftçi Kayıt Sistemi) kayıtlarını güncellemiş olması gerekmektedir. ÇKS kayıtlarını güncellemiş olan üretici ürününü sigortalatmak için Tarım Sigortaları Havuzuna TARSİM’e üye olan sigorta şirketine veya acentesine başvurur. Sigorta şirketi ya da acente TARSİM Tarım Sigortaları Havuzunun sistemine girerek üretici bilgilerinin sorgulanmasını yapar. *Devlet Destekli Bitkisel Ürün Sigortası Genel Şartlarıyla* tarife ve talimatları doğrultusunda, acente sistemde poliçeyi düzenler (Tarsim, 2019).

Şekil 2.6.: Bitkisel Ürün Sigortası Poliçe Aşaması İş Akışı

Kaynak: (Tarsim, 2019).

TARSİM Tarım Sigortaları Havuzu A.Ş.'nin web sayfasındaki “online pirim hesabı” ekranından alınan örnek pirim hesabı aşağıda sunulmuştur. Aşağıdaki Tablo:2.25’te görüldüğü üzere Aydın ili Söke ilçesi Güllübahçe’de olan bir portakal bahçesindeki yafa çeşidi 10.000 kg portakal ürününe 0,70 TL/kg fiyat ortalaması ile don teminatı da dahil olmak üzere geniş kapsamlı örnek prim hesabı veri girişi aşağıda gösterildiği şekli ile gerçekleştirilir.

Tablo 2.25.: Bitkisel Ürün (Portakal) Sigortası Örnek Prim Hesabı Veri Girişi Ekranı

Arazi Yüksekliği :	501-750 metre
İl:	AYDIN
İlçe:	SÖKE
Bucak:	MERKEZ
Köy:	MERKEZ - GÜLLÜBAHÇE
Ürün Grubu :	MEYVELER
Ürün :	PORTAKAL
Ürün çeşidi :	Yafa
Birim Bedel :	0,70 TL
Toplam Verim :	10.000 kg.
Don Teminatı :	İstiyorum

Kaynak: (Tarsim Online Pirim Hesabı, 2020)

Aşağıdaki Tablo:2.26’da görüldüğü üzere 10.000 kg. Portakal için 0,70 TL/Kg fiyatı ile 7.000 liralık sigorta bedeli için örnek prim hesabı yapılmış ve iki fiyat teklifi sunulmuştur. Düşük don teminatı ile 781,34 TL olarak sunulan tutarın 487,09 TL’si Devlet desteği olduğu, geri kalan 294,25 TL’nin ise sigorta ettiren üreticinin ödemesi gereken prim olduğu görülmektedir. Yüksek don teminatlı ikinci teklifte ise 821,94 TL olarak sunulan prim tutarının 487,10 lirası Devlet desteği olduğu, geri kalan 334,84 liranın ise sigorta ettiren üreticinin ödemesi gereken prim olduğu görülmektedir. Bu portakal ürünü için sigortanın yapılabileceği ilk tarih 01.04.2020 ve son poliçe kabul tarihinin ise 14.07.2020 tarihi olduğu da belirtilmektedir. *Bitkisel Ürün Sigortası* poliçesinde yazılı primin %50’si Devlet tarafından TARSİM’e ödenir. Meyve ürünlerinde ise dolu paket teminatına ek olarak don teminatı da alınmış ise, sadece don teminatında primin 2/3’ü Devlet tarafından ödenir. Sigortalı tarafından ödenecek olan prim tutarının %15’i peşin tahsil edilir, kalan prim tutarı ise en geç poliçe bitiş tarihinden itibaren 1 ay içerisinde tahsil edilir. Ağaç ve Fidan Sigortaları poliçelerinde de sigortalı tarafından ödenecek olan primin tutarının %15’i peşin olarak alınır, kalan prim tutarı ise en fazla 5 taksitle tahsil edilir (Tarsim, 2019).

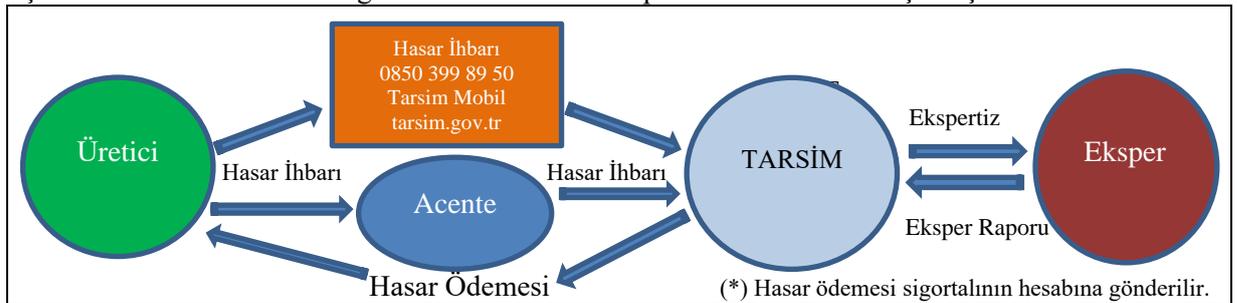
Tablo 2.26.: Bitkisel Ürün (Portakal) Sigortası Örnek Prim Hesabı

TARİFELER		Teklif 1	Teklif 2
Tarife Tipi	Dolu Paket	Standart	Standart
Müşterek Sigorta Oranı (%)	Don	Standart	Seçenek
	Dolu, Fırtına, Hortum, Sel ve Su Bakını	%0	%0
	Yangın, Deprem Heyelan	%10	%10
	Don	%25	%20
Sigorta Bedeli (TL)	Ürün	7.000	7.000
	Poliçe	7.000	7.000
Ürün (Dolu Paket)		2,91	2,91
Ürün (Don)	Prim Fiyatı (%)	8,25	8,83
Ürün (Toplam)		11,16	11,74
İndirim Tutarı (TL)	Hasarsızlık indirimi	0	0
	Genç çiftçi indirimi	0	0
	Kadın çiftçi indirimi	0	0
	Peşin indirimi	0	0
Prim Tutarı (TL)	Toplam Poliçe	781,34	821,94
	Devlet Desteği	487,09	487,10
	Sigorta Ettiren	294,25	334,84
Verilen Teminatlar			
Dolu, Fırtına, Hortum, Yangın, Don, Kalite Kaybı, Deprem, Heyelan, Sel ve Su Bakını			

Kaynak: (Tarsim Online Pirim Hesabı, 2020)

Bitkisel Ürün Sigortasındaki, teminat kapsamında bulunan bir riskin gerçekleşmesi halinde, aşağıdaki Şekil:2.7'deki şemada görüldüğü üzere, sigorta ettiren/sigortalı, sigorta şirketi acentesi veya diğer ihbar kanalları aracılığıyla, sistem üzerinden, hasarın gerçekleştiği tarihten itibaren, don hasarlarında 10 gün içerisinde, diğer hasarlarda ise 15 gün içerisinde TARSİM'e hasar ihbarını yapar. Hasar tespiti TARSİM tarafından görevlendirilmiş olan eksperler tarafından yapılır. Hasar dosyasının tamamlanmasıyla kesinleşmiş olan tazminat miktarları, *Bitkisel Ürün Sigortası Genel Şartları* dahilinde tarife ve talimatlarında belirtildiği

Şekil 2.7.: Bitkisel Ürün Sigortası Hasar İhbarı Ekspertiz Ödeme Süreci İş Akışı

Kaynak: (Tarsim, 2019).

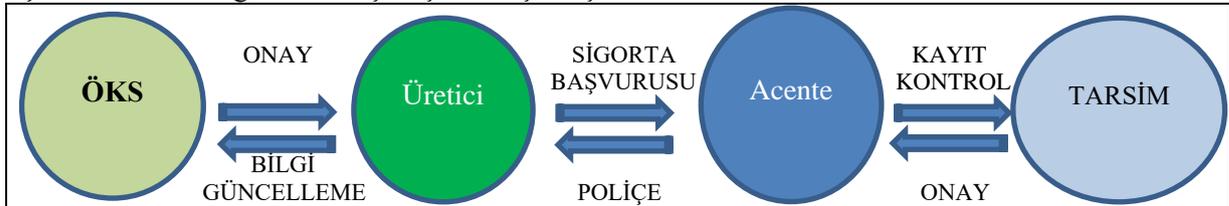
şekilde en geç 30 gün içerisinde yine TARSİM tarafından sigortalıya, banka aracılığıyla ödendiği aşağıdaki iş akış şemasında gösterilmiştir (Tarsim, 2019).

a) Sera Sigortası

Sera sigortası kapsamında sigortalanan riskler aşağıda incelenmiştir. Sera yapımında kullanılan malzemeleri, içindeki teknik donanım ile serada yetiştirilen bitkisel ürünler için risk inceleme ve değerlendirme raporu sonucuna göre dolu, fırtına, hortum, yangın, deprem, taşıt çarpması ile heyelan, sel ve su baskını, dolu ve kar ağırlığı riskleri teminat kapsamına alınabilmektedir (Tarsim, 2019).

Aşağıdaki Şekil:2.8’de görüldüğü üzere çiftçinin, sigorta işlemlerini yapabilmesi için öncelikle *Örtü Altı Kayıt Sistemindeki* o yıla ait sera ve içindeki ürün bilgilerini içeren kayıtlarını güncellemiş olması gerekmektedir. Kayıtlarını güncelleyen üretici ürününü sigortalatmak için TARSİM’e üye sigorta şirketine veya acentesine başvurur. TARSİM, sigorta ettirenin/sigortalının beyanıyla düzenlenen ön bilgi formunun, sisteme kayıt edilmesinden sonra risk inceleme organizasyonunu başlatır. Yapılan risk incelemesi ile sigortalanacak seranın özellikleri belirlenerek sisteme kayıt edilir. Ancak yapılan risk incelemesinin sonucunda, serada bazı riskler kapsama alınmayabilir ya da sera sigortalanmayabilir. *Devlet Destekli Sera Sigortası Genel Şartları* dahilinde tarife ve talimatlar doğrultusunda, sigorta acentesi sistemde poliçeyi oluşturur. Sera Sigortasında, poliçede yazılı primin %50’si, yani yarısı devlet tarafından karşılanır. Sigortalı tarafından ödenecek olan prim tutarının %25’i peşin alınır, kalan %75’i de vadeli olarak iki taksitte ödendiği aşağıdaki iş akış şemasında gösterilmiştir (Tarsim, 2019).

Şekil 2.8.: Sera Sigortası Poliçe Aşaması İş Akışı

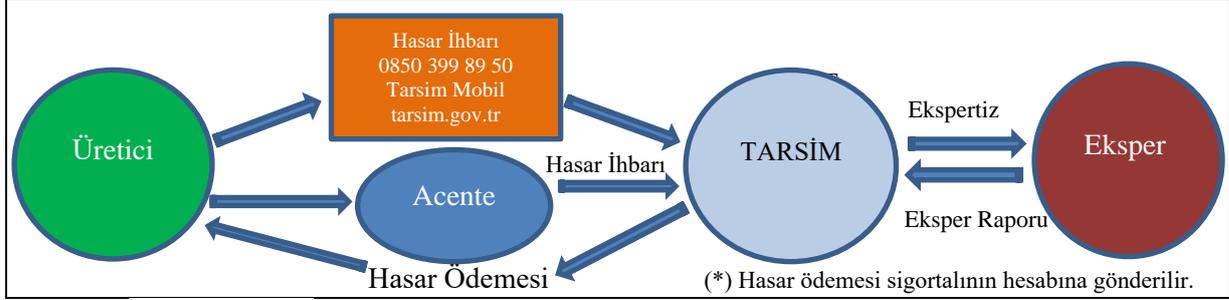

Kaynak: (Tarsim, 2019).

Sera Sigortasında, teminat altına alınan bir riskin gerçekleşmesi halinde, aşağıdaki Şekil:2.9’da görüldüğü üzere sigorta ettiren/sigortalı, risk hasarının gerçekleştiğini öğrendiği

andan itibaren en geç 24 saat içinde acente aracılığı veya diğer ihbar kanalları ile TARSİM'e hasar ihbarı yapılır. Hasar tespiti TARSİM tarafından görevlendirilen eksper tarafından yapılır. Hasar dosyasının oluşturulmasından sonra, kesinleşen tazminat miktarları, en geç 30 gün içerisinde, TARSİM tarafından sigortalıya banka aracılığıyla ödenir (Tarsim, 2019).

Şekil 2.9.: Sera Sigortası Hasar İhbarı Ekspertiz Ödeme Süreci İş Akışı

Kaynak: (Tarsim, 2019).

b) Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası

Büyükbaş hayvan hayat sigortasının kapsamı ve sigortalanan riskler aşağıda belirtilmiştir. Tarım ve Orman Bakanlığı kayıt sistemlerine kayıtlı bulunan süt ve erkek besi sığırları ile mandalar, yapılacak risk değerlendirmesi raporu sonucunda, sigortaya kabul edilir.

- Bu sigortayla sigortalanan büyükbaş hayvanlarda;
- Genel Şartların A.3 maddesinin (a) fıkrasında belirtilen hastalıkların dışındaki, her türlü hayvan hastalıkları ile gebelik, doğum veya cerrahi müdahale (Seçilebilen Dar Kapsamlı Tarifede, tüm hastalıklar teminat dışıdır),
- Her türlü kaza, yılan ve böcek sokması ile vahşi hayvan saldırısı,
- Yemden kaynaklanan zehirlenme ve zehirli çayır otlarına bağlı zehirlenmeler,
- Güneş çarpması ve her türlü doğal afetler,
- İnfilâk veya yangın, nedeniyle meydana gelen ölümler, yavru atma ve yavru ölümü ile zorunlu kesimler sonucu sigortalının uğradığı maddi zararlar, tarife ve talimatlar dahilinde sigorta kapsamındadır. İsteğe bağlı olarak ve ek prim ödenmesi koşuluyla ek teminatlar alınabilmektedir (Tarsim, 2019).

Aşağıdaki Şekil:2.10'da görüldüğü üzere, Tarım ve Orman Bakanlığı kayıt sistemlerine kayıtlı hayvanlarını sigorta yaptırmak için yetiştirici, TARSİM'e üye sigorta şirketine ya da acentesine başvurur. Sigorta ettirenin/sigortalının beyanıyla düzenlenen

önbilgi formunun sisteme kaydedilmesiyle TARSİM risk inceleme organizasyonunu başlatır. TARSİM tarafından yaptırılan risk inceleme işlemi rapor sonucuna göre *Devlet Destekli Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası Genel Şartları* dahilinde tarife ve talimatlar doğrultusunda sigorta acentesi sistemde poliçeyi oluşturur. *Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası* poliçesinde oluşan yazılı primin %50'si devlet tarafından karşılanır. Sigortalı tarafından ödenmesi gereken primin %25'i peşin alınır, kalan prim tutarı da 5 taksitle tahsil edilir (Tarsim, 2019).

Şekil 2.10.: Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası Poliçe Aşaması İş Akışı

Kaynak: (Tarsim, 2019).

TARSİM Tarım Sigortaları Havuzu A.Ş.'nin web sayfasındaki “online prim hesabı” ekranından alınan örnek prim hesabı aşağıdaki Tablo:2.27’de sunulmuştur. Görüldüğü üzere 4 -15 aylık 8.000 TL bedelli bir adet, 16 - 48 aylık 10.000 TL bedelli bir adet ve 49 aylık üzerinde olan 10.000 TL bedelli bir adet olmak üzere, toplamda 3 adet süt sığırcı için *Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası* için örnek primi hesaplama tablosu verilmiştir.

Tablo 2.27.: Büyükbaş Hayvan (Süt Sığırcı) Hayat Sigortası Örnek Prim Hesabı

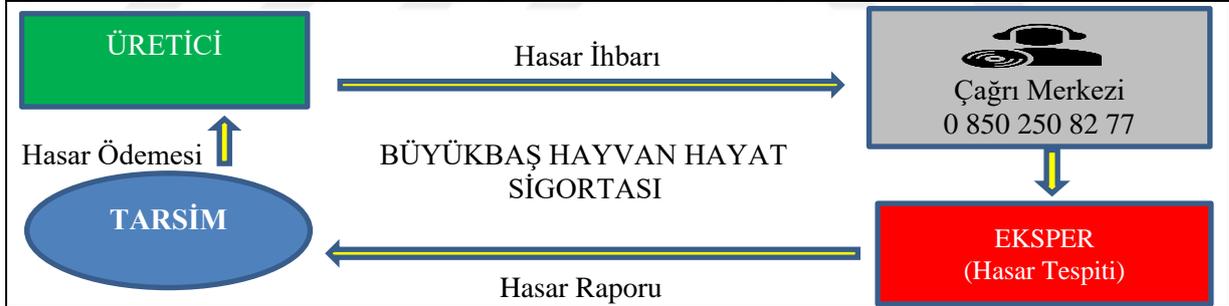
Tarife :		Geniş Kapsamlı Tarife	
Ek Teminat :	☒ Şap Hastalığı Teminatı	Risk Kategorisi	
Ek Teminat :	☐ Terör Teminatı	*4 (sigortalanmaz)	
Ek Teminat :	☒ Hırsızlık Teminatı	☐ 1	☐ 2 ☒ 3 ☐ 4
1-3 Aylık Hayvan Sayısı – Birim Bedeli :	0	0	x 1,1
4-15 Aylık Hayvan Sayısı – Birim Bedeli :	1	8.000	x 0,8
16-48 Aylık Hayvan Sayısı – Birim Bedeli :	1	10.000	x 1,0
49 Aylık ve Üzeri Hayvan Sayısı – Birim Bedeli :	1	10.000	x 1,15
Toplam Sigorta Bedeli (TL) :	28.000		
Toplam Prim Bedeli (TL) :	3.557,25		
Devlet Desteği (TL) :	1.778,63		
Sigorta Ettirenin Ödeyeceği Prim (TL) :	1.778,62		
Prim Fiyatı (%) :	12,75		
Ödeme Planı			
Peşinat Tutarı (TL) :	444,66		
Taksit Tutarları (TL)		Ödeme Tarihleri	
266,79		18/04/2020	
266,79		18/05/2020	
266,79		18/06/2020	
266,79		18/07/2020	
266,80		18/08/2020	

Kaynak: (Tarsim Online Pirim Hesabı, 2020)

Yukarıdaki Tablo:2.27’de görüldüğü gibi toplam sigorta bedeli 28.000 liralık sigortaya “şap hastalığı ek teminatı” ile “hırsızlık ek teminatı” da eklenmiştir. Geniş kapsamlı tarife ile hesaplanan prim toplamı 3.557,25 TL olarak görülmektedir. Bu prim tutarının %50’ si olan 1.178,63 liralık kısmı devlet desteği olarak hesaplanmış, geri kalan tutar olan 1.778,62 lirayı ise sigorta ettiren yetiştirici tarafından ödeneceği görülmektedir. Bu tutarın %25’i olan 444,66 lirasını peşin ödemek zorunda olan yetiştirici, geri kalan tutarı ise aylık 266,79 TL eşit taksitler halinde 5 ayda ödeyeceği görülmektedir.

Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortasındaki, teminatlar kapsamında bulunan risklerden herhangi birinin gerçekleşmesi halinde, aşağıdaki Şekil:2.11’de görüldüğü üzere sigorta ettiren/sigortalı tarafından en geç 24 saat içinde doğrudan veya acente aracılığı ile TARSİM çağrı merkezine hasar ihbarı yapılır. TARSİM tarafından görevlendirilmiş *Tarım Sigortaları Havuzu Veteriner Hekimi* olan eksper, hasar ihbarı yapılan büyükbaş hayvanı en kısa sürede görüp, gerekli incelemeyi yaparak *Büyükbaş Hayvan Hasar Tespit Raporunu* düzenler. Hasar dosyasının tamamlanmasıyla, kesinleşen tazminat miktarları, en geç 30 gün içerisinde yine TARSİM tarafından sigortalıya banka aracılığıyla ödenir (Tarsim, 2019).

Şekil 2.11.: Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası Hasar İhbarı Ekspertiz Ödeme Süreci İş Akışı

Kaynak: (Tarsim, 2019).

c) İlçe Bazlı Kuraklık Verim Sigortası

İlçe bazlı kuraklık verim sigortasının kapsamı ve sigortalanan riskler aşağıda incelenmiştir. ÇKS’ ye kayıtlı sigortalanan kuru tarım alanlarında üretimi yapılan buğday, çavdar, yulaf, arpa, tritikale, nohut, yeşil mercimek ve kırmızı mercimek ürünleriyle bu ürünlerin sertifikalı tohumluk ürünlerinde ilçe genelinde gerçekleşen kuraklık, sıcak rüzgar, don ve sıcak hava dalgası, aşırı yağış, aşırı nem ile dolu paketi (Dolu, hortum, yangın, fırtına, heyelan, sel, su baskını ve deprem) dışındaki risklerin sebep olduğu verim kaybı *Genel Şartlar* dahilinde tarife ve talimatlar çerçevesinde teminat altına alınmaktadır. Buğday, çavdar,

yulaf, arpa, tritikale ürünleri ile bu ürünlerin sertifikalı tohumluklarının sap kısmı isteğe bağlı olarak ek prim ödenmesi karşılığında teminat altına alınabilmektedir (Tarsim, 2019).

Aşağıdaki Şekil:2.12’de görüldüğü üzere üretici, sigorta işlemlerini yapabilmesi için öncelikle o yıla ait arazi ve ürün bilgilerine dair ÇKS’ ye kayıtlarını yaptırmış olması ya da güncellemiş olması gerekmektedir. ÇKS kayıtlarını güncelleyen üretici ürününü sigortalatmak için TARSİM'e üye sigorta şirketine ya da acentesine başvurur. Sigorta şirketi veya acente TARSİM’ in sistemine girerek üretici bilgilerinin sorgulamasını yapar. *Devlet Destekli İlçe Bazlı Kuraklık Verim Sigortası Genel Şartları* dahilinde tarife ve talimatlar doğrultusunda acente sistemden poliçeyi yapar. *İlçe Bazlı Kuraklık Verim Sigortasında*, poliçede yazılı primin %60'ı Devlet tarafından TARSİM havuzuna ödenir. Sigortalı tarafından ödenecek olan primin de %15'i çiftçiden peşin alınır, kalan prim tutarı ise poliçe bitimi olan tarihten itibaren en geç 1 ay içinde tahsil edilir (Tarsim, 2019).

Şekil 2.12.: İlçe Bazlı Kuraklık Verim Sigortası Poliçe Aşaması İş Akışı

Kaynak: (Tarsim, 2019).

TARSİM Tarım Sigortaları Havuzu A.Ş.’nin web sayfasındaki “online prim hesabı” ekranından alınan örnek prim hesabı aşağıdaki Tablo:2.28’de sunulmuştur.

Tablo 2.28.:Bitkisel Ürünler (Buğday) Kuraklık Verim Sigortası Örnek Prim Hesabı

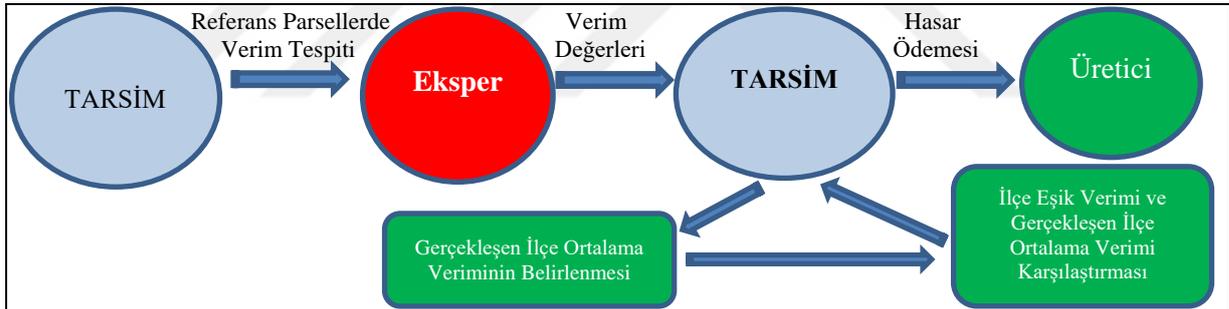
Ürün Grubu :	Tarla Ürünleri
Ürün :	BUĞDAY
Ürün Çeşidi :	Seçiniz
İl :	AYDIN
İlçe :	Bozdoğan
Sigortalı Alan (Da) :	100
Sap Teminatı :	İstiyorum
İlk Kabul Tarihi :	04/11/2019
Son Kabul Tarihi :	02/03/2020
Pirim Fiyatı (%) :	4
Sap Sigorta Bedeli (TL) :	11.895,00
Toplam Sigorta Bedeli (TL) :	51.545,00
Toplam Prim (TL) :	2.061,80
Devlet Destekli Prim Tutarı (TL) :	1.237,08
Sigorta Ettiren Prim Tutarı (TL) :	824,72

Kaynak: (Tarsim Online Pirim Hesabı, 2020)

Yukarıdaki Tablo:2.28’de görüldüğü üzere bitkisel ürünler kuraklık verim sigortası buğday için örnek prim tutarı hesaplanmıştır. Aydın ili Bozdoğan ilçesinde 100 dekar arazide ekilen buğday için “sap ek teminatı” da alınmıştır. İlk poliçe kabul tarihi 04.11.2019 ve son poliçe kabul tarihi 02.03.2020 olan örnekte, 11.895 TL sap sigorta bedeli ve 51.545 TL toplam sigorta bedeli gösterilmiştir. Hesaplanan toplam prim tutarı olan 2.061,80 liranın %60’ının Devlet desteği prim tutarı olduğunu görüyoruz. Sigorta ettiren üretici ise 824,72 lira olan kalan tutarı ödeyeceği görülmektedir.

Aşağıdaki Şekil:2.13’te görüldüğü üzere sigorta ettirenin/sigortalının kuraklık riskinin gerçekleşmesi durumunda hasar ihbarında bulunmasına ilişkin herhangi bir beyan yükümlülüğü bulunmamaktadır. İlgili yılda ilçenin gerçekleşen verim ortalamasının, ilçenin poliçede yazılan eşik verim değerinin altında kalması durumunda, ilçedeki tüm sigortalı üreticiler tazminat almaya hak kazanırlar. İlçenin gerçekleşen verim ortalamasının ilanından itibaren en geç 30 gün içerisinde, hesaplanan tazminat tutarı sigortalıya ödenir (Tarsim, 2019).

Şekil 2.13.: İlçe Bazlı Kuraklık Verim Sigortası Hasar Ödeme Süreci İş Akışı

Kaynak: (Tarsim, 2019).

d) Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası

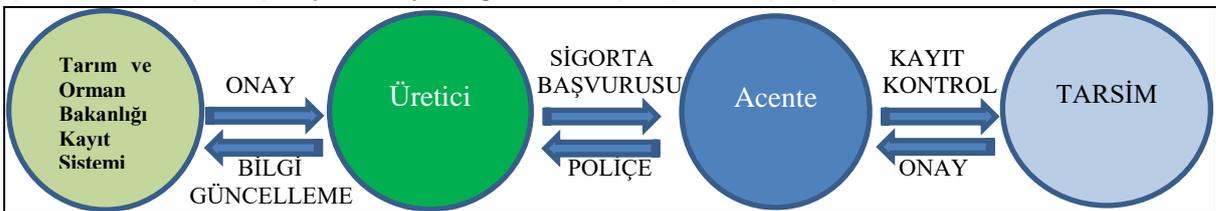
Küçükbaş hayvan hayat sigortasının kapsamı ve sigortalanan riskleri aşağıda incelenmiştir. Tarım ve Orman Bakanlığı kayıt sisteminde kayıtlı bulunan koyun ve keçi ile teke ve koçlar, yapılacak risk değerlendirmesi raporu sonucunda, sigortaya kabul edilir. Bu sigortayla sigortalanmış küçükbaş hayvanlarda;

- Genel Şartların A.3 maddesindeki birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen hastalıklar hariç olmak üzere, her türlü hayvan hastalıklarıyla gebelik, doğum ya da cerrahi müdahale sonucu ölüm,
- Her türlü kaza, yılan ve böcek sokması, vahşi hayvan saldırısı,

- Yemden kaynaklanan ve zehirli çayır otlarına bağlı zehirlenmeler,
- Güneş çarpması ve her türlü doğal afetler,
- Yangın ve infilâk, nedeniyle meydana gelen mecburi kesimler ve ölümler ile gebelik süresinin herhangi bir döneminde meydana gelmiş, Tarım Sigortaları Havuzu eksperleri tarafından da tespit edilen yavru atmaları sebebiyle sigortalının doğrudan doğruya uğradığı maddi zararlar, tarife ve talimatlar dahilinde sigorta kapsamındadır. İsteğe bağlı olarak ve ek prim ödenmesi koşuluyla, ek teminatlar da alınabilmektedir. Dar kapsamlı tarifede, küçükbaş hayvan işletmesinde yer alan sigortalanabilir nitelikteki tüm hayvanların sigortalanması koşuluyla hırsızlık ya da hırsızlığa teşebbüs sebebiyle sigortalı hayvanlarda doğrudan meydana gelen zararlar, teminat kapsamına alınabilmektedir (Tarsim, 2019).

Aşağıdaki Şekil 2.14’te görüldüğü üzere, küçükbaş hayvan yetiştiricisi, Tarım ve Orman Bakanlığı kayıt sistemine kayıt ettirdiği koyun ve keçi ile teke ve koçlarını, sigortalatmak için TARSİM’e üye sigorta şirketine ya da acentesine başvurur. TARSİM, sigorta ettirenin/sigortalının beyanıyla düzenlenen ön bilgi formunu sisteme kayıt etmesiyle risk inceleme organizasyonu başlatılır. TARSİM tarafından yaptırılan risk inceleme işlemi rapor sonucuna göre *Devlet Destekli Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası Genel Şartları* dahilinde tarife ve talimatlar doğrultusunda acente tarafından sistemde poliçe oluşturulur. Yapılmış olan *Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası poliçesinde* yazılı primin %50’si Devlet tarafından TARSİM havuzuna ödenir. Sigortalı tarafından ödenecek primin %25’i yetiştiriciden peşin alınır, kalan prim tutarı da en çok 5 taksitle tahsil edilir (Tarsim, 2019).

Şekil 2.14.: Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası Poliçe Aşaması İş Akışı

Kaynak: (Tarsim, 2019).

Aşağıdaki Tablo:2.29’da görüldüğü üzere TARSİM Tarım Sigortaları Havuzu A.Ş.’nin web sayfasındaki “online prim hesabı” ekranından alınan örnek prim hesabı verilmiştir. 3 adet erkek küçükbaş hayvan ve 97 adet dişi küçükbaş hayvan yani toplamda 100 küçükbaş hayvan için toplam sigorta bedeli 150.000 lira tutarındaki, *Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası* örnek prim hesaplama tablosu verilmiştir. Sigortaya “şap hastalığı ek teminatı” ile risk

kategorisi 2 olan “hırsızlık ek teminatı” da eklenmiştir. Geniş kapsamlı tarife ile hesaplanan prim toplamı 14.082 TL olarak görülmektedir. Bu prim tutarının %50’ si olan 7.041 liralık kısmı devlet desteği olarak hesaplanmış, geri kalan tutar olan 7.041 lirasını ise sigorta ettiren yetiştirici tarafından ödeneceği görülmektedir. Bu tutarın %25’i olan 1.760,25 lirayı peşin ödemek zorunda olan yetiştirici, geri kalan tutarı ise aylık 1.056,15 TL eşit taksitler halinde 5 ayda ödeyeceği görülmektedir (Tarsim, 2019).

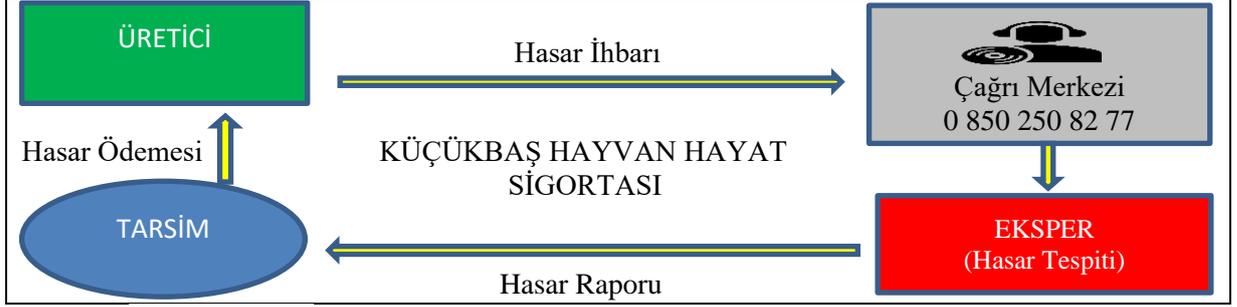
Tablo 2.29.: Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası Örnek Prim Hesabı

Tarife :		Küçükbaş Geniş Kapsamlı Hayvan Sigortası
(Erkek) Hayvan Sayısı :	3	
(Dişi) Hayvan Sayısı :	97	
Birim Bedel (TL) :	1.500	
Alınan Ek Teminat :	Şap Hastalığı Teminatı	
Alınan Ek Teminat :	Hırsızlık Teminatı	
Hırsızlık Teminatı Risk Katagorisi :	☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4 (Sigortalanamaz)	
Toplam Sigorta Bedeli (TL) :	150.000,00	
Toplam Prim Bedeli (TL) :	14.082,00	
Devlet Desteği (TL) :	7.041,00	
Sigorta Ettirenin Ödeyeceği Prim (TL) :	7.041,00	
(Erkek) Prim Fiyatı (TL) :	9,0	
(Dişi) Prim Fiyatı (TL) :	9,4	
Ödeme Planı		
Peşinat Tutarı (TL) :	1.760,25	
Taksit Tutarları	Ödeme Tarihleri	
1.056,15	18/04/2020	
1.056,15	18/05/2020	
1.056,15	18/06/2020	
1.056,15	18/07/2020	
1.056,15	18/08/2020	

Kaynak: (Tarsim Online Pirim Hesabı, 2020)

Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortasında, teminat kapsamında bulunan herhangi bir riskin gerçekleşmesi halinde, aşağıdaki Şekil:2.15’te görüldüğü üzere, sigorta ettiren/sigortalı tarafından en geç 24 saat içinde doğrudan veya acente aracılığı ile TARSİM çağrı merkezine hasar ihbarı yapılır. TARSİM tarafından görevlendirilen Tarım Sigortaları Havuzu Veteriner Hekimi olan eksper, hasar ihbarı yapılan hayvanı en kısa sürede görüp, gerekli incelemesini yapar ve *Hasar Tespit Raporunu* düzenler. Hasar dosyası tamamlanan ve kesinleşmiş tazminat miktarları ise en geç 30 gün içerisinde yine TARSİM tarafından sigortalıya banka aracılığıyla ödeneceği, aşağıdaki iş akış şemasında gösterilmiştir (Tarsim, 2019).

Şekil 2.15.: Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası Hasar İhbarı Ekspertiz Ödeme Süreci İş Akışı

Kaynak: (Tarsim, 2019).

e) Kümes Hayvanları Hayat Sigortası

Kümes hayvanları hayat sigortasının kapsamı ve sigortalanan riskler aşağıda açıklanmıştır. Tarım ve Orman Bakanlığının kayıt sisteminde kayıtlı, bio güvenlik ve hijyen tedbirleri alınmış, kapalı tesislerde yetiştirilen kümes hayvanlarıyla açık veya yarı açık sistemde yetiştirilen kümes hayvanları için;

- 5996 sayılı *Veteriner Hizmetleri, Gıda, Bitki Sağlığı ve Yem Kanununa* göre, ihbarı mecbur olan bulaşıcı hastalıklar hariç olmak üzere, her türlü kanatlı hayvan hastalıkları (Açık veya yarı açık sistemde yetiştirilen kümes hayvanları sadece *Dar Kapsamlı Tarife* kapsamında sigortalanamaktadır, *Dar Kapsamlı Tarifede*, tüm hastalıklar teminat dışındadır),
- Zehirlenmeler ve her türlü kaza,
- Tüm doğal afetler,
- Yangın ve infilâk, nedeniyle meydana gelen itlaf, mecburi kesimler ve ölüm sebebiyle, sigortalının doğrudan uğradığı zararlar, *Genel Şartlar* dahilinde tarife ve talimatlar çerçevesinde sigorta kapsamındadır. İsteğe bağlı olarak ve ek prim ödenmesi koşuluyla, ek teminatlar da verilebilmektedir (Tarsim, 2019).

Aşağıdaki Şekil:2.16’da görüldüğü üzere, kümes hayvanı yetiştiricisi, Tarım ve Orman Bakanlığı kayıt sisteminde kayıtlı, bio güvenlik ve de hijyen tedbirleri alınmış, kapalı tesislerde yetiştirilen kümes hayvanlarıyla açık veya yarı açık sistemde yetiştirilen kümes hayvanlarını sigortalatmak için TARSİM’e üye sigorta şirketine ya da acentesine başvurur. TARSİM, sigorta ettirenin/sigortalının beyanı ile düzenlenmiş ön bilgi formunun sisteme kayıt edilmesiyle risk inceleme organizasyonunu başlatır. TARSİM tarafından yaptırılan risk

inceleme işleminin rapor sonucuna göre, *Devlet Destekli Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Genel Şartları* dahilinde, tarife ve talimatlar doğrultusunda, acente TARSİM sisteminde poliçeyi oluşturur. *Kümes Hayvanları Hayat Sigortası* poliçesindeki yazılı primin %50'si devlet tarafından TARSİM havuzuna ödenir. Sigortalı tarafından ödenecek olan primin %25'i peşin tahsil edilir, kalan prim tutarı da en çok 5 taksitle ödenir. Ancak Geniş Kapsamlı Broiler (et tavuğu) sigortalarında yetiştiriciden priminin tamamı peşin tahsil edilir (Tarsim, 2019).

Şekil 2.16.: Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Poliçe Aşaması İş Akışı

Kaynak: (Tarsim, 2019).

TARSİM Tarım Sigortaları Havuzu A.Ş.'nin web sayfasındaki “online prim hesabı” ekranından alınan örnek prim hesabı, aşağıdaki Tablo:2.30’da görülmektedir. Bu tabloya göre 10.000 adet (et tavuğu) broiler tavuğunun “ek hastalık teminatı” da alınarak poliçe düzenlenmiştir. Poliçede 10.000 adet olan tavuğun, adet fiyatı 10 liradan toplamda 100.000.- lira sigorta bedeli olan, *kümes hayvanları hayat sigortası* için düzenlenmiş örnek prim tablosu görülmektedir. Bu tabloya göre toplam prim tutarı 1.350.- lira olarak hesaplanmıştır. Bu tutarın %50’si olan 675.- lirası devlet destek primidir. Geriye kalan tutar olan 675.- lirayı yetiştiricinin ödeyeceği görülmektedir.

Tablo 2.30.: Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Örnek Prim Hesabı

Teminat Kapsamı :	Geniş Kapsamlı
Ek Hastalık Teminatı İsteniyor mu? :	Evet
Ürün Cinsi :	Tavuk
Yetiştirme Amacı (Katagori) :	Broiler
Kümeadaki Hayvan Adedi :	10.000
Birim Bedeli (TL) :	10,00
Toplam Sigorta Bedeli (TL) :	100.000,00
Toplam Prim Bedeli (TL) :	1.350,00
Devlet Desteği (TL) :	675,00
Sigorta Ettirenin Ödeyeceği Prim (TL) :	675,00
Prim Fiyatı (%) :	1,35
Ödeme Planı	
Peşinat Tutarı (TL) : 675,00	

Kaynak: (Tarsim Online Pirim Hesabı, 2020)

Kümes Hayvanları Hayat Sigortasında, teminat kapsamında olan bir riskin gerçekleşmesi halinde, aşağıdaki Şekil:2.17’de görüldüğü üzere, sigorta ettiren / sigortalı, hasarın gerçekleştiğini öğrendiği andan itibaren en geç 24 saat içerisinde, doğrudan veya acente aracılığıyla TARSİM çağrı merkezine hasar ihbarını yapar. TARSİM tarafından görevlendirilen *Tarım Sigortaları Havuzu Veteriner Hekimi* olan eksper, hasar ihbarı yapılan hayvanları / kümesi en kısa sürede görüp, gerekli incelemesini yaparak, *Kanatlı Hayvan Hasar Raporunu* düzenler. Hasar dosyası tamamlanarak kesinleşmiş olan tazminat miktarları en geç 30 gün içerisinde, sigortalıya banka aracılığıyla ödeneceği aşağıdaki iş akış şemasında gösterilmiştir (Tarsim, 2019).

Şekil 2.17.: Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Hasar İhbarı Ekspertiz Ödeme Süreci İş Akışı

Kaynak: (Tarsim, 2019).

f) Su Ürünleri Hayat Sigortası

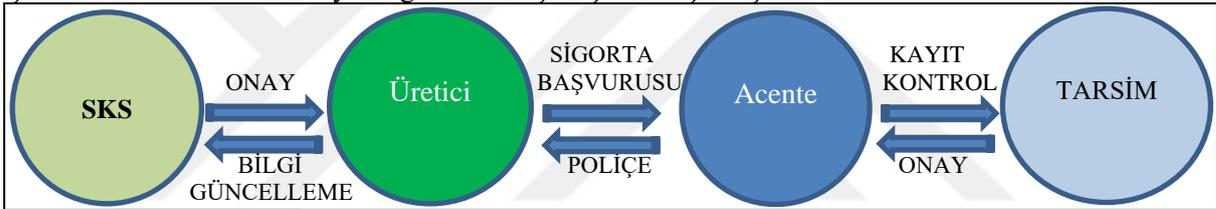
Su ürünleri hayat sigortasının kapsamı ve sigortalanan riskler aşağıda açıklanmıştır. Denizler ile iç sularda yetiştirilen su ürünlerine, *Su Ürünleri Kayıt Sistemine* (SKS) kayıtlı olan mevcut bilgilerin yanında yapılacak risk incelemesi de dikkate alınarak, denizde ve iç su tesislerinde yetiştirilen su ürünleriyle kafes ve ağları, *Su Ürünleri Sigortası Genel Şartları* dahilinde tarife ve talimatlar kapsamında sigortaya kabul edilebilmektedir. SKS’ye kayıtlı tesislerdeki su ürünleri için;

- Genel şartlarda yazılı bulunana istisnalar dışında kalan her türlü hastalık,
- Yetiştiricinin kontrolü dışında gerçekleşen kirlenme ve zehirlenmeler,
- Doğal afetlerin her türü ve kazalar,
- Predatörler ve Alg patlaması (besin maddelerinin ortamdaki yoğunluklarının artması) Ağ ve kafesler için;
- Her türlü doğal afet ve kazalar,

- Predatörler (Yırtıcı vahşi hayvan saldırısı), sebebiyle meydana gelen maddi zararlar, teminat kapsamındadır.

Aşağıdaki Şekil:2.18’de görüldüğü üzere su ürünleri yetiştiren üreticilerin, denizler ile iç sularda yetiştirdikleri su ürünlerini, *Su Ürünleri Kayıt Sistemine* (SKS) kayıt ettirdikten sonra su ürünlerini sigortalatmak için TARSİM’e üye sigorta şirketlerinden birine ya da acentesine başvurur. Sigorta ettirenin/sigortalının beyanıyla düzenlenmiş olan ön bilgi formunun sisteme kaydedilmesiyle, TARSİM risk inceleme organizasyonu başlatılır. TARSİM tarafından yaptırılan risk inceleme işlemi raporu sonucuna göre, yetiştirme planında beyan edilmiş olan aylık ortalama stok değeri baz alınarak hesaplanan depo-geçici-prim tutarının %25’i sigortalı tarafından peşin ödenir. Geriye kalan prim tutarını ise su ürünleri yetiştiricisi en fazla 5 taksitle ödeyebilecektir (Tarsim, 2019).

Şekil 2.18.: Su Ürünleri Hayat Sigortası Poliçe Aşamaları İş Akışı

Kaynak: (Tarsim, 2019).

TARSİM Tarım Sigortaları Havuzu A.Ş.’nin web sayfasındaki “online pirim hesabı” ekranından alınan örnek pirim hesabı, aşağıdaki Tablo:2.31’de görülmektedir. Bu tabloya göre birinci tarifeden deniz ve göl çiftliklerinde çipura, levrek, granyöz ve alabalık türü balıklar için “ek hırsızlık teminatı” da alınmıştır. Ürün bedeli olarak yani balıklar için 100.000 TL bedel gösterilmiştir. Bunun dışında kafes ile ağlar için de 50.000 lira tutar üzerinden giriş yapılarak, toplam sigorta bedeli için 150.000 lira tespit edilmiş olan “su ürünleri hayat sigortası” örnek pirim hesabı görülmektedir. Bu 150.000 lira sigorta bedeline karşılık 5.200 lira toplam pirim tutarı hesaplanmıştır. Bu tutarın %50’si olan 2.600 lira devlet tarafından ödenecek destek pirimi olduğu görülmektedir. Geriye kalan 2.600 liralık tutarın ise su ürünleri yetiştiricisi tarafından 650 lirası peşin, kalan tutarı da 390 liralık eşit taksitler halinde 5 ayda ödeyeceği aşağıdaki tabloda görülmektedir (Tarsim, 2019).

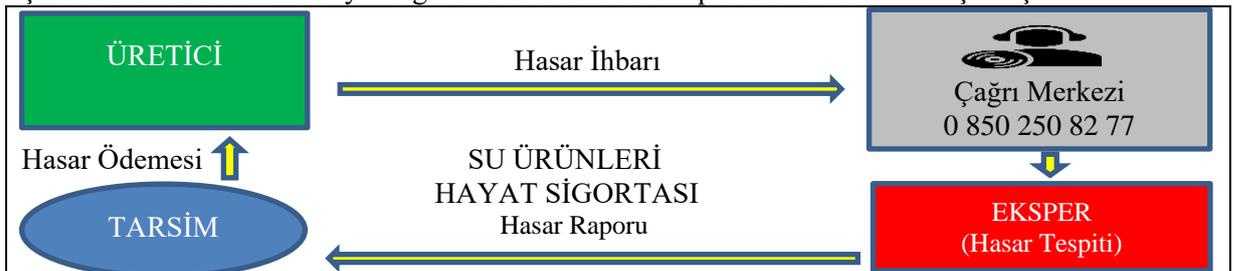
Tablo 2.31.: Su Ürünleri Hayat Sigortası Örnek Prim Hesabı

Ortalama Sigorta Bedeli (TL) :		100.000,00			
Toplam Kafes ve Ağ Sigorta Bedeli (Deniz ve Barailar İçin) :		50.000,00			
Hırsızlık Teminatı İsteniyor mu? :		Evet			
Toplam Sigorta Bedeli (TL) :		150.000,00			
Toplam Prim Bedeli (TL) :		5.200,00			
Devlet Desteği (TL) :		2.600,00			
Sigorta Ettirenin Ödeyeceği Prim Bedeli (TL) :		2.600,00			
Prim Fiyatı (%) :		4,50			
Kafes ve Ağlar İçin Prim Fiyatı (%) :		1,40			
Verilen Teminatlar					
Teminat	Fiyat (%)	Brüt Prim (TL)	Net Prim (TL)	Devlet Destek Primi (TL)	Sigorta Bedeli (TL)
Hırsızlık	1,00	1.500,00	1.500,00	750,00	150.000,00
Hastalık, Zehirlenme, Afet, Kazalar, Predetörler, Alg Patlaması,	3,50	3.500,00	3.500,00	1.750,00	100.000,00
Kafes ve Ağlar	0,40	200,00	200,00	100,00	50.000,00
Toplam :		4,90	5.200,00	5.200,00	2.600,00
Ödeme Planı					
Peşinat Tutarı :		650,00			
Taksit Tutarları			Ödeme Tutarları		
390,00			18/04/2020		
390,00			18/05/2020		
390,00			18/06/2020		
390,00			18/07/2020		
390,00			18/08/2020		

Kaynak: (Tarsim Online Pirim Hesabı, 2020)

Su Ürünleri Hayat Sigortasında, teminat kapsamında bulunan herhangi bir riskin gerçekleşmesi durumunda, aşağıdaki Şekil:2.19'da görüldüğü üzere, sigorta ettiren/ sigortalı tarafından en geç 24 saat içerisinde, TARSİM'e hasar ihbarı yapılır. TARSİM tarafından görevlendirilmiş olan *Tarım Sigortaları Havuzu Eksperti*, hasar ihbarı yapılan su ürünleri tesisinin stoklarını en kısa süre içerisinde görüp, gerekli incelemesini yapar ve *Su Ürünleri Sigortaları Hasar Tespit Raporunu* düzenler. Hasar dosyası tamamlanarak, kesinleşmiş bulunan tazminat miktarları da en geç 30 gün içerisinde yine TARSİM tarafından sigortalıya banka aracılığıyla ödenir (Tarsim, 2019).

Şekil 2.19.: Su Ürünleri Hayat Sigortası Hasar İhbarı Ekspertiz Ödeme Süreci İş Akışı

Kaynak: (Tarsim, 2019).

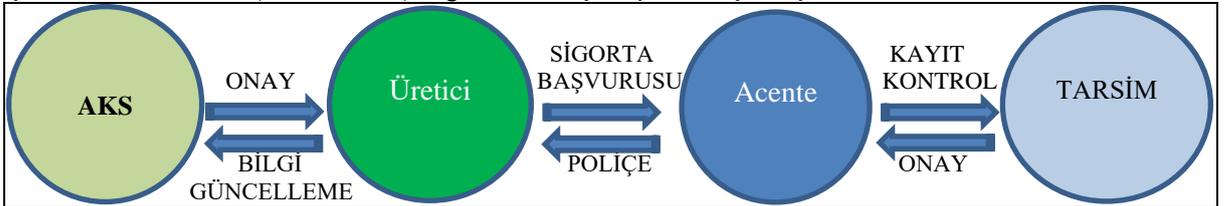
g) Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası

Arıcılık (Arılı Kovan) sigortasının kapsamı ile sigortalanan riskler aşağıda açıklanmıştır. *Arıcılık Kayıt Sistemine* (AKS) kayıtlı olan, modern, plakalı ve aktif (içinde arı bulunan) kovanlar sigorta kapsamındadır. Bu sigorta ile sabit haldeki (içinde arı bulunan) kovanlar için;

- Hortum, yangın, fırtına, deprem, heyelan, vahşi hayvan saldırısı, sel ve su baskını,
 - Taşıt çarpması,
- Yalnızca gezginci arıcılık yapanlar için geçerli olan teminatlar ise;
- Kovanlar nakliye edilirken; çarpışma, devrilme, yanma vb. sebepler ile meydana gelen zararlar, *Genel Şartlar* dahilinde tarife ve talimatlar çerçevesinde sigorta kapsamındadır.

Aşağıdaki Şekil:2.20’de görüldüğü üzere AKS’ye kayıtlarını güncellemiş olan yetiştiriciler, AKS’de kayıtlı olan, modern plakalı ve aktif (içinde arı bulunan) kovanlarını sigortalatmak için TARSİM’e üye sigorta şirketine ya da acentesine başvurur. Sigorta ettirenin/sigortalının beyanıyla düzenlenen ön bilgi formunun sisteme kaydedilmesiyle TARSİM tarafından gerekli inceleme ve kontrol yapılır. İnceleme işleminin sonuç raporuna göre *Devlet Destekli Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası Genel Şartları* dahilinde, tarife ve talimatlar doğrultusunda, acente TARSİM sisteminde poliçeyi oluşturur. *Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortalarında*, poliçede yazılı primin tutarının %50’si devlet tarafından TARSİM’e ödenir. Sigortalı tarafından ödenecek olan prim tutarının %25’i peşin alınır, kalan prim tutarı ise en fazla 5 taksitle tahsil edildiği aşağıdaki iş akış şemasında görülmektedir (Tarsim, 2019).

Şekil 2.20.: Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası Poliçe Aşaması İş Akışı

Kaynak: (Tarsim, 2019).

TARSİM Tarım Sigortaları Havuzu A.Ş.’nin web sayfasındaki “online pirim hesabı” ekranından alınan örnek pirim hesabı, aşağıdaki Tablo:2.32’de görülmektedir. Bu tabloya göre gezici arıcılık yapan, toplamda 3 konaklama yerine giden ve 100 arılı kovana olan bir bal üreticisinin, sigorta pirimi örnek tablosu görülmektedir. Toplam sigorta bedeli 55.000 TL olan

bu örnek poliçede, hesaplanan toplam sigorta primi 660 lira olarak görülmektedir. Bu toplam prim tutarının %50'si olan 330 lira devlet destek primi olarak görülmektedir. Üreticiye kalan 330 liranın 82,50 lirası peşin, kalanı ise 49,50 TL taksitler halinde 5 ayda ödeyeceği aşağıdaki tabloda görülmektedir (Tarsim, 2019).

Tablo 2.32.: Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası Örnek Prim Hesabı

Arıcılık Türü : Gezgin Arıcılık					
Toplam Konaklama Yeri Sayısı :		3			
Toplam Kovan Sayısı :		100			
Toplam Sigorta Bedeli (TL) :		55.000,00			
Toplam Prim Bedeli (TL) :		660,00			
Devlet Desteği (TL) :		330,00			
Sigorta Ettirenin Ödeyeceği Prim (TL) :		330,00			
Verilen Teminatlar					
Teminat	Fiyat (%)	Bürüt Prim (TL)	Net Prim (TL)	Kovan Adedi	Sigorta Bedeli (TL)
Hortum	0,01	5,50	5,50	100	55.000,00
Sel ve Su Baskını	0,25	137,50	137,50	100	55.000,00
Heyelan	0,01	5,50	5,50	100	55.000,00
Fırtına	0,05	27,50	27,50	100	55.000,00
Kovanların Nakliyesi	0,50	275,00	275,00	100	55.000,00
Taşıt Çarpması	0,01	5,50	5,50	100	55.000,00
Yangın	0,15	82,50	82,50	100	55.000,00
Vahşi Hayvan Saldırısı	0,21	115,50	115,50	100	55.000,00
Deprem	0,01	5,50	5,50	100	55.000,00
Toplam :	1,20	660,00	660,00	100	55.000,00
Ödeme Planı					
Peşinat Tutarı :		82,50			
Taksit Tutarları			Ödeme Tutarları		
49,50			18/04/2020		
49,50			18/05/2020		
49,50			18/06/2020		
49,50			18/07/2020		
49,50			18/08/2020		

Kaynak: (Tarsim Online Prim Hesabı, 2020)

Arıcılık (Arılı Kovan) sigortasında, teminat kapsamındaki herhangi bir hasarın gerçekleşmesi halinde, aşağıdaki Şekil:2.21'de görüldüğü üzere, sigorta ettiren/sigortalı tarafından hasarın olduğu andan itibaren en geç 24 saat içinde, doğrudan veya acente aracılığı ile TARSİM çağrı merkezine hasar ihbarı yapılır. AKS'de kayıtlı, aktif (İçinde arı bulunan), modern, plakalı kovan niteliğindeki kovanlarda meydana gelen hasarın incelenmesi, TARSİM tarafından görevlendirilen *Tarım Sigortaları Havuzu* eksperleri

tarafından yapılır. Tazminat hesaplamasında poliçede yazılı bulunan arılı kovanın sigorta bedeli esas alınır. Arılı kovan sigorta bedelinin; %45'i modern kovanı, %40'ı arı kolonisini, %15'i ise balı teşkil eder. Çerçeveler ve petekler ise teminat kapsamında değildir. Hasar dosyasının tamamlanmasının ardından, kesinleşmiş olan tazminat miktarları, en geç 30 gün içerisinde TARSİM tarafından sigortalıya banka aracılığıyla ödendiği aşağıdaki iş akışı şemasında görülmektedir (Tarsim, 2019).

Şekil 2.21.: Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası Hasar İhbarı Ekspertiz Ödeme Süreci İş Akışı

Kaynak: (Tarsim, 2019).

Bu ikinci bölümde tarım sektöründe üretimin sürekliliği için önemli görülen iki kurumsal yapı olan kooperatifçilik ve tarım sigortaları tarihi gelişimleri ile birlikte incelenmiştir. Kooperatifçilik konusunun alt başlığı olarak tarım sektöründeki önemli kooperatif kuruluşu olan Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin organizasyon yapısı ile ekonomik büyüklükleri yanında bazı faaliyetleri de irdelenmiştir. Tarım sigortası alt başlığında ise 2005 yılında kanunlaşarak yürürlüğe giren ve ilk tarım sigortası poliçesini 2006 yılı haziranında oluşturan, Tarsim Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. 'nin organizasyon yapısı incelenmiştir.

Aşağıdaki üçüncü bölümde, Türkiye'nin TARSİM tarım sigortası verileri ile çalışma sahamız olan Aydın ilinin TARSİM tarım sigortası verilerinin incelenmesinin ardından, Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin üretmiş olduğu tarım sigortası verileri ile Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin tarım sigortası pazar payları incelenecektir.

3. BÖLÜM

3. TÜRKİYE’NİN, AYDIN İLİNİN VE TTKK’NİN TARSİM TARIM SİGORTASI VERİLERİ

Bu bölümde Türkiye’deki tarım sigortası verileri ile Aydın ilinin tarım sigortası verileri incelenmiştir. Ayrıca Türkiye genelinde üretilen tarım sigortalarının ne kadarının Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri tarafından üretildiği incelenmeye çalışılmıştır.

3.1. Türkiye’nin Tarım Sigortası Verileri

2005 yılında çıkarılan *Tarım Sigortaları Kanunu* ile tarım sigortalarının tanıtımı ve yaygınlaştırılmaya başlanmasıyla üreticilerin, doğal afetlerden ve diğer oluşabilecek risklerden korunması amacıyla yönelik olarak, 2006 yılının haziran ayında ilk poliçenin düzenlenmesi ile faaliyete başlayan TARSİM Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş ile sözleşme imzalamış olan sigorta şirketlerinin Türkiye genelindeki sigorta üretim verileri aşağıda incelenmektedir.

a) ÇKS Çiftçi Kayıt Sistemi

2002 yılında başlayan (ÇKS) çiftçi kayıt sistemi uygulamasında, çiftçilerin kayıtları yapılarak, tüm arazi ve hayvan varlıkları da her yıl güncellenmektedir. Çiftçilere yapılan tüm desteklemeler bu sistem üzerinden elde edilen verilere dayanılarak yapılmaktadır. TARSİM Tarım sigortası uygulaması da bu sisteme bağlı olarak çalışmakta ve buradaki veriler kullanılmaktadır (Tarsim Temel Tanıtım Sunumu, 2020: 18).

Türkiye’de tarıma verilen desteklerin takip ve uygulamasının yapıldığı, ayrıca TARSİM tarım sigortaları sisteminin buradan sağlanan veriler üzerinden yürütülmektedir. Ana veri kaynağı olan, Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı olan üreticilerin, yıllar itibariyle sayıları ve bu üreticilerin işledikleri arazilerin alan büyüklükleri aşağıdaki Grafik:3.1’de gösterilmiştir. Çiftçi Kayıt Sistemine 2002 yılında kayıtlı olan 2.588.666 üreticinin 16.496.037,80 hektar arazide üretim yaptığı görülmektedir. 2019 yılına gelinceye kadar sistemdeki üretici sayısı 301.502 kişi azalmıştır. Çiftçilerin üzerinde üretim yaptıkları arazi

büyüklüğü de 1.459.112,3 hektar azalmıştır. Çeşitli sebepler ile gerçekleşen bu azalma tarım sektörünü olumsuz etkilemektedir. 2019 yılında ise 2.287.164 üreticinin, 15.036.925,50 hektar arazi üzerinde üretim yaptığı görülmektedir.

Grafik 3.1.: Türkiye’deki Çiftçi Kayıt Sisteminde Kayıtlı Çiftçi Sayısı ve Alan (Hektar)

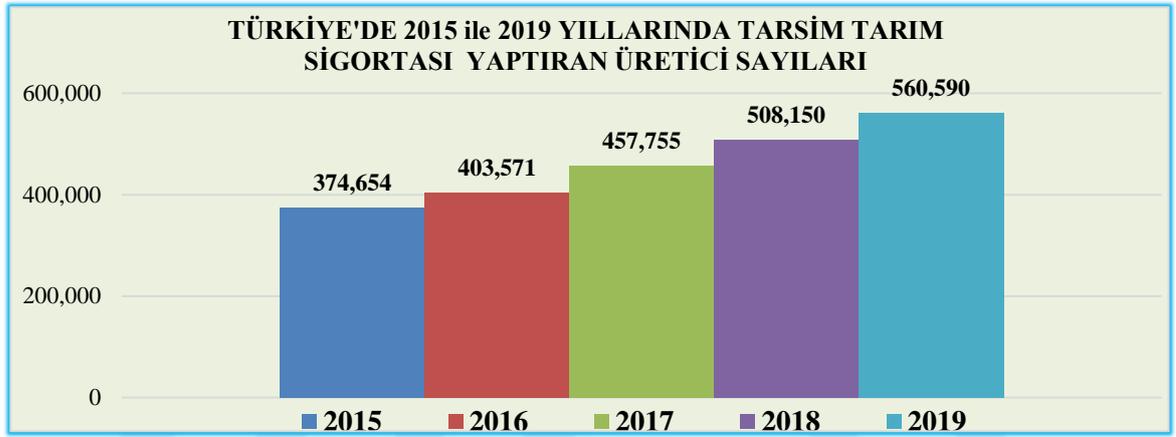
Kaynak: T.C Tarım ve Orman Bakanlığı

b) Türkiye’de TARSİM Tarım Sigortası Yaptıran Üretici Sayısı

Aşağıdaki Grafik:3.2’de görüldüğü üzere, Türkiye genelinde 2015 ile 2019 yıllarında, bitkisel ürünler (ürün ve ağaç) sigortası, arıcılık (arılı kovan) sigortası, büyükbaş hayvan hayat sigortası, bitkisel ürünler (ilçe bazlı kuraklık) sigortası, kümes hayvanları hayat sigortası, küçükbaş hayvan hayat sigortası, sera sigortası ve su ürünleri hayat sigortası

branşlarında TARSİM tarım sigortası yaptıran üretici / yetiştirici sayıları verilmiştir. Grafikte görüldüğü üzere 2015 yılında Türkiye genelinde tüm bu sigorta branşlarında 374.654 üretici / yetiştirici TARSİM tarım sigortası yaptıırken, 2016 yılında artarak 403.571 üretici / yetiştirici sayısına ulaşmıştır. 2017 yılında sigorta yaptıran üretici / yetiştirici sayısı 457.755 kişi iken bu sayı artarak 2018 yılında 508.150 üretici / yetiştirici sayısına, 2019 yılına gelindiğinde de artarak 560.590 üretici / yetiştirici sayısına ulaşmıştır. Bu TARSİM tarım sigortası yaptıran üretici sayılarının her geçen yıl artması tarım sektöründeki üretimin devamlılığının sağlanmasında olumlu sonuçlarının olacağı düşünülmektedir.

Grafik 3.2.: Türkiye’de 2015 ile 2019 Yılları TARSİM Tarım Sigortası Yaptıran Üretici Sayıları.

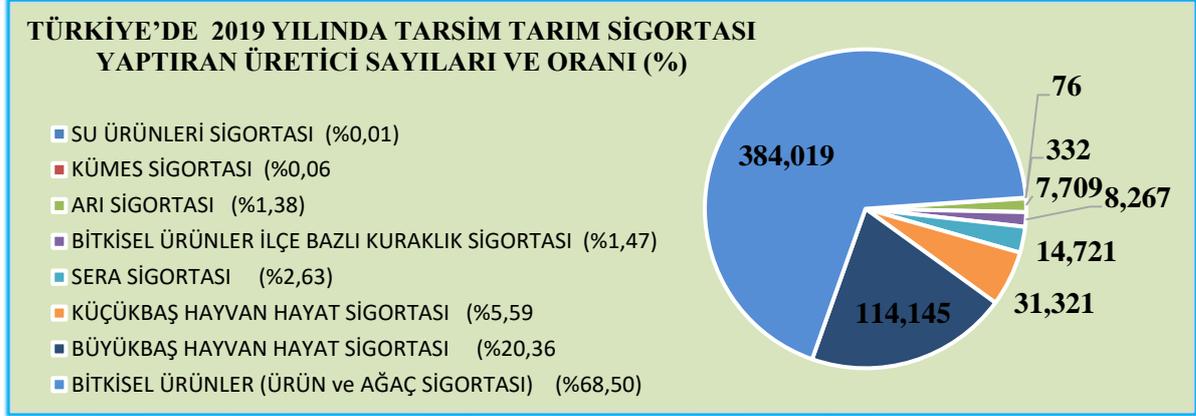

Kaynak: TARSİM

Aşağıdaki Grafik:3.3’te görüldüğü üzere, Türkiye’de 2019 yılında tarım sigortası yaptıran toplam 560.590 üretici, sigorta branşları bazında incelenmiştir. Sigorta branşları arasında en büyük oranda bitkisel ürünler (ürün ve ağaç) sigortası ilk sırada gelmektedir. Bu branşta %68,50’lik oran ile 348.019 üretici tarım sigortası yaptırmıştır. İkinci sırada en çok sigorta yaptırılan branş ise büyükbaş hayvan hayat sigortası olmuştur. 2019 yılında %20,36’lık oran ile 114.145 yetiştiricinin büyükbaş hayvan hayat sigortası yaptırdığı görülmektedir. Üçüncü sırada en çok sigorta yaptırılan branş ise küçükbaş hayvan hayat sigortası olmuştur. 2019 yılında %5,59’luk oran ile 31.321 yetiştiricinin küçükbaş hayvan hayat sigortası yaptırdığı görülmektedir. Dördüncü sıradaki sera sigortasında 2019 yılında %2,63’lük oran ile 14.721 üreticinin sera sigortası yaptırdığı görülmektedir. Beşinci sıradaki bitkisel ürünler ilçe bazlı kuraklık sigortasında, 2019 yılında %1,47 oran ile 8.267 üretici bitkisel ürünler ilçe bazlı kuraklık sigortası yaptırmıştır. Altıncı sıradaki arıcılık (arılı kovan) sigortasında ise 2019 yılında %1,38’lik oran ile 7.709 üretici, arıcılık (arılı kovan) sigortası yaptırmıştır. Yedinci sırada ise 2019 yılında %0,06’lık oran ile kümes hayvanları hayat

sigortası branşında 332 yetiştirici kümes hayvanları hayat sigortası yaptırmıştır. Sekizinci ve son sırada 2019 yılında %0,01 oran ile 76 su ürünleri yetiştiricisi işletme, TARSİM su ürünleri hayat sigortası yaptırmıştır. Bu verilerden hareketle görüldüğü üzere, üreticiler arasında bazı sigorta branşlarında yaygınlaşma istenilen ölçüde sağlanamamıştır.

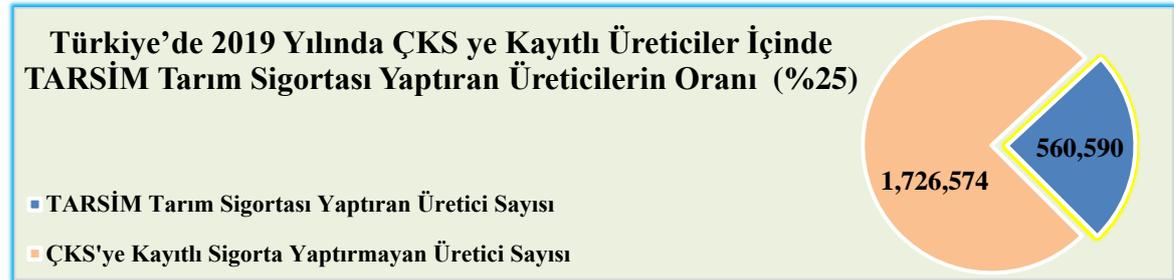
Grafik 3.3.: Türkiye’de 2019 Yılında TARSİM Tarım Sigortası Yaptıran Üretici Sayıları ve Oranı.

Kaynak: TARSİM

Aşağıdaki Grafik:3.4’te görüldüğü üzere Türkiye Genelinde 2019 yılında ÇKS ye kayıtlı 2.287.164 üreticilerin içinden, tüm sigorta branşları dahil toplam 560.590 üretici TARSİM tarım sigortası yaptırmıştır. Sigorta yaptıran üreticilerin oranı %25 olarak görülmektedir. Bu üretici bazında tarım sigortası yaptıрма oranının diğer gelişmiş ülkelere nazaran düşüktür. Bu sebeple tarımsal üretim sırasındaki risklerin yeterli oranda sigorta aracılığıyla giderilememesi, üretimde süreklilik açısından bir engel teşkil etmektedir.

Grafik 3.4.: Türkiye’de 2019 Yılında ÇKS ye Kayıtlı Üreticiler İçinde, TARSİM Tarım Sigortası Yaptıran Üreticilerin Oranı (%)

Kaynak: TARSİM ile Tarım ve Orman Bakanlığı.

c) Türkiye’de TARSİM Tarım Sigortası Yaptırılan Sigortalı Alan (dekar)

Aşağıdaki Tablo:3.1’de görüldüğü üzere Türkiye genelinde *Bitkisel Ürünler (Ürün ve Ağaç) Sigortası* yaptırılan alanlar 2015 yılında 19.270.670 dekar alan iken, 2016 yılında

21.151.186 dekar yükselmiştir. 2017 yılında 22.096.490 dekar sigorta yaptırılan alanlar artarak, 2018 yılında 23.212.644 dekar ulaşmıştır. 2019 yılında da artarak 25.559.751 dekar olarak gerçekleşmiştir. Türkiye genelinde *Bitkisel Ürünler (İlçe Bazlı Kuraklık) Sigortası* yaptırılan alan 2017 yılında 1.184.678 dekar iken, 2018 yılında artarak 1.444.419 dekar olmuştur. 2019 yılında ise azalarak 489.039 dekar gerilemiştir. Türkiye genelinde *Sera Sigortası* yaptırılan alanlar 2015 yılında 49.136 dekar alan iken, 2016 yılında 60.083 dekar yükselmiştir. 2017 yılında 78.489 dekar sigorta yaptırılan alanlar artarak, 2018 yılında 84.955 dekar ulaşmıştır. 2019 yılında da artarak 101.069 dekar olarak gerçekleşmiştir.

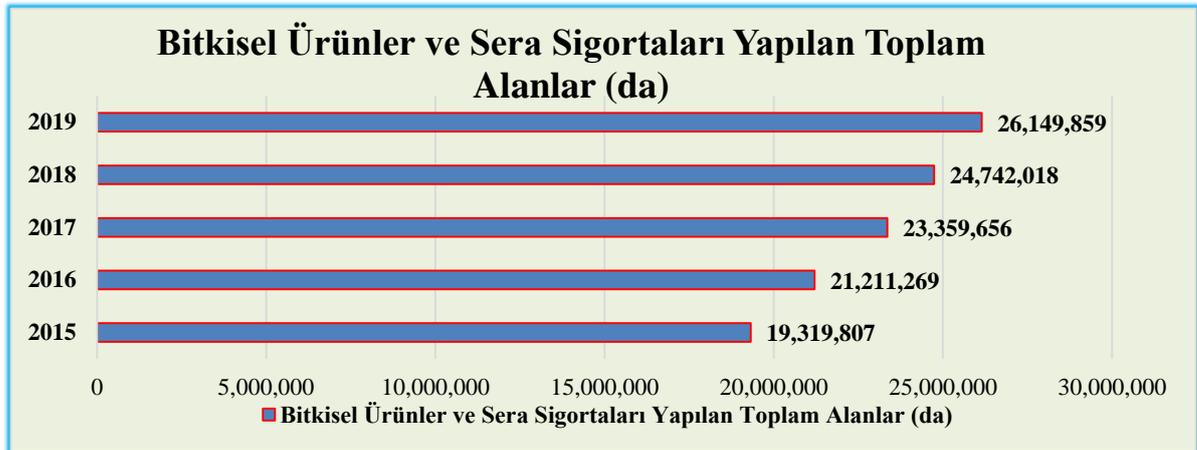
Tablo 3.1.: Türkiye’de TARSİM Tarım Sigortası Yapılan Sigortalı Alanlar (da)

Branş	2015	2016	2017	2018	2019
BİTKİSEL ÜRÜNLER (ÜRÜN ve AĞAÇ SİGORTASI)	19.270.670	21.151.186	22.096.490	23.212.644	25.559.751
BİTKİSEL ÜRÜNLER (İLÇE BAZLI KURAKLIK) SİGORTASI	-	-	1.184.678	1.444.419	489.039
SERA SİGORTASI	49.136	60.083	78.489	84.955	101.069
TOPLAM	19.319.807	21.211.269	23.359.656	24.742.018	26.149.859

Kaynak: TARSİM

Aşağıdaki Grafik:3.5’te görüldüğü üzere Türkiye’de 2015 ile 2019 yıllarında *Bitkisel Ürünler (Ürün ve Ağaç) Sigortası* ile *Bitkisel Ürünler (İlçe Bazlı Kuraklık) Sigortası* ve *Sera Sigortası* yaptırılan toplam alanlar verilmiştir. Bu grafiğe göre 2015 yılında 19.319.807 dekar olan toplan sigortalı alan, 2016 yılında artarak 21.211.269 dekar yükselmiştir. 2017 yılında 23.359.656 dekar olan sigortalı alan, 2018 yılında 24.742.018 dekar yükselmiştir. 2019 yılında da artarak 26.149.859 dekar olarak gerçekleşmiştir.

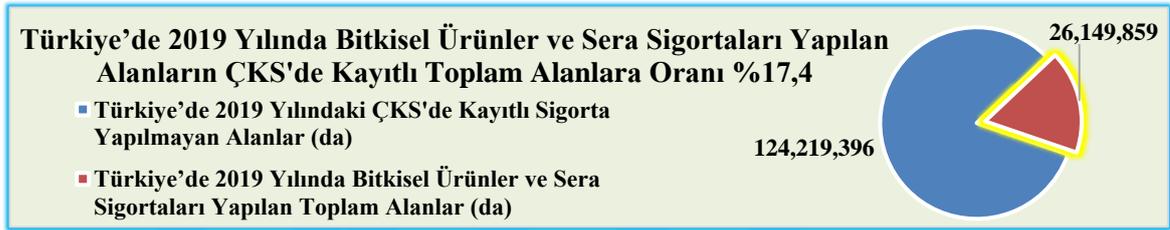
Grafik 3.5.: Türkiye’de Bitkisel Ürünler ve Sera Sigortaları Yapılan Toplam Alanlar (da)

Kaynak: TARSİM

Aşağıdaki Grafik:3.6'da görüldüğü üzere, Türkiye'de 2019 yılında ÇKS'de kayıtlı toplam 150.369.255 dekar işlenen tarım alanı mevcut iken, *Bitkisel Ürünler (Ürün ve Ağaç) Sigortası* ile *Bitkisel Ürünler (İlçe Bazlı Kuraklık) Sigortası* ve *Sera Sigortası* yapılan alanların toplamı 26.149.859 dekar olarak görülmektedir. 2019 yılında Türkiye'de *Bitkisel Ürünler (Ürün ve Ağaç) Sigortası* ile *Bitkisel Ürünler (İlçe Bazlı Kuraklık) Sigortası* ve *Sera Sigortası* yapılan alanların toplamının, ÇKS'de kayıtlı toplam alanlara oranı, %17,4 olarak görülmektedir.

Grafik 3.6.: Türkiye'de 2019 Yılında Bitkisel Ürünler ve Sera Sigortaları Yapılan Alanların ÇKS'de Kayıtlı Toplam Alanlara Oranı

Kaynak: TARSİM ile Tarım ve Orman Bakanlığı

d) Türkiye'deki TARSİM Tarım Sigortası Piri Üretimi

Aşağıdaki Tablo:3.2'de görüldüğü üzere Türkiye genelinde 2015 ile 2019 yıllarında, arıcılık (arılı kovan) sigortası, büyükbaş hayvan hayat sigortası, bitkisel ürünler (ürün ve ağaç) sigortası, bitkisel ürünler (ilçe bazlı kuraklık) sigortası, kümes hayvanları hayat sigortası, küçükbaş hayvan hayat sigortası, sera sigortası ve su ürünleri sigortası yaptıran üreticilerin / yetiştiricilerin ödediği sigorta prim tutarları verilmiştir. 2015 yılında Türkiye genelinde tüm bu sigorta branşlarında üreticilerin / yetiştiricilerin ödediği toplam sigorta prim

Tablo 3.2.: Türkiye'de TARSİM Tarım Sigortası Yaptıran, Üreticilerin Ödediği Sigorta Prim Tutarları

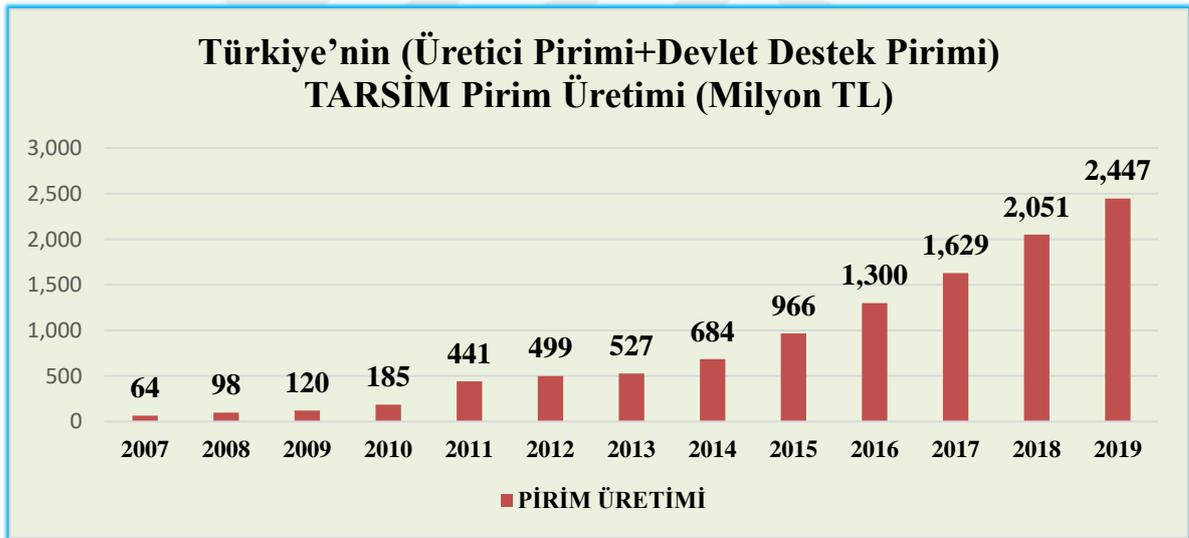
Branş	2015	2016	2017	2018	2019
BİTKİSEL ÜRÜNLER (ÜRÜN ve AĞAÇ SİGORTASI)	306.165.090	442.009.109	521.459.931	601.322.574	706.765.148
BÜYÜKBAŞ HAYVAN HAYAT	100.446.827	119.769.051	176.623.266	283.571.280	337.677.593
SERA SİGORTASI	18.171.593	23.891.447	32.893.403	45.373.759	60.331.226
KÜÇÜKBAŞ HAYVAN HAYAT SİGORT	12.797.218	13.795.863	17.992.516	29.252.192	53.032.792
BİTKİSEL ÜRÜNLER (İLÇE BAZLI KURAKLIK SİGORTASI)	-	-	8.670.590	10.472.376	4.452.827
ARILI KOVAN SİGORTASI	1.777.517	2.774.596	2.672.552	3.385.462	3.746.255
SU ÜRÜNLERİ SİGORTASI	1.340.056	2.027.346	2.934.989	3.487.183	3.116.275
KÜMES HAYVANLARI SİGORTASI	858.502	735.242	888.692	1.734.135	2.628.836
TOPLAM (TL)	441.556.804	605.002.655	764.135.937	978.598.961	1.171.750.952

Kaynak: TARSİM

tutarı 441.556.804 TL iken, 2016 yılında artarak 605.002.655 liraya ulaşmıştır. 2017 yılında üreticilerin / yetiştiricilerin ödediği toplam sigorta prim tutarı 764.135.937 TL iken, bu tutar artarak 2018 yılında 978.598.961 liraya yükselmiştir. 2019 yılına gelindiğinde ise artarak 1.171.750.952 liraya ulaşmıştır.

Aşağıdaki Grafik:3.7’de görüldüğü üzere 2015 ile 2019 yılları arasındaki TARSİM sigortası üretiminden elde edilen pirim tutarları, üreticinin ödediği pirim tutarı ile %50 ile %67 arasında değişen, devletin ödediği destek primiyle toplam olarak verilmiştir. Yani bu pirim tutarlarının yarısına yakınına üreticiler ödemiştir. 2007 yılında ödenen pirim 64 milyon lira ile başlayıp, hızla artarak 2016 yılında 1 milyar 300 milyona liraya yükselmiş, 2017 yılında 1 milyar 629 milyon liraya, daha sonra da artarak 2018 yılında 2 milyar 51 milyon liraya yükselmiştir. 2019 yılındaki pirim üretimi ise 2 milyar 447 milyon lira olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 3.7.: Türkiye’nin TARSİM Pirim Üretimi (Üretici Pirimi + Devlet Destek Pirim Tutarları)

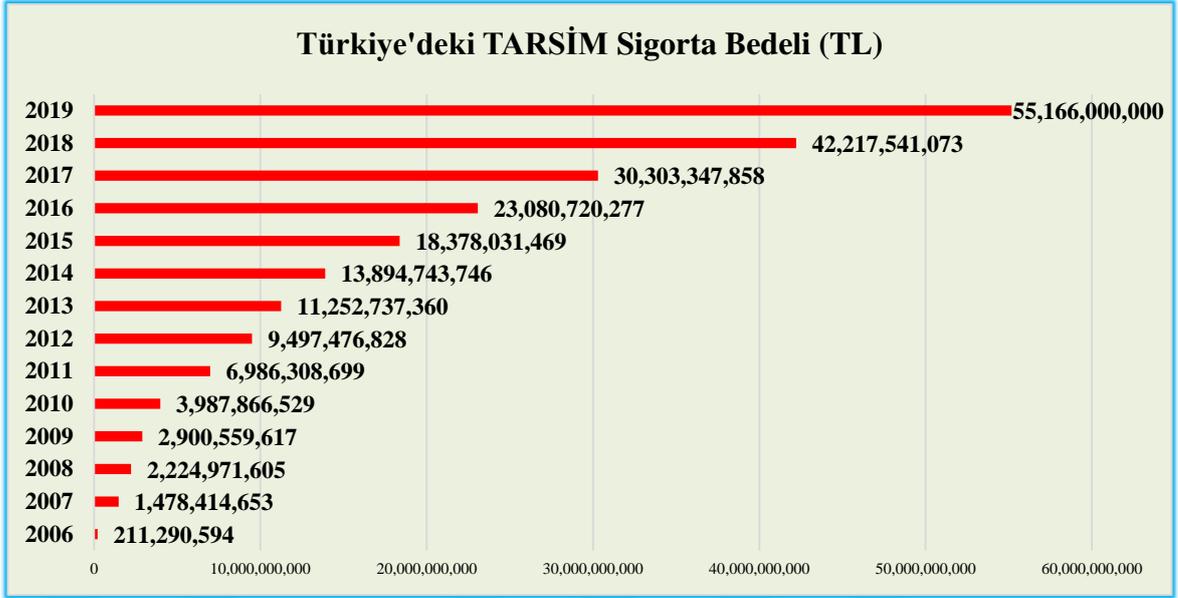

Kaynak: (Tarsim Sonuç , 2020: 8)

e) Türkiye’deki TARSİM Tarım Sigorta Bedeli Üretimi (Tüm Branşlar Dahil)

Aşağıdaki grafik:3.8’de görüldüğü üzere Türkiye genelinde 2006 yılında faaliyete geçen TARSİM’in faaliyet raporlarına göre, arıcılık (arılı kovan) sigortası, büyükbaş hayvan hayat sigortası, bitkisel ürünler (ürün ve ağaç) sigortası, bitkisel ürünler (ilçe bazlı kuraklık) sigortası, kümes hayvanları hayat sigortası, küçükbaş hayvan hayat sigortası, sera sigortası ve su ürünleri sigortası gibi tüm sigorta branşları dahil, toplam poliçe işlemleri sonucunda;

Grafik 3.8.: Türkiye’deki 2006 ile 2019 Yıllarındaki TARSİM Sigorta Bedeli Üretimi (TL)

Kaynak: (TARSİM Faaliyet Raporları, 2019: 16 ve Tarsim Sonuç , 2020: 6).

2006 yılında 211 milyon TL tutarındaki, tarımsal ürünler ve hayvanlar ile üretim malzemelerinin toplamı olan sigorta bedeli, 2007 yılında 1 milyar 478 milyona, 2008 yılında 2 milyar 971 milyona, 2009 yılında 2 milyar 900 milyona katlanarak artarken, 2011 yılında 6 milyar 986 milyona, 2014 yılında ise 13 milyar 894 milyona yükselmiştir. 2015 yılında 18 milyar 378 milyona, 2017 yılında 30 milyar 303 milyona ve 2018 yılında ise 42 milyar 217 milyon 541 bin 73 liraya yükselmiştir. 2019 yılında tüm Türkiye’de üretilen sigorta poliçe bedellerinin toplamı ise artarak 55 milyar 166 milyon lira olarak gerçekleşmiştir.

f) Türkiye’de TARSİM Tarım Sigortası ile Ödenen Hasar Tutarları

Aşağıdaki Tablo:3.3’te görüldüğü üzere, Türkiye’de 2015 ile 2019 yılları arasında, arıcılık (arılı kovan) sigortası, büyükbaş hayvan hayat sigortası, bitkisel ürünler (ürün ve ağaç) sigortası, bitkisel ürünler (ilçe bazlı kuraklık) sigortası, kümes hayvanları hayat sigortası, küçükbaş hayvan hayat sigortası, sera sigortası ve su ürünleri sigortası yaptıran üreticilerin / yetiştiricilerin, gerçekleşen hasarları üzerine üreticilere / yetiştiricilere ödenen hasar tutarları görülmektedir. Bu tabloya göre tüm sigorta branşlarında, 2015 yılında gerçekleşen hasar tutarı toplamı 692.716.707 lira iken, 2016 yılında 801.631.350 liraya yükselmiştir. 2017 yılında ise gerçekleşen hasar tutarı toplamı 791.423.143 liraya gerilemiştir. 2018 yılında 1.000.813.994 TL olan gerçekleşen hasar tutarı toplamı, 2019 yılında ise 1 milyar 319 milyon 373 bin 845 liraya yükselmiştir.

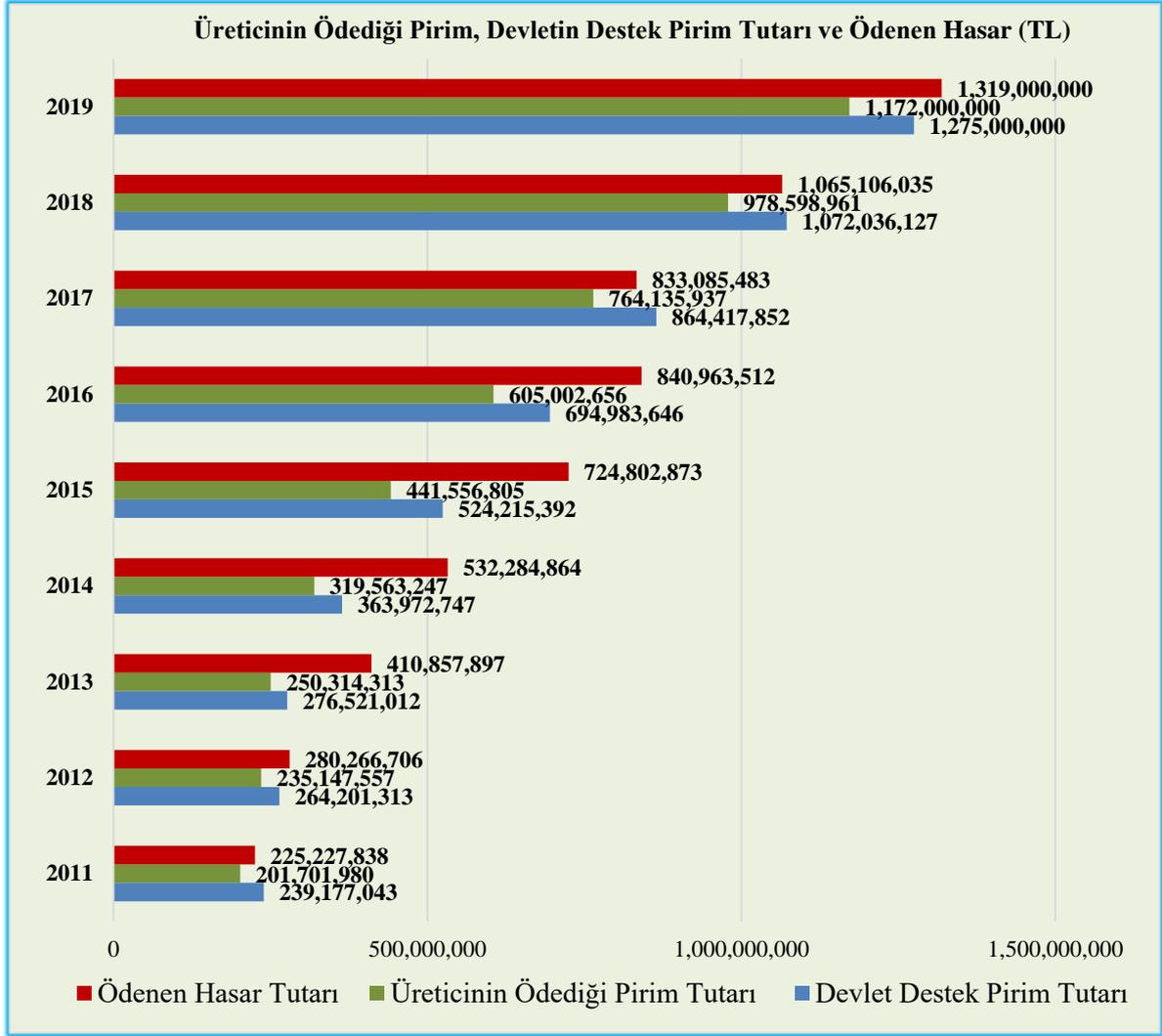
Tablo 3.3.: Türkiye’de TARSİM Tarım Sigortası Gerçekleşen Hasar (TL)

Branş	2015	2016	2017	2018	2019
ARI SİGORTASI	479.808	579.746	1.008.517	1.202.233	3.308.088
BÜYÜKBAŞ HAYVAN HAYAT SİGORTASI	88.318.714	117.618.287	145.947.027	225.521.410	361.910.718
BİTKİSEL ÜRÜNLER (ÜRÜN ve AĞAÇ SİGORTA)	585.692.529	665.536.255	589.121.100	718.874.472	824.103.891
BİTKİSEL ÜRÜNLER (İLÇE BAZLI KURAKLIK)	-	-	10.682.300	5.075.106	2.259.427
KÜMES SİGORTASI	916.523	70.463	275.348	786.946	1.938.485
KÜÇÜKBAŞ HAYVAN HAYAT SİGORTASI	5.508.163	5.809.777	8.862.939	15.125.302	42.215.383
SERA SİGORTASI	10.676.340	10.527.760	35.370.641	32.412.737	79.654.588
SU ÜRÜNLERİ SİGORTASI	1.124.632	1.489.062	155.271	1.815.787	3.983.263
TOPLAM	692.716.707	801.631.350	791.423.143	1.000.813.994	1.319.373.845

Kaynak: TARSİM

Aşağıdaki Grafik:3.9’da görüldüğü üzere, Türkiye’de 2011 ile 2019 yılları arasında, bitkisel ürünler (ürün ve ağaç) sigortası, arıcılık (arılı kovan) sigortası, büyükbaş hayvan hayat sigortası, bitkisel ürünler (ilçe bazlı kuraklık) sigortası, kümes hayvanları hayat sigortası, küçükbaş hayvan hayat sigortası, sera sigortası ve su ürünleri sigortası yaptıran üreticilerin / yetiştiricilerin ödediği pirim tutarları ile devlet destek primi ödemelerine karşılık üreticilere / yetiştiricilere ödenen hasar tutarları görülmektedir. Grafikteki bu karşılaştırmanın amacı devletin pirim desteği yanında, üreticinin ödediği pirim tutarının görülmesi ve bu üreticilerin ödediği pirimin üzerinde bir hasar ödemesi yapıldığının görülmesidir. Bu TARSİM sisteminin tamamen üreticinin / yetiştiricinin yanında ve üreticinin / yetiştiricinin faydasına olan bir yapısı olduğunu göstermektedir. 2011 yılında üreticiler 201.701.980.- TL pirim öderken, buna karşılık olarak 225.227.838.- TL hasar ödemesi almışlardır. 2012 yılında ise 235.147.557.- TL üreticiler pirim öderken, buna karşılık olarak 280.266.706.- TL hasar ödemesi almıştır. 2013 yılında 250.314.313.- TL üreticiler pirim öderken, buna karşılık olarak 410.857.897.- TL hasar ödemesi almıştır. 2014 yılında da 319.563.247.- TL üreticiler pirim öderken, buna karşılık olarak 532.284.864.- TL hasar ödemesi almıştır. 2015 yılında 441.556.805.- TL üreticiler pirim öderken, buna karşılık olarak 724.802.873.- TL hasar ödemesi almıştır. 2016 yılında ise üreticiler 605.002.656.- TL pirim öderken, buna karşılık olarak, 840.963.512.- TL hasar ödemesi almıştır. 2017 yılında da üreticiler 764.135.937.- TL pirim öderken, buna karşılık olarak, 833.085.483.- TL hasar ödemesi almıştır. 2018 yılında üreticiler 978.598.961.- TL pirim öderken, buna karşılık olarak, 1.065.106.035.- TL hasar ödemesi almıştır. 2019 yılına gelindiğinde ise üreticiler 1.172.000.000 TL pirim öderken, buna karşılık olarak, 1.319.000.000 lira hasar ödemesi gerçekleşmiştir.

Grafik 3.9.: TARSİM Sigorta Primi (Devlet Desteği ile Üreticinin Ödediği) ve Ödenen Hasar Tutarı

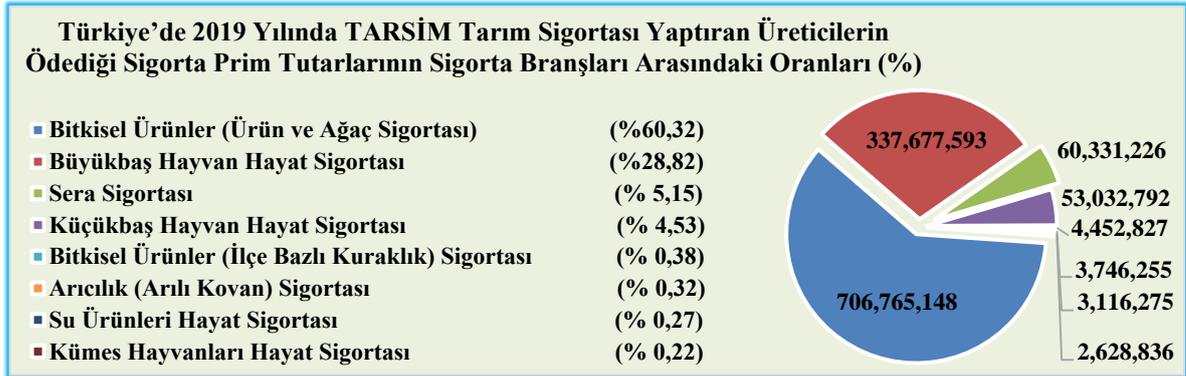

Kaynak: (TARSİM Faaliyet Raporları, 2019: 19).

Türkiye’de, 2019 yılında TARSİM tarım sigortası yaptıran üreticilerin ödediği sigorta pirim tutarlarının, sigorta branşları arasındaki dağılım oranları ile ilgili TARSİM verileri aşağıda incelenmiştir. Aşağıdaki Grafik:3.10’da görüldüğü üzere Türkiye’de 2019 yılında TARSİM tarım sigortası yaptıran üreticilerin ödediği sigorta pirim tutarlarının sigorta branşları arasındaki payları verilmiştir. 2019 yılında üreticilerin ödediği sigorta pirim tutarlarının toplamı 1 milyar 171 milyon 750 bin 952 liradır. Bu tutar içerisinde 706.765.148 lira ile ilk sırayı %60,32’lik pay ile *bitkisel ürünler (ürün ve ağaç) sigortaları* almaktadır. 337.677.593 liralık sigorta pirim tutarı ile ikinci sıraya %28,82’lik oran ile *büyükbaş hayvan hayat sigortası* almaktadır. 60.331.226 liralık sigorta pirim tutarı toplamı ile üçüncü sıraya %5,15’lik oran ile *sera sigortası* gelmiştir. 53.032.792 lira sigorta pirim tutarı toplamı olan *küçükbaş hayvan hayat sigortası* ise %4,53’lük oran ile dördüncü sırada görülmektedir. Daha sonrakiler ise bindelik oranlar ile sıralanarak 5. sırada *bitkisel ürünler (ilçe bazlı kuraklık)*

sigortası, 6. sırada arıcılık (arılı kovan) sigortası, 7. sırada su ürünleri hayat sigortası ve son olarak 8. sırada ise kümes hayvanları hayat sigortası yer almaktadır. Bu verilerden hareketle görüldüğü üzere, üreticiler arasında bazı sigorta branşlarında yaygınlaşma istenilen ölçüde sağlanamamıştır.

Grafik 3.10.: Türkiye’de 2019 Yılında TARSİM Tarım Sigortası Yaptıran Üreticilerin Ödediği Sigorta Prim Tutarının Sigorta Branşları Arasındaki Dağılım Oranları (%)

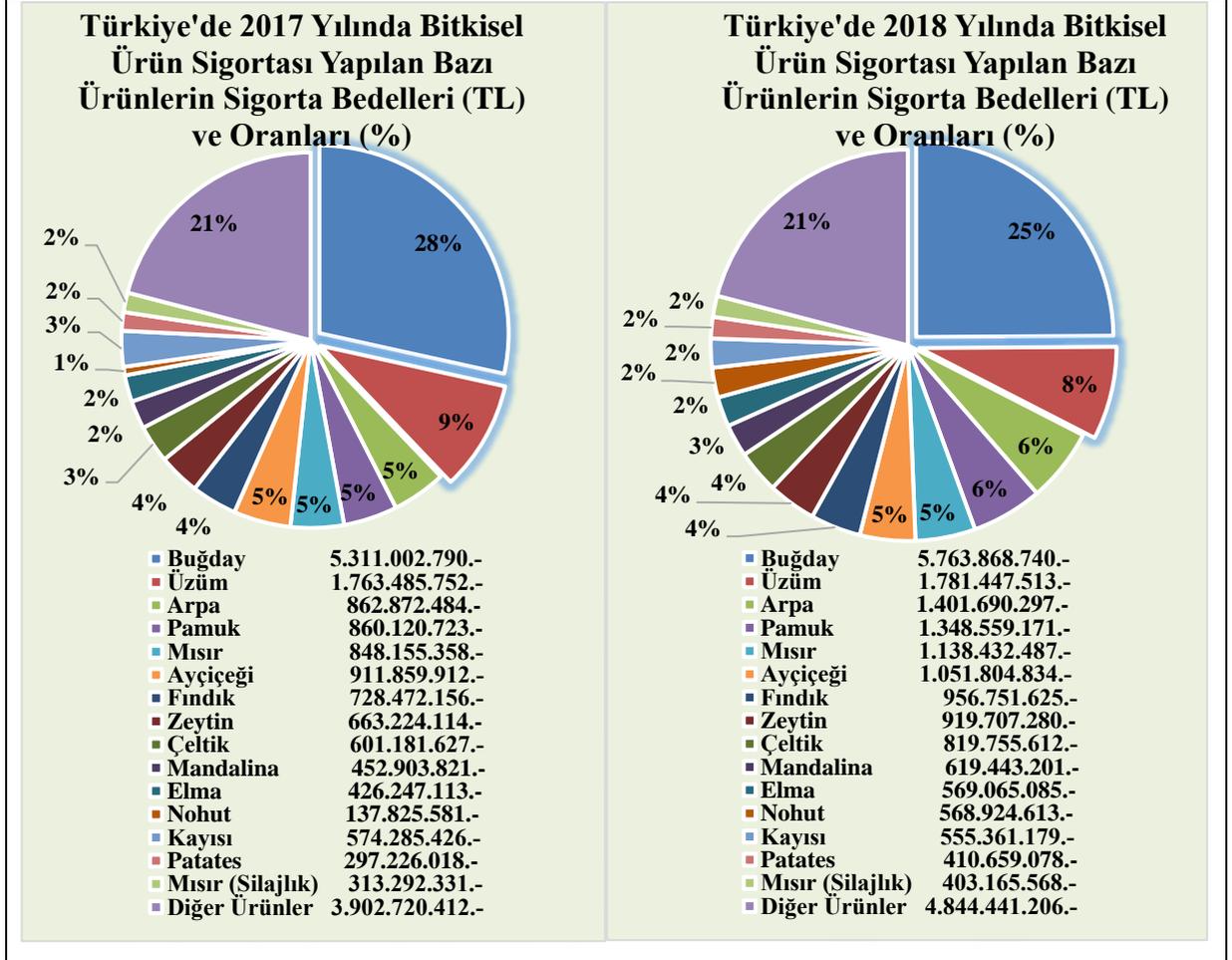
Kaynak: TARSİM

Türkiye’nin, branşlar bazındaki, tarım sigortası verileri aşağıda incelenmiştir.

3.1.1. Bitkisel Ürünler (Ürün ve Ağaç) Sigortası

Türkiye’de *Bitkisel Ürünler (Ürün ve Ağaç) Sigortası* yapılan bazı ürünlerin sigorta bedellerinin verildiği aşağıdaki Grafik:3.11’de görüldüğü üzere, 2017 yılında en çok buğdaya yapılan TARSİM bitkisel ürün sigorta bedeli 5.311.002.790.- lira ile o yıldaki tüm bitkisel ürün sigortalarının içerisindeki payı %28 oranı ile ilk sırada yer almaktadır. 2017 yılında 1.763.485.752.- lira sigorta bedeli ve %9 oranı ile üzüm ikinci sırada gelmektedir. Peşinden arpa, pamuk, mısır, ayçiçeği, fındık, zeytin, çeltik, mandalina, elma, nohut, kayısı, patates, mısır (silajlık) ve diğer ürünler sıralanmaktadır. 2018 yılında da yine en çok buğdaya yapılan TARSİM bitkisel ürün sigorta bedeli 5.763.868.740.- lira ile 2018 yılı içerisindeki tüm bitkisel ürün sigortalarının içerisindeki payı %25 oranı ile birinci sırada yer almıştır. Yine 2018 yılında üzüme yapılan TARSİM bitkisel ürün sigorta bedeli 1.781.447.513.- lira ile 2018 yılı içerisindeki tüm bitkisel ürün sigortalarının içerisindeki payı %8 oranı ile ikinci sırada yer almıştır. Peşinden arpa, pamuk, mısır, ayçiçeği, fındık, zeytin, çeltik, mandalina, elma, nohut, kayısı, patates, mısır (silajlık) ve diğer ürünler sıralanmaktadır (TARSİM Faaliyet Raporları, 2019: 27).

Grafik 3.11.: Bitkisel Ürün Sigortası Yapılan Bazı Ürünlerin Sigorta Bedelleri (TL) ve Oranları.

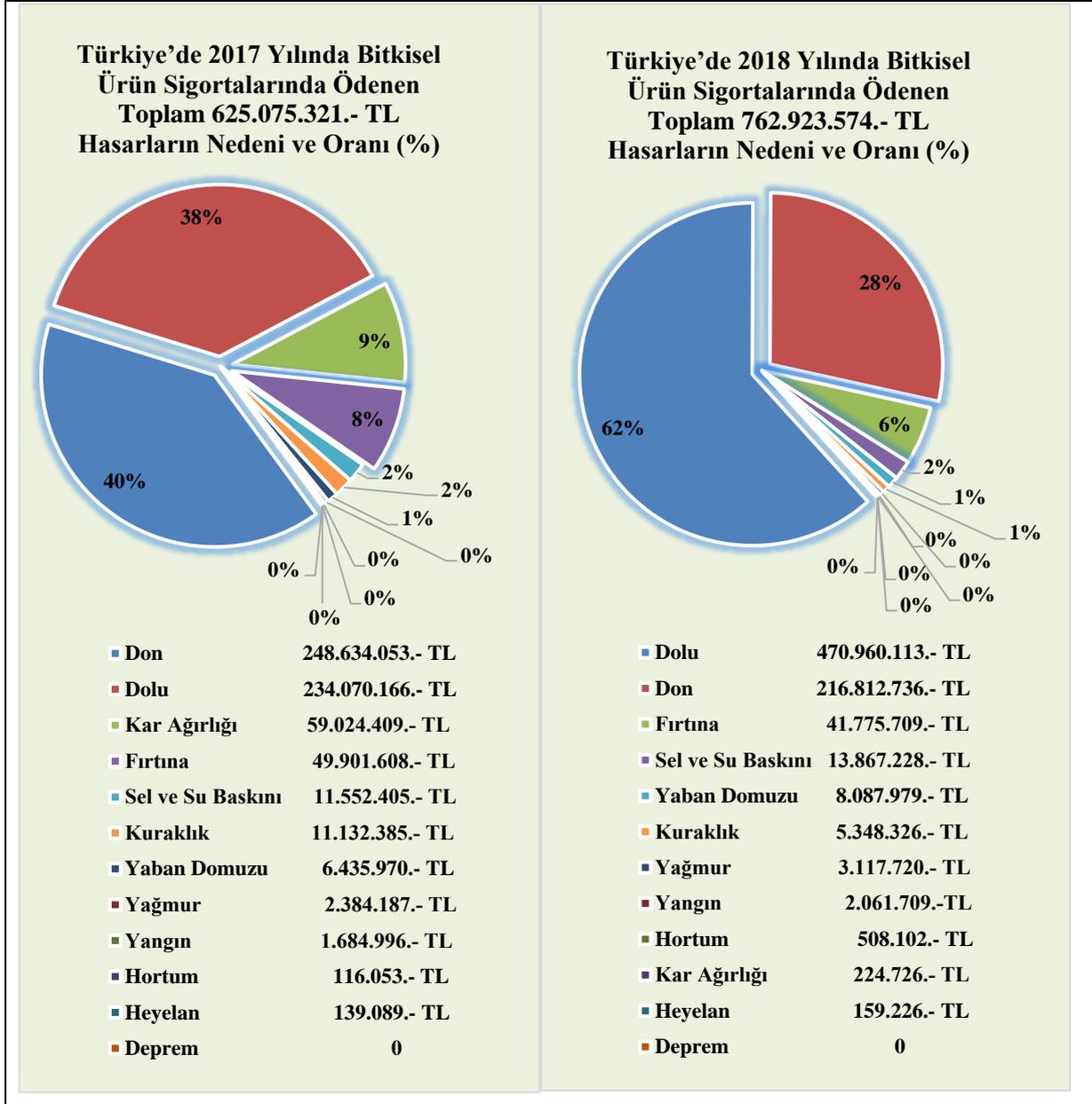

Kaynak: (TARSİM Faaliyet Raporları, 2019: 27).

Bitkisel ürün sigortalarında ödenen hasarların nedenlerinin incelendiği aşağıdaki Grafik:3.12’de görüleceği üzere, 2017 yılında tüm bitkisel ürünlerde ödenen hasarın %39,80’ine denk gelen 248.634.053.- liralık hasar ödemesi, don riski için yapılmıştır. İkinci sırada %37,40 oran ile dolu riski için 234.070.166.- lira hasar ödemesi yapılmıştır. Üçüncü sırada ise %9,40 oran ile kar ağırlığı riski için 59.024.409.- lira hasar ödemesi yapılmıştır. Dördüncü sırada %8 oran ile fırtına riski için 49.901.608.- lira hasar ödemesi yapılmıştır. Besinci sırada sel ve su baskını riski yer alırken, altıncı sırada kuraklık ve peşinden yaban domuzu riski ile yağmur, yangın, hortum ve heyelan riskleri sıralanmaktadır. 2018 yılında ise tüm bitkisel ürünlerde ödenen oranı %61,70ine denk gelen 470.960.113.- liralık hasar ödemesi dolu riski için yapılmıştır. İkinci sırada %28,40 oran ile don riski için 216.812.736.- lira hasar ödemesi yapılmıştır. Üçüncü sırada ise %5,50 oran ile fırtına riski için 41.775.709.- lira hasar ödemesi yapılmıştır. Dördüncü sırada %1,80 oran ile sel ve su baskını riski için 13.867.228.- lira hasar ödemesi yapılmıştır. Besinci sırada yaban domuzu riski yer alırken,

altıncı sırada kuraklık ve peşinden yağmur riski ile yangın, hortum, kar ağırlığı ve heyelan riskleri sıralanmaktadır.

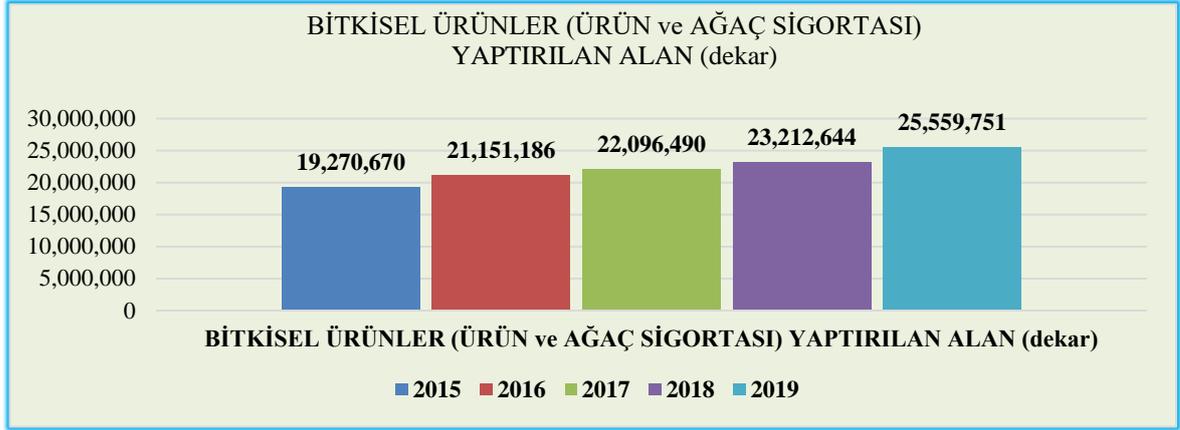
Grafik 3.12.: Türkiye’de Bitkisel Ürün (Ürün ve Ağaç) Sigortalarında Ödenen Hasarların Nedeni

Kaynak: (TARSİM Faaliyet Raporları, 2019: 31).

Aşağıdaki Grafik:3.13’te görüldüğü üzere Türkiye’de *bitkisel ürün sigortası* yaptırılan alanlar 2015 yılında 19.270.670 dekar iken, 2016 yılında 21.151.186 dekara yükselmiştir. 2017 yılında ise 22.096.490 dekar olan bitkisel ürün sigortası yaptırılan alanlar, 2018 yılında 23.212.644 dekara yükselmiştir. 2019 yılında ise bitkisel ürün sigortası yaptırılan alanlar artarak 25.559.751 dekar olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 3.13.: Türkiye’de 2015 ile 2019 Yıllarında Bitkisel Ürün Sigortası Yaptırılan Alan (da)

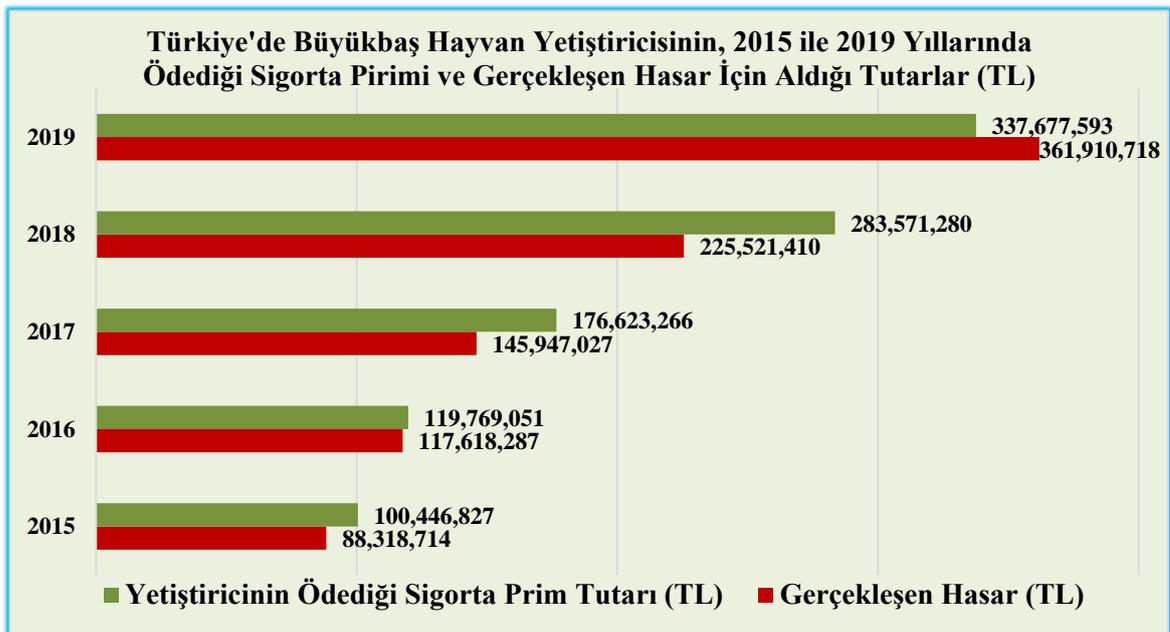

Kaynak: TARSİM

3.1.2. Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası

Aşağıdaki Grafik:3.14’te görüldüğü üzere Türkiye’de büyükbaş hayvan yetiştiricilerinin 2015 ile 2019 yıllarında ödediği, büyükbaş hayvan hayat sigortası prim tutarları ve gerçekleşen hasarlar için aldığı tutarlar verilmiştir. 2015 yılında büyükbaş hayvan yetiştiricilerinin ödediği, *büyükbaş hayvan hayat sigortası* prim tutarları toplamı 100.446.827 TL iken, buna karşılık gerçekleşen hasarlar için 88.318.714 TL almıştır. 2016 yılında ise her iki rakam da artarak, yetiştiricilerin ödediği *büyükbaş hayvan hayat sigorta* primini 119.769.051 liraya, buna karşın gerçekleşen hasarlar için aldığı tutar da 117.618.287.-

Grafik 3.14.: Türkiye’de Büyükbaş Hayvan Yetiştiricilerinin, 2015 ile 2019 Yıllarında Ödediği Sigorta Prim Tutarları ve Gerçekleşen Hasarlar İçin Aldığı Tutarlar (TL)

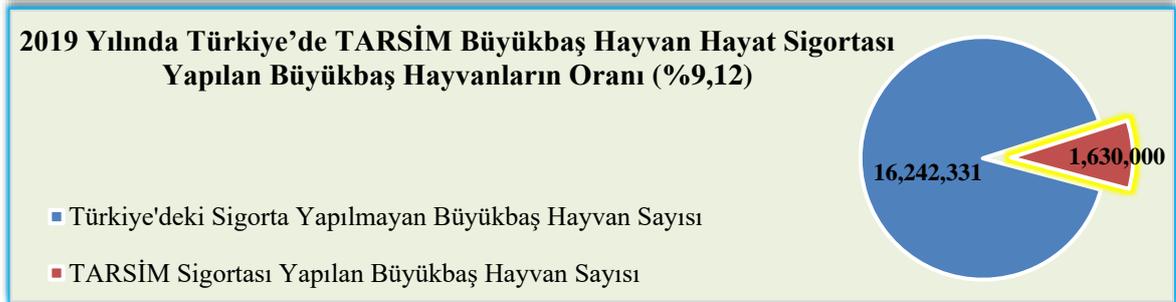

Kaynak: TARSİM

liraya yükselmiştir. 2017 yılında ise büyükbaş hayvan yetiştiricilerinin ödediği *büyükbaş hayvan hayat sigorta* pirim tutarları toplamı 176.623.266 TL iken, buna karşılık gerçekleşen hasarlar için 145.947.027 TL almıştır. 2018 yılında da her iki rakamda artış devam etmiş, yetiştiricilerin ödediği *büyükbaş hayvan hayat sigortası* pirimi 283.571.280 liraya, buna karşın gerçekleşen hasarlar için aldığı tutar da 225.521.410 liraya yükselmiştir. 2019 yılına gelindiğinde ise yetiştiricilerin ödediği *büyükbaş hayvan hayat sigortası* pirimi 337.677.593 liraya ulaşırken, buna karşın gerçekleşen hasarlar için aldığı tutar da 361.910.718 lira olarak gerçekleşmiştir.

Aşağıdaki Grafik:3.15'te görüldüğü üzere, 2019 yılında Türkiye'de TÜİK verilerine göre 17 milyon 872 bin 331 adet büyükbaş hayvan varlığı bulunmaktadır. Yine 2019 yılında Türkiye'deki bu büyükbaş hayvan varlığı içinde ancak 1.630.000 başı yetiştiriciler tarafından, *Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası* yaptırılmıştır. Bu sigorta yaptırılan büyükbaş hayvan sayısı yaptırılmayanlarla kıyaslandığında, Türkiye'deki büyükbaş hayvanların %9,12'sinin sigortalı olduğu görülmektedir. Sigortalı büyükbaş hayvan oranının bu kadar düşük olması, hayvancılık sektörünün sürekliliği önünde bir engel oluşturmaktadır.

Grafik 3.15.: 2019 Yılında Türkiye'de TARSİM Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası Yapılan Büyükbaş Hayvanların Oranı (%)

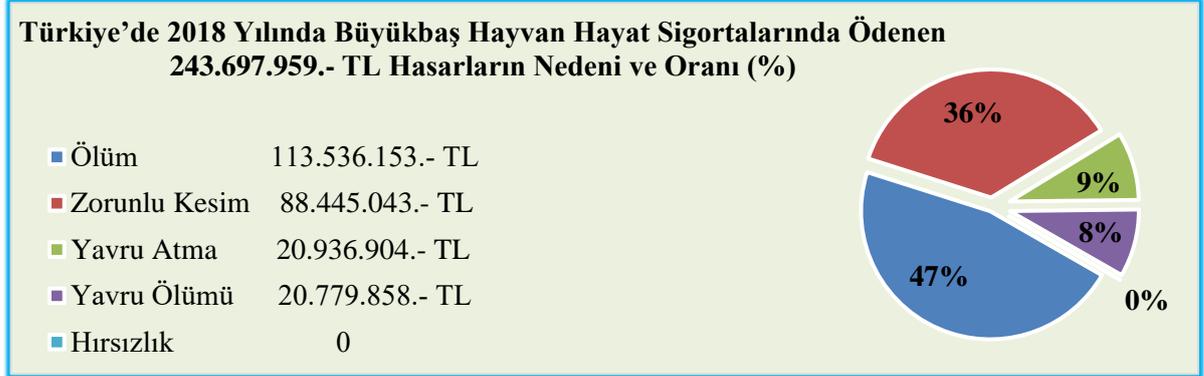

Kaynak: TÜİK ve (TARSİM Faaliyet Raporları, 2019: 37).

Aşağıdaki Grafik:3.16'da görüleceği üzere, Tarım ve Orman Bakanlığı Kayıt Sistemleri'ne kayıtlı olan büyükbaş hayvanlara, 2018 yılında büyükbaş hayvan hayat sigortası kapsamında, gerçekleşen riskler sonucunda toplam 243.697.959.- lira hasar ödemesi gerçekleşmiştir. Tarım ve Orman Bakanlığı Kayıt Sistemleri'ne kayıtlı büyükbaş hayvanlara yapılan, *büyükbaş hayvan hayat sigortası* kapsamında gerçekleşen riskler sonucu ödenen hasarların sebepleri incelendiğinde, 2018 yılında 113 milyon 536 bin 153 liralık hasar ödemesi ile tüm riskler içerisinde %47'lik pay ile ilk sırada hayvan ölümü gelmektedir. İkinci sırada ise %36'lık pay ve 88 milyon 445 bin 43 liralık hasar ödemesi ile zorunlu kesim vardır.

Peşinden gebelikte yavru atma riski %9 oran ve 20 milyon 936 bin 904 liralık hasar ödemesi ile üçüncü sıradadır. Dördüncü ve son sırada ise yavru ölümü için %8 oranı ile 20 milyon 779 bin 858 liralık hasar ödemesi yapılmıştır. 2018 yılında hırsızlık riski oluşmamıştır.

Grafik 3.16.: Türkiye’de 2018 Yılında Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortalarında Ödenen Hasarların Nedeni ve Oranı (%)

Kaynak: (TARSİM Faaliyet Raporları, 2019: 39).

3.1.3. Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası

Aşağıdaki Grafik:3.17’de görüldüğü üzere TÜİK verilerine göre 2019 yılında Türkiye’nin 48 milyon 481 bin 479 adet küçükbaş hayvan varlığı bulunmaktadır. Bu küçükbaş hayvan varlığının ancak 3 milyon 516 bin adedine *küçükbaş hayvan hayat sigortası* yaptırılmıştır. Bu da sigorta yaptırılmayanlar ile kıyaslandığında ancak %7’sine *küçükbaş hayvan hayat sigortası* yaptırıldığı görülmektedir. Sigortalı küçükbaş hayvan oranının bu kadar düşük olması, hayvancılık sektörünün sürekliliği önünde bir engel oluşturmaktadır.

Grafik: 3.17.: Türkiye’de 2019 Yılında TARSİM Sigortası Yapılan Küçükbaş Hayvan Sayısı ve Oranı (%)

Kaynak: TÜİK ve (TARSİM Faaliyet Raporları, 2019: 42).

Aşağıdaki Tablo:3.4'te görüldüğü üzere 2015 yılında Türkiye'de *küçükbaş hayvan hayat sigortasında* 11.863 adet olan sigorta poliçe sayısı 2018 yılında 21.903 adet poliçe sayısına yükselmiştir. 2015 yılında 343 milyon 117 bin 422 lira sigorta bedeli tutarında *küçükbaş hayvan sigortası* yapılmıştır. 2016 yılındaki sigorta bedeli üretimi tutarı 564 milyon 161 bin 880 liraya yükselmiştir. 2017 yılında ise 917 milyon 105 bin 832 lira olan sigorta bedeli tutarı, 2018 yılında 1 milyar 595 milyon 868 bin 495 liraya ulaşmıştır. Tarım ve Orman Bakanlığı Kayıt Sistemleri'ne kayıtlı küçükbaş hayvanlara yaptırılan sigorta kapsamında, devletin ödediği pirim destek tutarı olarak, 2015 yılında 12 milyon 797 bin 215 lira pirim desteği ödemesi yapılmıştır. 2016 yılında yapılan pirim desteği ödemesi 13 milyon 795 bin 824 lira olmuştur. 2017 yılında ise 17 milyon 992 bin 495 lira pirim desteği ödemesi yapılmıştır. 2018 yılına gelince devletin pirim desteği ödeme tutarı toplamı 29 milyon 252 bin 35 lira olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3.4.: Türkiye'de Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası Üretimi ve Hasar Ödemesi Tutarı

	Poliçe Sayısı (Adet)	Sigorta Bedeli (TL)	Prim Üretimi (TL)	Devlet Destek Prim Tutarı (TL)	Ödenen Hasar (TL)*
2015	11.863	343.117.422	25.594.433	12.797.215	7.965.188
2016	12.026	564.161.880	27.591.687	13.795.824	8.168.647
2017	15.441	917.105.832	35.985.010	17.992.495	12.290.593
2018	21.903	1.595.868.495	58.504.227	29.252.035	20.847.709

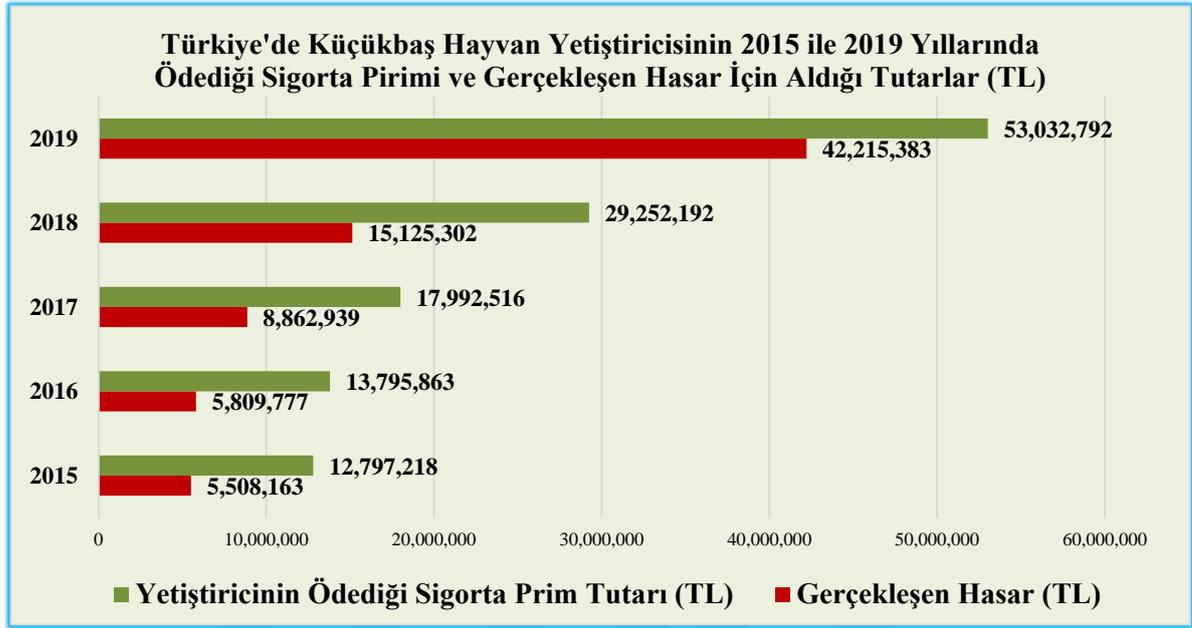
Kaynak: (TARSİM Faaliyet Raporları, 2019: 41).

*Hasar tespit masrafları dahil edilmiş olup, muallak tutarlar hariç tutulmuştur.

Aşağıdaki Grafik:3.18'de görüldüğü üzere Türkiye'de küçükbaş hayvan yetiştiricilerinin 2015 ile 2019 yıllarında ödediği *küçükbaş hayvan hayat sigortası* pirim tutarları ve gerçekleşen hasarlar için aldığı tutarlar verilmiştir. 2015 yılında küçükbaş hayvan yetiştiricilerinin ödediği, *küçükbaş hayvan hayat sigortası* pirim tutarları toplamı 12.797.218.-TL iken, buna karşılık gerçekleşen hasarlar için 5.508.163.-TL almıştır. 2016 yılında ise her iki rakam da artarak yetiştiricilerinin ödediği *küçükbaş hayvan hayat sigortası* pirimi 13.795.863.- liraya, buna karşın gerçekleşen hasarlar için aldığı tutar 5.809.777.- liraya yükselmiştir. 2017 yılında ise küçükbaş hayvan yetiştiricilerinin ödediği *küçükbaş hayvan hayat sigortası* pirim tutarları toplamı 17.992.516.-TL iken, buna karşılık gerçekleşen hasarlar için 8.862.939.-TL almıştır. 2018 yılında da her iki rakamda artış devam etmiş yetiştiricilerin ödediği *küçükbaş hayvan hayat sigortası* pirimi 29.252.192.- liraya, buna karşın gerçekleşen hasarlar için aldığı tutar 15.125.302.- liraya yükselmiştir. 2019 yılına

gelindiğinde ise yetiştiricilerin ödediği *küçükbaş hayvan hayat sigortası* primi 53.032.792.- liraya, buna karşın gerçekleşen hasarlar için aldığı tutar 42.215.383.- liraya yükselmiştir.

Grafik 3.18.: Türkiye'de Küçükbaş Hayvan Yetiştiricilerinin 2015 ile 2019 Yıllarında Ödediği Sigorta Piri Tutarları ve Gerçekleşen Hasarlar İçin Aldığı Tutarlar (TL)

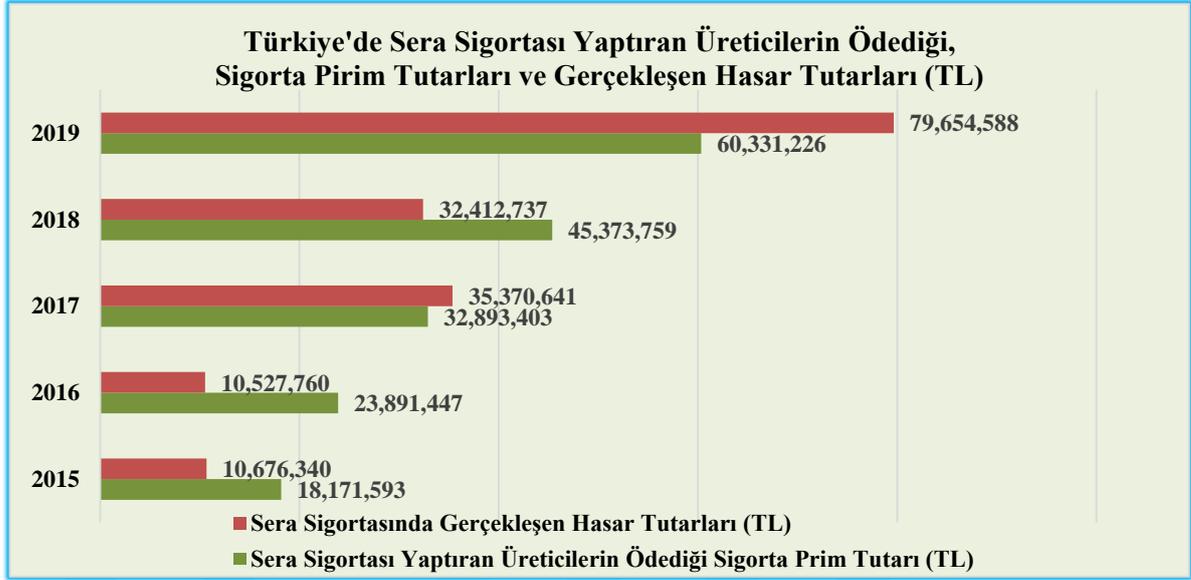

Kaynak: TARSİM

3.1.4. Sera Sigortası

Aşağıdaki Grafik:3.19'da görüldüğü üzere Türkiye'de *sera sigortası* yaptıran üreticilerin ödediği sigorta prim tutarları ile gerçekleşen hasar tutarları verilmiştir. 2015 yılında seracılık yapan üreticilerin ödediği *sera sigortası* primleri toplamı 18.171.593.-TL iken, buna mukabil gerçekleşen hasar tutarı ise 10.676.340.-TL olmuştur. 2016 yılında sigorta primleri toplamı artarak 23.891.447.- liraya ulaşırken, gerçekleşen hasar tutarı ise 10.527.760.- liraya gerilemiştir. 2017 yılındaki üreticilerin ödediği *sera sigortası* primleri toplamı 32.893.403.-TL iken, gerçekleşen hasar tutarı bu rakamı aşarak 35.370.641.-TL olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılında da üreticilerin ödediği sigorta primleri toplamı artarak 45.373.759.- lira olurken, gerçekleşen hasar tutarı ise 32.412.737.- liraya gerilemiştir. 2019 yılına gelindiğinde üreticilerin ödediği *sera sigortası* primler toplamı 60.331.226.- liraya yükselirken, gerçekleşen hasar tutarları toplamı da artarak 79.654.588.- liraya çıkmıştır. TARSİM sera sigortası yaptıran üreticilerin sayılarının artarak sigorta prim tutarlarının da her geçen yıl artması tarım sektöründeki seracılıkta da üretimin devamlılığının sağlanmasında olumlu sonuçlarının olacağı düşünülmektedir.

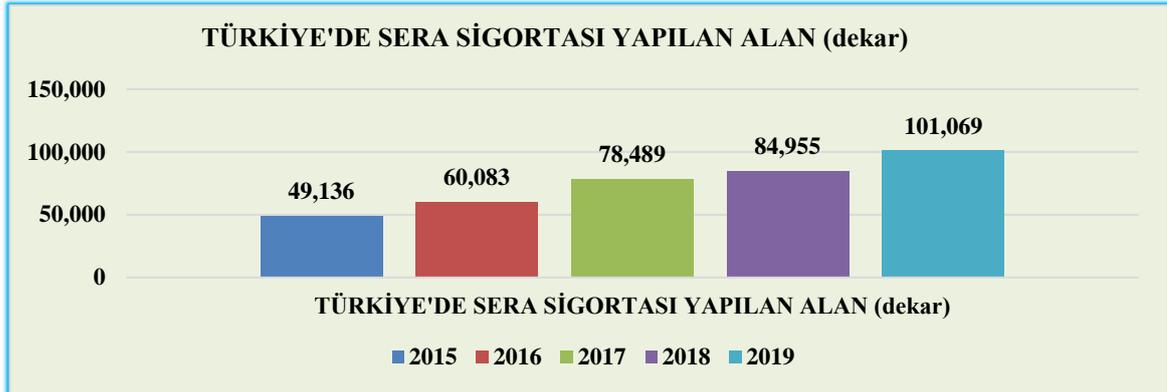
Grafik 3.19.: Türkiye'de Sera Sigortası Yaptıran Üreticilerin Ödediği, Sigorta Pirim Tutarları ve Gerçekleşen Hasar Tutarları (TL)

Kaynak: TARSİM

Aşağıdaki Grafik:3.20'de görüldüğü üzere, Türkiye'de 2015 yılında TARSİM *sera sigortası* yapılan sera alanların toplamı 49.136 dekar iken 2016 yılında bu sigortalı alanlar 60.083 dekara yükselmiştir. 2017 yılında ise 78.489 dekara çıkan *sera sigortası* yapılan alanlar, 2018 yılında artarak 84.955 dekar olmuştur. 2019 yılına gelindiğinde ise *sera sigortası* yaptırılmış olan alanlar toplamı 101.069 dekar olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 3.20.: Türkiye'de TARSİM Sera Sigortası Yapılan Alan (dekar)

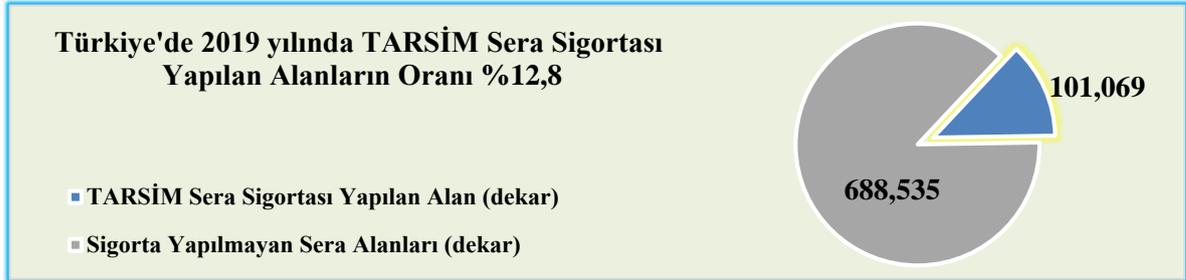

Kaynak: TARSİM

Aşağıdaki Grafik:3.21'de görüldüğü üzere Türkiye'de TARSİM *sera sigortası* yapılan alanların oranı görülmektedir. TÜİK verilerine göre Türkiye'de 2019 yılında tüm sera türleri dahil 789.604 dekar örtü altı tarımsal üretim yapılan alan bulunmaktadır. Tarsim verilerine göre de 2019 yılında *sera sigortası* yaptırılan alanların toplamı ise 101.069 dekar

olup, sigorta yaptırılmayan alanlarla kıyaslandığında, Türkiye’de sera üretimi yapılan alanların ancak %12,8’inin sigortalı olduğu görülmektedir.

Grafik 3.21.: Türkiye'de 2019 Yılında TARSİM Sera Sigortası Yapılan Alanların Oranı (%)

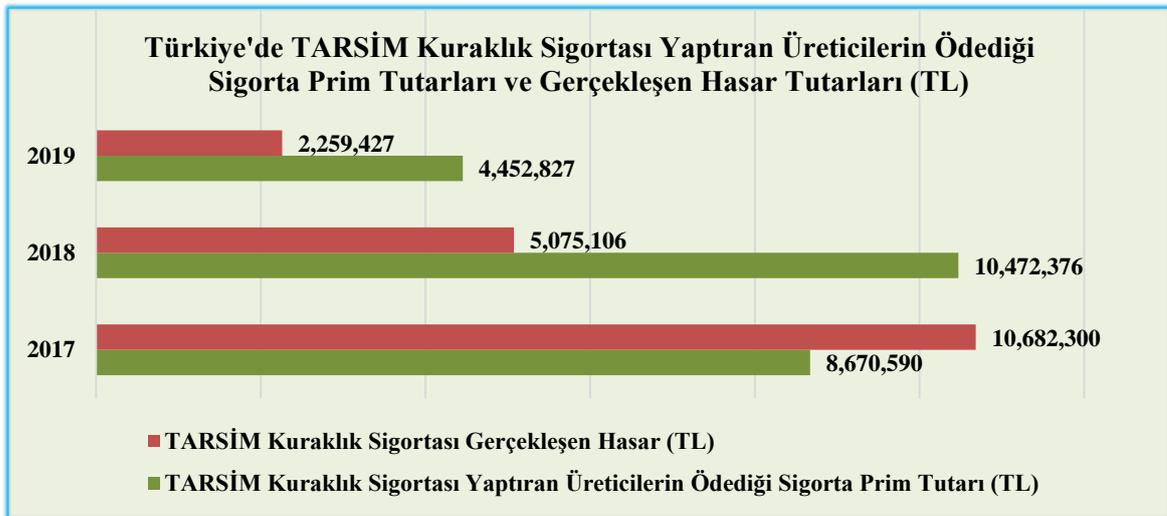

Kaynak: TARSİM ve TÜİK

3.1.5. Bitkisel Ürünler (İlçe Bazlı Kuraklık Verim) Sigortası

Türkiye’de ilk olarak 2017 yılında yapılmaya başlanılan ve en yeni tarımsal sigorta branşı *bitkisel ürünler ilçe bazlı kuraklık sigortası*dır. Aşağıdaki Grafik:3.22’de görüldüğü üzere, 2017 yılında sigorta yaptıran üreticilerin ödediği 8.670.590.-TL sigorta prim tutarına karşın, 10.682.300 lira tutarında hasar gerçekleşmiştir. 2018 yılında ise üreticilerin ödediği sigorta prim tutarı artarak 10.472.376 liraya ulaşmış, buna karşın gerçekleşen hasar tutarı ise 5.075.106 liraya gerilemiştir. 2019 yılına gelindiğinde ise üreticilerin ödediği sigorta prim tutarı azalarak 4.452.827 liraya gerilerken, buna karşın gerçekleşen hasar tutarı da 2.259.427 liraya gerilemiştir.

Grafik 3.22.: Türkiye'de TARSİM Kuraklık Sigortası Yaptıran Üreticilerin Ödediği Sigorta Prim Tutarları ve Gerçekleşen Hasar Tutarları (TL)

Kaynak: TARSİM

3.1.6. Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası

Aşağıdaki Tablo:3.5'te görüldüğü üzere, Türkiye'de *arıcılık (arılı kovan) sigortası* branşında 2015 yılında 7.720 sigorta poliçesi yapılırken, 2016 yılında 9.998 adet, 2017 yılında 9.803 adet ve 2018 yılında ise 10.489 adet arıcılık sigorta poliçesi yapılmıştır. Üreticilerin ödediği ve devletin %50 pirim desteği ile beraber arıcılık sigortası pirimler toplamı 2015 yılında 3.554.995.- lira iken, 2016 yılında 5.549.143 liraya yükselmiştir. 2016 yılında ise 5.344.055.- liraya düşmüştür. 2018 yılına gelindiğinde ise artarak 6.770.876 lira olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin arıcılık (arılı kovan) sigortası branşında 2015 yılında sigorta bedeli olarak 282.566.485.- lira tutarında sigorta poliçesi düzenlenmiştir. 2016 yılındaki sigorta bedeli üretimi 435.842.005.- liraya yükselmiştir. 2017 yılında ise 428.381.275.- lira olan sigorta bedeli üretimi, 2018 yılında 591.737.550.- liraya yükselmiştir. Türkiye'de bu yıllardaki *arıcılık (arılı kovan) sigortası* branşındaki, sigorta üretimine karşılık plakalı ve modern nitelikte olan kovanların, fırtına, yangın, hortum, taşıt çarpması, sel ve su baskını, heyelan, deprem, vahşi hayvan saldırısı, kovanların nakliyesi esnasında çarpma, çarpışma, devrilme vb. sebepler sonucu üreticilerin doğrudan uğradığı zararların tazmini için 2015 yılında 575.317.- lira hasar ödemesi yapılmıştır. 2016 yılında ise 718.708.- hasar ödemesi yapılırken, 2017 yılında ödenen hasar tutarı 1.284.715.- liraya yükselmiştir. 2018 yılında ise *arıcılık (arılı kovan) sigortası* branşındaki hasar ödeme tutarı artarak 1.473.105.- liraya ulaşmıştır.

Tablo 3.5.: Türkiye'de Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası Üretimi ve Hasar Ödemesi Tutarı

	Poliçe Sayısı (Adet)	Sigorta Bedeli (TL)	Prim Üretimi (TL)	Devlet Destek Prim Tutarı (TL)	Ödenen Hasar (TL)*
2015	7.720	282.566.485	3.554.995	1.777.478	575.317
2016	9.998	435.842.005	5.549.143	2.774.547	718.708
2017	9.803	428.381.275	5.345.055	2.672.503	1.284.715
2018	10.489	591.737.550	6.770.876	3.385.414	1.473.105

Kaynak: (TARSİM Faaliyet Raporları, 2019: 45).

*Hasar tespit masrafları dahil edilmiş olup, muallak tutarlar hariç tutulmuştur.

Aşağıdaki Grafik:3.23'te görüldüğü üzere TÜİK verilerine göre Türkiye'de arıcılık yapan işletme sayısı ile TARSİM verilerine göre Türkiye'de *arıcılık (arılı kovan) sigortası* yaptıran, arıcılık işletme sayıları verilmiştir. 2015 yılında Türkiye'de 83.475 arıcılık yapan işletme/üretici varken, bunların 7.704 tanesi TARSİM sigortasını yaptırmıştır. 2016 yılında ise Türkiye'de arıcılık yapan işletme/üretici sayısı artarak 84.047 ya ulaşırken bu yılda sigorta

yaptıran işletme/üretici sayısı da artarak 9.986 olmuştur. 2017 yılında Türkiye’de arıcılık yapan işletme/üretici sayısı azalarak 83.210 olurken yine 2017 yılında sigorta yaptıran işletme/üretici sayısı da bir önceki yıla göre azalarak 9.772 olmuştur. 2018 yılında azalış devam etmiş, Türkiye’de arıcılık yapan işletme/üretici sayısı 81.810 olurken, sigorta yaptıran işletme/üretici sayısı ise bir önceki yıla göre artarak 10.471 olmuştur. 2019 yılında da azalış devam etmiş, arıcılık yapan işletme/üretici sayısı 80.675 olurken, sigorta yaptıran işletme/üretici sayısı ise bir önceki yıla göre azalarak 7.709 olmuştur.

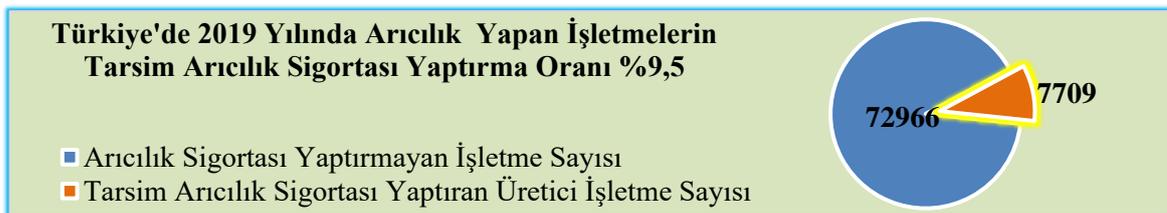
Grafik 3.23.: Türkiye’de Arıcılık Yapan İşletme Sayısı ve Tarsim Arıcılık Sigortası Yaptıran Arıcılık İşletme Sayısı (Adet)

Kaynak: TARSİM ve TÜİK

Aşağıdaki Grafik:3.24’te görüldüğü üzere 2019 yılında Türkiye’de arıcılık yapan işletmelerin TARSİM arıcılık sigortası yaptırama oranı verilmiştir. Türkiye’de 2019 yılında 80.675 arıcılık yapan işletme/üretici bulunmaktadır. 2019 yılında arıcılık (arılı kovan) sigortası yaptıran işletme / üretici sayısı ise 7.709 olmuştur. Arıcılık sigortası yaptıran

Grafik 3.24.: Türkiye’de 2019 Yılında Arıcılık Yapan İşletmelerin Tarsim Arıcılık Sigortası Yaptırma Oranı (%)

Kaynak: TARSİM ve TÜİK

işletmelerin, sigorta yaptırmayan işletmelere kıyaslandığında, 2019 yılında sigorta yaptıran işletmelerin oranının %9,5 olduğu görülmektedir.

3.1.7. Kümes Hayvanları Hayat Sigortası

Aşağıdaki Tablo:6'da görüldüğü üzere, *kümes hayvanları hayat sigortası* branşında, 2015 yılında sigorta bedeli olarak 109.483.788.- liralık sigorta poliçesi düzenlenmiştir. 2016 yılındaki sigorta bedeli üretimi 103.658.485.- liraya gerilemiştir. 2017 yılında ise 150.229.204.- lira olan sigorta bedeli üretimi 2018 yılında 283.511.665.- liraya yükselmiştir. *Kümes hayvanları hayat sigortası* branşında, üreticinin ödediği pirim tutarı ve devletin ödediği %50 pirim destek tutarları toplamı, 2015 yılında 1.717.004.- lira iken, 2016 yılında sigorta pirim üretimi 1.470.483.- liraya gerilemiştir. 2017 yılında ise 1.777.381.- lira olan sigorta pirim üretimi, 2018 yılında 3.468.267.- liraya yükselmiştir.

Tablo 3.6.: Türkiye'de Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Üretimi ve Hasar Ödemesi Tutarı

	Police Sayısı (Adet)	Sigorta Bedeli (TL)	Prim Üretimi (TL)	Devlet Destek Prim Tutarı (TL)	Ödenen Hasar (TL)*
2015	192	109.483.788	1.717.004	858.502	936.528
2016	225	103.658.485	1.470.483	735.241	83.669
2017	561	150.229.204	1.777.381	888.689	294.086
2018	696	283.511.665	3.468.267	1.734.132	882.133

Kaynak: (TARSİM Faaliyet Raporları, 2019: 47).

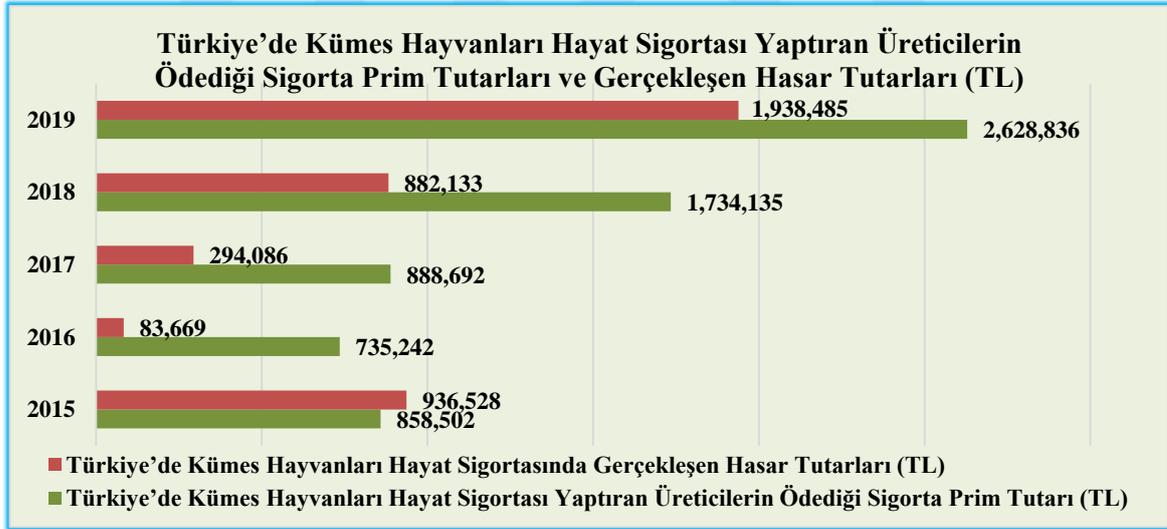
*Hasar tespit masrafları dahil edilmiş olup, muallak tutarlar hariç tutulmuştur.

Türkiye'de bu yıllardaki, kapalı sistemlerde üretim yapan, bio-güvenlik ve hijyen tedbirleri yerine getirilmiş tesislerde yetiştirilen kümes hayvanlarıyla açık ve yarı açık sistemlerde yetiştirilen kümes hayvanları için, *kümes hayvanları hayat sigortası genel şartları* dahilinde belirtilen riskler sonucu, yetiştiricinin doğrudan uğradığı zararların tazmini için, 2015 yılında 936.528.- lira hasar ödemesi yapılmıştır. 2016 yılında ise 83.669.- hasar ödemesi yapılırken, 2017 yılında ödenen hasar tutarı 294.086.- liraya yükselmiştir. 2018 yılındaki *kümes hayvanları hayat sigortası* branşındaki hasar ödeme tutarı ise 882.133.- lira olarak gerçekleşmiştir.

Aşağıdaki Grafik:3.25'te görüldüğü üzere, Türkiye'de *kümes hayvanları hayat sigortası* yaptıran üreticilerin ödediği sigorta prim tutarları ve buna karşılık gerçekleşen hasar

tutarları gösterilmiştir. Bu grafiğe göre 2015 yılında Türkiye’de *kümes hayvanları hayat sigortası* yaptıran üreticilerin ödediği sigorta prim tutarları toplamı 858.502 TL iken, buna karşın gerçekleşen hasar tutarları toplamı 936.528 lira olmuştur. 2016 yılında Türkiye’de *kümes hayvanları hayat sigortası* yaptıran üreticilerin ödediği sigorta prim tutarları toplamı azalarak 735.242.-TL olmuştur. Buna karşın gerçekleşen hasar tutarları toplamı da azalarak 83.669 lira olmuştur. 2017 yılında Türkiye’de *kümes hayvanları hayat sigortası* yaptıran üreticilerin ödediği sigorta prim tutarları toplamı artarak 888.692.-TL olurken, buna karşın gerçekleşen hasar tutarları toplamı da artarak 294.086 lira olmuştur. 2018 yılında ise sigorta yaptıran üreticilerin ödediği sigorta prim tutarları toplamı artarak 1.734.135.-TL olurken, buna karşın gerçekleşen hasar tutarları toplamı da artarak 882.133 lira olmuştur. 2019 yılına gelindiğinde sigorta yaptıran üreticilerin ödediği sigorta prim tutarları toplamı artarak 2.628.836.-TL olurken, buna karşın gerçekleşen hasar tutarları toplamı da artarak 1.938.485 lira olmuştur. Yukarıdaki veriler ışığında bakıldığında *Kümes hayvanları hayat sigortası* branşında, yeterli gelişimin sağlanamadığı görülebilmektedir.

Grafik 3.25.: Türkiye’de Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Yaptıran Üreticilerin Ödediği Sigorta Prim Tutarları ve Gerçekleşen Hasar Tutarları (TL)

Kaynak: TARSİM

3.1.8. Su Ürünleri Hayat Sigortası

Aşağıdaki Tablo:3.7’de görüldüğü üzere, *su ürünleri hayat sigortası* branşında, 2015 yılında sigorta bedeli olarak 56.917.168.- liralık sigorta poliçesi düzenlenmiştir. 2016 yılında sigorta bedeli üretimi 83.436.995.- liraya yükselmiştir. 2017 yılında ise 117.094.253.- lira olan sigorta bedeli üretimi artarak, 2018 yılında 154.207.796.- lira olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye’de *su ürünleri hayat sigortası* branşında üreticilerin ödediği sigorta primleri ile devletin ödediği %50 sigorta pirim desteği toplamı, 2015 yılında 2.680.112.- lira iken, 2016 yılında sigorta pirim üretimi 4.054.693.- liraya yükselmiştir. 2017 yılında ise 5.869.977.- lira olan sigorta pirim üretimi artarak, 2018 yılında 6.974.366.- lira olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3.7.: Türkiye’de Su Ürünleri Hayat Sigortası Üretimi ve Hasar Ödemesi Tutarı

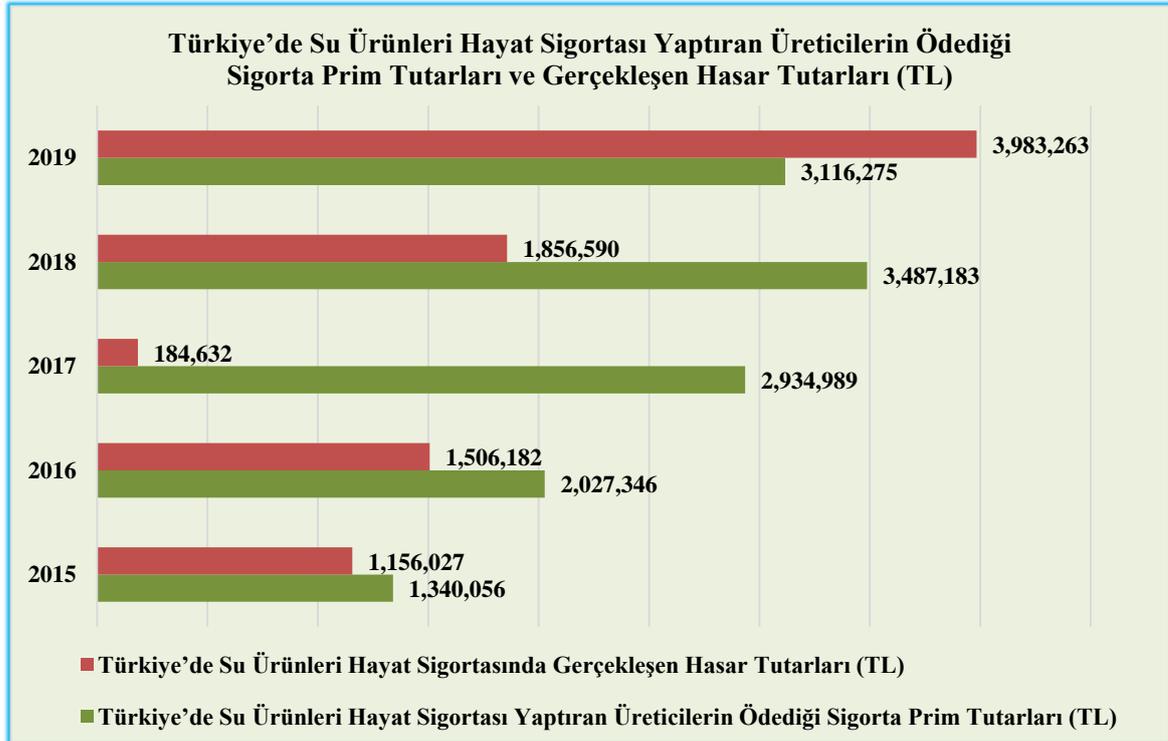
	Police Sayısı (Adet)	Sigorta Bedeli (TL)	Prim Üretimi (TL)	Devlet Destek Prim Tutarı (TL)	Ödenen Hasar (TL)*
2015	49	56.917.168	2.680.112	1.340.056	1.156.027
2016	61	83.436.995	4.054.693	2.027.346	1.506.182
2017	77	117.094.253	5.869.977	2.934.988	184.632
2018	107	154.207.796	6.974.366	3.487.183	1.856.590

Kaynak: (TARSİM Faaliyet Raporları, 2019: 49).

*Hasar tespit masrafları dahil edilmiş olup, muallak tutarlar hariç tutulmuştur.

Aşağıdaki Grafik:3.26’da görüldüğü üzere Türkiye’de *su ürünleri hayat sigortası* yaptıran üreticilerin ödediği sigorta prim tutarları ve buna karşılık Türkiye’deki denizlerde ve de iç sularda yetiştirilen levrek, alabalık, çipura ve orkinos ile sigorta kapsamına alınan diğer balıklarla ilgili, *su ürünleri hayat sigortası genel şartları* dahilinde belirtilen riskler sonucu yetiştiricinin doğrudan uğradığı zararların tazmini için ödenen hasar tutarları gösterilmiştir.

Grafik 3.26.: Türkiye’de Su Ürünleri Hayat Sigortası Yaptıran Üreticilerin Ödediği, Sigorta Prim Tutarları ve Gerçekleşen Hasar Tutarları (TL)

Kaynak: TARSİM

Bu grafiğe göre 2015 yılında Türkiye’de *su ürünleri hayat sigortası* yaptıran üreticilerin ödediği sigorta prim tutarları toplamı 1.340.056.-TL iken buna karşın gerçekleşen hasar tutarları toplamı 1.156.027.- lira olmuştur. 2016 yılında Türkiye’de su ürünleri hayat sigortası yaptıran üreticilerin ödediği sigorta prim tutarları toplamı artarak 2.027.346.-TL olmuştur. Buna karşın gerçekleşen hasar tutarları toplamı da artarak 1.506.182.- lira olmuştur. 2017 yılında Türkiye’de su ürünleri hayat sigortası yaptıran üreticilerin ödediği sigorta prim tutarları toplamı artarak 2.934.989.-TL olurken, buna karşın gerçekleşen hasar tutarları toplamı ise azalarak 184.682.- lira olmuştur. 2018 yılında ise sigorta yaptıran üreticilerin ödediği sigorta prim tutarları toplamı artarak 3.487.183.-TL olurken buna karşın gerçekleşen hasar tutarları toplamı da artarak 1.856.590.- lira olmuştur. 2019 yılına gelindiğinde sigorta yaptıran üreticilerin ödediği sigorta prim tutarları toplamı bir önceki yıla göre azalarak 3.116.275.-TL olurken, buna karşın gerçekleşen hasar tutarları toplamı ise artarak 3.983.263 lira olmuştur.

Bu bölümdeki verilerden hareketle, Türkiye’de tarım sigortası yaptıran üreticilerin sayısının arttığını görmekteyiz. Bunun yanında sigorta prim tutarlarındaki artışlarda devam etmektedir. Ancak toplamda baktığımızda halen tarım sigortası üretiminin hem bitkisel üretim bazında hem büyük ve küçükbaş hayvancılık sektöründe, hem de su ürünleri yetiştiriciliği ile kanatlı hayvan sektöründe ayrıca arıcılık sektöründe, oransal olarak yeterli düzeyde olmadığı görülebilmektedir.

Tarım sektöründeki üretim sürecinde, çiftçilerin karşılaştığı, aşırı meteorolojik olaylar, doğal afetler ile hastalık ve zararlıların yanında kazalar, yangınlar ve insan kaynaklı riskler sebebiyle yaşadığı, birçok zorluk bulunmaktadır. Çiftçilerin tarımsal ve hayvansal üretim ile ilgili bu sorunlarını, tarım sigortaları ile azaltabilmeleri ancak sigorta bilincinin üreticiler arasında gelişerek, tarım sigortası yaptırma eyleminin üreticiler arasında yaygınlaşmasıyla çözüm bulabileceği görülebilmektedir.

Aşağıdaki bölümde, çalışma sahamız olan Aydın ile ilgili olarak, TARSİM Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş.’nden alınan, Aydın ilinin tarım sigortası verileri incelenmiştir.

3.2. Aydın İlinin Tarım Sigortası Verileri

Aydın ilinde çiftçilik, arıcılık, hayvancılık, seracılık ve balıkçılık yapan üretici ve yetiştiricilerin, tarımsal ürünlerini ve hayvanlarını oluşabilecek çeşitli afet, kaza ve risklere karşı teminat altına almak için, yaptırmış oldukları TARSİM tarım sigortaları ile ilgili veriler aşağıda incelenmiştir.

Aşağıdaki Tablo:3.8’de görüldüğü üzere Aydın ilinde 2015 ile 2019 yıllarında, bitkisel ürünler (ürün ve ağaç) sigortası, arıcılık (arılı kovan) sigortası, büyükbaş hayvan hayat sigortası, bitkisel ürünler (ilçe bazlı kuraklık) sigortası, kümes hayvanları hayat sigortası, küçükbaş hayvan hayat sigortası, sera sigortası ve su ürünleri sigortası yaptıran üretici / yetiştirici sayıları verilmiştir. 2015 yılında tüm bu sigorta branşlarında 10.987 üretici / yetiştirici TARSİM tarım sigortası yaptırmışken, 2016 yılında artarak 12.465 üretici / yetiştirici sayısına ulaşmıştır. 2017 yılında sigorta yaptıran üretici / yetiştirici sayısı 12.685 kişi iken, bu sayı artarak 2018 yılında 13.473 üretici / yetiştirici sayısına ulaşmıştır. 2019 yılına gelindiğinde ise artarak 15.949 üretici / yetiştirici sayısına ulaşmıştır.

Tablo 3.8.: Aydın İlinde, TARSİM Tarım Sigortası Yaptıran Üretici / Yetiştirici Sayıları.

Sigorta Branşları	2015	2016	2017	2018	2019
BİTKİSEL ÜRÜNLER (ÜRÜN ve AĞAÇ SİGORTASI)	10.108	11.247	10.964	10.879	12.348
BÜYÜKBAŞ HAYVAN HAYAT SİGORTASI	541	813	1.204	2.107	3.062
ARICILIK (ARILI KOVAN) SİGORTASI	296	335	374	332	281
KÜÇÜKBAŞ HAYVAN HAYAT SİGORTASI	37	61	113	135	241
SERA SİGORTASI	5	8	9	10	13
KÜMES HAYVANLARI HAYAT SİGORTASI		1	14	7	2
BİTKİSEL ÜRÜNLER (İLÇE BAZLI KURAKLIK)	-	-	7	3	1
SU ÜRÜNLERİ SİGORTASI	-	-	-	-	1
TOPLAM	10.987	12.465	12.685	13.473	15.949

Kaynak: TARSİM

Aşağıdaki Grafik:3.27’de görüldüğü üzere Aydın ilinde 2019 yılında, bitkisel ürünler (ürün ve ağaç) sigortası, arıcılık (arılı kovan) sigortası, büyükbaş hayvan hayat sigortası, bitkisel ürünler (ilçe bazlı kuraklık) sigortası, kümes hayvanları hayat sigortası, küçükbaş hayvan hayat sigortası, sera sigortası ve su ürünleri sigortası yaptırmış olan, toplam 15.949 üreticinin / yetiştiricinin sigorta branşlarına göre dağılımı verilmiştir. Üreticiler tarafından en çok rağbet gören sigorta branşı olan bitkisel ürünler (ürün ve ağaç) sigortasını

yaptıran 12.348 üretici %77,42'lik oran ile ilk sırayı almaktadır. İkinci sırayı ise 3.062 yetiştirici sayısı ve %19,19 oran ile büyükbaş hayvan hayat sigortası almaktadır. Arıcılık (arılı kovan) sigortası yaptıran 281 üretici, bitkisel ürünler (ilçe bazlı kuraklık) sigortası yaptıran 1 üretici, kümes hayvanları hayat sigortası yaptıran 2 yetiştirici, küçükbaş hayvan hayat sigortası yaptıran 241 yetiştirici, sera sigortası yaptıran 13 üretici ve su ürünleri sigortası yaptıran 1 yetiştiricinin tamamının toplamı ise ancak %3,37 oranına denk gelmektedir.

Grafik 3.27.: Aydın İlinde 2019 Yılında TARSİM Tarım Sigortası Yaptıran Üretici / Yetiştirici Sayılarının Sigorta Branşlarına Göre Dağılımı (%)

Kaynak: TARSİM

Aşağıdaki Grafik:3.28'de görüldüğü üzere Aydın ilinde, tüm sigorta branşlarında TARSİM tarım sigortası yaptıran üretici / yetiştirici sayıları verilmiştir. TARSİM ile T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı verilerine göre 2019 yılında Aydın'da ÇKS de 55.326 üretici kayıtlı bulunmaktadır. Bu üreticilerden tüm branşlarda TARSİM tarım sigortası yaptıran üretici / yetiştirici sayısı 15.949 olarak görülmektedir. Bu üreticilerin içinde tarım sigortası yaptıranların oranı da %28,8 olduğu görülmektedir.

Grafik 3.28.: Aydın İlinde 2019 Yılında Tüm Branşlarda TARSİM Tarım Sigortası Yaptıran Üreticilerin/Yetiştiricilerin Oranı (%)

Kaynak: TARSİM ile T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı.

Aşağıdaki Tablo:3.9'da görüldüğü üzere Aydın ilinde, 2015 ile 2019 yıllarında, bitkisel ürünler (ürün ve ağaç) sigortası, arıcılık (arılı kovan) sigortası, büyükbaş hayvan hayat sigortası, bitkisel ürünler (ilçe bazlı kuraklık) sigortası, kümes hayvanları hayat sigortası,

küçükbaş hayvan hayat sigortası, sera sigortası ve su ürünleri sigortası yaptıran üreticilerin / yetiştiricilerin ödedikleri sigorta pirim tutarları verilmiştir. 2015 yılında tüm sigorta branşlarında ödenen pirim tutarı 8 milyon 336 bin 948 lira iken, 2016 yılında 9 milyon 359 bin 677 liraya yükselmiştir. 2017 yılında ise 11 milyon 64 bin 930 liraya yükselmiş olan sigortalının ödediği pirim tutarı, 2018 yılında 14 milyon 797 bin 251 lira olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılına gelindiğinde artarak 19 milyon 957 bin 767 lira pirim ödemesi üreticiler / yetiştiriciler tarafından yapılmıştır.

Tablo 3.9.: Aydın İlinde Sigortalının Ödediği TARSİM Tarım Sigortası Pirim Tutarı (TL)

Sigorta Branşları	2015	2016	2017	2018	2019
BİTKİSEL ÜRÜNLER (ÜRÜN ve AĞAÇ SİGORTASI)	5.115.046	5.932.087	6.344.158	7.627.063	11.309.190
BÜYÜKBAŞ HAYVAN HAYAT SİGORTASI	2.985.531	3.161.897	4.431.903	6.698.988	8.038.831
KÜÇÜKBAŞ HAYVAN HAYAT SİGORTASI	32.208	27.791	75.291	112.625	207.068
SERA SİGORTASI	118.981	114.271	80.294	215.833	151.512
ARICILIK (ARILI KOVAN) SİGORTASI	85.182	123.257	131.906	141.971	169.138
KÜMES HAYVANLARI HAYAT SİGORTASI		374	494	189	66.068
SU ÜRÜNLERİ SİGORTASI	-	-	-	-	15.485
BİTKİSEL ÜRÜNLER (İLÇE BAZLI KURAKLIK)	-	-	884	582	473
TOPLAM	8.336.948	9.359.677	11.064.930	14.797.251	19.957.767

Kaynak: TARSİM

Aydın ilinde çiftçilik, arıcılık, hayvancılık, seracılık ve balıkçılık yapan üretici ve yetiştiricilerin ürünlerini ve hayvanlarını oluşabilecek çeşitli afet, kaza ve risklere karşı teminat altına almak için yaptırmış oldukları, TARSİM tarım sigortaları poliçelerine istinaden gerçekleşen hasarlar sonucunda tazmin edilen tutarlar aşağıdaki Tablo:3.10'da verilmiştir. 2015 yılında tüm sigorta branşlarında gerçekleşen hasarların toplam tutarı 4 milyon 353 bin 34 lira iken, 2016 yılında 4 milyon 449 bin 899 liraya yükselmiştir.

Tablo 3.10.: Aydın İlinde TARSİM Tarım Sigortası Gerçekleşen Hasar Tutarı (TL)

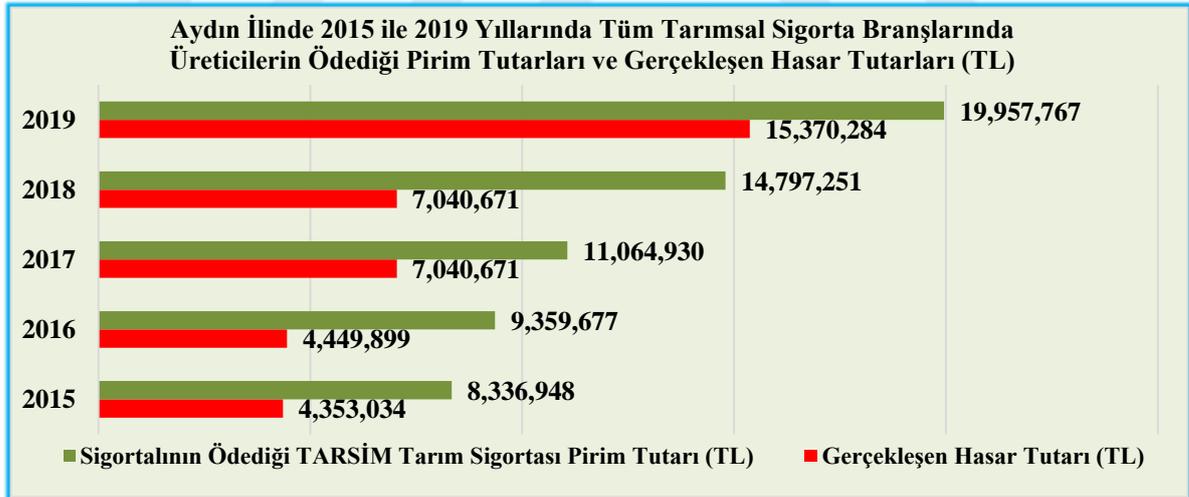
Sigorta Branşları	2015	2016	2017	2018	2019
BÜYÜKBAŞ HAYVAN HAYAT SİGORTASI	2.410.279	2.831.174	4.324.374	6.126.072	8.185.664
BİTKİSEL ÜRÜNLER (ÜRÜN ve AĞAÇ SİGORTASI)	1.915.229	1.537.407	2.660.640	2.408.530	6.947.156
KÜÇÜKBAŞ HAYVAN HAYAT SİGORTASI	26.367	57.798	44.569	80.515	170.575
ARICILIK (ARILI KOVAN) SİGORTASI	1.159	23.521	11.089	6.669	66.888
BİTKİSEL ÜRÜNLER (İLÇE BAZLI KURAKLIK)	-	-	-	3.267	-
KÜMES HAYVANLARI HAYAT SİGORTASI	-	-	-	-	-
SERA SİGORTASI	-	-	-	-	-
SU ÜRÜNLERİ SİGORTASI	-	-	-	-	-
TOPLAM	4.353.034	4.449.899	7.040.671	8.625.053	15.370.284

Kaynak: TARSİM

2017 yılında ise 7 milyon 40 bin 671 liraya yükselmiş olan gerçekleşen hasar tutarı, 2018 yılında 8 milyon 625 bin 53 lira olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılına gelindiğinde artarak 15 milyon 370 bin 284 lira gerçekleşen hasar ödemesi üreticilerin / yetiştiricilerin banka hesabına yatırılmıştır.

Yukarıdaki Tablo:3.9 ve Tablo:3.10'daki veriler ışığında hazırlanan aşağıdaki Grafik:3.29'da görüldüğü üzere Aydın ilinde TARSİM tarım sigortası yaptıran üretici sayısı 2015 yılında 10.987 kişi, 2016 yılında 12.465 kişi, 2017 yılında 12.685 kişi, 2018 yılında 13.473 kişi ve 2019 yılında ise 15.949 kişi olan ve devamlı artan bir trend ile sigorta yaptıran üreticilerin, 2015 ile 2019 yıllarında ödedikleri toplam pirim tutarları ile buna mukabil gerçekleşen hasarlar sonucu zararlarının tazmini için aldıkları ödemeler aşağıda grafik:3.2.3'te gösterilmiştir. Üreticiler 2015 yılında toplam 8.336.948 lira pirim ödemesine karşılık, toplam 4.353.034 lira gerçekleşen hasar ödemesi alırken, 2019 yılına gelindiğinde ise 19.957.767 liraya çıkan sigortalının ödediği toplam pirim tutarına karşın, üreticilere / yetiştiricilere toplamda 15.370.284 lira hasar ödemesi yapılmıştır.

Grafik 3.29.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında Tüm Tarımsal Sigorta Branşlarında Üreticilerin Ödediği Pirim Tutarları ve Gerçekleşen Hasar Tutarları (TL)

Kaynak: TARSİM

Aşağıdaki Tablo:3.11'de görüldüğü üzere Aydın ilinde bitkisel ürünler (ürün ve ağaç) sigortası, bitkisel ürünler (ilçe bazlı kuraklık) sigortası ve sera sigortası yapılan alanlar verilmiştir. 2015 yılında bu üç sigorta branşındaki toplam sigortalı alan 393.801 dekar iken 2016 yılında 442.555 dekara yükselmiştir. 2017 yılında ise 416.098 dekara gerileyen sigortalı alanlar 2018 yılında 416.549 dekar olmuştur. 2019 yılına gelindiğinde ise 491.860 dekara yükselmiştir.

Tablo 3.11.: Aydın İlindeki TARSİM Tarım Sigortalı Alan (Da)

Brans	2015	2016	2017	2018	2019
BİTKİSEL ÜRÜNLER (ÜRÜN ve AĞAÇ SİGORTASI)	393.645	442.352	415.757	416.205	491.587
BİTKİSEL ÜRÜNLER (İLÇE BAZLI KURAKLIK SİG)			214	102	70
SERA SİGORTASI	156	203	128	242	202
TOPLAM	393.801	442.555	416.098	416.549	491.860

Kaynak: TARSİM

Aydın ilinin TARSİM tarım sigortası verileri, branşlar bazında aşağıda incelenmiştir.

3.2.1. Bitkisel Ürün Sigortası (Ürün ve Ağaç Sigortası)

Aşağıdaki Grafik:3.30'da görüldüğü üzere, Aydın ilinde bitkisel ürünler (ürün ve ağaç) sigortası yaptıran üretici sayıları verilmiştir. 2015 yılında Aydın ilinde bitkisel ürünlerine sigorta yaptıran üreticilerin sayısı 10.108 iken, 2016 yılında bu sayı 11.247 ye çıkmıştır. 2017 yılında ise 10.964'e gerileyen sigorta yaptıran üretici sayısı, 2018 yılında da azalarak 10.879 olmuştur. 2019 yılına gelindiğinde ise Aydın ilinde bitkisel ürünler (ürün ve ağaç) sigortası yaptıran üretici işletme sayısı artarak 12.348 olmuştur.

Grafik 3.30.: Aydın İlinde Bitkisel Ürünler (Ürün ve Ağaç) Sigortası Yaptıran Üretici Sayıları

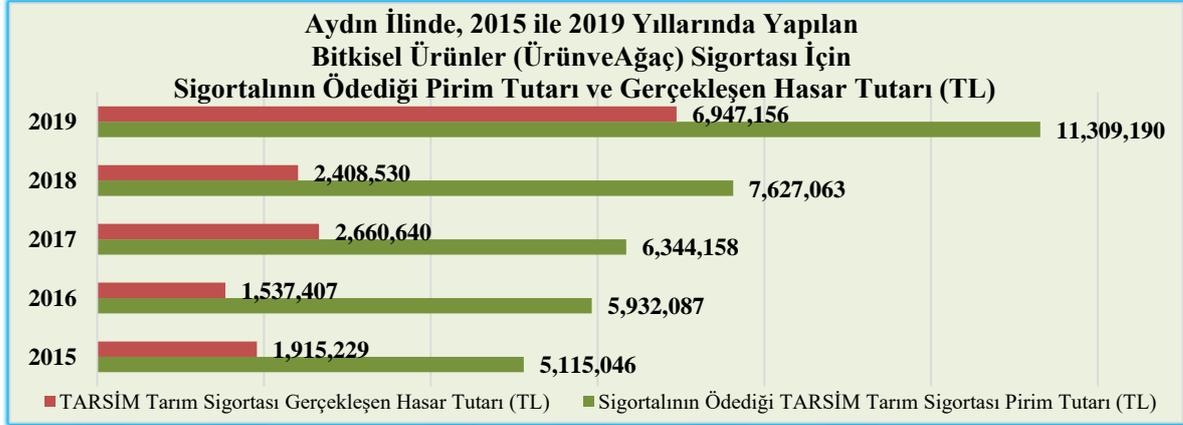

Kaynak: TARSİM

Aşağıdaki Grafik:3.31'de görüldüğü üzere, Aydın ilinde 2015 ile 2019 yıllarında yapılan, bitkisel ürünler (ürün ve ağaç) sigortası için sigortalının ödediği prim tutarları ve gerçekleşen hasar tutarları verilmiştir. 2015 yılında üreticilerin ödediği, bitkisel ürün sigortası prim tutarları toplamı 5.115.046 lira iken, buna karşın 1.915.229 lira tutarında hasar ödemesi gerçekleşmiştir. 2016 yılında sigortalı üreticinin ödediği prim tutarı artarak 5.923.087 lira olmuş, buna karşın 1.537.407 lira tutarında hasar ödemesi gerçekleşmiştir. 2017 yılında da üreticinin ödediği prim tutarı artarak 6.334.158 lira olurken, gerçekleşen hasar tutarı da artarak 2.660.640 liraya ulaşmıştır. 2018 yılında üreticinin ödediği sigorta prim tutarı artarak 7.627.063 liraya yükselirken, gerçekleşen hasar tutarı da 2.408.530 lira olmuştur. 2019 yılına

gelindiğinde ise üreticinin ödediği pirim tutarı artarak, 11.309.190 lira olurken buna karşın 6.947.156 lira tutarında hasar ödemesi gerçekleşmiştir.

Grafik 3.31.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında Yapılan Bitkisel Ürünler (Ürün ve Ağaç) Sigortası İçin Sigortalının Ödediği Pirim Tutarı ve Gerçekleşen Hasar Ödemesi Tutarı (TL)

Kaynak: TARSİM

Aşağıdaki Grafik:3.32’de görüldüğü üzere Aydın ilinde 2015 ile 2019 yıllarında işlenen toplam tarım alanları ile bitkisel ürünler tarım sigortası yapılan alanlar, karşılaştırmalı olarak verilmiştir. TÜİK verilerine göre 2015 yılında Aydın ilinde işlenen toplam tarım alanları 1.525.660 dekar iken, bu alanların 393.645 dekarında bitkisel ürünler (ürün ve ağaç) sigortası yapılmıştır. 2016 yılında işlenen tarım alanları azalarak 1.485.690 dekar olurken, sigorta yapılan alanlar artmış 442.352 dekar olmuştur. 2017 yılında ise işlenen tarım alanları bir önceki yıla göre artarak 1.522.360 dekar olurken, buna karşın sigorta yapılan alanlar azalarak 415.757 dekar olduğu görülmektedir. 2018 yılında Aydın ilinde işlenen toplam tarım alanları azalarak 1.411.390 dekara gerilemiş ve sigorta yapılan alanlar ise artarak 416.205 dekara yükselmiştir. 2019 yılına gelindiğinde ise işlenen toplam tarım alanları azalarak

Grafik 3.32.: 2015 ile 2019 yıllarında, Aydın İlinde İşlenen Toplam Tarım Alanları ile Bitkisel Ürünler Tarım Sigortası Yapılan Alanlar (da)

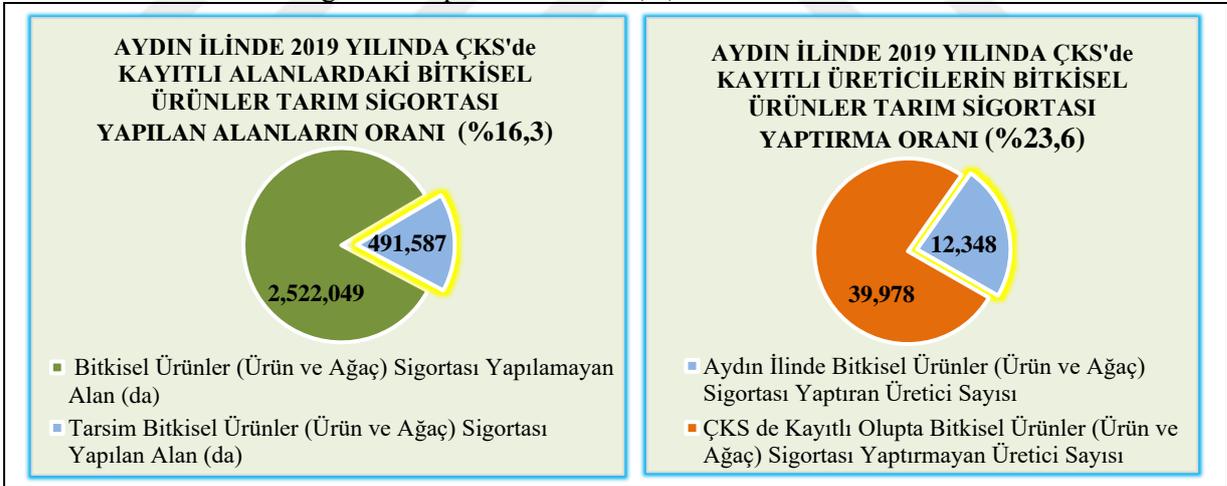

Kaynak: TARSİM ve TÜİK

1.362.300 dekar gerilemiştir. Buna karşın bitkisel ürünler tarım sigortası yapılan alanlar artarak 491.587 dekar olmuştur.

Aşağıdaki Grafik:3.33'de görüldüğü üzere, TARSİM ile T.C. Tarım ve Orman Bakanlığının ÇKS verilerine göre, Aydın ilinde 2019 yılında ÇKS de kayıtlı üreticiler ile bunların işlediği tarım arazilerinde, bitkisel ürünler tarım sigortası yapılan alanların oranı verilmiştir. Sol taraftaki grafikte Aydın ilinde 2019 yılında işlenen toplam tarım alanları 3.013.909 dekadır. Buna karşın TARSİM verilerine göre 2019 yılında bitkisel ürünler tarım sigortası yapılan alanlar 491.587 dekar olarak gerçekleşmiştir. Bu alanların birbirine kıyaslanması ile Aydın ilinde işlenen tarım arazilerinin %16,3'ünde sigorta yapıldığı görülmektedir. Sağ taraftaki grafikte ise Aydın ilinde 2019 yılında ÇKS de kayıtlı olan 52.326 üreticiden 12.348'inin TARSİM bitkisel ürünler sigortası yaptırdığı görülmektedir. Sigorta yaptıran üreticilerin oranı ise %23,6 olarak görülmektedir. Alanların oranı ile üretici sayısının oranlarındaki bu farklılık ise bize sigorta yaptıran üreticilerin, ürünlerinin tamamına TARSİM bitkisel ürünler sigortası yaptırmadığını göstermektedir.

Grafik 3.33.: Aydın İlinde 2019 Yılında ÇKS de Kayıtlı Üreticilerin İşledikleri Tarım Alanlarındaki Bitkisel Ürünler Tarım Sigortası Yaptırma Oranları (%)

Kaynak: TARSİM ile T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı.

3.2.2. Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası

Aşağıdaki Grafik:3.34'te görüldüğü üzere Aydın ilinde 2015 ile 2019 yıllarında TARSİM büyükbaş hayvan hayat sigortası yaptıran üretici işletme sayıları verilmiştir. TARSİM verilerine göre 2015 yılında Aydın'da büyükbaş hayvan hayat sigortası yaptıran 541 hayvan yetiştiricisi işletme varken, 2016 yılında bu sayı 813'e, 2017 yılında 1.204'e,

2018 yılında da artarak 2.107 ye yükselmiştir. 2019 yılına gelindiğinde ise büyükbaş hayvan hayat sigortası yaptıran üretici işletme sayısı artarak 3.062 olduğu görülmektedir.

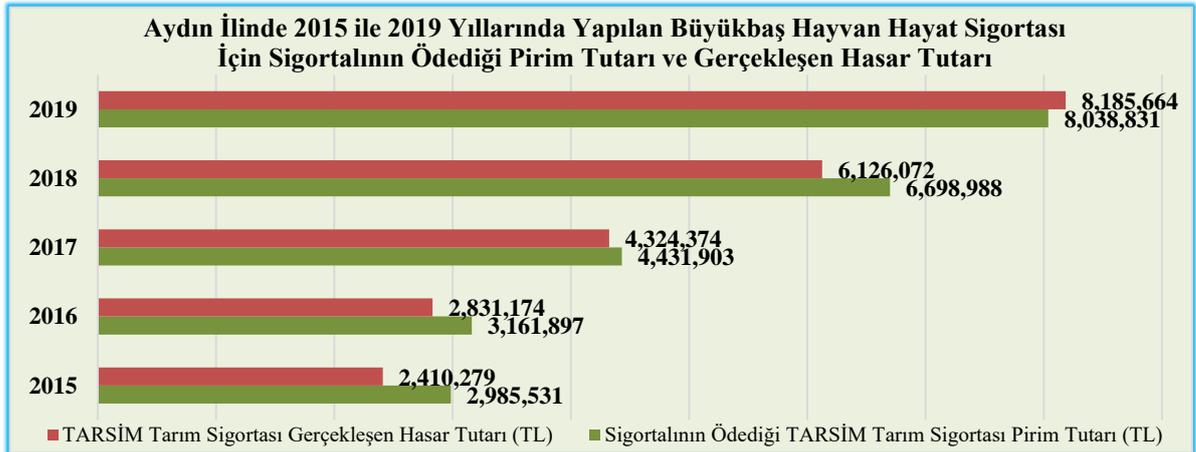
Grafik 3.34.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında TARSİM Büyükbaş Hayvan Sigortası Yaptıran Yetiştirici Sayıları

Kaynak: TARSİM

Aşağıdaki Grafik:3.35'te görüldüğü üzere, Aydın ilinde 2015 ile 2019 yıllarında yapılan büyükbaş hayvan hayat sigortası için, sigortalının ödediği pirim tutarı ve gerçekleşen hasar tutarı verilmiştir. Aydın ilinde 2015 yılında büyükbaş hayvan hayat sigortası yaptıran yetiştiricilerin ödediği sigorta primleri toplamı 2.985.531 lira iken, buna karşın 2.410.279 lira tutarında hasar ödemesi gerçekleşmiştir. 2016 yılında ise yetiştiricilerin ödediği sigorta primleri toplamı 3.161.897 liraya yükselirken, buna karşın gerçekleşen hasar tutarı da

Grafik 3.35.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında Yapılan Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası İçin Sigortalının Ödediği Pirim Tutarı ve Gerçekleşen Hasar Tutarı (TL)

Kaynak: TARSİM

2.831.174 liraya çıkmıştır. 2017 yılında da yetiştiricilerin ödediği sigorta primleri toplamı artarak 4.431.903 lira olurken, gerçekleşen hasar da artarak 4.324.374 liraya ulaşmıştır. 2018 yılında yetiştiricilerin ödediği sigorta primleri toplamı 6.698.988 liraya artarken, gerçekleşen hasar tutarları toplamı da 6.126.072 lira çıkmıştır. 2019 yılına gelindiğinde yetiştiricilerin

ödediği sigorta primleri toplamı 8.038.831 liraya yükselirken, buna karşın gerçekleşen hasarlar toplamı, pirim tutarlarını aşarak 8.185.664 lira olarak gerçekleşmiştir.

3.2.3. Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası

Aşağıdaki Grafik:3.36'da görüldüğü üzere, Aydın ilinde 2015 ile 2019 yıllarında, TARSİM *küçükbaş hayvan hayat sigortası* yaptıran yetiştirici işletme sayıları verilmiştir. TARSİM verilerine göre 2015 yılında Aydın'da *küçükbaş hayvan hayat sigortası* yaptıran 37 hayvan yetiştiricisi işletme varken, 2016 yılında bu sayı 61'e, 2017 yılında 113'e, 2018 yılında da artarak 135'e yükselmiştir. 2019 yılına gelindiğinde ise *küçükbaş hayvan hayat sigortası* yaptıran yetiştirici işletme sayısının artarak 241'e çıktığı görülmektedir.

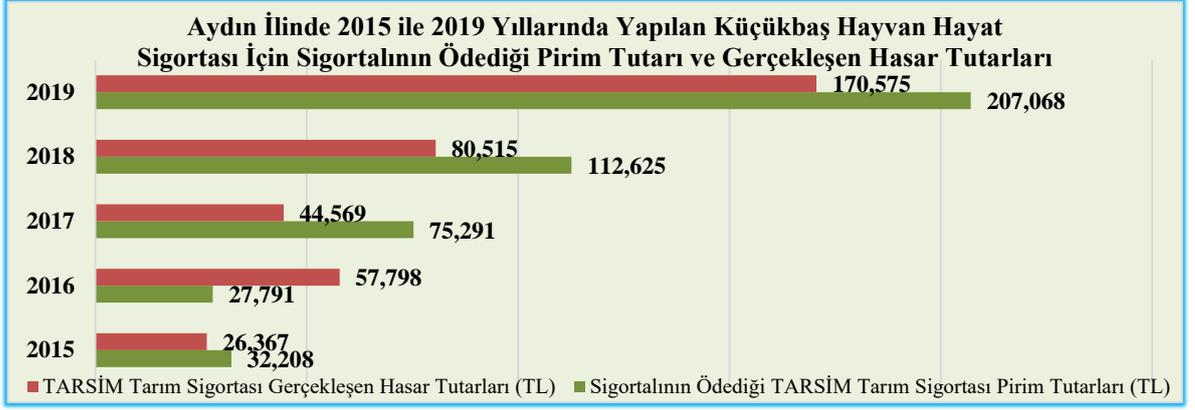
Grafik 3.36.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında TARSİM Küçükbaş Hayvan Sigortası Yaptıran Yetiştirici Sayıları.

Kaynak: TARSİM

Aşağıdaki Grafik:3.37'de görüldüğü üzere Aydın ilinde 2015 ile 2019 yıllarında yapılan *küçükbaş hayvan hayat sigortası* için sigortalının ödediği pirim tutarı ve buna karşın gerçekleşen hasar tutarları verilmiştir. TARSİM verilerine göre 2015 yılında Aydın ilinde *küçükbaş hayvan hayat sigortası* yaptıran yetiştirici işletmelerin ödediği sigorta pirim tutarı toplamı 32.208 lira iken, buna karşın aynı yılda gerçekleşen hasar tutarları toplamı 26.367 lira olmuştur. 2016 yılında ise ödenen sigorta pirim toplamı azalarak 27.791 liraya gerilerken, buna karşın gerçekleşen hasarlar toplamı artarak 57.798 liraya çıkmıştır. 2017 yılında 75.291 liraya çıkan ödenmiş sigorta pirim toplamına karşın, 44.569 lira tutarında hasar ödemesi gerçekleşmiştir. 2018 yılında da ödenen sigorta pirim toplamı artarak 112.625 liraya çıkmış, gerçekleşen hasarlar toplamı da 80.515 liraya yükselmiştir. 2019 yılına gelindiğinde ise *küçükbaş hayvan hayat sigortası* için sigortalının ödediği pirim tutarları toplamı 207.068 liraya çıkarken, buna karşın gerçekleşen hasarların toplamının da 170.575 liraya yükseldiği görülmektedir.

Grafik 3.37.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında Yapılan Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası İçin Sigortalının Ödediği Pirim Tutarı ve Gerçekleşen Hasar Tutarı (TL)

Kaynak: TARSİM

3.2.4. Sera Sigortası

Aşağıdaki Grafik:3.38’de görüldüğü üzere, Aydın ilinde 2015 ile 2019 yıllarında, TARSİM sera sigortası yaptıran üretici işletme sayıları verilmiştir. TARSİM verilerine göre 2015 yılında Aydın’da sera sigortası yaptıran 5 sera işletmesi varken, 2016 yılında bu sayı 8’e, 2017 yılında 9’a, 2018 yılında 10’a yükselmiştir. 2019 yılına gelindiğinde ise sera sigortası yaptıran üretici işletme sayısının 13 olduğu görülmektedir.

Grafik 3.38.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında TARSİM Sera Sigortası Yaptıran Üretici Sayıları.

Kaynak: TARSİM

Aşağıdaki Grafik:3.39’da görüldüğü üzere, Aydın ilinde 2015 ile 2019 yıllarında yapılan sera sigortası için sigortalının ödediği pirim tutarları ve gerçekleşen hasar tutarları verilmiştir. TARSİM verilerine göre 2015 yılında Aydın ilinde sera üreticisinin ödediği pirim tutarları toplamı 118.981 liradır. 2016 yılında pirim tutarları toplamı 114.271 liraya gerilemiştir. 2017 yılında ise 80.294 liraya düşmüştür. 2018 yılında ise artarak 215.833 lira olmuştur. 2019 yılına gelindiğinde ise 151.512 liraya düştüğü görülmektedir. Gerçekleşen hasar tutarlarına bakıldığında ise 2015 yılından 2019 yılına kadar hiçbir hasar ödemesi olmadığı görülmektedir.

Grafik 3.39.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında Yapılan Sera Sigortası İçin Sigortalının Ödediği Pirim Tutarları ve Gerçekleşen Hasar Tutarları (TL)

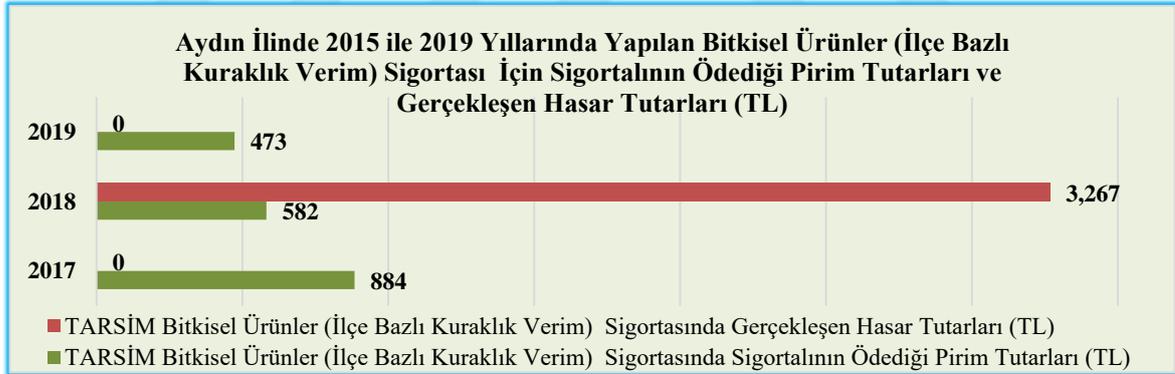

Kaynak: TARSİM

3.2.5. Bitkisel Ürünler (İlçe Bazlı Kuraklık Verim) Sigortası

Aşağıdaki Grafik:3.40'ta görüldüğü üzere, TARSİM verilerine göre en son olarak faaliyete geçen ve ilk defa 2017 yılında başlanılan *bitkisel ürünler (ilçe bazlı kuraklık verim) sigortası* için, Aydın ilinde 2017 ile 2019 yıllarında yapılan kuraklık sigortasında sigortalının ödediği pirim tutarları ve buna karşın gerçekleşen hasar tutarları verilmiştir.

Grafik 3.40.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında Yapılan Bitkisel Ürünler (İlçe Bazlı Kuraklık Verim) Sigortası İçin Sigortalının Ödediği Pirim Tutarları ve Gerçekleşen Hasar Tutarları (TL)

Kaynak: TARSİM

İlk kuraklık poliçelerinin düzenlendiği 2017 yılında sigortalının ödediği pirim tutarları toplamı 884 liradır. 2018 yılında ise 582 liraya düşen sigortalının ödediği pirim tutarları toplamı, 2019 yılına gelindiğinde 473 liraya kadar gerilemiştir. 2017 ile 2019 yıllarında bitkisel ürünler (ilçe bazlı kuraklık verim) sigortasındaki gerçekleşen hasarlar toplamına baktığımızda 2017 ve 2019 yıllarında hasar gerçekleşmezken, 2018 yılında ise 3.267 lira tutarında hasarın oluştuğu görülmektedir. Ayrıca Aydın ilinde *bitkisel ürünler (ilçe bazlı kuraklık verim) sigortası* yaptıran üreticilerin sayısı Tablo:3.8'de verilmiştir. TARSİM verilerine göre Aydın ilinde *bitkisel ürünler (ilçe bazlı kuraklık verim) sigortası* yaptıran

üreticilerin sayısı 2017 yılında 7, 2018 yılında 3 ve 2019 yılında ise 1 üretici olduğu görülmektedir.

3.2.6. Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası

Aşağıdaki Grafik:3.41’de görüldüğü üzere, Aydın ilinde 2015 ile 2019 yıllarında TARSİM *arıcılık (arılı kovan) sigortası* yaptıran üretici işletme sayıları verilmiştir. TARSİM verilerine göre 2015 yılında Aydın’da *arıcılık (arılı kovan) sigortası* yaptıran 296 arıcı işletmesi varken, 2016 yılında bu sayı 335’e, 2017 yılında 374’e, yükselmiştir. 2018 yılında ise 332’ye azalmış, 2019 yılına gelindiğinde de *arıcılık (arılı kovan) sigortası* yaptıran üretici işletme sayısı azalarak 281 olduğu görülmektedir.

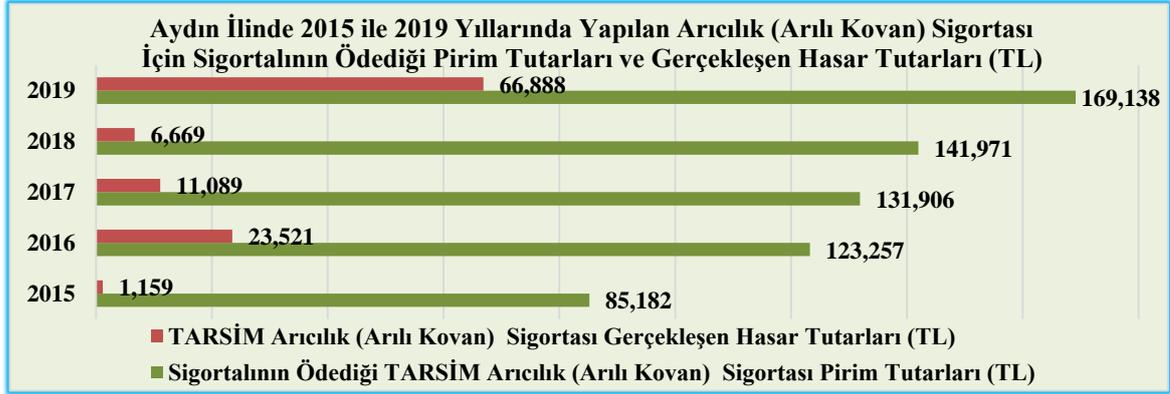
Grafik 3.41.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında, TARSİM Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası Yaptıran Üretici Sayıları.

Kaynak: TARSİM

Aşağıdaki Grafik:3.42’de görüldüğü üzere Aydın ilinde 2015 ile 2019 yıllarında yapılan *arıcılık (arılı kovan) sigortası* için sigortalının ödediği pirim tutarları ve buna karşın gerçekleşen hasar tutarları verilmiştir. 2015 yılında 85.182 lira tutarında sigortalının ödediği pirimler toplamına karşın, 1.159 lira tutarında hasar ödemesi gerçekleşmiştir. 2016 yılında sigortalının ödediği pirimler toplamı 123.257 liraya çıkarken, gerçekleşen hasarlar toplamı da 23.521 lira olmuştur. 2017 yılında sigortalının ödediği pirimler toplamı 131.936 liraya yükselirken, gerçekleşen hasarlar toplamı azalarak 11.089 lira olduğu görülmektedir. 2018 yılında sigortalının ödediği pirimler toplamı 141.971 lira olurken, buna karşın gerçekleşen hasarlar toplamı azalarak 6.669 lira olmuştur. 2019 yılına gelindiğinde ise arıcılık yapan üretici işletmelerin ödediği sigorta pirim tutarları toplamı 169.138 liraya yükselmiştir. 2019 yılındaki gerçekleşen hasarlar toplamının da 66.888 liraya yükseldiği görülmektedir.

Grafik 3.42.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında Yapılan Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası İçin Sigortalının Ödediği Pirim Tutarları ve Gerçekleşen Hasar Tutarları (TL)

Kaynak: TARSİM

Aşağıdaki Grafik:3.43'de görüldüğü üzere, TARSİM ile T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı verilerinden faydalanılarak, Aydın ilindeki 2019 yılında *Arıcılık Kayıt Sisteminde* kayıtlı olup arıcılık yapan üreticilerden, TARSİM *arıcılık (arılı kovan) sigortası* yaptıran üreticilerin sayıları ile sigortalılık oranı verilmiştir. Buna göre 2019 yılında arıcılık yapan 1626 üretici varken, bunlardan 281 tanesinin TARSİM *arıcılık (arılı kovan) sigortası* yaptırdığı görülmektedir. Sigorta yaptırmayanlar ile kıyaslandığında, TARSİM *arıcılık (arılı kovan) sigortası* yaptıranların oranının %17,3 olduğu görülmektedir.

Grafik 3.43.: Aydın İlinde 2019 Yılında AKS'de Kayıtlı Arıcılık Yapan Üreticilerin TARSİM Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası Yaptıranların Oranı (%)

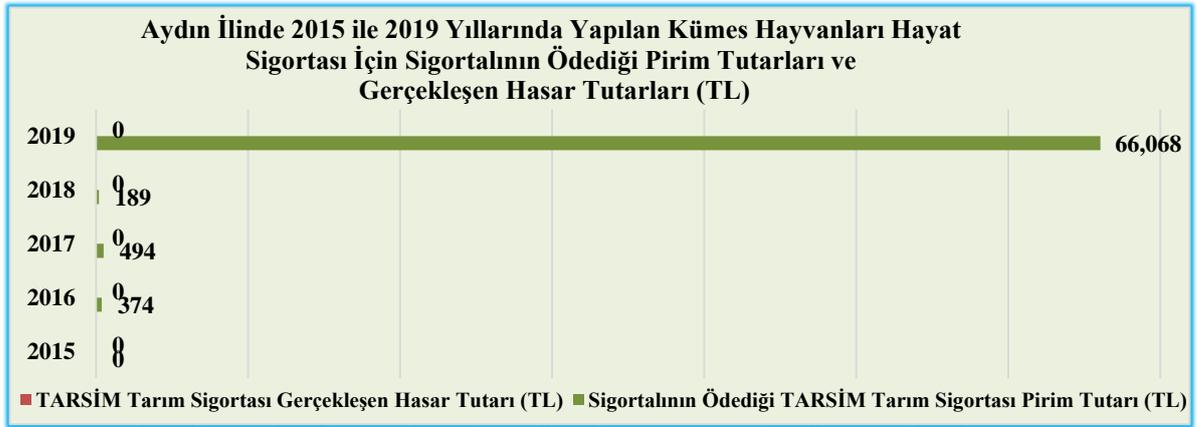
Kaynak: TARSİM ile T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı

3.2.7. Kümes Hayvanları Hayat Sigortası

Önceki bölümde bulunan Tablo: 3.8'de görülebileceği üzere, TARSİM verilerine göre 2015 yılında *kümes hayvanları hayat sigortası* yaptıran hiçbir yetiştiricinin olmadığı Aydın ilinde, 2016 yılında 1, 2017 yılında 14, 2018 yılında 7 ve 2019 yılında da sadece 2 kümes hayvanları yetiştiricisi işletme, TARSİM *kümes hayvanları hayat sigortası* yaptırmıştır.

Aşağıdaki Grafik:3.44'te görüldüğü üzere, Aydın ilinde 2015 ile 2019 yıllarında yapılan, *kümes hayvanları hayat sigortası* için sigortalının ödediği pirim tutarları ve buna karşın gerçekleşen hasar tutarları verilmiştir. 2015 yılında hiçbir *kümes hayvanları hayat sigortası* yapılmayan Aydın ilinde 2016 yılında sigortalının ödediği pirim tutarları toplamı 374 lira, 2017 yılında 494 lira, 2018 yılında 189 lira olmuştur. 2019 yılında ise 66.068 liraya yükseldiği görülmektedir. Kümes hayvanları hayat sigortası yapılan 2016 ile 2019 yıllarında hiçbir hasarın da gerçekleşmediği TARSİM verilerinden görülebilmektedir.

Grafik 3.44.: Aydın İlinde 2015 ile 2019 Yıllarında Yapılan Kümes Hayvanları Hayat Sigortası İçin Sigortalının Ödediği Pirim Tutarları ve Gerçekleşen Hasar Tutarları (TL)

Kaynak: TARSİM

3.2.8. Su Ürünleri Hayat Sigortası

TARSİM tarım sigortaları havuz işletmesi A.Ş. den alınan verilere göre Aydın ilinde 2015 ile 2018 yıllarında hiçbir su ürünleri hayat sigortası yapılmadığı, 2019 yılında ise sadece bir su ürünleri yetiştiricisi işletmenin, su ürünleri hayat sigortası yaptırdığı bunun için 15.485 lira tutarında sigorta primi ödediği belirtilmektedir. 2019 yılında su ürünleri hayat sigortası için hiçbir hasarın gerçekleşmediği görülmektedir.

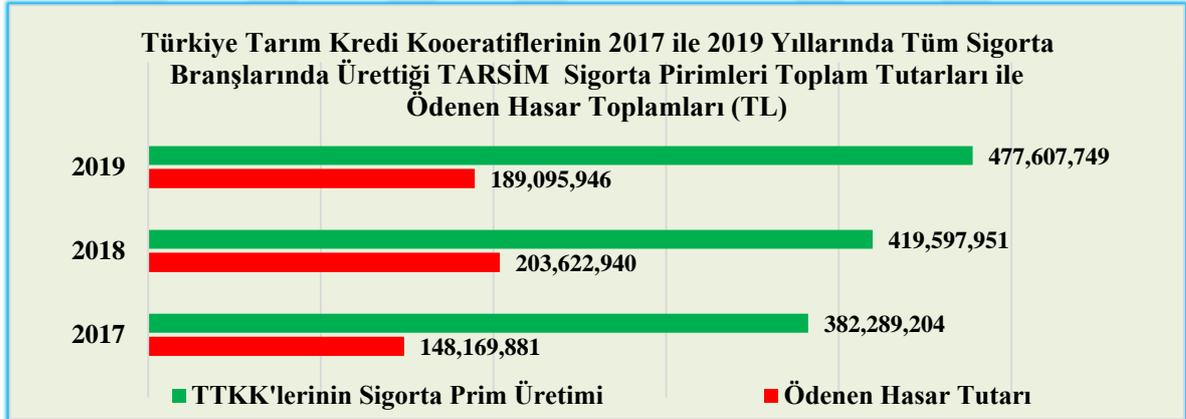
Bu bölümdeki verilerden hareketle, görüldüğü üzere Aydın ilindeki tarım sigortası verileri de genel olarak Türkiye'nin tarım sigortası verileri ile oransal olarak paralellik göstermektedir. Aydın ilinde de tarım sigortası yaptıran üreticilerin sayısının arttığını görmekteyiz. Bunun yanında sigorta prim tutarlarındaki artışlarda devam etmektedir. Bazı sigorta branşlarında gelişim sağlanamadığı görülmektedir. Toplamda baktığımızda halen tarım sigortası üretiminin oransal olarak yeterli düzeyde olmadığı görülebilmektedir.

3.3. Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin Ürettiği Tarım Sigortası Verileri

Bu bölümde, Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin 2017 ile 2019 yıllarında Türkiye genelinde ürettiği, TARSİM tarım sigortası primleri toplamı ile buna mukabil ödenen hasar toplamları incelenmiştir.

Aşağıdaki Grafik:3.45'te görüldüğü üzere, Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin 2017 ile 2019 yıllarında tüm sigorta branşlarında, Türkiye genelinde ürettiği TARSİM tarım sigorta primleri (üreticinin ödediği + Devletin pirim desteği) toplam tutarları ile ödenen hasar toplamları verilmiştir. 2017 yılında TTKK'nin tüm sigorta branşlarında ürettiği TARSİM tarım sigorta primleri toplamı 382.289.204 lira iken, buna karşın gerçekleşen hasarlar sonucunda üreticilere / yetiştiricilere 148.169.881 lira TARSİM tarafından hasar ödemesi yapılmıştır. 2018 yılında TTKK'nin pirim üretimi 419.497.951 liraya yükselirken, buna karşın 203.622.940 lira tutarında hasar ödemesi yapılmıştır. 2019 yılına gelindiğinde ise TTKK'nin pirim üretimi artarak 477.607.749 liraya ulaşırken, hasar ödemeleri toplamı da 189.095.946 lira olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 3.45.: Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin 2017 ile 2019 Yıllarında, Tüm Sigorta Branşlarında Ürettiği TARSİM Sigorta Primleri Toplam Tutarları ile Ödenen Hasar Toplamları.

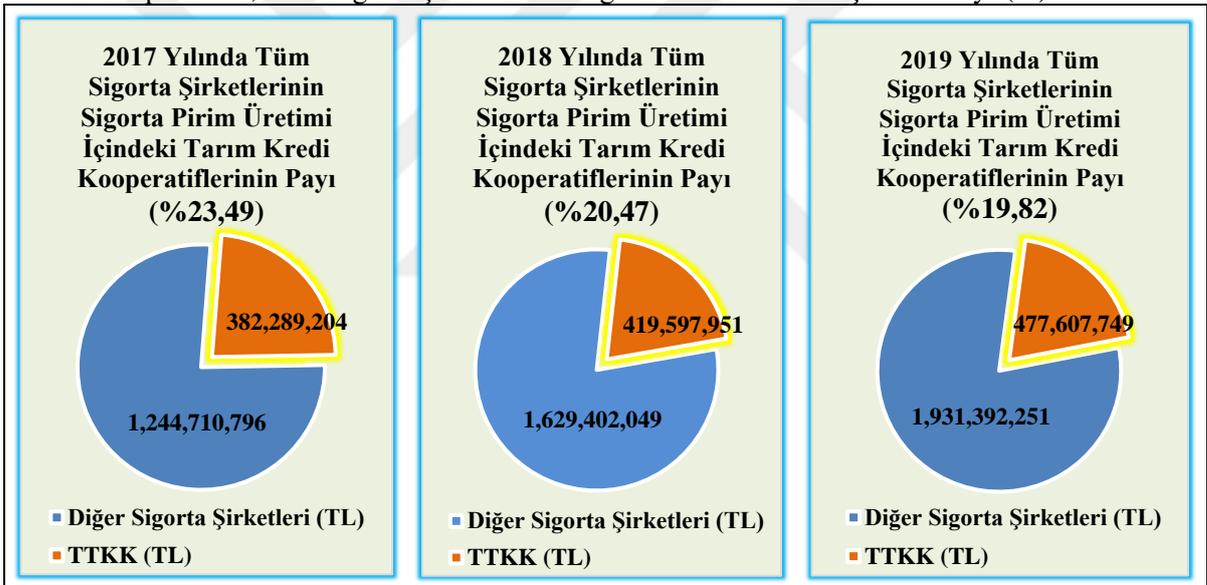

Kaynak: (TKK 2019 Yılsonu Faaliyet Raporu, 2020: 39)

Aşağıdaki Grafik:3.46'da görüldüğü üzere, 2017, 2018 ve 2019 yıllarında Türkiye'de TARSİM tarım sigorta poliçesi düzenleme yetkisine sahip, tüm sigorta şirketlerinin ürettiği sigorta primleri (üreticinin ödediği sigorta primi + Devletin pirim desteği dahil) toplamı görülmektedir. Aynı grafikte TTKK'nin de 2017, 2018 ve 2019 yıllarında ürettiği, toplam sigorta pirim (üreticinin ödediği sigorta primi + Devletin pirim desteği dahil) toplamları da görülmektedir. Yine aynı grafikte tüm sigorta şirketlerinin ürettiği toplam sigorta pirim tutarları içinde TTKK'nin payı görülmektedir. 2017 yılında TTKK'nin sigorta

şirketi olan Bereket Sigortanın, acenteleri konumunda bulunan birim TTKK'leri tarafından 382.289.204 lira tutarında sigorta primi üretirken, TARSİM ile sözleşme imzalayarak tarım sigorta poliçesi düzenleme yetkisine sahip bulunan diğer 23 sigorta şirketinin tümünün ürettiği sigorta prim tutarları toplamı ise 1.244.710.796 liradır. 2017 yılında tüm üretilen sigorta primleri içerisinde TTKK'nin payı %23,49 olmuştur. 2018 yılında ise TTKK'nin prim üretimi 419.597.951 liraya artarken, diğer tüm şirketlerin sigorta prim üretimleri toplamı da 1.629.402.049 liraya çıkmıştır. 2018 yılında sigorta prim üretiminde TTKK'nin payı %20,47 ye gerilemiştir. 2019 yılına gelindiğinde ise TTKK'nin prim üretimi 477.607.749 liraya yükselirken, diğer tüm şirketlerin sigorta prim üretimleri toplamı da 1.931.392.251 liraya çıkmıştır. 2019 yılında ise Türkiye'deki toplam sigorta prim üretimi içerisinde, TTKK'nin payı %19,82 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 3.46.: Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin 2017, 2018 ve 2019 Yıllarında Ürettiği Sigorta Primleri Toplamının, Tüm Sigorta Şirketlerinin Sigorta Prim Üretimi İçindeki Payı (%)

Kaynak: (TTKK 2019 Yılı Sonu Faaliyet Raporu, 2020: 39)

Aşağıdaki Tablo:3.12'de görüldüğü üzere, Türkiye Sigorta Birliğinin 2020 nisan ayı istatistik verisine göre, devlet destekli tarım sigortası yapan şirketlerin prim bazındaki pazar payları görülmektedir. Türkiye'de tarım sektörüne kullanılan kredi büyüklüklerinde ilk sırada olan T.C. Ziraat Bankası ile ikinci sırada olan Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin sigorta primi üretimine de uyumlu olarak yansımaktadır. Tarım sigortası sisteminde, T.C. Ziraat Bankası'na ait olan Başak Sigorta A.Ş. pazarın %46,91'ine sahip iken, Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerine ait olan Bereket Sigorta A.Ş.'nin pazar payı ise %19,70'tir. TARSİM Tarım sigortası sisteminde başat olan bu iki şirketin toplam pazar payı, aşağıdaki Tablo:3.12'de görüldüğü gibi tüm sistemdeki prim üretiminin 2/3'ne denk gelmektedir.

Tablo 3.12.: Devlet Destekli Tarım Sigortaları Yapan Şirketlerin Pazar Payı ve Toplam Prim Değişimi

DEVLET DESTEKLİ TARIM SİGORTALARI YAPAN ŞİRKETLERİN PAZAR PAYI VE TOPLAM PRİM DEĞİŞİMLERİ								
Sıra	Şirket Adı	Şirket Kodu	2020-04		2019-04		Değişim (%)	Reel Değişim
			Toplam Üretim	Pazar Payı %	Toplam Üretim	Pazar Payı %		
1	Ziraat Sigorta AŞ	1042	972.734.625	46,91%	896.424.978	47,40%	8,51%	-2,19%
2	Bereket Sigorta AŞ	1025	408.401.194	19,70%	387.490.298	20,49%	5,40%	-5,00%
3	Anadolu Anonim Türk	1005	158.267.147	7,63%	134.109.870	7,09%	18,01%	6,38%
4	Sompo Sigorta AŞ	1035	70.885.786	3,42%	57.649.710	3,05%	22,96%	10,83%
5	HDI Sigorta AŞ	1022	67.906.200	3,27%	71.025.894	3,76%	-4,39%	-13,82%
6	Groupama Sigorta AŞ	1019	66.356.471	3,20%	50.183.565	2,65%	32,23%	19,19%
7	Güneş Sigorta AŞ	1020	52.181.641	2,52%	47.877.856	2,53%	8,99%	-1,76%
8	Aksigorta AŞ	1003	49.110.674	2,37%	39.641.213	2,10%	23,89%	11,67%
9	Ray Sigorta AŞ	1032	47.161.689	2,27%	27.466.289	1,45%	71,71%	54,78%
10	Axa Sigorta AŞ	1009	43.313.795	2,09%	42.431.440	2,24%	2,08%	-7,99%
	İLK 10 ŞİRKET		1.936.319.221	93,38%	1.754.301.112	92,77%	10,38%	-0,51%
11	Neova Sigorta AŞ	1030	29.331.293	1,41%	17.615.203	0,93%	66,51%	50,09%
12	Allianz Sigorta AŞ	1004	23.833.678	1,15%	47.301.217	2,50%	-49,61%	-54,58%
13	Eureko Sigorta AŞ	1017	19.250.426	0,93%	11.668.853	0,62%	64,97%	48,70%
14	Halk Sigorta AŞ	1021	15.455.387	0,75%	13.911.377	0,74%	11,10%	0,14%
15	Koru Sigorta AŞ	1037	14.636.634	0,71%	13.091.002	0,69%	11,81%	0,78%
16	Doga Sigorta AŞ	1036	12.903.240	0,62%	6.504.210	0,34%	98,38%	78,82%
17	Zurich Sigorta AŞ	1043	10.096.922	0,49%	13.935.850	0,74%	-27,55%	-34,69%
18	Mapfre Sigorta AŞ	1028	3.372.217	0,16%	4.119.771	0,22%	-18,15%	-26,22%
19	Quick Sigorta AŞ	1045	2.498.248	0,12%	1.141.431	0,06%	118,87%	97,29%
20	Generali Sigorta AŞ	1018	2.063.438	0,10%	2.549.258	0,13%	-19,06%	-27,04%
	İLK 20 ŞİRKET		2.069.760.704	99,81%	1.886.139.284	99,74%	9,74%	-1,09%
21	Unico Sigorta AŞ	1008	2.007.514	0,10%	1.053.764	0,06%	90,51%	71,72%
22	Şeker Sigorta AŞ	1034	1.395.754	0,07%	3.379.412	0,18%	-58,70%	-62,77%
23	Ankara Anonim Türk	1006	453.997	0,02%	547.131	0,03%	-17,02%	-25,20%
	SEKTÖR TOPLAMI	9003	2.073.617.969	100,00%	1.891.119.592	100,00%	9,65%	-1,16%

Kaynak: (Türkiye Sigorta Birliği, 2020).

Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin tarım sigortası üretiminde, sorun olabilen konuların tespit edilerek çözümler üretilebilmesi, tarım sektöründe üretimin sürekliliğine katkıda bulunabilecektir. Bu sebeple dördüncü bölümde Aydın ilindeki birim TTK personeline uygulanan anket çalışmasının bulguları analiz edilmiştir.

4. BÖLÜM

4. ARAŞTIRMANIN MATERYAL, YÖNTEM VE BULGULARI

Bu bölümde araştırmaya ilişkin olarak uygulanan anket kapsamında elde edilen verilerin Aydın ilindeki tarım kredi kooperatiflerinde çalışan personellere uygulanan tarım sigortası üretimi ile ilgili anket çalışmasının materyali, yöntemi, bulgu ve sonuçları verilmiştir.

4.1. Materyal

Araştırmanın temel materyali Aydın ilinde faaliyette bulunan 48 adet birim Tarım Kredi Kooperatifinin “hizmetliler dışındaki” kooperatif müdürü, memuru ve mühendisi gibi tüm personeline uygulanan, tarım sigortası üretimiyle ilgili anket çalışmasından, elde edilen verilere dayanmaktadır. Ayrıca Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri ile Aydın Tarım İl Müdürlüğünden alınan bilgilere ve TARSİM Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. den üniversite aracılığı ile istenen verilere dayanmaktadır. Bunun dışında yerli ve yabancı kaynaklar ile daha önce yapılmış araştırma, rapor, makale, kitap ve diğer yazılı kaynaklardan sağlanan bilgiler materyalin diğer önemli kısmını oluşturmaktadır. Bunların yanında kanun, kanun hükmünde kararname, yönetmelik ve anasözleşme gibi hukuki kaynaklardan da yararlanılmıştır.

4.2. Yöntem

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri tüm ülke genelinde 81 ile yayılmış ve toplamda 850.000 üretici ortağı olup, 1625 adet birim TTKK şubesi olan, geniş bir organizasyon olduğundan dolayı, maliyet, zaman ve ulaşılabilirlik gibi engelleri de beraberinde getireceği öngörüldüğünden, araştırma evreninin tamamına ulaşılması yerine örneklem üzerinden çalışılmasının daha etkin bir seçenek olacağına karar verilmiştir. Örneklem için, araştırma evreni olan 81 ilin içerisinde, çalışma alanı olarak, Türkiye'nin önemli tarım kentlerinden birisi olan Aydın ili seçilmiştir. Aydın ilinde faaliyette bulunan ve Aydın'daki tüm yerleşim birimlerini kapsayan, 48 adet birim Tarım Kredi Kooperatifinin tamamını içine alarak, Aydın ili için, Tarım Kredi Kooperatifi anlamında tam bir kapsama sağlanmıştır. TTKK İzmir Bölge

Birliğine bağlı olan Aydın ilinin her ilçesinde ve beldesinde olduğu gibi, büyük ölçekli köylerde de olmak üzere toplam 48 adet birim TTKK şubesi bulunmaktadır. Bu köylere kadar uzanan yaygın organizasyon yapısı ve Covid-19 salgın hastalığının yarattığı sağlık sorunları ve yasakları sebebiyle, ulaşılabilirlik, maliyet, zaman ve sağlık riski gibi engellerden dolayı, araştırma sahasının tamamına ulaşılması yerine, yakın bölgelerdeki birim Tarım Kredi Kooperatifine gidilip yüz yüze anket çalışması yapılırken, Aydın ilinde daha uzak bölgelerdeki birim Tarım Kredi Kooperatiflerine ise kurum mail adreslerine anket formu gönderilerek, ayrıca birim TTKK müdürleri ile telefon görüşmesi yapılarak anket formlarının doldurulması, yine mail adresi üzerinden geri gönderilmesinin istenmesi daha etkin bir seçenek olacağına karar verilmiştir. Yüz yüze görüşülerek yapılan anketler ve mail ile cevaplanarak geri gönderilen anketlerin toplam sayısına bakıldığında ankete katılan personel sayısının 87 olduğu görülmektedir. Bu 48 kooperatifin “hizmetliler hariç” müdürü ve diğer personellerine uygulanan, tarım sigortası üretimi ile ilgili anket çalışmasında 5’li likert ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler “SPSS 25” istatistik programına aktarılmıştır. Araştırma verileri Cronbach's Alpha güvenilirlik testi, analizine tabi tutulmuştur. Ayrıca aritmetik ortalama, yüzde pay (%) gibi temel istatistik yöntemlerinden de faydalanılmıştır.

4.3. Aydın İlindeki Tarım Kredi Kooperatifleri Personeline Uygulanan Tarım Sigortaları Üretimi İle İlgili Anket Araştırması Bulguları ve Tartışma

Aydın ilinde faaliyetteki 48 adet birim Tarım Kredi Kooperatifinde “hizmetliler hariç” kooperatif müdürü ve diğer personellerine uygulanan, TARSİM tarım sigortaları üretimi ile ilgili anket çalışmasında elde edilen veriler “SPSS 25” istatistik programına aktarılmış ve Cronbach's Alpha güvenilirlik testi yapılmıştır.

Bir ölçeğe uygulanan analiz sonucunda güvenilirlik durumu $0.00 \leq a < 0.40$ arasında ise ölçeğin güvenilir olmadığı, $0.40 \leq a < 0.60$ arasında ise ölçeğin düşük güvenilirlikte olduğu, $0.60 \leq a < 0.80$ arasında ise ölçeğin oldukça güvenilir olduğu, $0.80 \leq a < 1.00$ arasında ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçek olduğu belirtilmektedir (Akgül ve Çevik, 2003: 428-435).

Aşağıdaki Tablo:4.1'de görüleceği üzere, yapılan güvenilirlik analizinde güvenilirlik katsayısı 0,786 olarak tespit edilmiştir. Bu alfa katsayısı ile bu ölçeğin güvenilirliğinin yeterli bir düzeyde olduğu söylenilebilir. Ayrıca bu anket çalışması, 1) Kesinlikle katılmıyorum, 2)

Katılmıyorum, 3) Kararsızım, 4) Katlıyorum ve 5) Kesinlikle katılıyorum, şeklindeki 5’li likert ölçeği esas alınarak yapılmıştır.

Tablo 4.1.: Cronbach Alpha Test Değeri

Güvenilirlik İstatistiği	
Cronbach's Alpha Katsayısı	Madde Sayısı
,786	37

4.2.1. Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personeli ile İlgili Demografik Veriler

Aydın ilinde faaliyette bulunan 48 adet birim Tarım Kredi Kooperatifinde çalışan personellerden ankete katılan 87 kişinin, 8 maddelik demografik özellikleri ile ilgili veriler aşağıda sunulmuştur.

Aşağıdaki Tablo:4.2’de görüldüğü üzere, Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin eğitim durumu verilerine bakıldığında, personelin %8’inin lise, %6’sının önlisans, %56’sının lisans ve %29’unun da yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personeli Eğitim Durumu

Öğrenim Durumunuz?	İlk öğretim	Lise	Önlisans	Lisans	Yüksek Lisans	TOPLAM
Personel Sayısı	0	7	6	49	25	87
Oranı (%)	0	8	7	56	29	100

Aşağıdaki Tablo:4.3’te görüldüğü üzere, Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin medeni durumu verilerine bakıldığında, personelin %86’sının evli, %14’ünün ise bekar olduğu görülmektedir.

Tablo 4.3.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Medeni Durumu

Medeni Durumu	Evli	Bekâr	TOPLAM
Personel Sayısı	75	12	87
Oranı (%)	86	14	100

Aşağıdaki Tablo:4.4’te görüldüğü üzere, Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin cinsiyet durumu verilerine bakıldığında, personelin %72’sinin erkek, %28’inin ise bayan olduğu görülmektedir.

Tablo 4.4.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Cinsiyet Durumu

Cinsiyet Durumu	Erkek	Bayan	TOPLAM
Personel Sayısı	63	24	87
Oranı (%)	72	28	100

Aşağıdaki Tablo:4.5'te görüldüğü üzere, Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin yaşları ile ilgili verilerine bakıldığında, personelin %9,2'sinin 18 ile 30 yaş aralığında olduğu, %87,4'ünün 31 ile 50 yaşları aralığında olduğu ve %3,4'ünün ise 51 yaşından büyük olduğu görülmektedir.

Tablo 4.5.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Yaşları

Yaş Durumu	18 – 30	31 – 50	51 +	TOPLAM
Personel Sayısı	8	76	3	87
Oranı (%)	9,2	87,4	3,4	100

Aşağıdaki Tablo:4.6'de görüldüğü üzere, Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin kurumdaki toplam çalışma süreleri ile ilgili verilerine bakıldığında, personelin %9'unun 1 ile 5 yıl arasında, %77'sinin 6 ile 20 yıl arasında, %14'ünün de 21 yıl ve daha fazla süreden beri kurumda çalıştığı görülmektedir.

Tablo 4.6.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Kurumdaki Toplam Çalışma Süreleri

Kaç yıldır Tarım Kredi Kooperatiflerinde Çalışıyorsunuz?	1 – 5	6 – 20	21 +	TOPLAM
Personel Sayısı	8	67	12	87
Oranı (%)	9	77	14	100

Aşağıdaki Tablo:4.7'de görüldüğü üzere, Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin kurumdaki imza yetkisi ile ilgili verilerine bakıldığında, personelin %95'inin kurumda imza yetkili olarak çalıştığı, %5'inin ise imza yetkisi olmadan kurumda çalıştığı görülmektedir.

Tablo 4.7.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Kurumdaki İmza Yetkisi Durumu

Kurumda İmza Yetkiniz Var Mı?	Evet	Hayır	TOPLAM
Personel Sayısı	83	4	87
Oranı (%)	95	5	100

Aşağıdaki Tablo:4.8’de görüldüğü üzere, Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin TARSİM sertifikası olup olmadığı ile ilgili verilerine bakıldığında, personelin %78’inin TARSİM sertifikasının bulunduğu, %22’sinin ise TARSİM sertifikasının olmadığı görülmektedir.

Tablo 4.8.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin TARSİM Sertifikası Durumu

TARSİM sertifikanız var mı?	Evet	Hayır	TOPLAM
Personel Sayısı	68	19	87
Oranı (%)	78	22	100

Aşağıdaki Tablo:4.9’da görüldüğü üzere, Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin hiçbirinin üniversitelerin sigortacılık ile ilgili bir bölümünden mezun olmadığı görülmektedir.

Tablo 4.9.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Üniversitede Sigortacılık Bölümü Mezuniyeti Durumu

Üniversitelerin Sigortacılık ile ilgili bir bölümden mi mezun oldunuz?	Evet	Hayır	TOPLAM
Personel Sayısı	0	87	87
Oranı (%)	0	100	100

Ankete katılan toplam 87 personelin %9,2’sinin 18 ile 30 yaş aralığında, %87,4’ünün 31 ile 50 yaşları aralığında ve %3,4’ünün ise 51 yaşından büyük olduğu görülen, genç sayılabilecek bir çalışan portföyüne sahip olan kurumda, ankete katılanların %72’sinin erkek olduğu ve bu katılımcıların %86’sının da evli olduğu görülmektedir. Ankete katılan hiçbir personelin üniversitelerin sigortacılık ile ilgili bir bölümünden mezun olmadığı ancak %56’sının lisans ve %29’unun da yüksek lisans mezunu olarak, iyi bir eğitim seviyesinin bulunduğu görülmektedir. Personelin kurumdaki iş tecrübesine bakıldığında ise %77’sinin 6 ile 20 yıl arasında, %14’ünde 21 yıl ve daha fazla süreden beri kurumda çalıştığı ve bu personelin %95’inin kurumda imza yetkili olarak çalıştığı, %5’inin ise imza yetkisi olmadan kurumda çalıştığı görülmektedir. Personelin %78’inin TARSİM sertifikasının bulunduğu, ancak %22’sinin ise TARSİM sertifikasının olmadığı görülmektedir.

4.2.2. Aydın İlinde Ankete Katılan TTKK Personelinin TARSİM Tarım Sigortası Üretimi ile İlgili Görüşleri.

TARSİM tarım sigortaları üretimi ile ilgili ankete, Aydın ilinde faaliyette bulunan, 48 adet birim Tarım Kredi Kooperatifinde çalışan 87 kişi katılmıştır. Tarım sigortaları üretimi ile ilgili 29 adet ifadeden oluşan anket formuyla elde edilen veriler, aşağıda 6 faktör başlığı altında analiz edilmiştir. Bu 29 adet ifadeye verilen cevapların sayıları ve oranları ekler bölümünde 6 başlık altında tablolar halinde verilmiştir.

4.2.2.1. Aydın ilinde ankete katılan TTKK personelinin gözünden, üreticilerin TARSİM tarım sigortası hakkındaki bilgi düzeyi.

Aşağıdaki Tablo:4.10’da görüldüğü üzere, Aydın ilinde Ankete katılan TTKK personelinin gözünden, üreticilerin TARSİM tarım sigortası bilgi düzeyi verilmiştir. Bu anket

Tablo 4.10.: Aydın İlinde Ankete Katılan TTKK Personelinin Gözünden, Üreticilerin TARSİM Tarım Sigortası Bilgi Düzeyi.

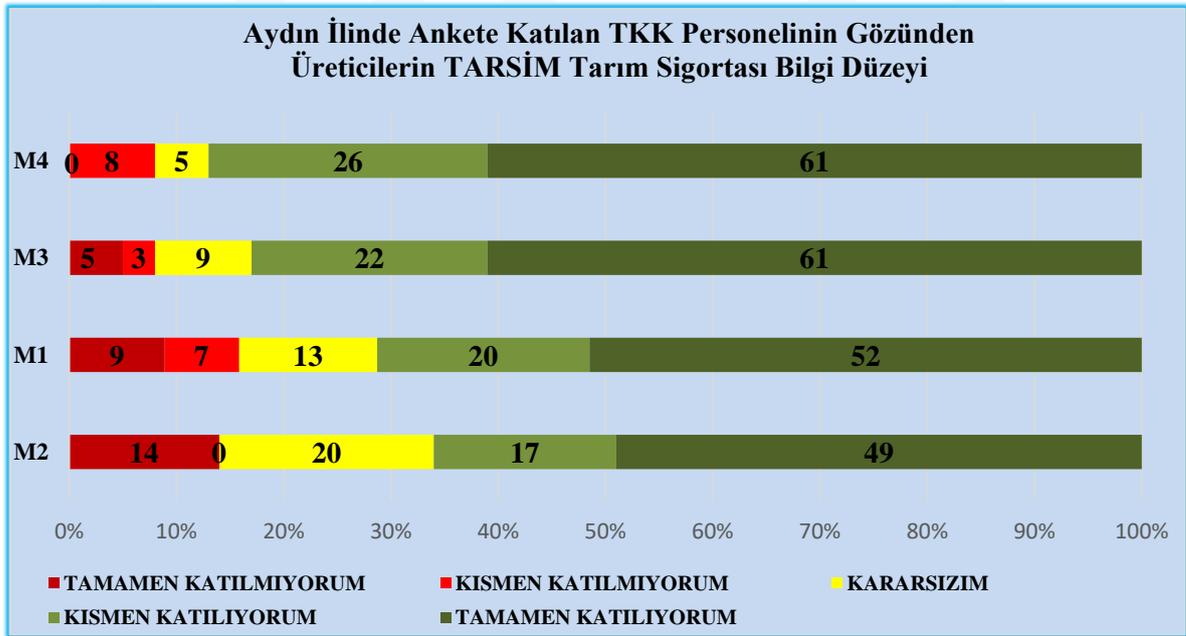
No	İFADELER	(Kısmen + Tamamen) Katılıyorum Oranı
M4	TARSİM tarım sigortası primlerinin %50'sini, kendileri adına devletin ödediğini tüm üreticiler/çiftçiler biliyorlar.	87%
M3	TARSİM tarım sigortasının, doğal afet ve risklerin gerçekleşmesinden sonra oluşacak hasarlarını ödediğini tüm üreticiler/çiftçiler biliyorlar.	83%
M1	TARSİM tarım sigortasını tüm üreticiler/çiftçiler duymuşlardır.	72%
M2	TARSİM Tarım Sigortası hakkında üreticiler/çiftçiler yeterli bilgiye sahiplerdir.	66%
No	İFADELER	(Kısmen + Tamamen) Katılmıyorum Oranı
M1	Tüm üreticilerin TARSİM tarım sigortasını duymadığını, düşünen TTKK personelinin oranı	%16
M2	Üreticilerin TARSİM tarım sigortası hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını, düşünen TTKK personelinin oranı	%14
M3	TARSİM tarım sigortasının, doğal afet ve risklerin gerçekleşmesinden sonra üreticilerin oluşan hasarlarını ödediğini bilmediğini, düşünen TTKK personelinin oranı	%8
M4	TARSİM tarım sigortası primlerinin %50'sini, kendileri adına devletin ödediğini tüm üreticilerin bilmediğini, düşünen TTKK personelinin oranı	%8

verilerine göre, oran olarak ilk sırada “M4- TARSİM tarım sigortası primlerinin %50'sini, kendileri adına devletin ödediğini, tüm üreticiler/çiftçiler biliyorlar” ifadesine katılanların oranı %87 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %8’dir. Oran sıralamasında ikinci olan

“M3- TARSİM tarım sigortasının, doğal afet ve risklerin gerçekleşmesinden sonra oluşacak hasarlarını ödediğini, tüm üreticiler/çiftçiler biliyorlar.” ifadesine katılanların oranı %83 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %8’dir. Oran sıralamasında üçüncü olan “M1- TARSİM tarım sigortasını tüm üreticiler/çiftçiler duymuşlardır.” ifadesine katılanların oranı %72 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %16’dır. Oran sıralamasında sonuncu olan “M2- TARSİM tarım sigortası hakkında üreticiler/çiftçiler yeterli bilgiye sahiplerdir.” ifadesine katılanların oranı %66 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %14’tür.

Elde edilen veriler ışığında hazırlanan aşağıdaki Grafik:4.1’de görüldüğü üzere, TKK personelinin gözünden üreticilerin/çiftçilerin TARSİM tarım sigortası hakkında belli bir oranda bazı bilgilere sahip olduklarını görmekteyiz. Ancak bunun yanında %8 oranındaki bir kısım üreticinin, tarım sigortası primlerinin %50’sini kendileri adına devletin ödediğini bilmediği de görülmektedir. Yine %8 oranında bir üretici kesiminin de doğal afet ve risklerin gerçekleşmesinden sonra oluşacak hasarları TARSİM’in ödediğini bilmediği anlaşılmaktadır. Ayrıca %14 oranındaki üretici kesiminin de tarım sigortası hakkında yeterli bilgisi olmadığı,

Grafik 4.1.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Gözünden, Üreticilerin TARSİM Tarım Sigortası Bilgi Düzeyi

TKK personeli tarafından düşünülmektedir. %16 oranındaki bir kısım TKK personeli de üreticilerin tarım sigortasını hiç duymadığını düşünmektedir. Bu veriler ışığında üreticilerin tarım sigortası konusundaki bilgi noksanlıklarının giderilmesi tarım sigortasının benimsenip

yaygınlaşmasına katkı sağlayacağı açıktır. Böylece tarım ve hayvancılık sektörlerinde üretimin artırılarak devamının sağlanması kolaylaşacaktır.

4.2.2.2. Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin gözünden, üreticilerin sigorta bilinci.

Aşağıdaki Tablo:4.11’de görüldüğü üzere, Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin gözünden, üreticilerin/yetiştiricilerin TARSİM tarım sigortası bilinç düzeyi araştırılmıştır. Bu anket verilerine göre oran olarak ilk sırada “M6- Üreticiler TARSİM tarım sigortasını doğal afet ve risklerden korunmaktan ziyade, indirimli krediler ve devlet desteğinden faydalanmak için mecburen yaptırıyor” ifadesine katılanların oranı %92 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %8’dir. Oran sıralamasında ikinci olan “M8- Sadece doğal afet ve risklere karşı güvende olmak için, bilinçli bir şekilde TARSİM tarım sigortasını yaptıran üreticiler/çiftçiler azınlıktadır” ifadesine katılanların oranı %88 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %12’dir. Oran sıralamasında üçüncü olan “M5- TARSİM tarım sigortası yaptıran üreticiler/çiftçiler, çoğunlukla kooperatif veya banka zorladığı için sigorta yaptırıyorlar” ifadesine katılanların oranı %87 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %4’tür. Oran sıralamasında sonuncu olan “M7- Ürünlerinin tamamına ayrıca hayvanlarının

Tablo 4.11.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Gözünden Üreticilerin TARSİM Tarım Sigortası Bilinç Düzeyi

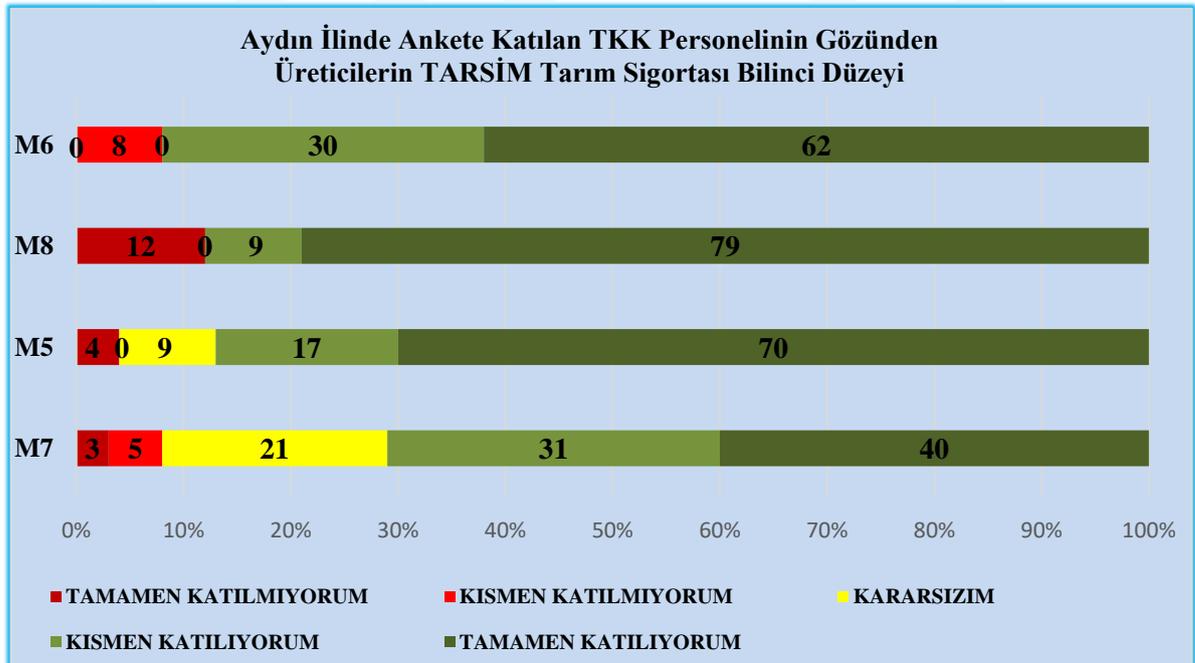
No	İFADELER	(Kısmen + Tamamen) Katılıyorum Oranı
M6	Üreticiler TARSİM tarım sigortasını doğal afet ve risklerden korunmaktan ziyade, indirimli krediler ve devlet desteğinden faydalanmak için mecburen yaptırıyor.	92%
M8	Sadece doğal afet ve risklere karşı güvende olmak için bilinçli bir şekilde TARSİM tarım sigortasını yaptıran üreticiler/çiftçiler azınlıktadır.	88%
M5	TARSİM tarım sigortası yaptıran üreticiler/çiftçiler, çoğunlukla kooperatif veya banka zorladığı için sigorta yaptırıyorlar.	87%
M7	Ürünlerinin tamamına ayrıca hayvanlarının da tümüne TARSİM tarım sigortası yaptıran üreticiler/çiftçiler yok denecek kadar azdır.	71%

da tümüne, TARSİM tarım sigortası yaptıran üreticiler/çiftçiler yok denecek kadar azdır” ifadesine katılanların oranı %71 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %8’dir. Bu da bize

TKK personeli gözünden, çok büyük oranlar ile üreticinin/çiftçinin doğal afet ve risklere karşı güvende olmak için, bilinçli bir şekilde TARSİM tarım sigortasını yaptırmadığını göstermektedir.

Elde edilen veriler ışığında hazırlanan aşağıdaki Grafik:4.2’de görüldüğü üzere, TTK personelinin gözünden, üreticilerin büyük çoğunluğunda tarım sigortası konusunda bilinç eksikliği olduğu görülebilmektedir. Üreticiler / Çiftçiler ya bir zorlama ile ya da indirimli kredilerden faydalanabilmek amacıyla mecbur kaldıkları için sigorta yaptırıyorlar. Üreticiler / çiftçiler tarım sigortası yaptırsalar dahi ürünlerinin sadece belli bir kısmına sigorta yaptırarak kredi kullandıkları yöneticilere karşı durumu geçiştirmeye çalışmaktadırlar. Bilinçli bir şekilde tarım sigortasını isteyerek yaptıran üreticilerin oranı ise M8 ifadesinde görüldüğü gibi yalnızca %12 oranındadır. Üreticilerin sigorta bilincinin yükseltilebilmesi, tarım sigortasının benimsenip yaygınlaşmasına katkı sağlayacağı açıktır. Bunun sonucunda çiftçinin gelirinin artmasına ve tarım sektörlerinde üretimin artmasına sebep olacaktır. Dolayısıyla sonuç olarak tarımsal üretimin sürekliliğinin sağlanmasına katkı sağlayacaktır.

Grafik 4.2.: Aydın İlinde Ankete Katılan TTK Personelinin Gözünden Üreticilerin TARSİM Tarım Sigortası Bilinç Düzeyi

4.2.2.3. Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin gözünden, üreticilerin tarım sigortası yaptırma isteğini artırabilecek faktörler.

Aşağıdaki Tablo:4.12’de görüldüğü üzere, Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin gözünden, üreticilerin/yetiştiricilerin TARSİM tarım sigortası yaptırma isteğini artırabilecek etmenlere yer verilmiştir. Bu anket verilerine göre oran olarak ilk sırada “M9- Devletin pirim desteğinin artması, üreticilerin/çiftçilerin TARSİM tarım sigortası yaptırma isteklerini artırır” ifadesine katılanların oranı %97 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %3’tür. Oran sıralamasında ikinci olan “M10- Oluşan hasarın hızlı ödenmesi, üreticilerin/çiftçilerin TARSİM tarım sigortası yaptırma isteklerini artırır” ifadesine katılanların oranı %92 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %3’tür. Oran sıralamasında üçüncü olan “M12- Sigorta işlemlerinin ve hasar işlemlerinin kolaylaştırılması, üreticilerin / çiftçilerin TARSİM tarım sigortası yaptırma isteklerini artırır” ifadesine katılanların oranı %60 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %23’tür. Oran sıralamasında dördüncü olan “M11- Tarım sigortalarıyla ilgili, üreticilere yönelik olarak eğitim, seminer ve teknik yardım yapılması, çiftçilerin TARSİM tarım sigortası yaptırma isteklerini artırır” ifadesine katılanların oranı %59 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %32’dir. Oran sıralamasında

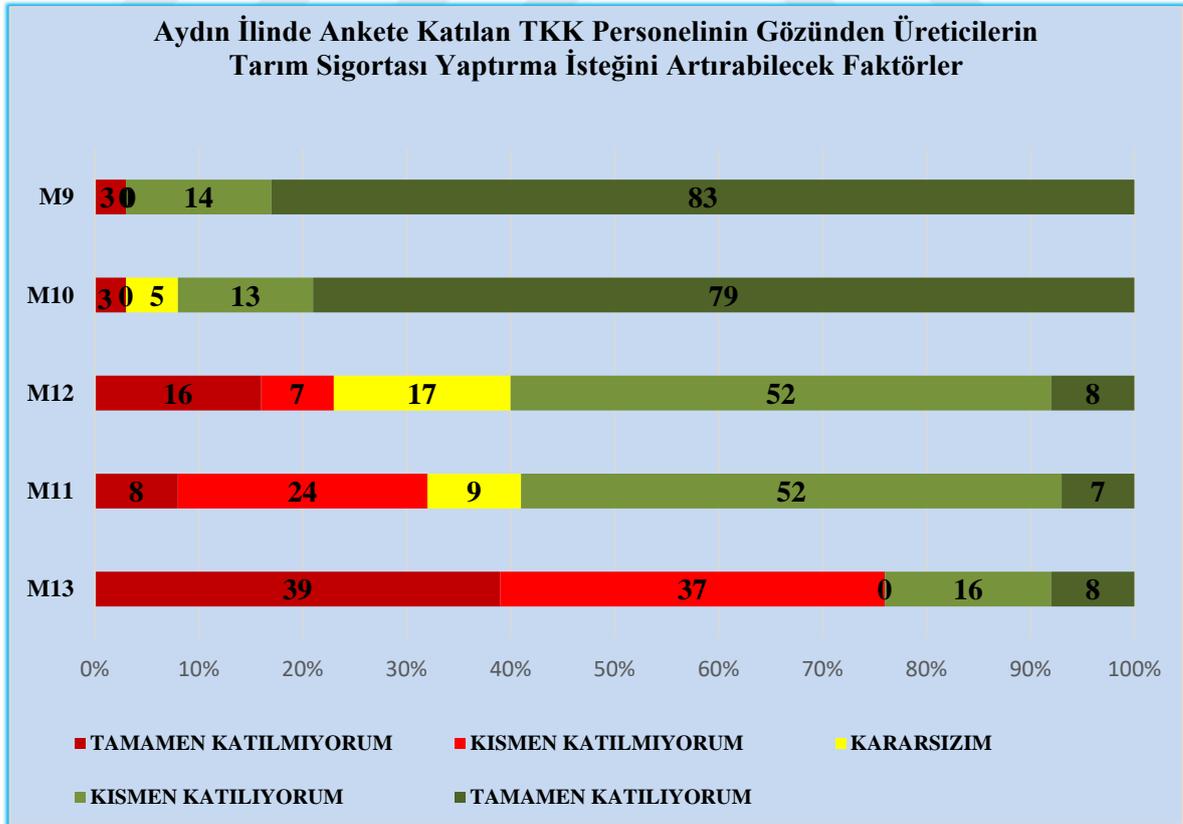
Tablo 4.12.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Gözünden Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırma İsteğini Artırabilecek Faktörler

No	İFADELER	(Kısmen+Tamamen) Katılıyorum Oranı
M9	Devletin pirim desteğinin artması, üreticilerin/çiftçilerin TARSİM tarım sigortası yaptırma isteklerini artırır.	97%
M10	Oluşan hasarın hızlı ödenmesi, üreticilerin/çiftçilerin TARSİM tarım sigortası yaptırma isteklerini artırır.	92%
M12	Sigorta işlemlerinin ve hasar işlemlerinin kolaylaştırılması, üreticilerin / çiftçilerin TARSİM Tarım Sigortası yaptırma isteklerini artırır.	60%
M11	Tarım sigortalarıyla ilgili, üreticilere yönelik olarak eğitim, seminer ve teknik yardım yapılması, çiftçilerin TARSİM tarım sigortası yaptırma isteklerini artırır.	59%
M13	Sigorta pirim tutarlarının düşmesi, üreticilerin/çiftçilerin TARSİM tarım sigortası yaptırma isteklerini artırır.	24%

sonucu olan “M13- Sigorta pirim tutarlarının düşmesi, üreticilerin/çiftçilerin TARSİM tarım sigortası yaptırmaya isteklerini artırır” ifadesine katılanların oranı %24 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %76’dır.

Elde edilen veriler ışığında hazırlanan aşağıdaki grafik:4.3’te görüldüğü üzere, TKK personelinin gözünden bakıldığında, sadece sigorta pirim tutarlarının düşürülmesinin, üreticilerin sigorta yaptırmaması sorununa çare olamayacağını, bundan daha çok oluşan hasarların hızlı ödenmesi, üreticiler açısından sigorta işlemlerinin ve hasar işlemlerinin kolaylaştırılması, devletin ödediği pirim desteğinin artması ve üreticilere yönelik olarak eğitim, seminer ve teknik yardım yapılmasının daha öncelikli konular olduğu görülmektedir. Dolayısıyla sigorta primlerinin azaltılması yanında devletin prim desteğinin artması üreticilerin sigorta yaptırmaya isteğini artıracaktır. Ayrıca sigorta iş ve işlemlerinin kolaylaştırılması yanında oluşan hasarların tam ve hızlı ödenmesi yanında üreticilere yönelik olarak eğitim, seminer ve teknik yardım yapılması, üreticilerin sigorta yaptırmaya isteğini artıracaktır.

Grafik 4.3.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Gözünden, Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırma İsteğini Artırabilecek Faktörler

4.2.2.4. Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin gözünden, üreticilerin tarım sigortası yaptırma isteğini azaltabilecek faktörler

Aşağıdaki Tablo:4.13'te görüldüğü üzere, Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin gözünden, üreticilerin/yetiştiricilerin TARSİM tarım sigortası yaptırma isteğini azaltabilecek faktörler incelenmiştir. Bu anket verilerine göre oran olarak ilk sırada olan “M19- Tüm ürünlerini ve tüm hayvanlarını sigorta yaptırmak, üreticilerin/çiftçilerin ekonomik gücünü aşıyor” ifadesine katılanların oranı %96 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %4'tür. Oran sıralamasında ikinci olan “M16- Küçük arazi üzerinde geçimlik üretim yapan küçük ölçekli üreticilerin / çiftçilerin TARSİM tarım sigortası yaptırma istekleri daha az oluyor” ifadesine katılanların oranı %86 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %7'dir. Oran sıralamasında üçüncü olan “M14- TARSİM tarım sigortası hakkında üreticiler/çiftçiler yeterli bilgiye sahip değillerse sigorta yaptırmakta istekli olmazlar” ifadesine katılanların oranı %68 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %24'tür. Oran sıralamasında dördüncü olan “M15- Üreticilerin çevresinde TARSİM tarım sigortası hasar ödemesinde mağdur olduğunu iddia eden kişilerin varlığı, bölgede yeni sigorta yaptıracakları olumsuz etkiliyor” ifadesine katılanların oranı %44 iken, buna mukabil

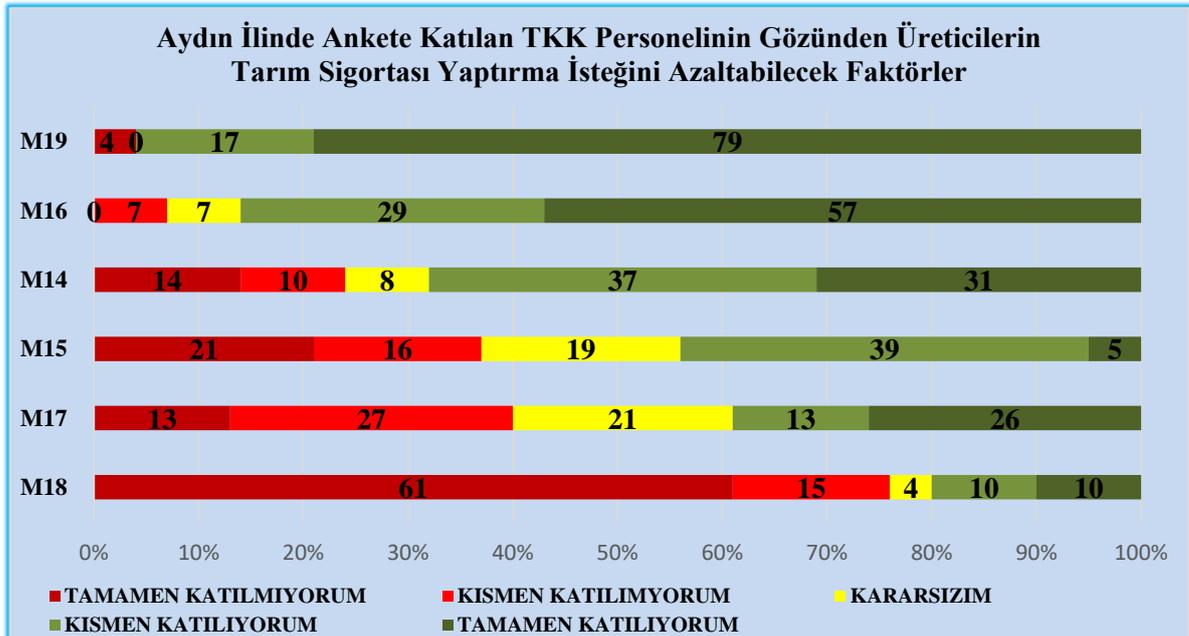
Tablo 4.13.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Gözünden Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırma İsteğini Azaltabilecek Faktörler.

No	İFADELER	(Kismen+Tamamen) Katılıyorum Oranı
M19	Tüm ürünlerini ve tüm hayvanlarını sigorta yaptırmak üreticilerin/çiftçilerin ekonomik gücünü aşıyor.	96%
M16	Küçük arazi üzerinde geçimlik üretim yapan küçük ölçekli üreticilerin / çiftçilerin TARSİM tarım sigortası yaptırma istekleri daha az oluyor.	86%
M14	TARSİM tarım sigortası hakkında üreticiler/çiftçiler yeterli bilgiye sahip değillerse sigorta yaptırmakta istekli olmazlar.	68%
M15	Üreticilerin çevresinde TARSİM tarım sigortası hasar ödemesinde mağdur olduğunu iddia eden kişilerin varlığı, bölgede yeni sigorta yaptıracakları olumsuz etkiliyor.	44%
M17	Kendilerinin bir risk /afet zararına uğrayacağını düşünmeyen, daha kadercı ve umursamaz olan üreticilerin/çiftçilerin TARSİM tarım sigortası yaptırma istekleri daha az oluyor.	39%
M18	TARSİM tarım sigortası primleri bazı küçük ölçekli çiftçiler tarafından yüksek bulunduğu için sigortasını yaptırmayan üreticiler vardır	20%

katılmayanların oranı %37'dir. Oran sıralamasında beşinci olan "M17- Kendilerinin bir risk /afet zararına uğrayacağını düşünmeyen, daha kaderci ve umursamaz olan üreticilerin /çiftçilerin TARSİM tarım sigortası yaptırmaya istekleri daha az oluyor" ifadesine katılanların oranı %39 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %40'tır. Oran sıralamasında sonuncu olan "M18- TARSİM tarım sigortası primleri bazı küçük ölçekli çiftçiler tarafından yüksek bulunduğu için sigortasını yaptırmayan üreticiler vardır" ifadesine katılanların oranı %20 iken, buna mukabil katılmayanların oranı ise %76'dır.

Elde edilen veriler ışığında hazırlanan aşağıdaki Grafik:4.4'de görüldüğü üzere, TKK personelinin gözünden, çiftçilerin hasarlarının zamanında ve hızlı ödenmemesi, üreticilerin tarım sigortası hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları, ayrıca küçük arazide geçimlik üretim yapan küçük çiftçilerin, tarım sigortası yaptırmaya isteğinin az olması olarak görülebilmektedir. Ayrıca tarım sigortası primlerini, küçük ölçekli çiftçilerin yüksek bulması yanında, genel olarak da çiftçilerin ürünlerinin ve hayvanlarının tamamına tarım sigortası yaptırmalarının üreticilerin ekonomik güçlerini aşması sebebiyle, tarım sigortası yaptıramadığı TKK personeli tarafından düşünülmektedir. Bunun dışında, kendilerinin bir risk /afet zararına uğrayacağını düşünmeyen, daha kaderci ve umursamaz olan kişilerden oluşan %39'luk bir kısım çiftçinin varlığı da tarım sigortasının gelişmemesinin sebepleri içerisinde önemli bir yer tuttuğu görülebilmektedir.

Grafik 4.4.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Gözünden Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırma İsteğini Azaltabilecek Faktörler.

4.2.2.5. Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin, tarım sigortası üretimi için yeterlik durumu.

Aşağıdaki Tablo:4.14'te görüldüğü üzere, Aydın ilinde ankete katılan 87 TKK personelinin, tarım sigortası üretimi için yeterlik durumu incelenmiştir. Bu anket verilerine göre oran sıralamasında ilk olan “M22- Kooperatifimizin TARSİM tarım sigortası üretimini yeterli görmüyorum” ifadesine katılanların oranı %93 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %3’tür. Oran sıralamasında ikinci olan “M21- Sigortacılık konusu ve TARSİM tarım sigortasının tüm branşları hakkında yeterince bilgilendirme eğitim aldığımı düşünüyorum” ifadesine katılanların oranı %80 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %12’dir. Oran sıralamasında üçüncü olan “M20- TARSİM tarım sigorta poliçesi, düzenleme işlemleri konusunda, yeterli eğitimi aldığımı düşünüyorum” ifadesine katılanların oranı %76 iken,

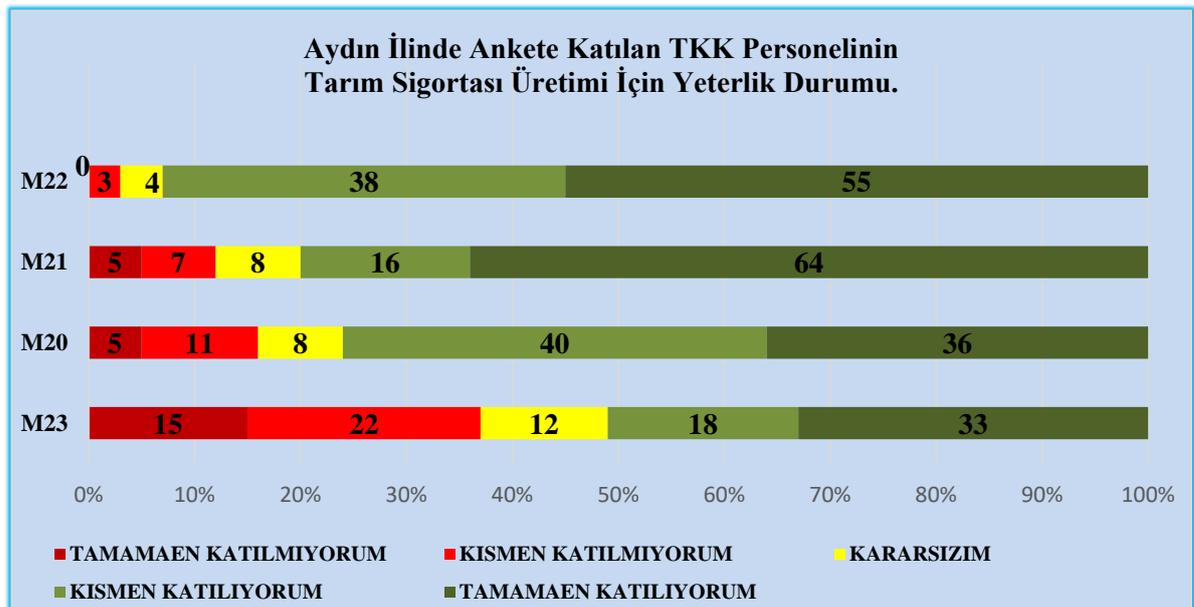
Tablo 4.14.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Tarım Sigortası Üretimi İçin Yeterlik Durumu.

No	İFADELER	(Kısmen+Tamamen) Katılıyorum Oranı
M22	Kooperatifimizin TARSİM tarım sigortası üretimini yeterli görmüyorum.	93%
M21	Sigortacılık konusu ve TARSİM tarım sigortasının tüm branşları hakkında yeterince bilgilendirme eğitim aldığımı düşünüyorum.	80%
M20	TARSİM Tarım sigortası poliçesi, düzenleme işlemleri konusunda yeterli eğitimi aldığımı düşünüyorum.	76%
M23	TARSİM sigorta poliçesi düzenlerken zorlanıyorum.	51%
No	İFADELER	(Kısmen+Tamamen) Katılmıyorum Oranı
M23	TARSİM sigorta poliçesi düzenlerken zorlanmadığımı düşünen TKK Personelinin oranı	%37
M20	TARSİM Tarım sigorta poliçesi, düzenleme işlemleri konusunda yeterli eğitim almadığımı düşünen TKK Personelinin oranı	%16
M21	Sigortacılık ve TARSİM tarım sigortasının tüm branşları hakkında yeterince bilgilendirme eğitimi almadığımı düşünen TKK Personelinin oranı	%12
M22	Kooperatifinin TARSİM tarım sigortası üretiminin yeterli olduğunu düşünen TKK Personelinin oranı	%3

buna mukabil katılmayanların oranı %16'dır. Oran sıralamasında sonuncu olan "M23-TARSİM sigorta poliçesi düzenlerken zorlanıyorum" ifadesine katılanların oranı %51 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %37'dir.

Elde edilen veriler ışığında hazırlanan aşağıdaki Grafik:4.5'te görüldüğü üzere, Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin %80'i sigortacılık konusu ve TARSİM tarım sigortasının tüm branşları hakkında, yeterince bilgilendirme eğitim aldığımı düşünüyorum derken, buna karşın %12 gibi bir oranda da sigorta branşları hakkında yeterince bilgilendirme eğitimi almadığımı düşünen bir kesimin olduğu da görülüyor. Yine ankete katılan TKK personelinin %76'sı TARSİM tarım sigortası poliçesi, düzenleme işlemleri konusunda yeterli eğitimi aldığımı düşünüyorum derken buna karşın %16 gibi bir oranda da TARSİM tarım sigortası poliçesi, düzenleme işlemleri konusunda yeterli eğitimi almadığımı düşünen bir kesimin olduğuda görülüyor. Bundan başka %51'lik oran ile TARSİM sigorta poliçesi düzenlerken zorlanıyorum diyen TKK personeline karşın, sigorta poliçesi düzenlerken zorlanmıyorum diyen %37'lik bir kesim de bulunmaktadır. Bütün bunların üzerine TKK personelinin büyük çoğunluğu yani %93'ü, kendi çalıştıkları kooperatiflerinin TARSİM tarım sigortası üretiminin yeterli olmadığını belirtmektedirler. Bu verilere dayanarak TKK personeline sigortacılık ve poliçe düzenleme eğitimlerinin belli aralıklarla yeniden verilmesi sigorta üretimini artırabilir.

Grafik 4.5.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Tarım Sigortası Üretimi İçin Yeterlik Durumu.

4.2.2.6. Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin, tarım sigortası üretimini artıramamasının sebepleri.

Aşağıdaki Tablo:4.15'te görüldüğü üzere, Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin, tarım sigortası üretimini artıramamasının sebepleri incelenmiştir. Bu anket verilerine göre oran sıralamasında birinci olan “M25- TARSİM sigorta poliçesi düzenlerken yardıma ihtiyaç duyduğumda yeterli yardımı zamanında alamıyorum” ifadesine katılanların oranı %92 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %3’tür. Oran sıralamasında ikinci olan “M24- Kooperatifimizin personel sayısı, kooperatifimizin tarım sigortası üretimini artırabilmek için yeterli değildir” ifadesine katılanların oranı %92 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %3’tür. Oran sıralamasında üçüncü olan “M28- Ürünlerinin ya da hayvanlarının bir kısmına TARSİM tarım sigortası yaptıran üreticiler/çiftçiler, daha sonraki yıllarda sigortalarını yenilemek istemiyorlar” ifadesine katılanların oranı %66 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %29’dur. Oran sıralamasında dördüncü olan “M27- Kooperatif personeli olarak, üreticileri/çiftçileri TARSİM tarım sigortalarını yaptırmaları için ikna etmekte zorlanıyorum” ifadesine katılanların oranı %59 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %16’dır. Oran sıralamasında beşinci olan “M26- Tarım sigortası üretimini artırmak için, kooperatifimizin diğer işlerinden fırsat bulup yeterli zamanı ayıramıyorum” ifadesine

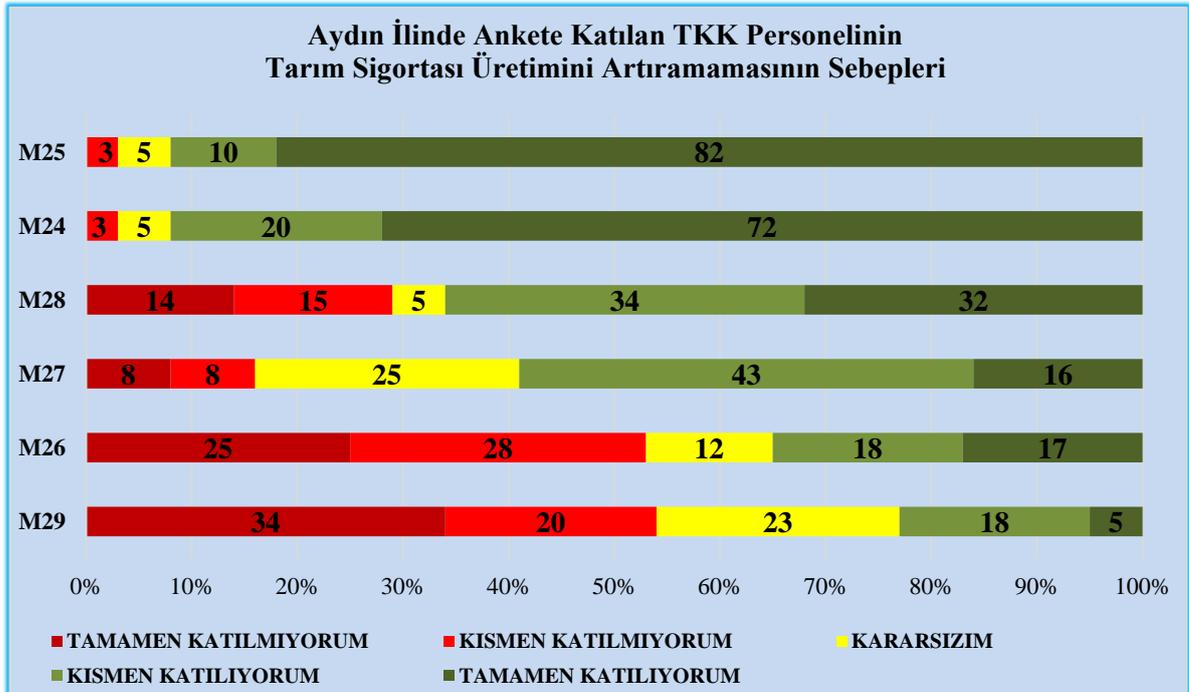
Tablo 4.15.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Tarım Sigortası Üretimini Artıramamasının Sebepleri

No	İFADELER	(Kısmen+Tamamen) Katılıyorum Oranı
M25	TARSİM sigorta poliçesi düzenlerken yardıma ihtiyaç duyduğumda yeterli yardımı zamanında alamıyorum.	92%
M24	Kooperatifimizin personel sayısı, kooperatifimizin tarım sigortası üretimini artırabilmek için yeterli değildir.	92%
M28	Ürünlerinin ya da hayvanlarının bir kısmına TARSİM tarım sigortası yaptıran üreticiler/çiftçiler daha sonraki yıllarda sigortalarını yenilemek istemiyorlar.	66%
M27	Kooperatif personeli olarak, üreticileri/çiftçileri TARSİM tarım sigortalarını yaptırmaları için ikna etmekte zorlanıyorum.	59%
M26	Tarım sigortası üretimini artırmak için kooperatifimizin diğer işlerinden fırsat bulup yeterli zamanı ayıramıyorum.	35%
M29	Kooperatifimizin düzenlediği sigortalarda, hasar sonrasında, eksper görevlendirmesi, hasar oranı ve hasar ödemelerinde zorluk ve aksama yaşıyorum.	23%

katılanların oranı %35 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %53'tür. Oran sıralamasında sonuncu olan "M29- Kooperatifimizin düzenlediği sigortalarda, hasar sonrasında, eksper görevlendirmesi, hasar oranı ve hasar ödemelerinde zorluk ve aksama yaşıyor" ifadesine katılanların oranı %23 iken, buna mukabil katılmayanların oranı %54'tür.

Elde edilen veriler ışığında hazırlanan aşağıdaki Grafik:4.6'da görüldüğü üzere, Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin tarım sigortası üretimini artıramamasına sebep olarak en yüksek oranda personel yetersizliği, hemen peşinden sigorta poliçesi düzenlerken yardıma ihtiyaç duyduğunda yeterli yardımı zamanında alamadığını, daha sonra üreticilerin sonraki yıllarda sigortalarını yenilemek istememeleri, ardından personelin üreticileri sigorta yaptırmaları konusunda ikna etmekte zorlandığını, TKK personeli kooperatifinin diğer işlerinden fırsat bulup sigorta üretimi için yeterli zamanı ayıramadığını, daha sonra da düzenlediği sigortalarda, hasar sonrasında, eksper görevlendirmesi, hasar oranı ve hasar ödemelerinde zorluk ve aksama yaşandığı görülebilmektedir. Tespit edilmiş olan bu eksiklik ve aksamalara yetkililerce çözümler getirilmesi, öncelikle Tarım Kredi Kooperatiflerinde peşinden Türkiye'de tarım sigortası üretiminin artmasına sebep olacaktır. Bunun sonucu olarak tarımsal üretimde süreklilik sağlanabilir.

Grafik 4.6.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Tarım Sigortası Üretimini Artıramamasının Sebepleri

SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsan için yaşamsal, toplumlar ve ülkeler açısından da stratejik bir öneme sahip olan gıdanın üretildiği tarım sektöründe, gıda tedarik zincirinin kırılmaması için tarımsal üretimin sürekliliği bir zorunluluktur. Tarımsal üretimin sürekliliğine engel olan konulardan birisi çiftçilerin sermaye yetersizliği ve pazarlama sorunlarıdır. Diğerleri ise çiftçilerin üretim esnasında karşılaştıkları, doğal afet riskleri ile hastalık ve zararlıların yanında diğer insan kaynaklı risklerdir. Üreticilerin finansman ve pazarlama sorunlarına çözüm olabilecek önemli kurumlardan birisi kooperatifçiliktir. Çiftçilerin üretim sırasındaki diğer sorunları olan hastalık ve zararlılar ile doğal afet riski için, çözüm olabilecek yegâne kurum tarım sigortalarıdır. Bu amaçla ele alınan kooperatifçilik ve tarım sigortaları konularını, bünyesinde bir arada bulunduran organizasyon olan Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin, tarım sigortası üretiminin incelenmesi, tarımsal üretimde sürekliliğin sağlanması açısından olumlu sonuçları olacağı düşünülmektedir.

Aşırı meteorolojik olayların, doğal afetlerin, kıtlık ve savaşların olduğu ya da bugünlerde yaşadığımız (Covid-19) koronavirüs salgın hastalığı sebebiyle, tarımsal ürün ihracatlarının askıya alındığı, ülkeler arasında belli bir dönem, sınırların bile kapatılmasına sebep olabilen bu gibi olağanüstü dönemlerde, ülkeler genelde tarımsal açıdan, yabancı devletlere bağımlı kalmayı arzu etmezler. Bu sebeple ihtiyaç duyulan gıdaları, her zaman hazır durumda bulundurmak isterler. Bu da günlük ihtiyaçtan fazla ürün üretme gereğini ortaya çıkartmaktadır. Bu nedenlerle tarımsal açıdan kendi kendine yeterli olma ve gıda güvenliğini garanti altına alma ihtiyacı, ülkelerin tarım sektörünü desteklemelerine yol açmaktadır.

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Teşkilatı, günümüzdeki 7,6 milyar olan dünya nüfusunun, 2050 yılına kadar 9,6 milyara ulaşacağını öngörmektedir. Bu nedenle artan dünya nüfusunun beslenmesi, insanlığın önemli sorunlarının başında gelmektedir. Türkiye’de artan bir nüfusa sahiptir. Bugün halihazırda, 83 milyonu aşan ülke nüfusunun, 2040 yılına kadar, 17 milyon daha artarak 100 milyona ulaşacağı, TÜİK tarafından öngörülmektedir. 2019 yılında Türkiye’ye gelmiş olan 45 milyon turist yanında, Türkiye Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün 2020 ocak ayı rakamlarıyla, Suriyelilerin ağırlıkta olduğu, 4 milyona yakın, göçmen nüfusun da yeterli ve dengeli beslenmesini sağlayan Türkiye’nin tarım sektörüdür.

Genel olarak dünyada olduğu gibi Türkiye'deki tarım sektörünün stratejik konumundan dolayı, öncelikle Türkiye'nin tarım sektörü ve ayrıca çalışma sahamız olan Aydın ilinin tarım sektörü, ekonomik büyüklükleriyle incelenmiştir. Türkiye'nin 2019 yılı sonu itibariyle 5 milyar 995 milyon ABD doları tutarında tarım, hayvancılık ve balıkçılık ürünü ihracatını gerçekleştiren de Türkiye'nin tarım sektörüdür. 2019 yılı sonu itibariyle Türkiye'de 5 milyon 97 bin kişi tarım sektöründe çalışmaktadır. Toplam istihdam içerisindeki, tarım sektörünün payı ise %18,2'dir. Hem istihdama katkısı hem de sürdürülebilir büyüme trendi ile gelecek dönemde de hiç kuşkusuz tarım sektörü, ekonomik gelişmesinde ve Türkiye'nin kalkınmasında önemli stratejik rolünü sürdürecektir.

Tarım sektörü üretiminde devamlılığın sağlanmasında en önemli faktörlerden biri olan kooperatifçilik tarihsel gelişimi ile incelenmiştir. Bugünkü modern manada anlaşıldığı şekli ile kooperatifçilik ilk olarak 1844 yılında İngiltere'nin Rochdale kasabasında 28 dokuma işçisinin bir araya gelerek kurdukları tüketim kooperatifi ile başlamıştır. Ülkemizde ise ilk olarak, Osmanlı İmparatorluğu döneminde, bugünkü Sırbistan sınırları içerisinde bulunan Niş valiliğine atanan Mithat Paşa'nın, Pirot kasabasında 1863 yılında tecrübe amaçlı olarak, ilk Memleket Sandığı'nı kurması ile başlayan ilk kooperatifçilik hareketinin ardından, memleket sandıklarının Cumhuriyetle birlikte Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerine dönüştüğü görülmüştür. Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri, bir merkez birliğine bağlı olarak, 17 adet Bölge Birliği Müdürlüğü altında, 81 ilde yurt geneline yayılmış bulunan, 1625 adet birim Tarım Kredi Kooperatifine üye olan 850.000 üretici ortağı bulunan bir kooperatif organizasyonudur. Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin konsolide özkaynakları toplamı, 2019 yılında 8 milyar 490 milyonu aşmaktadır. Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri 2019 yılında kullandığı toplam kredi tutarı 8 milyar 222 milyona ulaşmış ve toplamda 9 milyar 476 milyon lirayı aşan tarımsal girdi satışını gerçekleştirmiştir. Tarım Kredi Kooperatiflerinin hissedarı bulunduğu şirket sayısı 20'dir. Bu şirketlerden sermayelerinin %50'sinden daha fazlası Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerine ait olan şirketlerin sayısı ise 15'tir. Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerine ait olan bu iştirak şirketlerde, gübre üretiminden, hayvan yemi üretimine, zirai ilaç üretiminden, sera malzemesi ve plastiği üretimi yanında sulama borularını da üretilen plastik fabrikasına kadar uzanan işletmelerdir. Türk tarım sektörünün önemli kuruluşlarından olan, Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri ve iştiraklerinde toplam 9.683 personel çalışmaktadır.

Tarım sektöründeki, üretimin devamlılığının sağlanmasındaki, diğer önemli kurum ise tarım sigortalarıdır. Modern manada dünyadaki ilk tarımsal sigortası uygulamaları, 1770-1800 yılları arasında Avrupa'da başlamıştır. İlk kez İrlanda'da sigorta kooperatifleri tarafından hayvan sigortaları yapılmıştır. Almanya'da ise ilk olarak dolu ve yangın sigortaları yapılmıştır. Türkiye'deki tarım sigortacılığı, dünyadakine kıyasla daha yeni gelişmeye başlamıştır. Türkiye'de ilk tarım sigorta poliçesi, Şeker Sigorta tarafından şeker pancarı üreten çiftçilere 1957 yılında yapılmıştır. Bu yıldan itibaren bitki tabanlı ürün sigortası ve hayvan tabanlı, hayat sigortası uygulanmaya başlanmıştır. Türkiye'de tarım sigortasına yönelik ilk mevzuat çalışmaları sonucunda 1973 yılında Ziraat Bankası yasasında tarım sigortası yer almıştır. Çeşitli nedenlerle üreticiler tarafından benimsenmemesi sebebiyle, tarım sigortaları yeterince gelişme sağlayamamıştır. 14.06.2005 tarihinde 5363 Sayılı '*Devlet Destekli Tarım Sigortası Kanunu*'nun çıkarılması ile yeni bir döneme girilmiştir. Bu yeni kanun ile *TARSİM Tarım Sigortaları Havuzu A.Ş.*' kurulmuştur. TARSİM'in organizasyon yapısı incelendiğinde, devlet destekli tarım sigortaları sistemi olarak oluşturulan kurumsal yapının üç ayaklı bir sistem üzerine oturtulduğu görülmektedir. Bunun bir ayağında devlet, öteki ayağında sivil toplum kuruluşları ve diğerinde ise özel sektör sigorta kuruluşlarının oluşturduğu işletici şirketten oluşmaktadır. TARSİM tarım sigortaları havuzu A.Ş. ile anlaşmalı olan sigorta şirketleri tarafından yapılan, 2015 ile 2019 yılları arasındaki tüm tarım sigortası branşlarındaki, sigorta poliçesi üretim verileri incelenmiştir. 2019 yılında Türkiye'de tüm sigorta branşlarında sigorta yaptırılan bitkisel ve hayvansal ürünler için, üreticilerin ödediği primler ile devletin ödediği prim desteği toplamı 2 milyar 447 milyon liraya ulaşmıştır. Yalnızca üreticilerin ödediği primler toplamı ise 1.171.750.950.- liradır. Buna karşılık, oluşan hasarlar sonucunda, 2019 yılında 1.319.373.845.- TL üreticilere hasar ödemesi yapılmıştır. Bu da TARSİM tarım sigortalarının üreticiler lehine çalışan bir sistem olduğunun kanıtıdır. Türkiye genelinde 2019 yılında Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı 2.287.164 üreticiden, 560.590'ı tarım sigortası yaptırmıştır. Üretici bazında tarım sigortası yaptıрма oranı %25'tir. Türkiye'de 2019 yılında Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı toplam 150.369.255 dekar işlenen tarım alanı mevcut iken, bitkisel ürünler için tarla ve sera üretiminde sigorta yapılan alanların toplamı ise 26.149.859 dekadır. 2019 yılında Türkiye'de, Çiftçi Kayıt Sisteminde kayıtlı tarımsal üretim yapılan alanların sigortalılık oranı %17,4'tür.

Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin tüm ülke genelinde ürettiği toplam tarım sigortası verilerine bakıldığında 2019 yılındaki toplam prim üretimi 477.607.749 liraya ulaşırken, hasar ödemeleri toplamı da 189.095.946 lira olarak gerçekleşmiştir. Diğer tüm

sigorta şirketlerinin pirim üretimi toplamları ile karşılaştırıldığında, TARSİM tarım sigortaları havuzu A.Ş. ile anlaşmalı 23 sigorta şirketinin tamamının ürettiği pirim tutarının %19,82'sini tek başına, Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin tüm sermayesine sahip olduğu, Bereket Sigorta A.Ş. tarafından yapıldığı görülmektedir. Bu da tarımsal üretimin devamlılığı açısından tarım sigortası üretimindeki, Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin yadsınamayacak olan başarısını ortaya koymaktadır.

Türkiye genelinde 2019 yılında, Çiftçi Kayıt Sistemindeki kayıtlı üreticilerin ancak %25'inin sigorta yaptırdığı, bitkisel üretim yapılan, ekilip dikilen alanlar bazında ise ancak %17,4'ünde tarım sigortası yapıldığı, tüm Türkiye'nin kayıtlı büyükbaş hayvan varlığının ise ancak %7,72'sinin, küçükbaş hayvan varlığının da ancak %4,99'unun, hayvan hayat sigortası yapıldığı, sera üretimi yapılan alanlarda, TARSİM sera sigortası yapılan alanların oranının %12,8 olduğu Türkiye'de, arıcılık yapan işletmelerin TARSİM arıcılık sigortası yaptırmaya oranının da %9,5 olduğu günümüz Türkiye'sinde, üreticilerin tarım sigortasını tam olarak benimsemediği görülebilen bir gerçektir. Türkiye'de tarımsal üretimde devamlılığın sağlanması yanında ürün fiyatlarının da dengeli olabilmesi için, tarım sigortası üretiminin üreticiler arasında yaygınlaşması ve tarım sigortası üretiminin artırılması gerekmektedir. Tarım sigortasının üreticiler / yetiştiriciler tarafından benimsenip yaygınlaştırılabilmesi için Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin, tarım sigortası üretiminin de artması önemlidir. Tarım sigortası üretimi konusunda durum tespiti yapılmasının yanında, sigorta üretiminin artırılabilmesi için neler yapılabileceği konusunda bir anket çalışması yapılmıştır. TARSİM tarım sigortası üretimi ile ilgili bu anket çalışması, Aydın ilinde faaliyette bulunan 48 adet, birim Tarım Kredi Kooperatifinin personeline uygulanmıştır. Bu ankete 87 TTK personeli katılmıştır. Ankete katılan toplam 87 personelin %87,4'ünün 31 ile 50 yaşları aralığında olduğu görülen, genç sayılabilecek bir çalışan portföyüne sahip olan kurumda, ankete katılanlar arasındaki hiçbir personelin, üniversitelerin sigortacılık ile ilgili bir bölümünden mezun olmadığı ancak %56'sının lisans ve %29'unun da yüksek lisans mezunu olarak, iyi bir eğitim seviyesinin bulunduğu görülmektedir. Personelin kurumdaki iş tecrübesine bakıldığında ise %77'sinin 6 ile 20 yıl arasındaki bir süreden beri kurumda çalıştığı görülmektedir. Personelin %78'inin TARSİM sertifikasının bulunduğu, ancak %22'sinin ise TARSİM sertifikasının olmadığı görülmektedir.

Aydın ilinde yapılan ankete katılan 87 TTK personelinin gözünden, üreticilerin TARSİM tarım sigortası bilgi düzeyini anlamak amacıyla, TTK personelinin görüşleri

alınmıştır. Genel olarak üreticilerin belli bir düzeyde, TARSİM tarım sigortası hakkında bilgisi olduğunu, ancak %8 oranındaki bir kısım üreticinin, tarım sigortası primlerinin %50'sini, kendileri adına devletin ödediğini bilmedikleri görülebilmektedir. Yine %8 oranındaki bir kısım üreticinin, TARSİM tarım sigortası tarafından, doğal afet ve risklerin gerçekleşmesinden sonra oluşacak hasarları ödediğini bilmedikleri anlaşılmaktadır. Yine %14 oranındaki bir kısım üreticinin, tarım sigortası hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı, ayrıca %16 oranındaki bir kısım üreticinin de tarım sigortasını duymadığı, TKK personeli tarafından düşünülmektedir.

Aydın ilinde yapılan ankete katılan 87 TKK personelinin gözünden, üreticilerin / yetiştiricilerin tarım sigortası bilinç düzeyini anlamak amacıyla, TKK personelinin görüşleri alınmıştır. Ürünlerinin tamamına ayrıca hayvanlarının da tümüne tarım sigortası yaptıran üreticilerin yok denecek kadar az olduğunu düşünen TKK personelinin oranı %71'dir. Tarım sigortası yaptıran üreticiler çoğunlukla kooperatif veya banka zorladığı için sigorta yaptırdığını düşünen TKK personelinin oranı ise %87'dir. Sadece doğal afet ve risklere karşı güvende olmak için bilinçli bir şekilde tarım sigortasını yaptıran üreticilerin azınlıkta olduğunu düşünen TKK personelinin oranı %88'dir. Üreticilerin tarım sigortasını doğal afet ve risklerden korunmaktan ziyade indirimli krediler ve devlet desteğinden faydalanmak için mecburen yaptırdığını düşünen, TKK personelinin oranı %92'dir. Bu da bize Aydın ilinde ankete katılan 87 TKK personelinin gözünden, üreticilerin sigorta bilincinin ne kadar düşük düzeyde olduğunu göstermektedir.

Aydın ilinde yapılan ankete katılan 87 TKK personelinin gözünden üreticilerin tarım sigortası yaptırmaya isteğini artırabilecek faktörleri anlamak amacıyla TKK personelinin görüşleri alınmıştır. Sigorta prim tutarlarının düşmesi, üreticilerin tarım sigortası yaptırmaya isteklerini artırır, diye düşünen TKK personelinin oranı %24'tür. Tarım sigortalarıyla ilgili, üreticilere yönelik olarak eğitim, seminer ve teknik yardım yapılması, çiftçilerin tarım sigortası yaptırmaya isteklerini artırır, diye düşünen TKK personelinin oranı %59'dur. Sigorta işlemlerinin ve hasar işlemlerinin kolaylaştırılması, üreticilerin tarım sigortası yaptırmaya isteklerini artırır, diye düşünen TKK personelinin oranı %60'tır. Oluşan hasarların hızlı ödenmesi, üreticilerin tarım sigortası yaptırmaya isteklerini artırır, diye düşünen TKK personelinin oranı %92'dir. Devletin prim desteğinin artması, üreticilerin tarım sigortası yaptırmaya isteklerini artırır, diye düşünen TKK personelinin oranı da %97'dir. Bu veriler

ışığında, TKK personelinin gözünden, sadece sigorta pirim tutarlarının düşürülmesi üreticilerin tarım sigortası yaptırmaması sorununa çare olamayacağını, bundan daha çok oluşan hasarların hızlı ödenmesi, üreticiler açısından sigorta işlemlerinin ve hasar işlemlerinin kolaylaştırılması, devletin ödediği pirim desteğinin artması ve üreticilere yönelik olarak eğitim, seminer ve teknik yardım yapılmasının daha öncelikli konular olduğunu göstermektedir.

Aydın ilinde yapılan ankete katılan 87 TKK personelinin gözünden, üreticilerin tarım sigortası yaptırma isteğini azaltabilecek faktörleri anlamak amacıyla, TKK personelinin görüşleri alınmıştır. Tarım sigortası primleri bazı küçük ölçekli çiftçiler tarafından yüksek bulunduğu için sigortasını yaptırmayan üreticilerin olduğunu düşünen TKK personelinin oranı %20'dir. Kendilerinin bir risk, afet zararına uğrayacağını düşünmeyen, daha kaderci ve umursamaz olan üreticilerin, tarım sigortası yaptırma isteklerinin daha az olduğunu diye düşünen TKK personelinin oranı da %39'dur. Üreticilerin çevresinde tarım sigortası hasar ödemesinde mağdur olduğunu iddia eden kişilerin varlığı, o bölgede yeni sigorta yaptıracakları olumsuz etkilediğini, düşünen TKK personelinin oranı %44'tür. Tarım sigortası hakkında üreticiler yeterli bilgiye sahip değillerse sigorta yaptırmakta istekli olmuyorlar, diye düşünen TKK personelinin oranı %68'dir. Küçük arazi üzerinde geçimlik üretim yapan küçük ölçekli çiftçilerin tarım sigortası yaptırma isteklerinin daha az olduğunu düşünen TKK personelinin oranı ise %86'dır. Tüm ürünlerini ve tüm hayvanlarını sigorta yaptırmanın çiftçilerin ekonomik gücünü aştığını düşünen TKK personelinin oranı da %96'dır. Bu verilerden anlaşıldığı üzere, TKK personelinin gözünden, üreticilerin tarım sigortası hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları yanında küçük arazide geçimlik üretim yapan çiftçilerin bulunması sebebiyle, tarım sigortası yaptırmama isteğinin azalmasının sebepleri olarak görülebilmektedir. Ayrıca tarım sigortası primlerini küçük ölçekli çiftçilerin yüksek bulması yanında, genel olarak çiftçilerin ürünlerinin ve hayvanlarının tamamına tarım sigortası yaptırmamasının ekonomik güçlerini aşması sebebiyle üreticilerin tarım sigortası yaptıramadığı görülmektedir. Bunun dışında %39'luk bir kısım çiftçi, kendilerinin herhangi bir risk /afet zararına uğrayacağını düşünmeyen, dolayısıyla daha kaderci ve umursamaz olan üreticilerin varlığı da tarım sigortasının gelişmemesinin sebepleri içerisinde, önemli bir yer tuttuğu görülmektedir.

Aydın ilinde ankete katılan 87 TKK personelinin, tarım sigortası üretimindeki yeterlik durumunu anlamak amacıyla, dört adet ifadeye ait görüşleri alınmıştır. TARSİM sigorta poliçesi düzenlerken zorlandığını düşünen TKK personelinin oranı %51'dir. Tarım sigorta poliçesi, düzenleme işlemleri konusunda, yeterli eğitimi almadığını düşünen TKK personelinin oranı ise %16'dır. Sigortacılık konusu ve tarım sigortalarının tüm branşları hakkında yeterince bilgilendirme eğitim almadığını düşünen TKK personelinin oranı da %12'dir. Çalıştığı kooperatifin tarım sigortası üretimini yeterli görmeyen TKK personelinin oranı ise %93'tür. Bu verilerden anlaşıldığı üzere, Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin genel olarak sigortacılık branşları ve poliçe düzenleme işlemleri ile ilgili bir eğitim alınmış olsa da eğitim noksanlığı olduğunu düşünen bir kısım TKK personeli bulunmaktadır. Bütün bunların üzerine TKK personelinin büyük çoğunluğunun, yani %93'ünün kendi çalıştıkları kooperatiflerinin, tarım sigortası üretimini yeterli bulmadıkları da önemli görülmektedir.

Aydın ilinde ankete katılan 87 TKK personelinin, tarım sigortası üretimini artıramamasının sebeplerini anlamak amacıyla, altı adet ifadeye ait görüşleri alınmıştır. TARSİM sigorta poliçesi düzenlerken, yardıma ihtiyaç duyduğunda yeterli yardımı zamanında alamadığını düşünen TKK personelinin oranı %92'dir. Çalıştığı kooperatifin düzenlediği sigortalarda, hasar sonrasında, eksper görevlendirmesi, hasar oranı ve hasar ödemelerinde zorluk ve aksama yaşandığını düşünen TKK personelinin oranı %23'tür. Çalıştığı kooperatifin diğer işlerinden fırsat bulup, tarım sigortası üretimini artırmak için yeterli zamanı ayıramadığını düşünen TKK personelinin oranı %35'tir. Kooperatif çalışanı olarak, tarım sigortalarını yaptırmaları için, çiftçileri ikna etmekte zorlandığını düşünen TKK personelinin oranı %59'dur. Ürünlerinin ya da hayvanlarının bir kısmına tarım sigortası yaptıran üreticilerin daha sonraki yıllarda sigortalarını yenilemek istemediğini düşünen TKK personelinin oranı da %66'dır. Son olarak çalıştığı kooperatifin personel sayısının, tarım sigortası üretimini artırabilmek için yeterli olmadığını düşünen TKK personelinin oranı %92'dir. Bu verilerden anlaşıldığı üzere, Aydın ilinde ankete katılan TKK personelinin tarım sigortası üretimini artıramamasına sebep olarak en yüksek oranda personel yetersizliği yanında yukarıda sayılan sebepleri sıralayabilir.

Buraya kadar yapılan açıklama ve elde edilen bulgular sonucunda, yetkililere ve politika yapıcılara aşağıda sıralanmış önerilerde bulunulabilir.

1. TARSİM tarım sigortaları konusundaki çiftçilerin / üreticilerin / yetiştiricilerin, bilgi eksikliğinin giderilebilmesi ve sigorta bilincinin artırılabilmesi için, üreticilere yönelik olarak;

a) TARSİM Tarım Sigortaları Havuz İşletmesinin, TARSİM ile anlaşmalı Sigorta Şirketlerinin, Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı il ve ilçe teşkilatlarının, Ziraat Odası ve benzeri sivil toplum kuruluşlarının, TTKK başta olmak üzere diğer tarımsal kooperatiflerin, Kendi üyelerinden başlamak kaydıyla, ayrıca diğer kurumlar ile işbirliğinde bölgesel olarak illerde, ilçelerde ve köylerde, çiftçilere / üreticilere / yetiştiricilere yönelik, toplantılar ve seminerler düzenlenerek eğitim çalışmaları yapılması, tarım sigortası üretimini artırabilir.

b) Birim Tarım Kredi Kooperatiflerinde, aynı zamanda çiftçi olan kooperatif yöneticilerine ve ortaklarına, kooperatif içerisinde entegre bir eğitim programı uygulanması tarım sigortası üretimini artırabilir.

c) Üreticilere tarımsal eğitim programlarında, sigorta bilincinin topluma yayılması ve üreticilerin genel eğitim düzeyinin yükseltilmesi için, finansal okuryazarlığı eğitimi yanında, üretim bütçesi ve planlaması ile finansman maliyetleri eğitimleri verilmelidir. Risk azaltıcı tedbirler ile ilgili, farkındalığının artırılması amacıyla, üretim risklerinin tespiti ve yönetimi konusunda, yapılacak bilgilendirme ve eğitimler tarım sigortası üretimini artırabilir.

d) TARSİM ile birlikte Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı il ve ilçe müdürlükleri, Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri yanında, diğer tarımsal kooperatiflere üye olan üreticilere, ziraat odaları, damızlık ve süt birlikleri gibi mesleki sivil toplum kuruluşlarına kayıtlı çiftçilere, ilgili tüm kurumlar tarafından, tarım sigortaları konusunda, SMS bilgi mesajları gönderilmesi, tarım sigortası üretimini artırabilir.

2. Sigorta üretiminin artırılabilmesine yönelik, TARSİM Tarım Sigortaları Havuz A.Ş. ve TARSİM ile anlaşmalı sigorta şirketlerine yönelik olarak;

a) TARSİM Tarım Sigortaları Havuz A.Ş ile anlaşmalı sigorta şirketleri bünyesinde tarım uzmanlarının çalıştırılması, tarım sigortası üretimini artırabilir.

b) Bir işletmedeki ürünlerin ve hayvanların, farklı sigorta şirketleri aracılığı ile sigortalanabilmesinin önünün açılması ile sağlanabilecek rekabet ortamı sayesinde, tarım sigortası prim tutarları düşürülebilirse, tarım sigortası üretimi artırılabilir.

c) Primlerin düşürülmesi yönündeki çalışmalar, sigortalılık oranının yükseltilmesine yardımcı olabilir. Bunun sonucunda da tarım sigortası üretiminin artması sağlanabilir.

d) Üreticiler için gelir kaybı sigortası, bitkisel ürünler için verim kaybı sigortası, hayvancılıkta sürü sigortası, ürün fiyat garantisi sigortası gibi, yeni sigorta poliçe çeşitleri üzerinde çalışma yapılarak sigortaların çeşitlendirilmesi, tarım sigortası üretimini artırabilir.

e) Tarım sigortaları konusunda veya hasar ödemesinde mağdur olduğunu iddia eden kişilerin olumsuz söylemleri ile ilgili olarak TARSİM, sigorta şirketleri ve Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri gibi ilgili kurumlar, uygun halkla ilişkiler metotları kullanarak, ivedilikle yeterli bilgilendirmelerin halka duyurulması çalışmaları sayesinde, üreticiler arasında olumsuz algının yayılmasının önüne geçilmesi, tarım sigortası üretimini artırabilir.

f) Hayvancılık sektöründeki süt birliği ve damızlık birliği gibi mesleki sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğine gidilmesi, tarım sigortası üretimini artırabilir.

g) Dini gerekçeler sebebi ile daha kaderci olan üreticilerin, tarım sigortası yaptırmalarına yönelik olarak, Diyanet İşleri Başkanlığı ile işbirliğine gidilmesi, tarım sigortası üretimini artırabilir.

h) Sigorta işlemlerinin ve hasar sonrası işlemlerinin kolaylaştırılması, üreticilerin tarım sigortası yaptırma isteğini artırabilir.

ı) Çeşitli riskler ile hasar oluşması durumunda, üreticilerin kayıplarının hızlı ve eksiksiz ödenmesi, üreticilerin tarım sigortası yaptırma isteğini artırabilir.

3. Sigorta üretiminin artırılabilmesi için Devlet ile ilgili olarak;

a) Ekonomik gücü zayıf olan ve küçük parçalı araziler üzerinde geçimlik üretim yapan, küçük ölçekli çiftçiler için, devlet tarafından hukuki altyapısının oluşturularak, arazi toplulaştırılmasının hızlandırılması yanında, üreticilerin kooperatif kurarak verimli üretim yapmaları için kooperatifçiliğin devlet tarafında teşvik edilmesi, tarım sigortası üretimini artırabilir.

b) Yaptırılması zorunlu sigorta kapsamında olmayan tarım sigortasının, çiftçilerin kredi kullandığı bankalarda ve Tarım Kredi Kooperatiflerinde, kredi kullanmaları sırasında zorunlu olarak tarım sigortalarının yaptırılması konusunun yeniden gözden geçirilmesi, tarım sigortası üretimini artırabilir. Bu sayede sigortanın yaygınlaşmasından dolayı primlerin de düşmesi sağlanabilir.

c) Devletin tarım sigortası pirim desteğinin artırılması, üreticilerin tarım sigortası yaptırma isteğini artırabilir.

4. Sigorta üretiminin artırılabilmesine yönelik, Tarım Kredi Kooperatifleri ile ilgili olarak;

a) TKK personeline, sigorta konusunda ve tarım sigortası branşları hakkında, yeni bilgilendirme eğitimi verilmesi, tarım sigortası üretimini artırabilir.

b) TKK personeline, TARSİM sistemi üzerinde, tarım sigorta poliçesi düzenleme işlemleri konusunda, yeniden pratik olarak etkileşimli poliçe düzenleme eğitimi verilmesi, tarım sigortası üretimini artırabilir.

c) TKK personeli sigorta poliçesi düzenlerken, yardıma ihtiyaç duyduğunda, gerekli yardımın, üst birlik tarafından zamanında yapılması, tarım sigortası üretimini artırabilir.

d) Çoğunluğu kırsalda yaşayan çiftçileri yakından tanıyan sosyologların, davranışsal finans ve pazarlama uzmanlarının yanında, eğitimcilerin ve TKK üst birlik yöneticilerinin katılımıyla oluşturulan bir kurul tarafından, üreticiye yönelik yeni bir yaklaşım stratejisi geliştirmek suretiyle, çiftçileri sigorta yaptırmaya ikna etmesine yönelik olarak, personele yeni bir vizyon kazandırılması, tarım sigortası üretimini artırabilir.

e) Tarım Kredi Kooperatiflerinin sigortacılık dışındaki işlerinin yoğunluğu sebebiyle, çalışanlara zaman yönetimi konusunda eğitim verilmesi, tarım sigortası üretimini artırabilir.

f) Tarım Kredi Kooperatiflerinde çalışan personelin, motivasyonu ve kişisel iş doyumunun sağlanması yanında, personel eksikliği duyulan yerlerde personel sayısının artırılması, tarım sigortası üretimini artırabilir.

g) Tarım Kredi Kooperatiflerinde, TARSİM sertifikası olmayan personelin sertifikalarının alınması, tarım sigortası üretimini artırabilir.

h) Üniversitede sigortacılık lisans eğitimi almış kişilerinde, Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinde istihdam edilmesi, tarım sigortası üretimini artırabilir.

ı) Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri organizasyonunda, dünyadaki teknolojik, ekonomik, politik ve sosyal koşullardaki değişmelere bağlı olarak çiftçilerin de değişen istekleri doğrultusunda, yapısal denge ve esnekliğe dikkat edilerek, kooperatiflerin çevreye uyumunun yükseltilmesi, tarım sigortası üretimini artırabilir.

KAYNAKLAR

- [ICA], U. K. (2017). *Dünya Kooperatif Monitörü*. Brüksel: [ICA], Uluslararası Kooperatifler Birliği.
- [UNCTAD], B. M. (2019). 10 11, 2019 tarihinde https://unctad.org/en/PublicationChapters/tdstat43_FS11_en.pdf adresinden alındı
- Akçaöz, H. V. (2001). Tarımsal Üretimde Risk, Risk Analizi ve Risk Davranışları: Çukurova Bölgesi Uygulamaları. *Doktora Tezi*. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Akgül, A., & Çevik, O. (2003). *İstatistiksel Analiz Teknikleri "SPSS İşletme Yönetimi Uygulamaları"*. Ankara: Emek Ofset.
- Aktaş, A. (2019). Tarım Sigortasında Riske Maruz Değer'in Kullanımı ve Türkiye Üzerine Bir Uygulama. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Alkan, A. (1998). *Türkiye'de 1980'den Sonra Dar Gelirlilerin Konut Sorunu ve Konut Kooperatifleri*. Ankara: Türkiye Kent Kooperatifleri Merkez Birliği Yayını, İmaj Yayınevi,.
- Alkan, Y. (2016). Tarım Kooperatiflerinin, İstihdam Üzerindeki Etkilerin. *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 113-131.
- Apaydın, A. (1999). Trakya Bölgesinde Tarım Kredi Kooperatiflerinin Rasyonel Tarımsal Mekanizasyon Kullanımına Etkisi ve Gelişimindeki Rolü. Tekirdağ.
- Atık, V. T. (2014). Tekirdağ İlindeki Tarım Kredi Kooperatiflerinin Genel Yapısı, Sorunları Ve Tarımsal Girdi Kullanımındaki Payı. Tekirdağ.
- Aydın İl Tarım ve Orman Müdürlüğü*. (2019, 12 1). aydin.tarimorman.gov.tr: <https://aydin.tarimorman.gov.tr/> adresinden alındı
- Aydın İli Tarımsal Yatırım Rehberi*. (2019, 12 18). <https://www.tarimorman.gov.tr/>: https://www.tarimorman.gov.tr/SGB/TARYAT/Belgeler/il_yatirim_rehberleri/aydin.pdf adresinden alındı
- Aydın Tarım Master Planı*. (2019, 12 18). https://aydin.tarimorman.gov.tr: <https://aydin.tarimorman.gov.tr/Belgeler/Ayd%C4%B1n%20Tar%C4%B1m%20Master%20Plan%C4%B1/MASTER%20PLAN%20%202816.01.2019%29-converted.pdf> adresinden alındı
- Aydın Tarım Vizyonu (2018-2022)*. (2019, 12 18). https://aydin.tarimorman.gov.tr: <https://aydin.tarimorman.gov.tr/Belgeler/Kutu%20Men%C3%BC%20Belgeler/2018-2022%20Ayd%C4%B1n%20Tar%C4%B1m%20Vizyonu%2821.01.2019%29.pdf> adresinden alındı
- Aydın Ticaret Odası*. (2019, 12 18). https://www.ayto.org.tr: <https://www.ayto.org.tr/tr/kurumsal/102> adresinden alındı
- Birinci, A., & Tümer, E. (2006). The attitudes of farmers towards agricultural insurance: The case of Erzurum, Turkey. *Bodenkultur-Wien and Munchen*, 57(1/4), 49.

- Bölükbaşı, A., & Pamukçu, B. (2009). *Sigortanın Temel Prensipleri*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Bülbül, M. (2006). *Tarımsal İşletmelerin Finansmanı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Candemir, M., & Koyubenbe, N. (2005). İzmir Bölge Birliğine Bağlı Tarım Kredi Kooperatiflerinin Teknik Etkinliklerinin Veri Zarflama Analizi Yöntemi ile Ölçülmesi. *Üçüncü Sektör Kooperatifçilik Dergisi*, 149.
- Cebeci, A. N. (2001). İzmir Bölge Birliği Kapsamında, Tarım Kredi Kooperatiflerinin Daha Etkin Çalışma Düzeni Üzerine Araştırma. *Doktora Tezi*. İzmir: Ege Üninersitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Çağatay, S. (2008). *Tarım ve Tarım Sigortalarının Geleceği*. İstanbul: Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Yayınları .
- Çobanoğlu, F., Armağan, G., Kocataş, H., Şahin, B., Ertan, B., & Özen, M. (2005). Aydın İlinde İncir Üretiminin Önemi ve Kuru İncir Üretim Faaliyetinin Ekonomik Analizi. *Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 35-42.
- Çukur, F., Saner, G., Çukur, T., & Uçar, K. (2008). *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 45 (2): 103-111.
- Dinler, T. (2000). Tarımda Risk Yönetimi ve Türkiye'de Tarım Sigortaları Uygulamaları. *TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası 5. Teknik Kongresi. Bildiri Kitabı 2. Cilt*, (s. 1117-1126). Ankara.
- Dinler, T. (2001). Risk Yönetimi ve Tarım Sigortası. *Hasad Aylık Gıda Tarım ve Hayvancılık Dergisi*, 16(191), 24-26.
- Dinler, T., Yaltrık, A., Çetin, B., Özkan, B., Gülçubuk, B., Sürmeli, E., . . . Kıymaz, T. (tarih yok). TARIMDA RİSK YÖNETİMİ VE TARIM SİGORTALARI.
- Erbaşı, A., Tanç, Ş. G., & Gümrah, A. (2017). Nevşehir Tarım Kredi Kooperatifi Çalışanlarının Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Bilgi, Tutum Ve Davranış Düzeylerinin Belirlenmesi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 33-63.
- Ertan, A., & Gök, M. (2012). Eğridir İlçesi Tarım Üreticilerinin Tarım Sigortası Yaptırmaya Karar Verme Sürecinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi. *ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Arastırmaları Dergisi*, 3/5 66-76.
- Everest, B., & Yercan, M. (2010). Yoksullukla Mücadelede Kooperatiflerin Önemi: Tarım Kredi Kooperatifleri Örneği. *10. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi*, (s. 1032-1038). Konya.
- Everest, B., & Yercan, M. (2016). Kooperatif Ortaklarının Kooperatif Yönetimine Katılma Durumları ve Eğilimleri: Tarım Kredi Kooperatifleri Balıkesir Bölge Birliği Örneği. *SESSION 5C: Çevre ve Tarım Ekonomisi, International Conference On Eurasian Economies*, 519-526.
- Everest, B., & Yercan, M. (2016). Kooperatif Ortaklarının Kooperatifçilik İlkelerini Algılamaları Üzerine Bir Araştırma: Tarım Kredi Kooperatifleri Örneği. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 53(1), 67-73.

- Falco, S. D., Adinolfi, F., Bozzola, M., & Capitanio, F. (2018). Crop Insurance as a Strategy for Adapting to Climate Change. *Journal of Agricultural Economics* 65 (2), 485-504.
- Geray, C. (1992). Kooperatifçiliğin Dünya'daki ve Türkiye'deki Nicel Gelişimi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 47:427-441.
- Gökeer, S. (1975). *Türk Kooperatifçilik Hareketi*. Ankara.
- Güngör, B. (2001). Aydın İlinde Potansiyel Yatırım Alanları. AYDIN: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güngör, M. (2006). Türkiye'de Tarım Sigortası Uygulamaları ve Devlet Destekli Tarım Sigortası. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi .
- Gür, O. (2019). Çiftçilerin Tarım Sigortası Yaptırma Kararlarını Etkileyen Faktörlerin Analizi Mersin İli Mut İlçesi Kayısı Üreticileri Üzerine Bir Araştırma. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Gürgen, Y. (1994). *Tarımsal Kuruluş ve Organizasyonlar*. Adana: Çukurova Üniversitesi Ofsrt ve Teksir Atölyesi .
- Güven, S. (1997). *Ekonomik demokrasi ve Servetin Geniş Kitlelere Yayılmasında Kooperatifçilik Politikası*. Bursa: Ezgi Kitapevi Yayınları.
- Hazar, N. (1970). *Kooperatifçilik Tarihi*. Ankara: Tarım Kredi Kooperatifleri Yardımlaşma Birliği Yayınları.
- Hodge, B. J., Anthony, W. P., & Gales, L. M. (2003). *Organization Theory* (8 b.). New Jersey: Prentice Hall.
- İkikat Tümer, E. (2011). Bitkisel Ürün Sigortası Yaptırma İsteğinin Belirlenmesi: Tokat İli Örneği. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 42 (2): 153-157.
- İnan, İ. H. (2008). *Türkiyede Tarımsal Kooperatifçilik ve AB Modeli*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası 2. Baskı.
- İnan, İ. H. (2016). *Tarım Ekonomisi ve İşletmeciliği 1. Baskı*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- İnci, İ. (2010). Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sindeki Tarımsal Kredi Konusundaki Gelişmeler (1923–1938). *SAÜ Fen Edebiyat Dergisi*, 91-116.
- Karagaytan, A. (2019). Samsun İli Çarşamba İlçesindeki Tarım İşletmelerinin Tarım Kredi Kooperatiflerinin Kredisine erişimi ve Kredi Talebini Etkileyen Faktörler. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Kaya, Ü. (1999). Tarım Kredi Kooperatiflerinde Yeniden Yapılanmanın Kooperatif Faaliyetlerine Etkisi. Tokat.
- Keskinkılıç, K., & Alemdar, T. (2013). Tarım Sigortacılığı; Dünya Ve Türkiye'deki Uygulamaların Değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi, Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 114-123.

- Kocabaş, Ö. Y. (2003). Türkiye’de kooperatifçilik düşüncesinin gelişimi. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 8.1 ve 2, 15-24.
- Kol, E. N. (2011). İktisadi Etkinlik İstihdam Kariyer Planlaması İlişkisi Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Üzerine Bir Uygulama. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mumcu, İ. (2009). Tarımı gelişmiş ülkelerde ve Türkiye’de tarımsal destekleme uygulamalarında tarım sigortalarının yeri.
- Mülayim, Z. G. (2013). *Kooperatifçilik*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Örücü, E. (2013). *Modern İşletmecilik* (9 b.). Bursa: Dora Yayıncılık.
- Özdemir, A., & Baylan, G. (2017). Türkiye’de Tarım Sigortacılığının Gelişimi ve Yarattığı Etkiler. *Kesit Akademi Dergisi* 3.(12), 89-115.
- Özdemir, F., Ağır, H. B., Yılmaz, H. İ., & Boz, İ. (2014). Üretici Bakışıyla Tarım Kredi Kooperatifleri: Afyonkarahisar İli Dinar İlçesi Örneği., (s. 1261-1265). Samsun.
- Özen, A., Tan, S., & Everest, B. (2012). Üreticilerin tarım sigortası konusunda talep ve eğilimlerinin incelenmesi: Çanakkale İli Lâpseki İlçesi örneği. *Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi*, (s. 5-7). Konya.
- Öztürk, K. (2002). Küresel İklim Değişikliği ve Türkiye’ye Olası Etkileri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 64.
- Sarıoğuz, S. (2007). Sigorta Sektöründe Risk Yönetimi, Alternatif Risk Transfer Yöntemleri, Şirketler İçin Bir Öneri: Hava Durumu Opsiyonları. . İstanbul : İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Finansman Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Somar, Z. (1944). “*Ahenk ve Köy Bakkalları Meselesi*”, *Yakınçağların Fikir ve Edebiyat Tarihinde İzmir*. İzmir.
- Sümer, G., & Polat, Y. (2016). Dünyada Tarım Sigortaları Uygulamaları Ve Tarsim. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 236-263.
- T.C.İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2020, 01 18). <https://www.goc.gov.tr:https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden alındı
- Tanrıvermiş, H. (1992). Tarımsal Sigorta Organizasyonları ve Bu Organizasyon İçinde Devletin Yeri: Gelişmekte Olan Ülkeler ve Türkiye Yönünden Genel Bir Bakış. *Karınca Kooperatif Postası*, 37-41.
- Tanrıvermiş, H., & Sayın, C. (1993). Gelişmekte Olan Ülkelerde ve Türkiye’de Tarıma Yönelik Sigortalar. *Tarım ve Köy Dergisi*, 11-13.
- Tarım Kredi Kooperatifî Anasözleşmesi*. (2019, 12 24). <http://www.tarimkredi.org.tr:http://www.tarimkredi.org.tr/files/mevzuat/tarim-kredi-koop-anasozlesmesi.PDF> adresinden alındı
- Tarım Kredi Kooperatifleri*. (2019, 11 30). <http://tarimkredi.org.tr:http://tarimkredi.org.tr/index.php/kurumsal/mevzuat-m-z> adresinden alındı

- TARSİM Faaliyet Raporları.* (2019, 12 25). https://web.tarsim.gov.tr:https://web.tarsim.gov.tr/havuz/subPage?_key_=0C006981E0842E8D6235913E60C5E967776156I2P3GUH0F96WW8JT4TA616062015 adresinden alındı
- Tarsim Online Pirim Hesabı.* (2020, 3 18). <https://web.tarsim.gov.tr/havuz/#:https://web.tarsim.gov.tr/ftarsim/OrnekBitkiPrimHesap.ss> adresinden alındı
- Tarsim Sonuç .* (2020, 04 24). https://web.tarsim.gov.tr:https://web.tarsim.gov.tr/havuz/subPage?_key_=6D7415BE31795E0576A7CE18FEDB4F2E24092871D550AH4D5776KR4OZG17062015 adresinden alındı
- Tarsim Tarım Sigortaları Havuzu.* (2019, 12 3). [tarsim.gov.tr:https://web.tarsim.gov.tr/havuz/](https://web.tarsim.gov.tr/havuz/) adresinden alındı
- Tarsim Temel Tanıtım Sunumu.* (2020, 04 24). https://web.tarsim.gov.tr:https://web.tarsim.gov.tr/havuz/subPage?_key_=6D7415BE31795E0576A7CE18FEDB4F2E24092871D550AH4D5776KR4OZG17062015 adresinden alındı
- Taşcı, R., Karabak, S., Demirtaş, R., & Gülçubuk, B. (2014). XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi., (s. 1035-1041). Samsun.
- Tekin, M. K. (2015). *T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü.* 12 3, 2019 tarihinde <https://www.tarimorman.gov.tr/ABDGM:https://www.tarimorman.gov.tr/ABDGM/Belgeler/%C4%B0DAR%C4%B0%20%C4%B0%C5%9ELER/Uzmanl%C4%B1k%20Tez%20Eyl%C3%BCI%202015/Mehmet%20Kerem%20Tekin.pdf> adresinden alındı
- TKK 2017 Yılsonu Faaliyet Raporu.* (2019, 12 23). www.tarimkredi.org.tr:http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/hakkimizda/faaliyet-raporlar-ve-istatistikler/item/235-2017-y-l-faaliyet-raporumuz-web-sitemizde-yay-nlanm-st-r adresinden alındı
- TKK 2019 Yılsonu Faaliyet Raporu.* (2020, 03 6). [tarimkredi.org.tr:http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/hakkimizda/faaliyet-raporlar-ve-istatistikler/item/2477-2019-yili-faaliyet-raporu](http://www.tarimkredi.org.tr:http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/hakkimizda/faaliyet-raporlar-ve-istatistikler/item/2477-2019-yili-faaliyet-raporu) adresinden alındı
- TKK İzmir Bölge Birliği.* (2020, 03 06). <http://izmir.tarimkredi.org.tr:/http://izmir.tarimkredi.org.tr/aydin-ili-kooperatifleri/> adresinden alındı
- TTKK 2018 Yılı Faaliyet Raporu.* (2020, 02 10). <http://www.tarimkredi.org.tr:http://www.tarimkredi.org.tr/images/faaliyet%20raporlari/2018.pdf> adresinden alındı
- Tufan, H., Pahsa, S., Işık, B., Bağcı, E., Demir, F., & Akın, T. (2019). Türkiye'de Tarım Sigortaları. Aydın İlindeki Üreticilerin Tarım Sigortası Bilinci. *Aydın İktisat Fakültesi Dergisi*, 4(1), 44-60.
- Tümer, E., Birinci, A., & Miran, B. (2010). Çiftçilerin Sel ve Kuraklık Sigortası Yaptırma İsteğini Etkileyen Faktörlerin Analizi: TRA-I Bölgesi Örneği. *Türkiye IX. Tarım Ekonomisi Kongresi*, (s. 22-24). Şanlıurfa.
- Tümtaş, H. (2007). Tarım Sigortaları Havuzu Modeli'nin Geleceği. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

- Türkiye Kooperatifçilik Raporu (2006)*. (2019, 12 24). <https://ticaret.gov.tr:https://ticaret.gov.tr/data/5d41e45e13b87639ac9e02dc/15fb10a7fe0bba07482ac9da277b5d35.pdf> adresinden alındı
- Türkiye Sigorta Birliği*. (2020, 05 02). www.tsb.org.tr: <https://www.tsb.org.tr/sigortanin-tarihi.aspx?pageID=438> adresinden alındı
- Türkiye Sigorta Birliği*. (2020, 06 16). <https://www.tsb.org.tr/default.aspx:https://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909> adresinden alındı
- Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri*. (2019, 11 27). <http://www.tarimkredi.org.tr:> <http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/hakkimizda/tarihcemiz> adresinden alındı
- Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Ana Sözleşmesi*. (2020, 03 20). <http://www.tarimkredi.org.tr:> <http://www.tarimkredi.org.tr/files/mevzuat/aaa.PDF> adresinden alındı
- UNCTAD. (2018). <https://unctad.org>. https://unctad.org/en/Pages/statistics.aspx:https://unctad.org/en/PublicationChapters/tdstat43_FS11_en.pdf adresinden alındı
- UNCTAD. (2020, 04 15). Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı: <https://stats.unctad.org/handbook/Population/Total.html> adresinden alındı
- Ülker, F. E., & Özdemir, G. (2016). İş Tatmininin Örgütsel Bağlılığa Olan Etkisi: Kooperatif İşletmeler Örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 331-352.
- Yalçıntaş, N. (1970). Kooperatiflerle İlgili Olarak Devlete Düşen Görevler. *VII. Türk Kooperatifçilik Kongresi* (s. VIII-5). Ankara: Türk Kooperatifçilik Kurumu.
- Yazgı, F. E. (2017). Türkiye'de Tarım Sigortası Uygulamaları, Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar Ve Alternatif Model Arayışı. Ankara.
- Yeni, İ. (1995). Tarım Kredi Kooperatiflerinin Finansal Yapısına Yönelik Araştırma ve Öneriler. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EKLER

EK 2.1.: 1581 Sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu

Kabul Tarihi: 18 Nisan 1972

Resmi Gazete ile Neşir ve İlânı: 28 Nisan 1972 - Sayı: 14172 5.t. Düstur, c.11 - s.2196

Kuruluş ve Kapsam

Madde 1- Bu Kanunda yazılı hükümlerden faydalanılmak suretiyle üreticiler, aralarında ekonomik menfaatlerini korumak ve özellikle meslek ve geçimleriyle ilgili ihtiyaçlarını sağlamak amacıyla karşılıklı yardım ilkesine dayanan ve tüzel kişiliği olan değişir ortaklı, değişir sermayeli Tarım Kredi Kooperatifleri kurabilirler.

(Değişik 2. fıkra: 5330- 6.4.2005 / m.1) Tarımsal amaçlı kooperatifler hariç olmak üzere; ortak ürünleri üzerinde ticaret ve komisyonculuk yapanlar, faizle para veya mal olarak kredi verenler bu kooperatiflere giremezler.

Bu esaslara göre kurulan bir veya birkaç il dahilindeki kooperatifler bölge birliklerini, en az 5 bölge birliği de merkez birliğini kurarlar.

Merkez birliği tek üst kuruluş olup Ankara'dadır.

Kooperatiflerin ve bölge birliklerinin çalışma alanı içinde birden fazla kooperatif ve bölge birliği kurulamaz.

(Ek fıkra: 5330- 6.4.2005 / m.1) Bu Kanun hükümlerine göre kurulmuş olan Tarım Kredi Kooperatifleri ve birlikleri, Devletçe kooperatiflere verilen desteklerden yararlanırlar.

Tarifler

Madde 2- Bu Kanunda geçen;

- a) Ortak deyimi: Bu Kanuna göre kurulan Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarını,
- b) Kooperatif deyimi: Bu Kanun kapsamına giren Tarım Kredi Kooperatiflerini,
- c) Bölge birliği deyimi: Kooperatifler tarafından kurulan Tarım Kredi Kooperatifleri bölge birliklerini,
- ç) Merkez Birliği deyimi: Faaliyeti bütün yurdu kapsayan Tarım Kredi Kooperatifleri ve bölge birliklerinin bağlı buldukları Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliğini, ifade eder.

Amaç ve Çalışma Konuları

Madde 3- Kooperatiflerin, bölge ve merkez birliklerinin çalışma konuları şunlardır:

I- Kooperatifler

A) Ortaklarının;

- a) Kısa ve orta vadeli kredi ihtiyaçlarını karşılamak,
- b) Ürünlerini değerlendirmek,
- c) Müştereken yararlanabilecekleri her çeşit makina, ekipman ve tesisleri edinmek,

B) Ortak ve gerektiğinde diğer üreticilerin;

- a) Üretim ve zaruri tüketim maddeleri ile üretim araçlarını toptan sağlamak,
- b) El sanatlarını geliştirmek ve mamullerini değerlendirmek,
- c) Mesleki ve teknik yönden bilgilerini artırmak, sosyal ve kültürel konularıyla ilgili faaliyetlerde bulunmak, kurslar açmak ve seminerler tertip etmek,

C) Mevduat toplamak, bankacılık hizmetleri ve sigorta acenteliği yapmak.

II- Bölge Birlikleri

- a) kooperatiflerin finansman işlerini düzenlemek,
- b) Ortak ürünlerinin değerlendirilmesiyle ilgili işleri yürütmek,
- c) Gerektiğinde kooperatiflerin ihtiyaç duydukları üretim ve zaruri tüketim maddeleri ile üretim araçlarını toptan sağlamak veya imal etmek,
- ç) Kooperatiflerin işlerinin kooperatifçilik ilkelerine ve mevzuat hükümlerine uygun olarak yürütülmesini sağlamak üzere gerekli tedbirleri almak, teknik ve idari yardımlarda bulunmak ve ortakların genel ve mesleki eğitim faaliyetlerini düzenlemek,

- d) Kooperatifleri denetlemek,
- e) Mevduat toplamak, bankacılık hizmetleri ve sigorta acenteliği yapmak. Bölge birlikleri görevlerini merkez birliğinin tasvibi ile il veya ilçe merkezlerinde kuracakları şubeleri veya görevlendirecekleri kooperatifler aracılığı ile de yürütebilirler.

III- Merkez Birliği

- a) Kooperatif ve bölge birliklerinin bu Kanuna ve kooperatifçilik ilkelerine uygun olarak gelişmesini sağlamak, kooperatifçilik ve mesleki eğitim faaliyetlerinde bulunmak,
- b) Kooperatif ve bölge birliklerine finansman kaynakları temin etmek ve bunların geliştirilmesi için her türlü tedbirleri almak, kredi işlerinin düzenle yürütülmesini sağlamak,
- c) Kooperatif ve bölge birliklerinin üretim ve zaruri tüketim maddeleri ile üretim araçlarını toptan sağlamak, imal etmek ve ortak ürünlerinin değerlendirilmesi ile ilgili faaliyetleri rasyonel bir şekilde düzenlemek ve bu konularda her türlü teşebbüse girişmek veya iştirak etmek ve gerekli tesisleri kurmak, faaliyet konusuna giren hususlarda ithalat ve ihracat yapmak,
- ç) Kooperatif ve bölge birliklerinin görev ve çalışma konularının düzenle yürütülmesini sağlamak üzere genel uygulama esaslarını tespit etmek,
- d) Kooperatif ve bölge birliklerini denetlemek,
- e) Kooperatiflerle, bölge ve merkez birliklerinin personel politikasını tespit etmek ve yürütmek,
- f) Kooperatif ve bölge birliklerinin kuruluşuna karar vermek ve kuruluş merkezini ve çalışma alanını tespit etmek,
- g) Kooperatif ve bölge birliklerinin finansman ihtiyaçlarını karşılamak üzere tahvil çıkarmak,
- h) Hükümetçe görevlendirildiğinde, Devlet destekleme alımları ile ilgili faaliyetleri yürütmek,
- ı) Kooperatiflerin ve bölge birliklerinin toplayacakları mevduatın kullanılma şekil ve şartları ile bu konudaki üst kuruluşlarla olan bağlantıları gösteren yönetmeliği hazırlayarak Ticaret Bakanlığına sunmak,
- j) Birlik ve Kooperatiflerce sağlanan kredi, araç ve gereçlerin kullanım şekil ve şartları ile amaca uygun olarak kullanıldığının kontrolünü gösteren bir yönetmelik hazırlamak,

Merkez ve bölge birlikleri ile Kooperatifler, kredi ihtiyaçlarını da karşılamak üzere, banka ve sigorta şirketi kurabilir veya bu gibi kuruluşlara iştirak edebilir.

(Ek fıkra: 5330- 6.4.2005 / m.2) Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliği tarafından kurulmuş olan şirketler ile bunların sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip olacak şekilde iştirakçi oldukları şirketlerde, yönetim kurulu başkanı veya üyesi ya da denetim kurulu üyesi olarak görevlendirilenlere, bu şirketlerin sadece birinden ücret veya huzur hakkı ödenebilir. Bu şekilde görevlendirilenlere diğer şirketler tarafından herhangi bir ad altında başkaca bir ödeme yapılmaz.

Yönetim Kurulu Madde 4- (Değişik: 5330- 6.4.2005 / m.3) Yönetim Kurulu;

- a) Kooperatiflerde; genel kurula katılma hakkını haiz ortaklar arasından, genel kurulca dört yıl için seçilecek beş üyeden,
 - b) Bölge birliklerinde; genel kurula katılma hakkını haiz temsilciler arasından, genel kurulca dört yıl için seçilecek yedi üyeden,
 - c) Merkez Birliğinde; genel kurula katılma hakkını haiz temsilciler arasından, genel kurulca dört yıl için seçilecek dokuz üyeden,
- Teşekkür eder.

Kooperatifler ve bölge birliklerinde yönetim kurulları bir başkan ve bir başkanvekili seçerler, Merkez Birliğinde ise Yönetim Kurulu bir Başkan ve iki başkanvekili seçer.

Yönetim kurulu toplantılarında vekaleten oy kullanılamaz.

Yönetim kurulu üyeliklerine seçilenlerin, en az ilkokul mezunu olmaları şarttır.

Kooperatif müdürleri, bölge müdürleri ve Merkez Birliği Genel Müdürü yönetim kurulu toplantılarına iştirak ederler; ancak, oy kullanma hakları yoktur.

Kooperatif ve bölge birliklerinde yönetim kurulu üyelerine ve denetçilerine verilecek ücret veya huzur hakkının miktarı Merkez Birliği Yönetim Kurulu tarafından, Merkez Birliği Yönetim Kurulu üyeleri ve denetçilerine verilecek ücret veya huzur hakkının miktarı ise Merkez Birliği Genel Kurulu tarafından tespit edilir. Ancak, Merkez Birliği Yönetim Kurulu üyeleri ve denetçilerine verilecek ücret veya huzur hakkının aylık net tutarı brüt asgari ücretin dört katıdır.

Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliğinin yönetim kurulu üyeleri ve denetçileri, Tarım Kredi Kooperatiflerinin ve birliklerinin işletme ve iştirakleri ile bunların personeline kurulan vakıf veya derneklerde, bu kuruluşları temsilen yönetim veya denetim

kurulu üyesi veya personeli olarak herhangi bir görev alamazlar. Ayrıca kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliği çalışanları kooperatiflere ortak olamazlar.

Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliği tarafından yapılacak seçimlerin esasları, temsilcilerinin adedi, yönetim kurulu üyeleri ile kooperatif ve bölge birlikleri tarafından seçilecek temsilcilerde aranacak diğer nitelikler ve yönetim kurulu üyelerinin çeşitli ilçe, il ve bölgeleri temsil esasları ana sözleşmelerde tayin ve tespit edilir.

Kooperatiflerde her ortak, bölge birlikleri ve Merkez Birliğinde her temsilci, genel kurullarda yalnız bir oy kullanma hakkına sahiptir, vekaleten oy kullanılmaz. Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliği genel kurul toplantıları dört yılda bir yapılır.

Yönetim

Madde 5- (Değişik: 5330- 6.4.2005 / m.4) Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliğinde işler; kanun, ana sözleşme ve diğer mevzuat ile kooperatif üst kuruluşlarının belirleyeceği esaslara, genel kurul ve yönetim kurulu kararlarına uygun olarak müdürlük, bölge müdürlüğü ve Genel Müdürlük tarafından yürütülür.

Merkez Birliğinde Genel Müdür ve genel müdür yardımcıları, bölge birliklerinde bölge müdürleri ve kooperatiflerde müdürler Merkez Birliği Yönetim Kurulu tarafından atanır.

Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliğine imzaya yetkili diğer personel, Genel Müdürün teklifi ve Merkez Birliği Yönetim Kurulunun onayı ile belirlenir. Genel müdür ve yardımcılarının, en az dört yıllık yüksek öğrenim yapmış, kamu kurum ve kuruluşlarında veya tarım kredi kooperatifleri ve birlikleri teşkilatı ile tarım kredi kooperatiflerinin faaliyet alanı ile ilgili benzer bir kuruluşta en az sekiz yıl çalışmış olmaları şarttır.

Kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapmakta iken kurumlarının muvafakati ve kendilerinin isteği üzerine bu Kanun kapsamında Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcısı olarak atananlar kurumlarından aylıksız izinli sayılırlar. Bunlardan 8.6.1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine tabi olarak görev yapmakta

olanların 5434 sayılı Kanun ile ilgileri devam ettirilir. Ayrıca, emeklilik hakları açısından Genel İdare Hizmetleri Sınıfına dahil aynı unvanlı kadrolar için tespit edilmiş olan ek gösterge, makam ve temsil tazminatları ile diğer mali haklardan da aynı esas ve usuller çerçevesinde yararlandırılırlar. Bu görevlerde geçirilen süreler, emekli keseneğine esas aylığın tespitinde dikkate alındığı gibi, makam tazminatı ve yüksek hakimlik tazminatı ödenmesini gerektiren görevlerde geçmiş sayılır. Bunların bu Kanun kapsamında atandıkları kadro unvanına ilişkin emekli kesenekleri kendilerince, karşılıkları da bu Kanun kapsamında çalıştıkları kuruluş tarafından ödenir. Görevleri sona erenler, yazılı olarak istekte bulunmaları halinde önceki kurumlarında aylıksız izne ayrıldıkları tarihteki durumlarına uygun bir kadroya atanırlar.

Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliği personelinin tayin, nakil ve görevden çıkarılması gibi esaslar; Merkez Birliği Yönetim Kurulunca kabul edilip, Genel Kurulun onayı ile yürürlüğe giren bir yönetmelikle düzenlenir.

Yönetim Kurulu Üyeleri ve Denetçiler İle Personelin Görevlerine Son Verilmesi

Madde 6- (Değişik: 5330- 6.4.2005 / m.5) Yapılan inceleme ve soruşturma sonuçlarına göre görevleri ile ilgili olarak suç işledikleri anlaşılan ve bu fiilleri nedeniyle haklarında yargı mercilerince mahkumiyet kararı verilen Merkez Birliği Yönetim Kurulu üyelerinin ve denetçilerinin görevlerine son verilir.

Merkez Birliği Yönetim Kurulu üyelerinin görevlerine son verme işlemi, Merkez Birliği Yönetim Kurulunca gerçekleştirilir. İnceleme ve soruşturma sonuçlarına göre Merkez Birliği Yönetim Kurulu üyelerinin ekseriyetinin mahkum olduklarının anlaşılması halinde, göreve son verme işlemi Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

Merkez Birliği denetçilerinin görevlerine son verme işlemi ise doğrudan Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından gerçekleştirilir.

Merkez Birliği tarafından yaptırılacak inceleme ve soruşturma sonuçlarına göre suç işledikleri veya kusurlu oldukları anlaşılan ve görevden alınmaları uygun görülen kooperatif, bölge birlikleri ve Merkez Birliği personeli ile haklarında mahkumiyet kararı verilen

kooperatif ve bölge birlikleri yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerinin görevlerine Merkez Birliği Yönetim Kurulunca son verilir.

Personelin görevine son verilmesine ilişkin usul ve esaslar 5 inci maddede belirtilen yönetmelikle düzenlenir.

Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliği personelinin, 25.8.1971 tarihli ve 1475 sayılı Kanun, 22.5.2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu ile 22.4.1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu hükümlerine göre görevlerine son verilmesi halleri saklıdır.

Seçimle işbaşına gelen ve göreve son verilme, çekilme veyahut diğer herhangi bir sebeple yönetim kurulu üyelikleri ve denetçilikleri sona erenlerin yerlerine, yönetim kurulu tarafından yedekleri çağırılır. Yönetim Kurulu üyelerinin ekseriyeti kaybetmesi halinde yedeklerin çağırılma işlemi Merkez Birliğinde denetçiler, bölge birliklerinde Merkez Birliği Yönetim Kurulu ve kooperatiflerde bölge birliği yönetim kurulu tarafından yerine getirilir. Merkez Birliğinde denetçiliklerin de tamamen boşalması halinde yedekleri çağırma işlemi, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

Yedeklerin katılımı ile yönetim kurulu üyeliklerinin ve denetçiliklerinin sayısı tamamlanamaz ise kooperatifler için bölge birliği yönetim kurulunca, seçilme hakkını haiz ortaklar arasından; bölge birlikleri için Merkez Birliği Yönetim Kurulunca, Genel Kurula katılma hakkını haiz temsilciler arasından; Merkez Birliği için Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca Genel Kurula katılma hakkını haiz temsilciler arasından atama yapılır. Atama ile gelenler, yerlerine atandıkları üyelerin süresini tamamlarlar.

Örnek Anasözleşmelerin Hazırlanması

Madde 7 - (Değişik: 3223 - 7.6.1985 / m.4) (Değişik 1. fıkra: 3612 - 7.2.1990 / m.54) Kooperatif, bölge birlikleri ve Merkez Birliği örnek anasözleşmeleri, ilgili kuruluşların da görüşü alınarak Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı tarafından hazırlanır. Anasözleşmelerde yapılacak değişiklikler de aynı usule tabidir.

Genel Kurul Kararlarının Onanması

Madde 8 - Kooperatiflerle, bölge birlikleri genel kurullarının verecekleri kararlar Merkez Birliğinin onayı ile kesinleşir.

Kooperatifler için Merkez Birliği bu yetkisini bölge birliklerine devredebilir.

Merkez Birliği genel kurullarının verecekleri kararlar Ticaret Bakanlığının onayı ile kesinleşir.

Ticaret Bakanlığı ve Merkez Birliği, gönderilen tutanakları geliş tarihinden itibaren en çok bir ay içinde inceliyerek tasdik veya redde dair sonucunu ilgili kuruluşlara bildirir.

Bu müddet içinde incelenmesi bitirilmeyen, mevzuata ve usulüne uygun olarak yapılmış genel kurullara ait tutanaklar tasdik edilmiş sayılır.

Üst Kuruluşlara Girme Zorunluluğu

Madde 9- Bölge birliklerinin çalışma alanı içine alınan Kooperatiflerle Bölge birlikleri, üst kuruluşlara girmek zorundadırlar.

Bu zorunluluğa uymayan Kooperatif ve bölge birlikleri bu Kanun hükümlerinden yararlanamazlar.

Talimatlara Uyuma Mecburiyeti

Madde 10- (Değişik: 3223- 7.6.1985 / m.5) Kooperatifler, bölge birlikleri ve merkez birliği bağlı buldukları üst kuruluşların vereceği talimatlara uygun hareket etmeye mecburdur, aksine davranışlar sorumluluğu gerektirir. Sorumluluk derecesi anasözleşmelerde belli edilir.

Finansman

Madde 11- (Değişik: 5330- 6.4.2005 / m.6) Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliğinin her türlü kredi ihtiyaçları yurt içi banka, finans veya kredi kuruluşları ile 3 üncü maddeye göre kurulacak bankaca karşılanır.

Alacak Senetleri

Madde 12 - Kooperatiflerin kredi ile ilgili alacak senetleri, kâğıtları ve her türlü taahhütname ve sözleşmeler ortağın oturduğu veya kooperatifin bulunduğu köy veya mahalle ihtiyar heyetleri tarafından parasız olarak tasdik olunur. Bu suretle tasdik olunan senet ve belgeler İcra ve İflâs Kanunu'nun 38 inci maddesinde yazılı belgeler hükmündedir. Senetler vadelerinde protestoya tabi tutulmaz. Müracaat vukuunda bu tasdik muameleleri noterler tarafından da yapılır.

Mutlak Rehin Hakkı

Madde 13- Ortakların kredilerine mesnet olarak gösterdikleri ürünleri, hayvanları ve üretimleri ile ilgili her türlü makina ve araçları üzerinde ortağı buldukları kooperatiflerin mutlak rehin hakları vardır.

Bunlar, borçlu ortaklara yediemin sıfatiyle teslim edilmiş sayılırlar ve üçüncü şahıslar tarafından hiçbir suretle haciz olunamazlar.

İpotek Tesisi ve Kaldırılması

Madde 14- Kooperatifler lehine tesis edilecek ipotek işlemleri, köy ihtiyar heyetleri veya noterler tarafından tasdik edilen taahhünameye istinaden kooperatiflerin yazılı isteği üzerine gösterilecek değere göre, tapu dairelerince tahrir alınmadan yapılır. İpoteğin kaldırılmasında da aynı usul uygulanır.

Alacak Sebebiyle Mülk Edinme

Madde 15- Kooperatifler alacaklarının tahsili için kendi talepleri üzerine satışa çıkarılan ortaklara ait taşınmaz malları üzerlerine alabilirler. Bu şekilde edindikleri taşınmaz malları 3 yıl içinde başkalarına satamazlar, bunları ya bizzat veya icar yolu ile değerlendirebilirler. Bu işlemde elde edilen gelirlerden masraf düşüldükten sonra % 10 kooperatif hizmet karşılığı ayrılır. Geriye kalan borçlunun borcuna mahsup edilir. Kooperatiflerin alacağı bu süre içinde, faiz ve masraflarıyla birlikte ödenir veya yukarıdaki yolla karşılanırsa taşınmaz mallar sahiplerine geri verilir.

Mevduat Kabulü

Madde 16- Kooperatifler ve Bölge Birlikleri her türlü mevduat kabul edebilir ve Bankacılık hizmetleri yapabilir. Kooperatif ve bölge birliklerinin toplayacakları mevduat, üst kuruluşların ve 7129 sayılı Bankalar Kanunu ile bu Kanuna ek 153 sayılı Kanun'un teminatı altındadır. Mevduat kabulüne yetkili kılınacak birlikler ve kooperatifler için Merkez Birliğince

Maliye Bakanlığında önceden müsaade alınır. Toplanan mevduatın kullanma yetkisi Merkez Birliğine aittir. Maliye Bakanlığınca yapılacak tetkikler sonunda mevduat kabul etmelerinde bilâhare mahzur görülen kooperatif ve birliklerin mevduatı kabul yetkileri Bankalar Kanunu'nun 13 üncü maddesine göre kaldırılır.

Kişilerin bu kuruluşlardaki tasarruf mevduatından 3.000 liraya kadar olan kısmı, faizleri hariç haczolunamaz.

Tasarruf mevduatı sahipleri mevduatlarının yarısı için bu mevduatı kabul etmiş olan kooperatif ve bölge birliklerinin aktifinde mevcut bütün kıymetler üzerinde imtiyazlı alacaklıdırlar. Tasfiye halinde, tasarruf mevduatının imtiyazlı kısmı tasfiye neticesi beklemezsizin sahiplerine tediye olunur.

Düzenlenecek Mevduat Cetvelleri ve Hesap Özetleri

Madde 17- Mevduat toplamaya yetkili kooperatif ve bölge birliklerinin düzenleyecekleri aylık mevduat cetvelleri ile 3 aylık ve yıllık hesap özetleri Merkez Birliğince birleştirilerek birer kopyaları Bankalar Kanunu'nun 51 inci maddesinde tayin edilen süreler içerisinde Ticaret ve Maliye Bakanlıklarıyla Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına verilir.

Munzam Karşılıklar

Madde 18- Kooperatifler ve bölge birliklerinin topladıkları mevduat üzerinden 1211 sayılı T.C.Merkez Bankası Kanunu'nun 40/II nci maddesi hükümleri esasları dairesinde munzam karşılık tesis edilir. Bu karşılıklar bölge birlikleri veya merkez birliği tarafından T.C.Merkez Bankasına yatırılır.

Sözü edilen Kanun gereğince bankaların T.C. Merkez Bankasına yatırdıkları munzam mevduat karşılıklarının T.C.Ziraat Bankası zirai finansmanlarına tahsis edilecek kısmın yarısı aynı amaç ve şartlarla merkez Birliği emrine verilir.

Muafiyetler

Madde 19 - A) Bu Kanuna göre kurulacak ve kurulmuş sayılan kooperatiflere ortak olmak üzere başvuran üreticilerle, ortakların kooperatifleriyle yapacakları her türlü işlemler ve bunlarla ilgili kâğıt, belge, senet, beyanname, taahhütname, vekâletname, makbuz, kooperatif lehine yapacakları ipotek ve rehinler her türlü resim, harç ve vergiden,

B) Bu Kanuna göre kurulacak ve kurulmuş sayılan kooperatifler, bölge ve merkez birlikleri,

- a) Kurumlar, gider, gayrimenkul kıymet artışı, intikal ve diğer vergilerden ve icra makamları, resmi daireler ve mahkemeler nezdinde yapacakları takip ve tahsillerle açacakları tazminat davaları ile ilgili her nev'i talep, tebliğ ve kararlar her türlü masraf, vergi, resim ve harçlardan,
- b) Sermaye ve yedek akçeleri ile taşınmaz malları ve bunların gelirleri, kendi ihtiyaçları için satın aldıkları ve alacaklarının tahsili gayesiyle mülk edindikleri taşınmaz malları ve bunların 15 inci madde hükmüne göre sahiplerine geri verilmesi işlemi, bütün vergi, resim ve harçtan,
- c) Yapacakları kredi işlerine ilişkin bütün senet, belge, kâğıt, defter ve hesap özetleri, taşınmaz mallara ait ipotek ve taşınır mallara ait rehin işlemleri, vekâletnameler, taahhütnameler vesair evrak, bütün resim ve harçtan,

C) Bu Kanuna göre kurulan kooperatiflerle bölge ve merkez birliklerinin temin edecekleri krediler ve bunlara ilişkin Merkez Bankası nezdindeki reeskont muameleleri ve bu işlemlere ait bütün senet, belge, vekâletname, taahhütname vesair evrak gider ve diğer vergilerle bütün resim ve harçtan,

Muafıtır.

Ancak, bu kuruluşların ortak dışı işlemlerden elde edecekleri gelir-gider farkları ayrı bir hesapta takip ve tespit edilerek vergilendirilir.

Kooperatif, bölge ve merkez birliklerince noterlere tasdik ettirilecek defterlerle belgelerden yalnız noter ücreti alınıp harç alınmaz.

Kooperatiflerin, bölge birliklerinin ve merkez birliklerinin ortaklarına verilmek üzere üretim araç ve gereçlerine % 50 gümrük indirimi uygulanır.

Kanun ve Anasözleşmelerde Açıklık Olmayan Haller

Madde 20 - Bu Kanun ve bu Kanuna göre düzenlenen anasözleşmelerde açıklık bulunmayan hususlar için 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümleri uygulanır.

Uygulanmıyacak Hükümler

Madde 21 - A) Kooperatiflerle bölge ve merkez birliklerinde:

- a) Yönetim kurulu üyesi ve denetçiler için 440 sayılı Kanun'un 32 nci maddesi ile 657 sayılı Kanun'un 1327 sayılı Kanun ile değiştirilen 88 inci maddesi,
- b) 1163 sayılı Kanun'un 94 üncü maddesi,
- c) 2279 sayılı Kanun'da yazılı senelik beyanname verme mecburiyeti,
- d) (Ek: 5330 - 6.4.2005 / m.7) 21.12.1959 tarihli ve 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununun 9 uncu maddesinin beşinci ve sekizinci fıkraları,
- e) (Ek: 5330 - 6.4.2005 / m.7) 4.12.2003 tarihli ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununun 9 uncu maddesinin yedinci, sekizinci ve dokuzuncu fıkraları,

B) Bölge ve merkez birliklerinde:

- a) 1163 sayılı Kanun'un 19 uncu maddesinin ikinci paragrafı,

C) Kooperatiflerde:

- a) 1163 sayılı Kanun'un 45 inci maddesinin 3 üncü paragrafı ve 87 nci maddesi,
- b) 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 42 nci maddesi, uygulanmaz.

Yürürlükten Kaldırılan Kanunlar

Madde 22- Bu Kanunun yürürlüğe girmesiyle 2836 ve 658 sayılı Kanun'lar yürürlükten kalkar.

Denetçiler

Ek Madde 1- (Ek: 3223- 7.6.1985 / m.6) A) Kooperatiflerde;

Genel Kurulca, Genel kurula katılma hakkını haiz ortaklar arasından iki denetçi seçilir.

B) Bölge Birliklerinde; Genel Kurulca, temsilciler arasından veya dışardan iki denetçi seçilir.

C) Merkez Birliğinde; Genel Kurulca, temsilciler arasından veya dışarıdan iki denetçi seçilir.

(Değişik 2. fıkra: 5330 - 6.4.2005 / m.8) Ayrıca, Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca bir denetçi atanır.

Denetçi seçilenlerin, kooperatiflerde en az ilkokul, bölge birliklerinde ortaokul, lise veya dengi okul, Merkez Birliğinde yüksek okul mezunu olmaları şarttır. (...) (Ek Madde 1 in 4. fıkrası, 12.4.2005 tarih ve 25784 sayılı R.G.'de yayımlanan, 6.4.2005 tarih ve 5330 sayılı Kanunun 8. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

Kooperatif, bölge birlikleri ve merkez birliği denetçileri, bu kuruluşları temsilen iştiraklerde görev alamazlar.

Seçimle gelecek denetçiler, bölge birliklerinde değişik il ve ilçeleri, merkez birliğinde çeşitli bölgeleri temsil edecek şekilde genel kurullarında seçilirler.

Denetçilerin seçim esasları ile bunlarda aranacak diğer nitelikler anasözleşmelerde belli edilir.

Teftiş ve Denetim

Ek Madde 2 - (Ek: 3223 - 7.6.1985 / m.6) Kooperatifler, bölge birlikleri ve merkez birliği, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığının teftiş ve denetimine tabidir.

Ayrıca Kooperatifler bağlı oldukları bölge birliği ve merkez birliğinin, bölge birlikleri de merkez birliğinin teftiş ve denetimine tabidirler.

(Değişik 3. fıkra: 5330 - 6.4.2005 / m.9) Kooperatifler, bölge birlikleri ve Merkez Birliği, Tarım ve Köyişleri Bakanlığının yapacağı teftiş ve denetimler sonucuna, kanun ve ana sözleşmelerdeki görevleri ile ilgili ortaya çıkacak eksiklikler konusunda vereceği talimatlara uymak zorundadırlar.

Ek Madde 3 - (Ek: 5330 - 6.4.2005 / m.10) Tarım Kredi Kooperatifleri ve birliklerinin birbirleri ve ortakları ile tarımsal girdi temini ve ürünlerin değerlendirilmesi amacıyla yapacakları her türlü muamele, satış amaçlı satış olarak değerlendirilemez. Bu işlemler, ortaklar arası muamele sayılır.

Geçici Madde 1- 2836 sayılı Kanun'la kurulmuş bulunan Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlekleri Hakkında bu Kanun hükümleri uygulanır. 2836 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulmuş bulunan kooperatifler ayrıca kuruluş formalitelerine tabi olmaksızın bu kanuna göre kurulmuş sayılır.

Geçici Madde 2- Tarım Kredi Kooperatifleri Müşterek Yardım Tahsisatı ve Tarım Kredi Kooperatifleri Yardımlaşma Birliği vakfının borç, alacak hak ve varlıkları Merkez Birliğine devredilir ve sözü geçen vakıf feshedilmiş sayılır.

Gerek bu devirlerde ve gerek Tarım Kredi Kooperatifleri Memurları Emekli Sandığı ve tarım Kredi Kooperatifleri Memurları Sosyal Yardım ve Zincirleme Kefillik Sandığı vakıflarının Merkez Birliğine devirleri halinde devrolunan menkul ve gayrimenkullerin devir ve intikallerinde herhangi bir vergi, resim ve harç alınmaz.

Geçici Madde 3- T.C.Ziraat Bankası:

- a) Merkez Birliği kuruluncaya kadar; bütün kooperatif ve bölge birlikleri için Merkez Birliğine, bölge birlikleri kuruluncaya kadar bölge birliklerine ait; 9
- b) Merkez Birliği kurulduktan sonra; bölge birlikleri çalışma alanına dahil edilmeyen kooperatifler için bölge birliğine ait; Görevleri yapar ve yetkileri kullanır.

Geçici Madde 4- T.C.Ziraat Bankası memurlarından, önceden Bankanın muvafakatı alınmak şartıyla, Tarım Kredi Kooperatifleri bölge ve merkez birliklerinde kendilerine görev verilenler, görev aldıkları birliklerin kuruldukları tarihten itibaren beş yılı tecavüz etmemek üzere Bankaca asli görevlerinden ücretsiz izinli sayılırlar. Bu memurların yeni görevlerinde geçecek hizmetleri terfi ve emeklilik bakımından T.C.Ziraat Bankasında geçmiş sayılır ve 5434 sayılı Kanun'a göre T.C. Emekli Sandığına verilmesi gereken kesenek ve karşılıkları kendileriyle mezkur birlikler tarafından ödenir. Memurun T.C.Ziraat Bankasının sosyal kuruluşlarındaki hakları aidat ödemek şartıyla devam eder.

Geçici Madde 5 - Bu kanunda adı geçen bölge ve merkez birliklerinin kuruluş masrafları için kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra kabul edilecek olan ilk Devlet Bütçesinden başlıyarak etiş taksitlerle 5 yıl içinde ödenmek üzere Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği emrine yüz milyon lira yardım yapılır

Geçici Madde 6- Bu kanunda sözü edilen yönetmelikler Merkez Birliği ilk Genel Kurul toplantısına kadar çıkarılır. Bu süre en geç beş yıldır.

Geçici Madde 7- T.K.Kooperatifleri Yardımlaşma Birliğinin, 1967/6-8677 sayılı Kararnameye istinaden T.K.Kooperatifleri adın gübre tedariki ve dağıtım faaliyetinden elde ettiği ve edeceği kârlar Kurum Vergisinden muaftır.

Geçici Madde 8- (Ek: 3223- 7.6.1985 / m.6) Nitelikleri bu Kanunda gösterilen şartlara uymayan Merkez Birliği yönetim kurulu başkan ve üyeleriyle denetçilerinin görevleri bu Kanunun yayımı tarihinde sona erer.

Bu şekilde görevleri sona erenlerin yerlerine ilk genel kurula kadar görev yapmak üzere, gerekli nitelikleri taşıyanlar arasında Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığınca atama yapılır.

Kooperatif, bölge birlikleri ve merkez birliğinin yapılacak ilk genel kurullarında, yönetim ve denetim organları, bu Kanun hükümlerine göre teşkil olunur. Genel Kurul toplantıları anasözleşmenin kabulünü takip eden aydan başlamak üzere en geç bir yıl içinde tamamlanır.

Ancak, merkez birliği genel kurulu, bu Kanunun yayımı tarihinden sonraki altı ay içinde toplanamaz.

Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı ile T.C.Ziraat Bankası, Bölge Birlikleri ve Merkez Birliğinin yönetim ve denetim organlarının bu Kanun hükümlerine göre teşkilini beklemeksizin sözkonusu organlara kendi temsilcilerini tayin eder.

Geçici Madde 9 - (Ek: 3223 - 7.6.1985 / m.6) Kooperatifler, bölge birlikleri ve merkez birliği anasözleşmelerinde, bu Kanun doğrultusunda yapılacak değişiklikler en geç 3 ay içerisinde sonuçlandırılır.

Yeni anasözleşmeler yürürlüğe girinceye kadar, mevcut anasözleşmelerin bu Kanun'a aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Geçici Madde 10 - (Ek: 3223 - 7.6.1985 / m.6) 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu ve ilgili anasözleşmeler ile diğer mevzuatta ve 14.12.1983 tarih ve 185 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri için, Ticaret Bakanlığına ve Bakanına veya Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ve Bakanına verilen görev ve yetkiler, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığına ve Bakanına devredilmiştir.

Geçici Madde 1 - (KHK/553 - 24.6.1995) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte halen görevde bulunan Merkez Birliği Genel Müdürü, genel müdür yardımcıları ve bölge müdürlerinin görevleri sona erer ve bu görevlere üç ay içinde bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre atama yapılır.

Geçici Madde 2 - (KHK/553 - 24.6.1995) Bu Kanun Hükmünde Kararnamede öngörülen yönetmelik altı ay içinde hazırlanarak Merkez Birliği Genel Kurulunun onayına sunulur.

Geçici Madde 1 - (5330 - 6.4.2005) Kooperatifler, bölge birlikleri ile Merkez Birliği ana sözleşmeleri bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde, bu Kanun hükümlerine uygun hale getirilir.

Bu Kanun ve bu Kanuna göre hazırlanacak ana sözleşmeler gereği yapılması gereken Tarım Kredi Kooperatifleri genel kurul toplantıları, birinci fıkraya göre hazırlanacak ana sözleşmelerin yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içinde, bölge birlikleri ve Merkez Birliği genel kurul toplantıları ise kooperatiflerin genel kurul toplantılarının tamamlanmasını takip eden altı ay içerisinde yapılır.

Yürürlükte olan kanun ve ana sözleşmeler gereğince yapılması gereken genel kurul toplantıları da ikinci fıkra hükümlerine göre ertelenmiş sayılır. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler, yapılacak ilk olağan genel kurula kadar görevlerine devam ederler.

Yürürlüğe Girme

Madde 23 - Bu kanun yayımı tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Kanunu Yürütecek Makam

Madde 24 - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK 2.2.: 5363 Sayılı Tarım Sigortaları Kanunu

Kanun Numarası : 5363

Kabul Tarihi : 14/6/2005

Yayımlandığı R.Gazete : Tarih: 21/6/2005 Sayı : 25852

Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 44

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- Bu Kanunun amacı; üreticilerin bu Kanunda belirtilen riskler nedeniyle uğrayacağı zararların tazmin edilmesini temin etmek üzere, tarım sigortaları uygulamasına ilişkin usûl ve esasların belirlenmesidir.

Kapsam

Madde 2- Bu Kanun; Havuzun kuruluşu, Havuz tarafından teminat altına alınacak riskler, Havuzun gelir ve giderleri, prim ve hasar fazlası desteği, sigorta sözleşmeleri, reasürans sağlanması ve sigorta şirketlerinin görev, yetki ve sorumlulukları ile katkı ve katılımlarının esas ve usûllerini kapsar.

Tanımlar

Madde 3- Bu Kanunda geçen;

- a) Bakanlık: Tarım ve Köyişleri Bakanlığını,
- b) Müsteşarlık: Hazine Müsteşarlığını,
- c) Sigorta şirketleri: 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu çerçevesinde kurulmuş olan ve tarım sigortaları alanında ruhsatı bulunan sigorta şirketlerini,
- d) Üretici: Bitkisel ve hayvansal üretim ile uğraşan gerçek ve tüzel kişileri,
- e) Tarım sigortaları: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 1316 ilâ 1319 uncu maddelerinde belirtilen sigortalar ile bu Kanun kapsamına alınan sigortaları,
- f) Havuz: Tarım Sigortaları Havuzunu,
- g) Şirket: Havuzun işletilmesini üstlenen şirketi,
- h) Kurul: Tarım Sigortaları Havuzu Yönetim Kurulunu,

1) Çiftlik hayvanları: Büyükbaş hayvanlar, küçükbaş hayvanlar, kümes hayvanları ve kültür balıkçılığı ürünlerini,
İfade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuruluş, Görev, Yetki ve Sorumluluklar

Madde 4- Bu Kanun kapsamındaki risklerin teminat altına alınması, standart sigorta poliçelerinin belirlenmesi, hasar organizasyonları, aktüerya çalışmaları, tazminat ödemelerinin yapılması, reasürans teminatının sağlanması, tarım sigortalarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve izlenmesi ile diğer teknik hizmetlerin yürütülmesi amacıyla tüzel kişiliği haiz Havuz kurulmuştur.

Havuz; kapsama alınan riskler için sigorta, reasürans ve retrosesyon yapmaya yetkilidir. Sigorta şirketleri, bu Kanun kapsamında tarım sigortaları alanında elde ettikleri primin tamamını Havuza devretmekle yükümlüdür. Sigorta şirketlerine Havuza devrettikleri primler için Havuz tarafından tahsil edilen kısmı üzerinden komisyon ödenir. Sigorta şirketleri tarafından Havuza zamanında devredilmeyen primler 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Havuz, Bakanlık ve Müsteşarlıkça müştereken çıkarılacak yönetmelikle belirlenecek esaslar çerçevesinde 9 uncu maddede belirtilen Şirket tarafından yönetilir.

Havuzun merkezi İstanbul'dur. Havuz, bu Kanun kapsamındaki faaliyetleri bakımından 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tâbi değildir.

Kurul

Madde 5- Kurul; Bakanlık ve Müsteşarlıktan ikişer, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Türkiye Ziraat Odaları Birliği ve Şirketten birer üye olmak üzere toplam yedi üyeden oluşur.

Kurul üyeliğine Bakanlık ve Müsteşarlıkça kamu görevlileri arasından seçilecek kişilerin en az on yıl kamu hizmetinde bulunmuş olmaları, Bakanlık temsilcisinin tarım alanında, Müsteşarlık temsilcisinin sigortacılık alanında bilgi ve deneyime sahip olması gerekir. Diğer üyelerin ise ilgili buldukları alanda en az on yıllık mesleki deneyime sahip olmaları ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinin (A) bendinin (1), (4), (5), (6) ve (7) numaralı alt bentlerinde belirtilen şartları taşımaları zorunludur. Bakanlık temsilcilerinden biri Kurulun tabii başkanıdır.

(1) 13/6/2012 tarihli ve 6327 sayılı Kanunun 34 üncü maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan “teknik hizmetlerin yürütülmesi amacıyla” ibaresinden sonra gelmek üzere “tüzel kişiliği haiz” ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

Kurul en az beş üyenin katılımı ile toplanır, kararlarını çoğunlukla alır. Oylamalarda eşitlik halinde, Başkanın oyu iki oy sayılır.

Kurul üyeleri, üç yıl süre ile görev yapar. Görev süresi sona erenler yeniden göreve atanabilir. Kurula atanan üyeler temsil ettikleri kurumlardan ayrıldıkları veya kurumlarınca geri çekildikleri takdirde üyelikleri sona erer. Bu üyelerin yerine seçilen yeni üyeler kalan süreyi tamamlar.

Kurul üyelerinden, uhdesinde kamu görevi bulunanlara bir ay içerisinde dörtten fazla olmamak üzere her toplantı günü için (2000), uhdesinde kamu görevi bulunmayanlar için ise (3000) gösterge rakamının Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda toplantı ücreti ödenir.

Kurulca alınan kararların uygulaması ve Kurula ilişkin sekretarya hizmetleri, Şirket tarafından yürütülür.

Kurulun görev ve sorumlulukları

Madde 6- Kurulun görevleri şunlardır:

a) Havuzun işleyişine ilişkin uygulama esaslarını belirlemek.

- b) Bu Kanun kapsamında tarım sigortaları için verilecek, Devlet prim desteği toplam tutarını aşmamak kaydıyla ürün, risk ve bölge bazında prim desteği oranını belirlemek üzere çalışmalar yapmak ve Bakanlığa sunmak.
- c) Uygulamada karşılaşılan sorunları tespit etmek, bunların çözümüne yönelik çalışmalar yapmak, yaptırmak.
- d) Hizmet alınmasına karar vermek.
- e) Hasar tespit işlemlerine ilişkin esas ve usûlleri belirlemek.
- f) Bu Kanun kapsamında tarım sigortaları alanında faaliyet göstermek isteyen sigorta şirketleri ile sözleşme yapmak.
- g) Havuz işleticisi şirketle çalışma usûl ve esaslarını belirleyen sözleşme yapmak.

Havuzun kaynakları

Madde 7- Havuzun gelirleri şunlardır:

- a) Sigorta şirketlerinin devrettiği primler.
- b) Devlet tarafından sağlanan prim desteği.
- c) Toplanan kaynakların yatırım gelirleri.
- d) Alınan krediler.
- e) Genel bütçeden alınacak katkılar.
- f) Diğer gelirler.

Havuzun gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Havuzun kaynaklarının kullanım yerleri

Madde 8- Havuzun giderleri şunlardır:

- a) Tarım sigortalarına ilişkin tazminat ödemeleri.
- b) Havuzun yönetimi ve işleyişi için gerekli olan masraflar.
- c) Reasürans, sermaye ve benzeri piyasalardan sağlanacak korumaya ilişkin ödemeler.
- d) Sigorta şirketlerine ödenecek komisyonlar.
- e) Bilgilendirme ve tanıtım kampanyalarına ilişkin ödemeler.
- f) Hasar tespit işlemlerine ilişkin ödemeler.
- g) Alınan kredilerin anapara ve faiz geri ödemeleri.
- h) Bu Kanunun amacı doğrultusunda yapılacak diğer ödemeler.
- ı) Havuz işleticisi şirkete ödenecek işletme bedeli.

Şirket

Madde 9- Havuzun işletilmesine ilişkin iş ve işlemler, Havuza katılan sigorta şirketlerinin eşit oranda pay sahibi olacağı anonim şirket statüsünde kurulacak Şirket tarafından yürütülür.

Şirketin, Kurulun belirleyeceği usûl ve esaslar çerçevesinde görevleri şunlardır:

a) Tazminat ödemelerine esas teşkil edecek hasar tespit işlemlerine ilişkin her türlü çalışma ve organizasyonları yapmak suretiyle, tazminat ödemelerinin en kısa sürede yapılmasını sağlamak.

Bitkisel ürün sigortalarının hasar tespitleri ziraat mühendisi, ziraat teknikeri ve ziraat teknisyenleri; çiftlik hayvanları sigortalarının risk inceleme işlemleri veteriner hekimler ve zootechnist ziraat mühendisleri, hasar tespitleri ise veteriner hekimler tarafından yapılır. (**Ek cümle: 13/6/2012-6327/35 md.**) Su ürünleri sigortalarının risk incelemeleri, su ürünleri mühendisi, su ürünleri bölümü mezunu ziraat mühendisleri, balıkçılık teknoloji mühendisi ve veteriner hekimler; hasar tespitleri ise veteriner hekimle birlikte su ürünleri mühendisi, su ürünleri bölümü mezunu ziraat mühendisleri, balıkçılık teknoloji mühendislerinden birisi tarafından yapılır.

Hasar tespit işlemlerinde öncelikle ziraat mühendisleri ve veteriner hekimlerden yararlanılır.

b) Risk paylaşımı ve transferi ile reasürans plânının uygulanmasına ilişkin işleri yürütmek, risk paylaşımı ve reasürans programını Kurulun onayına sunmak.

c) Kurulca alınan kararların uygulanması ve Kurulun görevlerine ilişkin sekretarya hizmetlerini yürütmek.

d) Primlerin tahsili, tazminat ödemelerinin yapılması ve benzeri işleri yürütmek.

e) Üreticileri tarım sigortaları hakkında bilgilendirmek, halkla ilişkiler ve tanıtım kampanyalarını yürütmek.

f) Genel hükümler çerçevesinde tarım sigortalarına ilişkin istatistik üretmek, bu konuda Kurula rapor hazırlamak.

g) Havuz kaynaklarını, belirlenen ilke ve kurallar çerçevesinde yatırıma yönlendirmek.

h) Havuz işlerinin sağlıklı yürütülmesi bakımından, gerekli gördüğü hususlarda Havuz Yönetim Kuruluna öneride bulunmak.

ı) Havuzun işletilmesiyle ilgili diğer her türlü iş ve işlemleri yapmak.

(Mülga üçüncü fıkra: 13/6/2012-6327/35 md.) (...)

Şirket, Havuz işlerinin Havuz yararına ve en iyi şekilde yürütülmesinden Bakanlık, Müsteşarlık ve Kurula karşı sorumludur. Şirket, Havuza ait gelir ve giderler ile tüm hesap ve işlemleri özel ve ayrı kayıtlarda takip eder.

Şirket, bu Kanun kapsamındaki görevleri gereği edindiği bilgileri herhangi bir gerekçeyle üçüncü şahıslara açıklayamaz. Havuza ait yazışma ve belgelerin uygun bir şekilde muhafaza edilmesi zorunludur. Şirket; faaliyetine son verilmesi, tasfiye edilmesi veya iflas etmesi gibi hallerde, Kurul tarafından yeni bir şirketle sözleşme yapılmaya kadar görevlerini yerine getirmeye devam eder. Bu durumda bu Kanun kapsamındaki bütün bilgi ve belgelerin Kurula iade edilmesi zorunludur.

Şirket, bu Kanunda belirtilen görevler dışında başka bir işle uğraşamaz.

Bakanlığın görev ve yetkileri

Madde 10- Bakanlığın bu Kanun kapsamında görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Tarım sigortalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için gerekli tedbirleri almak.
- b) Ürünler, riskler ve bölgeler itibariyle sağlanacak prim desteğine ilişkin teklifleri Cumhurbaşkanının onayına sunmak. (1)
- c) Tazminat ödemelerinin doğru ve düzenli bir şekilde yapılmasını izlemek.
- d) Bu Kanunla verilen diğer görevleri yürütmek.

Denetim

Madde 11- Havuzun ve Şirketin sigortacılık uygulamaları yönüyle denetimi Müsteşarlık, diğer tüm işlemlerinin denetimi Bakanlık tarafından yapılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Riskler, Sigorta Sözleşmeleri, Havuza Katılım, Reasürans, Yardım ve Destekler

Havuz tarafından teminat altına alınacak riskler

Madde 12- Kapsama alınacak bitkiler, bitkisel ürünler ve seralar, tarımsal yapılar, tarım alet ve makineleri ile çiftlik hayvanları için kuraklık, dolu, don, sel, taban suyu baskını, fırtına, hortum, deprem, heyelan, yangın, kaza ve zararlılar ile hayvan hastalıklarının neden olacağı zararlar ve/veya tarım sektörü bakımından önemli görülecek diğer risklere ilişkin teminatlar Cumhurbaşkanınca belirlenir. (1)

Prim desteği

Madde 13- Ürünler, riskler, bölgeler ve işletme ölçekleri itibariyle Devlet tarafından sağlanacak prim desteği miktarları, her yıl Cumhurbaşkanı tarafından belirlenir. (1)

Prim desteğine ilişkin ödenek, her yıl bütçe kanunu ile Bakanlık bütçesinde yer alır. Bakanlık, sigorta şirketleri tarafından Havuza aktarılabacak prim miktarlarını çiftçi kayıtları ile karşılaştırarak prim desteğini hesaplar ve gecikmeksizin Havuza aktarır.

Sigorta sözleşmeleri ve Havuza katılım

Madde 14- (Değişik: 13/6/2012-6327/36 md.)

Bu Kanun kapsamındaki tarım sigortası teminatları münhasıran Havuz tarafından verilir. Bu teminatlar risk yönetimi açısından şartların gerekli kılması ve Kurul tarafından uygun görülmesi halinde sigorta şirketleri ile müştereken de verilebilir.

Sigorta sözleşmeleri, Havuz tarafından belirlenen standart poliçeler üzerinden yapılır.

Havuz tarafından hesaplanacak tahmini hasar durumuna göre uygun şartlarda yeterli koruma sağlanamadığı takdirde, kalan kısma Devlet tarafından iştirak edilir.

Reasürans

Madde 15- (Değişik: 13/6/2012-6327/37 md.)

Havuz, üstlenilen risklerin transferi amacıyla ulusal ve uluslararası sigortacılık piyasası, sermaye piyasası ve benzeri piyasalardan koruma temin edebilir.

Hasar fazlası desteği

Madde 16- Havuz tarafından üstlenilen risklerin transferi amacıyla ulusal ve uluslararası piyasadan sağlanan korumanın yeterli bulunmaması halinde Cumhurbaşkanınca belirlenecek kısım Devlet tarafından taahhüt edilir. (1)

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 168 inci maddesiyle, 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "Bakanlar Kurulunun" ibaresi "Cumhurbaşkanının" şeklinde, 12 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Kurulun teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde, 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

Yardım ve borç erteleme

Madde 17- Bu Kanun kapsamında, uygulama yılında yer alan riskler için tarım sigortası yaptırmayan üreticiler, 20.6.1977 tarihli ve 2090 sayılı Kanundan yararlanamaz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Geçici ve Son Hükümler

Yönetmelik

Madde 18- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde; Havuzun çalışma usûl ve esasları Müsteşarlığın görüşü alınarak Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle, sigorta sözleşmelerinin tabi olacağı esaslar ise Müsteşarlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Geçici Madde 1- Kurulda görev alacak üyeler, ilgili kurumlar tarafından Bakanlığa bildirilir ve Bakanlıkça Kurul üyelerinin görevlendirilmesi bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç ay içinde yapılır.

Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde Şirket kurulur.

Yürürlük

Madde 19- Bu Kanunun 4'üncü maddesi yayımı tarihinden üç ay sonra, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 20- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

5363 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA ANAYASA MAHKEMESİ TARAFINDAN İPTAL EDİLEN HÜKÜMLERİN YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİNİ GÖSTERİR LİSTE

Değiştiren Kanunun/ İptal Eden Anayasa Mahkemesinin Kararının Numarası	5363 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
5684	14	14/6/2007
6327	4, 9, 14, 15	29/6/2012
KHK/700	10,12,13,16	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 168 inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

EK 4.1.: Tarım Kredi Kooperatifi Personeline Uygulanan (TARSİM) Tarım Sigortası Uygulaması ile İlgili Anket Formu

TKK PERSONELİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	(D1) Eğitiminiz	İlk öğretim	(1)	Lise	(2)	Önlisans	(3)	Lisans	(4)	Yüksek Lisans	(5)
	(D2) Üniversitelerin Sigortacılık ile ilgili bir bölümden mi mezun oldunuz?	Evet	(1)	Hayır	(2)						
	(D3) Medeni Durumunuz?	Evli	(1)	Bekâr	(2)						
	(D4) Cinsiyetiniz?	Erkek	(1)	Bayan	(2)						
	(D5) İmza yetkiniz var mı?	Evet	(1)	Hayır	(2)						
	(D6) TARSİM sertifikanız var mı?	Evet	(1)	Hayır	(2)						
	(D7) Yaşınız?	18 - 30	(1)	31 - 50	(2)	51 + Yıl	(3)				
	(D8) Kaç yıldır Tarım Kredi Kooperatiflerinde çalışıyor sunuz?	1- 5 Yıl	(1)	6 - 20 Yıl	(2)	21 + Yıl	(3)				
TKK PERSONELİNİN GÖRÜŞLERİ											
M. No	Lütfen, aşağıdaki ifadelerin, (kendiniz, işiniz ve işyerinizle ilgili) gerçek durumu ne ölçüde yansıttığını “tamamen katılmıyorum”, “kısmen katılmıyorum”, “kararsızım”, “kısmen katılıyorum”, “tamamen katılıyorum” şıklarından bir tanesini işaretleyerek belirtiniz.					(1) TAMAMEN KATILMIYORUM	(2) KISMEN KATILMIYORUM	(3) KARARSIZIM	(4) KISMEN KATILYORUM	(5) TAMAMEN KATILYORUM	
BÖLÜM 1. Üreticilerin TARSİM Tarım Sigortası Hakkındaki Bilgilenme Düzeyi.											
1	TARSİM Tarım Sigortasını tüm üreticiler/çiftçiler duymuşlardır.	1	2	3	4	5					
2	TARSİM Tarım Sigortası hakkında üreticiler/çiftçiler yeterli bilgiye sahiptirler.	1	2	3	4	5					
3	TARSİM Tarım Sigortasının, doğal afet ve risklerin gerçekleşmesinden sonra <u>oluşacak hasarlarını</u> <u>ödediğini tüm üreticiler/çiftçiler biliyorlar.</u>	1	2	3	4	5					
4	TARSİM Tarım Sigortası <u>primlerinin %50'sini,</u> <u>kendileri adına Devletin ödediğini</u> tüm üreticiler/çiftçiler biliyorlar.	1	2	3	4	5					
BÖLÜM 2. Üreticilerin Sigorta Bilinci.											
5	TARSİM Tarım Sigortası yaptıran üreticiler/çiftçiler, çoğunlukla <u>Kooperatif veya Banka zorladığı için</u> sigorta yaptırıyorlar.	1	2	3	4	5					

6	Üreticiler TARSİM Tarım Sigortasını doğal afet ve risklerden korunmaktan ziyade <u>indirimli krediler ve devlet desteğinden faydalanmak için mecburen yaptırıyor.</u>	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
7	Ürünlerinin tamamına ayrıca hayvanlarının da tümüne TARSİM Tarım Sigortası yaptıran üreticiler/çiftçiler yok denecek kadar azdır.	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
8	Sadece doğal afet ve risklere karşı <u>güvende olmak için bilinçli bir şekilde TARSİM Tarım Sigortasını yaptıran üreticiler/çiftçiler azınlıktadır.</u>	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
BÖLÜM 3. Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırma İsteğini Artırabilecek Faktörler.						
9	Devletin pirim desteğinin artması, üreticilerin/çiftçilerin TARSİM Tarım Sigortası yaptırma isteklerini artırır.	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
10	Oluşan hasarın hızlı ödenmesi, üreticilerin/çiftçilerin TARSİM Tarım Sigortası yaptırma isteklerini artırır.	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
11	Tarım Sigortalarıyla ilgili, üreticilere yönelik olarak eğitim, seminer ve teknik yardım yapılması, çiftçilerin TARSİM Tarım Sigortası yaptırma isteklerini artırır.	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
12	Sigorta işlemlerinin ve hasar işlemlerinin kolaylaştırılması, üreticilerin/çiftçilerin TARSİM Tarım Sigortası yaptırma isteklerini artırır.	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
13	Sigorta pirim tutarlarının düşmesi, üreticilerin/çiftçilerin TARSİM Tarım Sigortası yaptırma isteklerini artırır.	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
BÖLÜM 4. Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırma İsteğini Azaltabilecek Faktörler.						
14	TARSİM Tarım Sigortası hakkında üreticiler/çiftçiler <u>yeterli bilgiye sahip değilse sigorta yaptırmakta istekli olmazlar.</u>	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
15	Üreticilerin çevresinde TARSİM tarım sigortası <u>hasar ödemesinde mağdur olduğunu iddia eden kişilerin varlığı</u> , o bölgede yeni sigorta yaptıracakları olumsuz etkiliyor.	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
16	<u>Küçük arazi üzerinde geçimlik üretim yapan küçük ölçekli üreticilerin/çiftçilerin TARSİM Tarım Sigortası yaptırma istekleri daha az oluyor.</u>	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
17	Kendilerinin bir risk /afet zararına uğrayacağını düşünmeyen, daha <u>kaderci ve umursamaz olan üreticilerin/çiftçilerin TARSİM Tarım Sigortası yaptırma istekleri daha az oluyor.</u>	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
18	TARSİM tarım sigortası primleri bazı küçük ölçekli çiftçiler tarafından yüksek bulunduğu için sigortasını yaptırmayan üreticiler vardır.	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
19	Tüm ürünlerini ve tüm hayvanlarını sigorta yaptırmak üreticilerin/çiftçilerin <u>ekonomik gücünü aşıyor.</u>	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
BÖLÜM 5. Tarım Sigortası Üretimi İçin Yeterlik Durumunuz.						
20	TARSİM Tarım Sigortası <u>poliçesi, düzenleme işlemleri konusunda yeterli eğitimi aldığımı düşünüyorum.</u>	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()

21	Sigortacılık konusu ve TARSİM Tarım Sigortasının tüm branşları hakkında yeterince bilgilendirme eğitim aldığımı düşünüyorum.	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
22	Kooperatifimizin TARSİM tarım sigortası üretimini yeterli görmüyorum.	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
23	TARSİM Tarım Sigorta poliçesi düzenlerken zorlanıyorum.	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
BÖLÜM 6. Tarım Sigortası Üretimini Artırılmamasının Sebepleri.						
24	Kooperatifimizin personel sayısı, kooperatifimizin tarım sigortası üretimini artırabilmek için yeterli değildir.	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
25	TARSİM Sigorta poliçesi düzenlerken yardıma ihtiyaç duyduğumda yeterli yardımı zamanında alamıyorum.	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
26	Tarım sigortası üretimini artırmak için Kooperatifimizin diğer işlerinden fırsat bulup yeterli zamanı ayıramıyorum.	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
27	Kooperatif personeli olarak, üreticileri/çiftçileri TARSİM Tarım Sigortalarını yaptırmaları için ikna etmekte zorlanıyorum.	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
28	Ürünlerinin ya da hayvanlarının bir kısmına TARSİM Tarım Sigortası yaptıran üreticiler/çiftçiler daha sonraki yıllarda sigortalarını yenilemek istemiyorlar.	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
29	Kooperatifimizin düzenlediği sigortalarda, hasar sonrasında, eksper görevlendirmesi, hasar oranı ve hasar ödemelerinde zorluk ve aksama yaşanıyor.	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()

EK 4.2.: Ankete Katılan TKK Personeli Gözünden, Üreticilerin TARSİM Tarım Sigortası Hakkındaki Bilgi Düzeyi ile İlgili İfadelere Verilen Cevap Sayıları ve Oranları.

		(1) TAMAMEN KATILMIYORUM	(2) KISMEN KATILMIYORUM	(3) KARARSIZIM	(4) KISMEN KATILIYORUM	(5) TAMAMEN KATILIYORUM	TOPLAM KATILIMCI
M1	Personel Sayısı	8	6	11	17	45	87
	Oranı (%)	9	7	13	20	52	100
M2	Personel Sayısı	12	0	17	15	43	87
	Oranı (%)	14	0	20	17	49	100
M3	Personel Sayısı	4	3	8	19	53	87
	Oranı (%)	5	3	9	22	61	100
M4	Personel Sayısı	0	7	4	23	53	87
	Oranı (%)	0	8	5	26	61	100

EK 4.3.: Ankete Katılan TKK Personeli Gözünden, Üreticilerin Sigorta Bilinci ile İlgili İfadelere Verilen Cevap Sayıları ve Oranları.

		(1) TAMAMEN KATILMIYORUM	(2) KISMEN KATILMIYORUM	(3) KARARSIZIM	(4) KISMEN KATILIYORUM	(5) TAMAMEN KATILIYORUM	TOPLAM KATILIMCI
M5	Personel Sayısı	3	0	8	15	61	87
	Oranı (%)	4	0	9	17	70	100
M6	Personel Sayısı	0	7	0	26	54	87
	Oranı (%)	0	8	0	30	62	100
M7	Personel Sayısı	3	4	18	27	35	87
	Oranı (%)	3	5	21	31	40	100
M8	Personel Sayısı	10	0	0	8	69	87
	Oranı (%)	12	0	0	9	79	100

EK 4.4.: Ankete Katılan TKK Personeli Gözünden, Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırma İsteğini Artırabilecek Etmenler ile İlgili İfadelere Verilen Cevap Sayıları ve Oranları.

		(1) TAMAMEN KATILMIYORUM	(2) KISMEN KATILMIYORUM	(3) KARARSIZIM	(4) KISMEN KATILIYORUM	(5) TAMAMEN KATILIYORUM	TOPLAM KATILIMCI
M9	Personel Sayısı	3	0	0	12	72	87
	Oranı (%)	3	0	0	14	83	100
M10	Personel Sayısı	3	0	4	11	69	87
	Oranı (%)	3	0	5	13	79	100
M11	Personel Sayısı	7	21	8	45	6	87
	Oranı (%)	8	24	9	52	7	100
M12	Personel Sayısı	14	6	15	45	7	87
	Oranı (%)	16	7	17	52	8	100
M13	Personel Sayısı	34	32	0	14	7	87
	Oranı (%)	39	37	0	16	8	100

EK 4.5.: Ankete Katılan TKK Personeli Gözünden, Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırma İsteğini Azaltabilecek Sebeplerle İlgili İfadelere Verilen Cevap Sayıları ve Oranları.

		(1) TAMAMEN KATILMIYORUM	(2) KISMEN KATILMIYORUM	(3) KARARSIZIM	(4) KISMEN KATILIYORUM	(5) TAMAMEN KATILIYORUM	TOPLAM KATILIMCI
M14	Personel Sayısı	12	9	7	32	27	87
	Oranı (%)	14	10	8	37	31	100
M15	Personel Sayısı	18	14	17	34	4	87
	Oranı (%)	21	16	20	39	5	100
M16	Personel Sayısı	0	6	6	25	50	87
	Oranı (%)	0	7	7	29	57	100
M17	Personel Sayısı	11	24	18	11	23	87
	Oranı (%)	13	28	21	13	26	100
M18	Personel Sayısı	53	13	3	9	9	87
	Oranı (%)	61	15	3	10	10	100
M19	Personel Sayısı	3	0	0	15	69	87
	Oranı (%)	4	0	0	17	79	100

EK 4.6.: Tarım Sigortası Üretimi İçin, TKK Personelinin Yeterlik Durumu ile İlgili İfadelere Verilen Cevap Sayıları ve Oranları.

		(1) TAMAMEN KATILMIYORUM	(2) KISMEN KATILMIYORUM	(3) KARARSIZIM	(4) KISMEN KATILIYORUM	(5) TAMAMEN KATILIYORUM	TOPLAM KATILIMCI
M20	Personel Sayısı	4	10	7	35	31	87
	Oranı (%)	5	11	8	40	36	100
M21	Personel Sayısı	4	6	7	14	56	87
	Oranı (%)	5	7	8	16	64	100
M22	Personel Sayısı	0	3	3	33	48	87
	Oranı (%)	0	3	4	38	55	100
M23	Personel Sayısı	13	19	10	16	29	87
	Oranı (%)	15	22	12	18	33	100

EK 4.7.: Aydın İlinde Ankete Katılan TKK Personelinin Tarım Sigortası Üretimini Artıramamasının Sebepleri ile İlgili İfadelere Verilen Cevap Sayıları ve Oranları.

		(1) TAMAMEN KATILMIYORUM	(2) KISMEN KATILMIYORUM	(3) KARARSIZIM	(4) KISMEN KATILIYORUM	(5) TAMAMEN KATILIYORUM	TOPLAM KATILIMCI
M24	Personel Sayısı	0	3	4	17	63	87
	Oranı (%)	0	3	5	20	72	100
M25	Personel Sayısı	0	3	4	9	71	87
	Oranı (%)	0	3	5	10	82	100
M26	Personel Sayısı	22	24	10	16	15	87
	Oranı (%)	25	28	12	18	17	100
M27	Personel Sayısı	7	7	22	37	14	87
	Oranı (%)	8	8	25	43	16	100
M28	Personel Sayısı	12	13	4	30	28	87
	Oranı (%)	14	15	5	34	32	100
M29	Personel Sayısı	30	17	20	16	4	87
	Oranı (%)	34	20	23	18	5	100

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Hayri TUFAN
Doğum Yeri ve Tarihi: Osmanieli / BİLECİK / 12.01.1966

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Anadolu Üniversitesi / İktisat Fakültesi / İktisat

İş Deneyimi

Fabrika İşçisi (1989) Uzer Makine Sanayii
İzmit / Kocaeli

Kooperatif Memuru (1991-2001) 74 Sayılı Kuşadası Tarım Kredi Kooperatifi
Kuşadası / Aydın

Kooperatif Muhasebecisi (2001-2007) 74 Sayılı Kuşadası Tarım Kredi Kooperatifi
Kuşadası / Aydın

Kooperatif Müdür Yardımcısı (2007-2008) 1019 Sayılı Akmeşe Tarım Kredi Kooperatifi
İzmit / Kocaeli

Kooperatif Müdürü (2008-2011) 1019 Sayılı Akmeşe Tarım Kredi Kooperatifi
İzmit / Kocaeli

Kooperatif Müdürü (2011-2013) 2201 Sayılı İshakçılar Tarım Kredi Kooperatifi
İzmit / Kocaeli

Kooperatif Müdürü (2013-2014) 1011 Sayılı Derbent (Yenieşme) Tarım Kredi
Kooperatifi. İzmit / Kocaeli

İletişim

e-posta Adresi: hayritufan@hotmail.com

Tarih: 20.06.2020